

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
FILOZOFICKÁ FAKULTA
ÚSTAV ARCHIVNICTVÍ A POMOCNÝCH VĚD HISTORICKÝCH

DIPLOMOVÁ PRÁCE

PŘEŠTICKÉ KRONIKY VE VZÁJEMNÉ KOMPARACI

Vedoucí práce: doc. PhDr. Marie Ryantová, CSc.

Autor práce: Ivana Benešová

Studijní obor: Archivnictví

Ročník: 2

2020

Prohlašuji, že svoji diplomovou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své diplomové práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

Přeštice 31. července 2020

Anotace

Cílem této práce bylo prostudovat městské, farní a školní kroniky města Přeštice, a to včetně jejich autorů. Práce je členěna do čtyř kapitol. V první kapitole jsou stručně nastíněny dějiny města Přeštice. Důraz je kladen zejména na vývoj správy, farnosti a místních škol. Další kapitola pojednává o vývoji českého kronikářství. Jsou zde také popsány zákony, normy a nařízení, které formovaly organizaci kronikářství a obsahovou stránku kronik. Třetí kapitola se věnuje historii kronikářství v Přešticích. Představuje jednotlivé kroniky, jejich autory, a popisuje formu, kterou byly vedeny. Následuje jejich komparace s přihlédnutím k časovým obdobím mezi lety 1831–1840 a 1867–1993, kde je analyzováno jejich tematické protínání. Na závěr jsou shrnuta jednotlivá zjištění a nastíněn možný další směr bádání. K práci jsou navíc přiložena plná znění zákonů, norem a nařízení popsaných v druhé kapitole, tabulky s přehledem všech popsaných kronik a fotografie kronik a kronikářů.

Annotation

Goal of this thesis was to study municipal, parish and school chronicles of the town of Přeštice, including their authors. The thesis is divided into four main chapters. In the first chapter, the history of the town of Přeštice is briefly outlined. The development of the town administration, parish and local schools is emphasized. The following chapter discusses the development of Czech chronicle writing. It also describes laws, standards and regulations that formed the management of chronicles and their content. The third chapter devotes to history of the chronicle writing of the town of Přeštice. It introduces each chronicle, all its authors and describes the form of its records. Subsequently, a comparison of the chronicles in time periods between the years 1831–1840 and 1867–1993 is done, including the analysis of their thematical intersections. In the conclusion, all of the findings are summarized and the directions of the future research are indicated. As a supplementary material, full text of all the laws, standards and regulations described in the second chapter, tables with an overview of all the described chronicles, photos of the chronicles and chroniclers are included.

Poděkování

Moje největší poděkování patří vedoucí mé diplomové práce doc. PhDr. Marii Ryantové, CSc. Za její cenné rady, důležité připomínky a také za trpělivost při vedení této práce. Velké díky míří také pracovníkům Státního okresního archivu Plzeň-jih, Domu historie Přešticka, Městského úřadu Přeštice, Základní školy Josefa Hlávky a Fary v Přešticích. Dále bych ráda poděkovala všem bývalým i současným kronikářům, kteří mně poskytli doplňující informace. V neposlední řadě bych chtěla poděkovat rodině a blízkým, kteří mně byli oporou po celou dobu přípravy této práce.

Obsah

ÚVOD	2
1. Stručný nástin dějin města Přeštice	5
1.1. Stručné nastínění vývoje správy města Přeštice	5
1.2. Stručné nastínění vývoje farnosti Přeštice.....	5
1.3. Stručné nastínění vývoje přeštických škol	6
2. Historie českého kronikářství.....	13
2.1. Přehled dějin českého obecního kronikářství	13
2.2. Přehled dějin českého farního kronikářství	21
2.3. Přehled dějin českého školního kronikářství	22
3. Historie kronikářství v Přešticích	25
3.1. Městské kroniky.....	25
3.2. Farní kroniky	45
3.3. Školní kroniky	53
4. Komparace Přeštických kronik.....	78
4.1. Komparace zápisů let 1831–1840.....	78
4.2. Komparace zápisů let 1867–1913.....	79
4.3. Komparace zápisů let 1914–1918.....	84
4.4. Komparace zápisů let 1919–1937.....	85
4.5. Komparace zápisů let 1938–1947.....	89
4.6. Komparace zápisů let 1948–1988.....	94
4.7. Komparace zápisů let 1989–1993.....	99
ZÁVĚR	101
Seznam zkratk	102
Seznam příloh.....	111

ÚVOD

V poslední době stále stoupá zájem o kroniky jako pramen poznání místních a regionálních dějin, a to i u širší veřejnosti. Záměrem práce bylo podat rozbor obecních, farních a školních kronik města Přeštice a sledovat, jak se v těchto zápisech odrážejí osobnosti jednotlivých kronikářů či dobová metodika nebo normy. Práce se snaží postihnout i výpovědní hodnotu kronik jako historického pramene obecně, a to i dosud opomíjených kronik školních a farních.

V minulosti se podobnému tématu věnovala diplomová práce Jiřího Cukra.¹ Ta ovšem pojednávala o kronikách v městysi Ledenice, ale stala se předlohou této práce.

První kapitola stručně představuje historický vývoj města Přeštice na úrovni jeho správy, farnosti a místních škol. Pro potřeby úvodní části byla použita dostupná regionální literatura *Počátky Přeštic*,² *Města a městečka západočeského kraje*³ a *Dějepis města Přeštic a jeho okolí*.⁴ Pro vývoj místních škol byly použity studie *Školy na Přešticu*,⁵ *100. výročí školní budovy v Přešticích*⁶ a odborný článek *Barokní škola v Přešticích dle školního a vyučovacího řádu*.⁷

Následující kapitola podává přehled o vývoji českého kronikářství s přihlédnutím jednotlivých druhů kronik a jejich metodik a norem. Dosud nebyla k tématu publikována přehledová práce, která by postihovala téma kronikářství komplexně. Nejvíce bylo v literatuře prozkoumáno kronikářství obecní. Historickému vývoji se komplexně věnovala již dnes překonaná práce *Kroniky a kronikáři*,⁸ dále se tématem zabývají také příručky *O kronikách obcí*⁹ a *Jak vést kroniku obcí a měst*.¹⁰ Dalším zdrojem je i sborník z konference z roku 2014 *Kroniky jako historický pramen*.¹¹ K tématu farních kronik byly

¹ Jiří CUKR, *Pohled na události let 1900-1950 v městysi Ledenice na základě komparace zápisů v obecních, farních a školních kronikách*. České Budějovice, 2010. (diplomová práce)

² Michal TEJČEK – Hana HRUBÁ – Radek ŠIROKÝ, *Dějiny Přeštic I. díl, Počátky Přeštic (do roku 1420)*. Přeštice, 2016.

³ Jan PELANT, *Města a městečka západočeského kraje*. Plzeň, 1988.

⁴ Emanuel Václav ŘIČÁK, *Dějepis města Přeštic a jeho okolí*. Praha, 1864.

⁵ Karel NAXERA a kol., *Školy na Přešticu*, Přeštice 2010.

⁶ Jan KASTL, *100. výročí školní budovy v Přešticích*, Ředitelství ZŠ Přeštice, Přeštice 1987.

⁷ Michal TEJČEK, *Barokní škola v Přešticích dle školního a vyučovacího řádu*, Pod Zelenou Horou, 2008, č. 1, s. 8–14.

⁸ Václav PUBAL, *Kroniky a kronikáři*, Praha 1976.

⁹ Jiří BARTOŇ, *O kronikách obcí*, Praha 2009.

¹⁰ Lidmila ŠOTNAROVÁ – Marie KAŠUBOVÁ – Růžena GOŠOVÁ, *Jak vést kroniku obcí a měst*, Brno 2009.

¹¹ Kolektiv autorů, *Středočeský sborník historický 41*, 2015.

publikovány převážně práce regionální¹² nebo studentské.¹³ Nejmenší pozornost byla v literatuře věnována školním kronikám.¹⁴

Třetí kapitola pak představuje vývoj kronikářství v Přešticích. Zabývá se vývojem kronik, jejich podobou a autory se zhodnocením jejich zápisů. Do hodnocení je zohledněno dodržování daných norem a metodik, pravidelnost provádění zápisů, zájem kronikářů o dění ve svém okolí a vědecko-historický přínos zápisů. Dále je připojen i stručný obsah zápisů u kronikářů, kteří nebyli předmětem komparace v následující kapitole.

K jednotlivým kronikářům byly připojeny i stručné životopisné údaje. Ty byly především zpracovány u osob narozených před rokem 1920. Bohužel ne u všech se podařilo nalézt kompletní životopisné údaje, především problematické bylo zjišťování data úmrtí. U osob narozených po roce 1920 a zemřelých před rokem 1990 byly životopisné údaje uvedeny. U ostatních osob z důvodu ochrany osobních údajů nelze informace uvést. Většina životopisných informací byla převzata ze samotných kronik a dle přístupnosti jednotlivých pramenů dále ověřována. Dále autorka práce zkontaktovala většinu bývalých kronikářů a ti jí poskytly potřebné údaje, nebo byla využita práce *Osobnosti Přešticka*¹⁵ či články z *Přeštických novin*.¹⁶

Stěžejní čtvrtá kapitola přináší srovnání tematický společných zápisů paralelně vedených kronik za období let 1831–1840 a 1867–1993. Mezera v časovém rozsahu byla způsobena absencí zápisů ve školních a městských kronikách. Porovnání bylo ukončeno rokem 1993, protože v tomto roce byly přerušeny zápisy ve farní kronice.

Pozornost byla v práci především věnována tamnímu městskému a školnímu kronikářství. Nejstarším farním kronikám se již v minulosti věnoval a stále věnuje historik Michal Tejček.¹⁷ Proto v této práci budou představeny farní kroniky jen stručně.

¹² Jana KROTILOVÁ, *Farní kroniky jako historický pramen (Slánsko)*, Slánský obzor 14, 2007, s. 22.; OPPELTOVÁ, Jana – SLAVÍKOVÁ, Věra, *Poklady farních archivů – 2. Pamětní knihy farností*, Informace královéhradecké diecéze, ročník 18, č. 2, 2008.; JAROLÍMKOVÁ Jaroslava – SOVADINA Miloslav, *Farní kroniky na okrese Česká Lípa*, Bezděz 14, 2005, s. 241–263.

¹³ Libor STANĚK, *Pamětní knihy farností Volyňského vikariátu 17.–19. stol. ve vzájemné komparaci*. FF JČU České Budějovice, 2012. (diplomová práce); WAGNEROVÁ, Miluše, *Farní kronika Olešnice (1787–1887)*, České Budějovice 2008. (bakalářská práce)

¹⁴ JAROLÍMKOVÁ Jaroslava – SOVADINA Miloslav, *Školní kroniky na okrese Česká Lípa*, Bezděz 12, 2003, s. 367–368.;

¹⁵ Věra KOKOŠKOVÁ, *Osobnosti Přešticka*, Plzeň 2012.

¹⁶ *Přeštické noviny: Měsíčník pro Přeštice a okolí*.

¹⁷ Michal TEJČEK, *Mikuláš Sexstetter, první historik (nejen) přeštický*. In: Marie Wasková (ed.), *Sborník k počtě Evy a Karla Waskových, západočeských archivářů*, Plzeň 2011, s. 139–153.

Ráda bych počkala na výsledky jeho práce. Případná studie i s farními kronikami by vydala na celou novou práci.

1. STRUČNÝ NÁSTIN DĚJIN MĚSTA PŘEŠTICE

1.1. Stručné nastínění vývoje správy města Přeštice

Na základě archeologických nálezů je doloženo osídlení Přeštic nejpozději od 9. století. Název města Přeštice pochází od jména Přešek.¹⁸ První historicky známá místní osobnost je Svatobor z Přeštic, který je uveden na listině Přemysla Otakara I. z roku 1226. Jedná se také o první písemnou zmínku o Přešticích.¹⁹ Během let 1238 až 1420 byly Přeštice ve vlastnictví kladrubských benediktinů.²⁰ Poté vlastnili Přeštice skoro 300 let Švihovští z Rýzmburka, a to až do roku 1705. Od roku 1710 se město Přeštice vrátilo zpět do držení benediktinů z kladrubského kláštera.²¹

Na začátku devatenáctého století zažilo město dva velké požáry v letech 1807 a 1810. Při druhém požáru vyhořel radní dům a pivovar s panským dvorem. Nakonec byly Přeštice ve veřejné dražbě vydraženy Hugem Damianem Ervínem hrabětem z Schönborn-Wiesentheidu, pánem na zámku v Dolní Lukavici.²² Od roku 1850 získalo město Přeštice na významu, protože se stalo sídlem Okresního úřadu Přeštice. Okresní hejtmanství bylo tvořeno soudními okresy Přeštice a Nepomuk. Společně se nacházelo v okresním hejtmanství dohromady 103 katastrálních obcí. Územní rozsah okresu zůstal vyjma let 1855–1868 nezměněn do jeho zrušení v roce 1942.²³ Přeštický okres byl včleněn do nově vzniklého úřadu německé okupační správy oberlandratu Klatovy.²⁴ Opět se město stalo sídlem Okresního národního výboru Přeštice mezi léty 1949–1960.²⁵ Roku 1976 byly administrativně k MNV Přeštice připojeny MNV Skočice a MNV Žerovice.²⁶ Po revoluci, roku 1990, byl zřízen ve městě Městský úřad Přeštice. V současné době je město Přeštice největším jižního Plzeňska.²⁷

1.2. Stručné nastínění vývoje farnosti Přeštice

Na místě, kde dnes stojí barokní chrám Nanebevzetí Panny Marie, stával dříve gotický kostel. Nový poutní chrám se pravděpodobně rozhodl postavit kladrubský opat Maurus Fintzguth roku 1711 pro zázračný obraz Přeštické Piety. Stavba byla ovšem

¹⁸ M. TEJČEK – H. HRUBÁ – R. ŠIROKÝ, *Dějiny*, s. 38.

¹⁹ Tamtéž, s. 40.

²⁰ Tamtéž, s. 57.

²¹ E. V. ŘIČÁK, *Dějepis*, s. 50–55.

²² Tamtéž, s. 73–74.

²³ SOkA Plzeň-jih, Inventář Okresního úřadu Přeštice (1848) 1850–1942 (1946), s. 2.

²⁴ J. PELANT, *Města*, s. 46.

²⁵ Tamtéž, s. 234.

²⁶ SOkA Plzeň-jih, MěstNV Přeštice (1945–1973), Kronika města Přeštice II. (1960–1986), ukn 146, s. 382.

²⁷ *Oficiální stránky města Přeštice* [online]. [cit. 2020-07-25]. Dostupné z: <https://www.prestice-mesto.cz/>

zahájena až za opata Josefa Siebera (1729–1756). Celý projekt byl svěřen Kiliánu Ignáci Dientzenhoferovi. Ten však rok po zahájení stavby (1751) zemřel a na stavbě se následně vystřídal několik stavitelů. Pomalé tempo dostavby chrámu bylo navíc komplikované nedostatkem finančních prostředků. Při svěcení kostela roku 1775 nebyl chrám zdaleka dokončen. Reformy Josefa II. zasáhly citelně řadu poutních míst, včetně Přeštic.²⁸

Po zrušení kladrubského kláštera zde bylo zrušeno probošství. Za prvního světského faráře Františka Augustina Kuttnera byla přeštická fara roku 1807 povýšena na děkanství v českobudějovické diecézi. Tradice přeštických poutí probíhala celé 19. století. Ve století dvacátém se poslední pouť konala roku 1955. Jejich tradice byla obnovena po roce 1989.²⁹

1.3. Stručné nastínění vývoje přeštických škol

První zmínka o přeštické škole pochází z roku 1590, kdy došlo k požáru školní budovy, ale byla založena pravděpodobně mnohem dříve. Tehdejší školní budova stála pod kostelem vedle hřbitova, pravděpodobně v místech, kde se dnes nachází pomník Jana Jakuba Ryby v Třebízské ulici.³⁰ Ředitel a kronikář Josef B. Rebec ji popsal jako „*malý dřevěný a v pozdější době velmi chatrný domeček*.“ Již roku 1820 byla za přispění hraběte Ervína Schönborna a přiškolených obcí (Přeštice, Příchovice, Lužany, Skočice, Žerovice a Kucíny) postavena nová školní kamenná budova.³¹

Od roku 1855 bylo rakouské školství zcela podřízeno církvi.³² V té době byla přeštická škola pouze čtyřtřídní. Ač se roku 1867 z Obecné školy farní stala Hlavní škola farní,³³ změnil opět vše o rok později vydaný tzv. Hasnerův zákon upravující vzájemné postavení školy a církve. Správa a řízení školství bylo ponecháno státu a církvi zůstalo jen vyučování náboženství.³⁴ Nový školský zákon zavedl nejen jednotný státní dozor nad školami, ale také právo každého občana na elementární vzdělání. Byla ustanovena povinná školní docházka pro děti od 6 do 14 let. Zlepšilo se sociální postavení učitelů, kteří měli nárok na penzi. Učit mohly nově i ženy, ale pouze svobodné.³⁵

²⁸ Richard BIEGEL – Michaela OTTOVÁ – Jan ROYT, *Divotvůrkyně přeštická: 300 let obrazu a poutí*. České Budějovice, 2012, s. 161-170.

²⁹ Tamtéž, s. 171–180.

³⁰ M. TEJČEK, *Barokní škola*, s. 8.

³¹ SOkA Plzeň-jih, 2. NŠ Přeštice, Kronika školy (1867–1895), ukn 41, s. 3–4.

³² Miroslav SOMR a kol., *Dějiny školství a pedagogiky*, Praha, 1987, s. 165.

³³ J. KASTL, *100. výročí*, s. 2.

³⁴ M. SOMR, *Dějiny*, s. 165.

³⁵ Jan HÁBL, *Přehled dějin pedagogiky*, Hradec Králové 2010, s. 99.

Roku 1871 se stala přeštická škola pětitřídní.³⁶ Postupně byly jednotlivé třídy rozděleny na chlapeckou a dívčí.³⁷ Formálně byla škola rozdělena na dvě instituce 1. ledna 1880 z důvodu velkého počtu dětí.³⁸ Pro představu, jen v Přešticích bylo přihlášeno 450 školou povinných dětí.³⁹ Z kapacitních důvodů byly některé třídy přesunuty do pronajatých místností rozmístěných po celém městě.

O nedostatku prostor pro vyučování a špatném stavu školní budovy z roku 1820 místní školní rada věděla, protože již roku 1874 usoudila, že je nutné postavit budovu novou.⁴⁰ K postavení nové školy ovšem nedošlo a celá situace nakonec vygradovala 11. února 1881, kdy okresní hejtman Adolf Kirchner z Neukirchen nařídil zastavení vyučování ve třech třídách nad sebou. Důvodem byly trhliny ve zdivu budovy. Oprava budovy trvala celý měsíc a posléze se vyučovalo dále.⁴¹

Jednání o stavbě nové školy trvala přes 10 let. Na vině byly nejen spory členů městského zastupitelstva, přiškolených obcí Lužany a Kucíny, ale i místní školní rady. Předmětem sporu byly dohady o umístění samotné budovy, ale také i spory osobní. Do vleklého jednání musela nakonec zasáhnout zemská školní rada. Již 13. října 1883 nařídila, aby do 14 dnů podala místní školní rada okresní školní radě návrh na umístění stavební parcely na poli v blízkosti dráhy v dnešní Rebcově ulici.⁴²

Další stimul pro završení jednání byl i nově zvolený purkmistr Václav Steidl,⁴³ který narozdíl od svého předchůdce Františka Hofmeistra⁴⁴ stavbě nové školní budovy přál. Základní kámen byl položen slavnostně 26. července 1885 za velkolepé účasti zástupců úřadů, církve, mládeže, spolků a různých organizací.⁴⁵ I přes zdržení byla stavba školy nakonec 12. září 1887 vysvěcena budějovických biskupem Martinem Říhou. Vyučování v nové škole začalo 17. září 1887.⁴⁶ Stará školní budova z roku 1820 v Třebízského ulici byla zbořena roku 1894.⁴⁷

³⁶ SOkA Plzeň-jih, 2. NŠ Přeštice, Kronika školy (1867–1895), ukn 41, s. 26.

³⁷ Konkrétně byla 5. třída rozdělena roku 1874, 1. třída 1876, 2. třída 1878 a 3. třída 1879. Tamtéž, s. 48, 53, 76.

³⁸ Tamtéž, s. 87–88, 103.

³⁹ Tamtéž, s. 103.

⁴⁰ SOkA Plzeň-jih, 2. NŠ Přeštice, Kronika školy (1867–1895), ukn 41, s. 122.

⁴¹ J. KASTL, *100. výročí*, s. 4.

⁴² Tamtéž, s. 4–5.

⁴³ Zastával funkci starosty od roku 1884 do 29. 3. 1900. Osobní archiv Jaroslava Brunáta, Purkmistrové, předsedové a starostové Přeštic (seznam).

⁴⁴ Zastával funkci starosty od roku 1867 do 1882. Tamtéž.

⁴⁵ J. KASTL, *100. výročí*, s. 3–7.

⁴⁶ K. NAXERA a kol., *Školy*, s. 58–60.

⁴⁷ J. KASTL, *100. výročí*, s. 9.

Do nové budovy (v dnešní Rebcově ulici) se nastěhovali dohromady tři školy, tj. obecná škola dívčí, obecná škola chlapecká a měšťanská škola chlapecká, která vznikla roku 1885. O tři roky později se měšťanská škola chlapecká a obecná škola chlapecká spojily. Nakonec vznikla v roce 1892 měšťanská škola dívčí.⁴⁸ Po smrti ředitele dívčí obecné školy Josefa Bohumila Rebce roku 1906, nastalo i spojení obou dívčích škol. Ve stejném roce byla otevřena i pokračovací průmyslová škola pro učně. Nové škole chyběla tělocvična a kreslárna, a proto bylo rozhodnuto roku 1910 o přístavbě školy.⁴⁹ Během první světové války byli ve školní tělocvičně umístěni ranění vojáci. Muselo být zavedeno polodenní vyučování z důvodu nedostatku učitelů, protože muži museli narukovat.⁵⁰

Po vzniku nové Československé republiky se projeví různé změny i v přeštické škole. Již od 25. listopadu 1918 nebylo náboženství povinným předmětem a později roku 1919 byl zrušen tzv. celibát učitelek. Největší změnou prošly obecné a měšťanské školy po vydání tzv. malého školského zákona z 13. července 1922. Zákon zavedl povinnou osm let trvající školní docházku. Změny se promítly i do obsahu vyučování, tj. zavedení občanské nauky, výchovy a ruční práce, povinný tělocvik pro dívky a nauku o domácím hospodářství.⁵¹

Za přičinění starosty a učitele Františka Svatoše došlo roku 1928 k rozdělení obecné a měšťanské školy chlapecké na dvě instituce. Navíc od školního roku 1926/1927 již opět budova kapacitně nedostačovala a bylo nutné vyučovat v pronajatých místnostech na Pohořku (část města okolo Chrámu Nanebevzetí Panny Marie). Na základě rozhodnutí ministerstva školství z roku 1932 bylo rozhodnuto o maximálním počtu žáků na jednu třídu, tj. 60. Na škole vzrostl počet tříd, což vyústilo v rozhodnutí o další přístavbě školy, která byla ve školním roce 1933/1934 dokončena.⁵²

Během nacistické okupace došlo k další reorganizaci českého školství. Již roku 1939 byly zakázány vybrané učebnice. Obsah i rozsah učiva byl značně upraven. Od podzimu roku 1939 byla zavedena povinná výuka německého jazyka na měšťanských školách a od školního roku 1940/1941 i na školách obecních. Zcela byla zastavena od školního roku 1941/1942 i výuka dějepisu, dějin literatury a filosofie. Od 2. dubna 1941 byly měšťanské školy na příkaz Karla Hermana Franka prohlášeny za výběrové a bylo přijímáno maximálně 35% žáků po absolvování čtvrté třídy obecné. Po celé republice

⁴⁸ J. KASTL, *100. výročí*, s. 8–9.

⁴⁹ Tamtéž, s. 9–10.

⁵⁰ Tamtéž, s. 10.

⁵¹ M. SOMR, *Dějiny*, s. 219–220.

⁵² J. KASTL, *100. výročí*, s. 10–11.

byly zrušeny jednotřídky s méně než 20 dětmi v obcích s převážně německých obyvatelstvem. Od roku 1944 byly školy zabírány pro vojenské účely a někteří učitelé byli posláni na totální nasazení.⁵³

V Přešticích během druhé světové války byly měšťanské školy přejmenovány na školy hlavní. Dne 27. ledna 1945 byla budova školy zabrána pro prchající Němce před Rudou armádou, tzv. „národní hosty“. Vyučování probíhalo v budově bývalé rolnické školy čp. 399, kde jednou za 14 dní byly dětem zadány domácí úkoly. Ke konci února byla zabavena i budova čp. 399 a vyučování se přesunulo do hostinců, budovy okresního úřadu nebo i do prostor Spolkového domu. Nakonec bylo vyučování 28. dubna 1945 úplně přerušeno z důvodů nebezpečí hloubkových náletů. Obnoveno bylo až po osvobození 22. května 1945 v pronajatých místnostech.⁵⁴ Školní rok 1945/1946 byl zahájen již ve školní budově. Rozdělením dívčích škol na obecnou školu dívčí a měšťanskou školu dívčí působily v Přešticích celkem čtyři školy. Byl umožněn nástup schopných žáků do měšťanské školy, kteří neprošli přísným výběrem za nacistické okupace.⁵⁵

Po nástupu komunismu byla zavedena důsledná koncepce jednotného školství zákonem č. 95/1948 Sb. o základní úpravě jednotného školství.⁵⁶ V Přešticích zůstaly nadále čtyři školy, jen změnilý název. Z dvou obecných škol byly dvě národní školy (pětileté) a z dvou měšťanských škol byly dvě střední školy (tříleté). Žáci měli možnost navštěvovat tzv. „učebný kurs“, který trval jeden rok. Od roku 1950 byly spojeny střední školy v jednu.⁵⁷

Brzy však vyšel nový zákon č. 31/1953 o školské soustavě a vzdělávání učitelů. Povinná školní docházka byla snížena na osm let pro děti od šesti let věku. Byly zřízeny dva typy škol: Osmiletá střední škola a Jedenáctiletá střední škola. Osmiletá střední škola měla připravit na všeobecné vzdělávání a výkon povolání nebo pro vyšší všeobecné vzdělávání. Jedenáctiletá střední škola zas měla poskytovat prvních osm let všeobecného vzdělávání a výběrově v postupných třech ročních poskytnout vyšší všeobecné vzdělávání a připravit především pro studium na vysokých školách.⁵⁸

⁵³ M. SOMR, *Dějiny*, s. 251–252.

⁵⁴ J. KASTL, *100. výročí*, s. 11–12.

⁵⁵ Tamtéž, s. 12.

⁵⁶ Zákon č. 95/1948 Sb., o základní úpravě jednotného školství (školský zákon). In: *Sbírka zákonů a nařízení republiky Československé*, částka 38, 10. 5. 1948

⁵⁷ J. KASTL, *100. výročí*, s. 13.

⁵⁸ Zákon č. 31/1953 Sb., o školské soustavě a vzdělávání učitelů (školský zákon). In: *Sbírka zákonů republiky Československé*, částka 18, 7. 5. 1953.

V Přešticích byla mezi léty 1953–1958 utvořena Jedenáctiletá střední škola. K povinné osmi leté škole byly připojeny ještě tři roky výběrové střední školy. Později od roku 1958 byla škola rozdělena na školy dvě – jedenáctiletou a osmiletou střední školu. Již před rozdělením v roce 1952 měla škola 32 tříd. Z kapacitních důvodů bylo ve škole zavedeno střídavé vyučování. Situace vedla k úvahám o nové školní budově, která by kompenzovala nedostatky budovy z roku 1887 v dnešní Rebcově ulici. Bohužel stavba nové školní budovy nebyla zanesena do plánu druhé pětiletky, a nakonec byla zanesena až do plánu třetí pětiletky budova o 27 nových učebnách. Její stavba měla být zahájena roku 1961. Stavba se neuskutečnila, jelikož byla realizována rekonstrukce domu čp. 399. Vyučování v rekonstruované budově bylo zahájeno již následující školní rok. Získáním dalších nevhodných prostor ve městě bylo zrušeno střídavé vyučování a tím byl také odstraněn hlavní důvod pro stavbu nové budovy.⁵⁹

Zákon č. 186/1960 Sb. o soustavě výchovy a vzdělávání⁶⁰ nahradil zákon z roku 1958. Byla navýšena povinná školní docházka z osmi let na devět. Jedenáctiletá střední škola se změnila na základní devítiletou školu. Uzákoněna byla také i spolupráce se společenskými organizacemi jako ROH, Československý svaz mládeže, Československý svaz tělesné výchovy, družstvy a se závody.⁶¹ Další zákon upravující vzdělávání na základních školách byl vydán 21. června 1978. Zákon o opatřeních v soustavě základních a středních škol č. 63/1978 nezrušil předchozí zákon z roku 1960 úplně. Opět byla snížena povinná školní docházka na osm let a zřízení Základních škol, které se dělily na první stupeň (1.–4. ročník) a druhý stupeň (5.–8. ročník). Základní devítileté školy byly zrušeny ke dni 31. srpna 1984.⁶²

Od roku 1960 působily v Přešticích dvě školy, První základní devítiletá škola Přeštice a Druhá základní devítiletá škola Přeštice. Nejvyšší ročníky byly roku 1963 odděleny od bývalé Jedenáctileté střední školy jako střední všeobecné vzdělávací školy a dány pod dozor KNV. V sedmdesátých letech došlo na školní budově k opravě elektroinstalace, výměně dlažby na všech chodbách a postaveny školní šatny.⁶³

⁵⁹ J. KASTL, *100. výročí*, s. 13–14.

⁶⁰ Zákon č. 186/1960 Sb. o soustavě výchovy a vzdělávání (školský zákon). In: *Sbírka zákonů Československé socialistické republiky*, částka 82, 28. 12. 1960.

⁶¹ Tamtéž.

⁶² Zákon č. 63/1978 Sb. o opatřeních v soustavě základních a středních škol. In: *Sbírka zákonů Československá socialistická republika*, částka 14, 23. 6. 1978.

⁶³ J. KASTL, *100. výročí*, s. 14–15.

Další školský zákon, tj. č. 29/1984 navýšil povinnou školní docházku na 10 let. Především zřídil základní školy, které se dále dělily se na 1. stupeň (1.–4. ročník) a 2. stupeň (5.–8. ročník). Zbývající dva roky pokračovali žáci na některé ze středních škol.⁶⁴

V Přešticích byly zřízeny dvě základní školy. Ke 100. výročí postavení školní budovy z roku 1887 v Rebcově ulici byla opravena její fasáda. V budově bylo vyučováno dohromady 1265 žáků ve 42 třídách. Pro nedostatek učeben muselo být v osmi třídách zavedeno směnné vyučování. Škola měla k dispozici prostory bývalé rolnické školy čp. 399 a budovu bývalého ONV čp. 465 v dnešní Husově ulici. V září roku 1988 došlo ke sloučení obou škol do jedné Základní školy Přeštice.⁶⁵

Po pádu komunistického režimu roku 1989, byl o rok později vydán předpis 171/1990 Sb.,⁶⁶ který změnil a doplnil zákon č. 29/1984 Sb., o soustavě základních a středních škol.⁶⁷ Opět byla změněna délka povinné školní docházky, a to na devět let. Celá školská soustava byla přímo řízena ministerstvem školství. Další novelizace byla roku 1995 zákonem č. 138/1995 z 22. června 1995.⁶⁸ V novele zákona bylo ustanoveno, že základní škola se dělí na dva stupně: první stupeň (1.–5. ročník) a druhý stupeň (6.–9. ročník).

Se změnou politického režimu došlo nejen k rozdělení Základní školy Přeštice na první a druhý stupeň, ale také byl položen základní kámen nové školní budovy dne 27. března 1995. Nová školní budova byla situována v ulici Na Jordáně č. 1146, kde dříve stával Přeštický velkostatek (Velkou zásluhu na stavbě měl tehdejší starosta Vladimír Benda. Slavnostně byla nová budova otevřena 3. září 1996. Následující školní rok 1997/1998 byly všechny třídy prvního stupně přesunuty do budovy čp. 386 z roku 1887 v dnešní Rebcově ulici a druhý stupeň do nové budovy v ulici na Jordáně 1146 (viz fotografie č.). Součástí nové školy v ulici Na Jordáně byl i velký venkovní sportovní areál se hřišti, vržišťem, doskočištěm a atletickým oválem. Otevřen byl na konci školního roku

⁶⁴ Zákon č. 29/1984 Sb. o soustavě základních a středních škol (školský zákon). In: *Sbírka zákonů Československá socialistická republika*, částka 5, 4. 4. 1984.

⁶⁵ K. NAXERA a kol., *Školy*, s. 67.

⁶⁶ Zákon č. 171/1990, kterým se mění a doplňuje zákon č. 29/1984 Sb., o soustavě základních a středních škol (školský zákon). In: *Sbírka zákonů České a Slovenské federativní republiky*, částka 30, 18. 5. 1990.

⁶⁷ Zákon č. 29/1984 Sb. o soustavě základních a středních škol (školský zákon). In: *Sbírka zákonů Československá socialistická republika*, částka 5, 4. 4. 1984.

⁶⁸ Zákon č. 138/1995 Sb., kterým se mění a doplňuje zákon č. 29/1984 Sb., o soustavě základních a středních škol (školský zákon), ve znění zákona č. 188/1988 Sb., zákona č. 171/1990 Sb., zákona č. 522/1990 Sb., zákona č. 134/1993 Sb., zákona č. 190/1993 Sb., zákona č. 331/1993 Sb., nálezu Ústavního soudu České republiky č. 49/1994 Sb. a zákona č. 256/1994 Sb., a zákon České národní rady č. 76/1978 Sb., o školských zařízeních, ve znění zákona České národní rady č. 31/1984 Sb., zákona České národní rady č. 390/1991 Sb. a zákona č. 190/1993 Sb. In: *Sbírka zákonů České republiky*, částka 49, 27. 7. 1995.

1998/1999. Roku 2001 byla otevřena v ulici Na Jordáně čp. 1221 školní jídelna. Jídelna byla také vybudovaná pro první stupeň v přízemí školy v Rebcově ulici. Ve školním roce 2008/2009 byla zřízena pobočka Gymnázia Plzeň, Mikulášské náměstí.⁶⁹ Základní škola Přeštice nese od 1. září 2012 čestný název po přeštickém architektu Josefu Hlávkoví – Základní škola Josefa Hlávky. Autorem nového vnějšího označení budovy, loga a pamětní desky je klatovský sochař a výtvarník Václav Fiala⁷⁰

⁶⁹ K. NAXERA a kol., *Školy*, s. 69–71.

⁷⁰ *Základní škola Josefa Hlávky Přeštice* [online]. [cit. 2020-07-26]. Dostupné z: <https://www.zsprestice.cz/index.php?id=12-13/12-13-cestny-nazev0>

2. HISTORIE ČESKÉHO KRONIKÁŘSTVÍ

2.1. Přehled dějin českého obecního kronikářství

Poprvé bylo vedení obecních kronik kodifikováno 31. srpna 1835 vydáním guberniálního nařízení č. 5962, které upravovalo zřízení nejen kronik světských, ale i duchovních. Nejvyšší český purkrabí hrabě Karel Chotek se inspiroval obdobným nařízením z Bavorska z roku 1829.⁷¹

Pro větší přehlednost při pozdějším zhodnocení zápisů jednotlivých kronikářů, jsou v textu práce stručně shrnuty jednotlivé body zmíněného guberniálního nařízení. Kompletní znění výnosu je uvedeno příloze této práce.⁷² V prvním bodě připadla povinnost zřídit kroniku v „*městě, městysi a každém významnějším místě, farních i jiných duchovních i světských obcích*“, a to k 1. lednu 1836. Jazykem kronik měl být prioritně jazyk německý, popřípadě latinský. Druhý bod zmocnil povolaný úřad ustanovením kronikáře a následující bod ustanovil, že kronika je majetkem zřizující organizace a uložena má být v příslušném obecním domě. Čtvrtý bod určoval podobu kroniky. Kniha měla být svázána z kvalitního papíru foliového formátu a k zápisům měl být použit kvalitní černý inkoust. Vazba měla být tuhá s koženými rohy a hřbetem. Na počátku měl být uveden rok založení knihy, jméno a povolání kronikáře. Tento bod upřesnil podmínky při převzetí kroniky jiným kronikářem. V bodu pět bylo specifikováno, že do kroniky mají být zapisovány všechny pamětihodnosti týkající se obce. V bodě šest bylo doporučeno zmínit v úvodu dříve psané kroniky, listiny, privilegia, spisy a dalších písemnosti, které jsou uloženy v obecním archivu, dějiny obce nebo farnosti vydané tiskem. Vylíčeny mohly být i stručné dějiny města nebo farnosti s uvedením užitých pramenů. Pamatováno bylo i na obrazové přílohy např. obrazové pohledy na místo, budovy nebo situační plány. Bod sedm byl spíše doporučujícího rázu a obsahoval seznam témat vhodných k zápisu. Bod osm zdůraznil důležitost informací z blízkého okolí, se kterým je světská nebo farní obec spojena. Kronikáři se dle výnosu v bodě devět měli snažit zachytit detaily jednotlivých slavností a událostí. Bod deset doporučuje jednoduchý způsob psaní, události řadit chronologicky za sebou a opatřit datací. V bodě 11 bylo doporučeno provést zápis ihned po události pro větší věrohodnost. Bod 12 doporučil vedení věcného rejstříku ve zvláštním svazku. V bodě 13 nařídil připojit výtisk tohoto nařízení ke kronice. Bod 14 ustanovil, že obce mají poříditi knihu na svůj náklad.

⁷¹ Jiří BARTOŇ, *O kronikách obcí*, Praha 2009, s. 17.

⁷² Na straně 112–114 této práce.

Ta měla obsahovat 300 až 350 očíslovaných archů protažených nití a na konci měla být připojena pečeť dotyčného úřadu. Zmíněné nařízení obsahovalo sice podrobné metodické pokyny, ale nevymezilo sankce za jeho porušení.

Do vzniku Československé republiky byly vydány ještě dvě kronikářské výzvy, byly však nezávazné. První vyšla k 40. výročí panování císaře Františka Josefa I. roku 1888 a druhá koncem roku 1914 jako výzva k zachycení válečných událostí.⁷³

Se vznikem nového československého státu vyšel i zákon o pamětních knihách obecních č. 80 z 30. ledna 1920. Nový zákon se skládal jen ze čtyř stručných paragrafů a je zde uveden v plném znění: „§ 1 Každá politická obec má povinnost založiti a vésti pamětní knihu obecní. § 2 K založení a vedení pamětní knihy obecní zřízena budiž v každé obci komise. Zápisy provádí kronikář, ustanovený obecním zastupitelstvem, za přiměřenou odměnu. § 3 Provésti zákon ukládá se ministru školství a národní osvěty a ministru vnitra. § 4 Zákon nabývá platnosti dnem vyhlášení.“ Zákon podepsali prezident republiky Tomáš Garrigue Masaryk, předseda vlády Vlastimil Tusar, ministr školství Gustav Habrman a ministr vnitra Antonín Švehla.⁷⁴

Následující rok bylo k zákonu o obecních kronikách vydáno nařízení vlády Republiky československé č. 211/1921 Sb. Nařízení obsahovalo metodiku o vedení obecních kronik jen pro české země. Pro další části státu byla určena nařízení jiná, která lépe reagovala na situaci na jejich území.⁷⁵ Oproti nařízení z roku 1835 přineslo nařízení z roku 1921 řadu změn. Podle § 1 kronikář neměl již takovou svobodu jako předtím, ale byl pod dohledem letopisecké komise. Menším obcím bylo se souhlasem nadřízeného úřadu umožněno vést kroniku jednu. To ovšem platilo pouze pro obce v rámci jednoho politického okresu. V § 2 byla podmínka, že v pamětní knize měly být zaznamenány určité události před vydáním nařízení, např. první světová válka nebo vznik Československé republiky. Dále neměly být události zapisovány hned do kroniky, ale do příručního sešitu. Zákonem byla vymezena podpora ze strany úřadů a ústavů k podání informací pro kronikáře. Zákon zohledňoval i větší města, v § 4 v obcích s více jak 10 000 obyvatel měl být kronikářem archivář, muzejník nebo kvalifikovaný úředník obce. § 5 nárokoval kronikáři odměnu, o její výši rozhodovalo obecní zastupitelstvo. V § 6 bylo určeno, že pamětní kniha bude opatřena pouzdrzem a uschována v uzamčené skříni na

⁷³L. ŠOTNAROVÁ – M. KAŠUBOVÁ – R. GOŠOVÁ, *Jak vést kroniku*, s. 12–13.

⁷⁴ Zákon č. 80/1920 Sb., o pamětních knihách obecních. In: *Sbírka zákonů a nařízení státu československého*, částka 16, Praha 1920.

⁷⁵ Nařízení č. 211/1921 Sb., kterým se provádí zákon o pamětních knihách obecních. In: *Sbírka zákonů a nařízení státu československého*, částka 51, Praha 1921.

bezpečném a suchém místě. Uzavřená kronika měla být uložena v místním muzeu, archivu nebo obecní knihovně. Paragraf 7 určil, že na konci roku musela letopisecká komise podat zastupitelstvu obce zprávu o vedení kroniky. Pokud by zastupitelstvo uznalo, že kronikář neplní své povinnosti, mělo právo ustanovit kronikáře nového. Zohledněno bylo také právo menšin. Pokud v obci přesáhla daná menšina aspoň 20 % z celkového počtu obyvatel, měla nárok na zastoupení v letopisecké komisi. Paragraf 8 formuloval možnost nahlížení do kroniky, a to pro členy letopisecké komise, dalším osobám se svolením obecní rady. Paragraf 9 zpřístupnil jednou za tři roky pamětní knihu široké veřejnosti. Navíc každý občan měl právo navrhnout věcný doplněk do kroniky. O jeho zařazení do pamětní knihy rozhodovala obecní rada. Poprvé byl formulován v § 10 dozor nad vedením kroniky, kontrolou byl pověřen okresní školní inspektor. Jeho povinností však nebylo kontrolovat obsah.

Zákon č. 80/1920 i o rok později vydané nařízení měly v tehdejším Československu znatelný ohlas. Jelikož s nařízením z roku 1921 přišla i nová metodologie, bylo nutné rozšířit mezi kronikáře odpovídající příručky pro vedení kronik.⁷⁶ Ministerstvo školství a národní osvěty vydalo roku 1924 směrnice ke kronikářským kurzům, které pravidelně pořádaly osvětové sbory jednou za tři až pět let. O pět let později byl vydán další výnos o kronikářských kurzech spojených s výstavou kronik.⁷⁷ Další nařízení č. 169/1932⁷⁸ vycházelo z nařízení o vedení kronik z roku 1921. Nové nařízení nepřineslo žádné výraznější změny, kromě faktu, že platilo pro všechny země tehdejšího Československa a také byl zrušen dozor okresních školních inspektorů nad kronikářstvím. Kompletní znění nařízení je uvedeno v příloze této práce.⁷⁹

K roku 1935 provedl Archiv ministerstva vnitřní celostátní průzkum stavu obecního kronikářství za spolupráce okresních úřadů. Výsledkem bylo, že ve třech čtvrtinách obcí byla kronika vedena správně, 12 % obcí vedlo kroniku s různými nedostatky a 13 % nevedlo kroniku vůbec. Nebyl hodnocen obsah kroniky, pouze, zda se kronika vede.⁸⁰

⁷⁶ Jako oficiální metodologický návod byla vydaná příručka od ministerstva školství a národní osvěty Antonín MARKUS, *Pamětní kniha obecní*, Praha 1922. Dále také vyšly další návody: Josef KAZIMOUR, *Návod k vedení pamětních knih*, Praha 1921; Ladislav HOSÁK, *Rukověť obecního kronikáře*, Brno 1927.

⁷⁷ V. PUBAL, *Kroniky*, s. 32–33.

⁷⁸ Vládní nařízení č. 169/1932 Sb. o pamětních knihách obecních. In: *Sbírka zákonů a nařízení státu československého*, částka 64, Praha 1932.

⁷⁹ Na stranách 117–120 této práce.

⁸⁰ V. PUBAL, *Kroniky*, s. 35–36.

Do vývoje kronikářství na našem území zasáhla výrazně nacistická okupace. Již v roce 1939 byla zahájena akce na ochranu obecních kronik z iniciativy archivářů a historiků. Ministerstvo školství a národní osvěty společně s ministerstvem vnitra vydalo směrnici, která nařizovala všem okresním úřadům shromáždit jednotlivé obecní kroniky a předat od listopadu 1940 do ledna 1941 příslušnému zemskému archivu.⁸¹ Ne všechny obce kroniku odevzdaly, např. obec Chlumčany na jihozápadě Čech kroniku neodevzdala.⁸² Cílem akce bylo ochránit kroniky před jejich znehodnocením, likvidací nebo případnými zápisy vynucených pod nátlakem.⁸³ Po skončení akce během nacistické okupace vyvinulo ministerstvo školství a národní osvěty velmi aktivní snahu rozvíjet kronikářství. U okresních osvětových sborů měla být zřízena střediska vlastivědné práce, tzv. kronikářské poradny. Pokračovalo se v pořádání i kronikářských kurzů.⁸⁴ Nově založené kroniky měly začínat rokem 1918 a retrospektivně zhodnotit vývoj obce. V naprosté většině případů však kronikáři nové kroniky nevedli.⁸⁵ Někteří kronikáři si vedli nanejvýše zápisy ve formě poznámek. Po válce je mohli využít při zpětném doplnění záznamů do navrácených kronik.⁸⁶

Po osvobození republiky bylo vydáno provolání kronikářům, a to již v květnu 1945. Provolání vydala archivní sekce při Zemském národním výboru, která vyzvala kronikáře k doplnění a sběru materiálu (fotky, plakáty, a jiné dokumenty).⁸⁷ Pokyny soustředily pozornost na události před Mnichovem a následnou okupaci, příklady útlaku a persekuce, udávání, činnost odboje, válečné události a průběh osvobození.⁸⁸

Po únoru roku 1948 nastalo zpolitizování kronikářské činnosti. O dva roky později bylo Ministerstvem informací a osvěty vydána směrnice č. 62.838/50-I/2 o vedení obecních kronik. Ve stejném roce vyšla také publikace „*Příručka kronikáře*“.⁸⁹ Pro přehled jsou zde jednotlivé body směrnice stručně představeny (celý text směrnice uveden i příloze této práce).⁹⁰

⁸¹ L. ŠOTNAROVÁ – M. KAŠUBOVÁ – R. GOŠOVÁ, *Jak vést kroniku*, s. 15.

⁸² Po celou dobu nacistické okupace byl svazek kroniky uschován nejprve u pana Václava Bárty, později u kronikáře Františka Augustina. SOKA Plzeň-jih, AO Chlumčany, *Kronika obce Chlumčany (1925–1945)*, s. 134.

⁸³ L. ŠOTNAROVÁ – M. KAŠUBOVÁ – R. GOŠOVÁ, *Jak vést kroniku*, s. 15.

⁸⁴ Více se problematice věnoval V. PUBAL, *Kroniky*, s. 39–41.

⁸⁵ Tamtéž, s. 41–42.

⁸⁶ J. BARTOŇ, *O kronikách*, 2004, s. 23.

⁸⁷ L. ŠOTNAROVÁ – M. KAŠUBOVÁ – R. GOŠOVÁ, *Jak vést kroniku*, s. 15–16.

⁸⁸ J. BARTOŇ, *O kronikách*, 2004, s. 23.

⁸⁹ *Příručka kronikáře: prozatímní pokyny pro vedení obecních kronik*, Praha: Ministerstvo informací a osvěty 1951.

⁹⁰ Na stranách 121–123 této práce.

Bod první ustanovil, že každý MNV musí vést kroniku, ta měla sloužit jako „*doklad o politickém životě, hospodářském budování a kulturním růstu našeho lidu*“. Pokud MNV kroniku neměl, musel podle bodu 2 kroniku zřídit do konce roku 1951 a opatřit zápisy za léta 1945–1951. Pokud nebylo možné na více MNV kroniku vést, umožňoval třetí bod po souhlasu příslušného ONV vést jednu společnou kroniku. Podle bodu čtvrtého zodpovídal za vedení kroniky odbor kultury a také schvaloval veškeré zápisy do kroniky. Bod pátý stanovil, že zápisy prováděl kronikář za pomoci ideového spolupracovníka, dokumentátora (sběratel dokladů a zpráv) a podle okolností i písaře. Kronikář měl být uvědomělý občan „oddaný lidově demokratickému zřízení“. V obcích, kde bylo více jak 10 000 obyvatel, stejně jako dříve měla být ustanovena odborně kvalifikovaná osoba (archivář, muzejník nebo knihovník). Výši odměny pro kronikáře určoval MNV. Podle bodu 6 měl kronikář zapisovat informace pravdivě, věcně a věrně s důrazem na budování socialismu v obci. Na požádání kronikáře měly orgány veřejné správy poskytovat informace, pokud nebyly v rozporu s vojenským, úředním, hospodářským nebo jiným tajemstvím. Problematiku vojenského, úředního, hospodářského a jiného tajemství řešil i bod 8, který ukládal kronikáři jej zachovávat. Kronikář nadále musel respektovat připomínky MNV a ONV k textu do kroniky. Podle bodu 10 kronikář vytvářel do sešitu průběžně záznamy jednotlivých událostí, které musel předkládat čtvrtletně ke schválení. Bod 11 určil kronikáři za povinnost uvést jméno a povolání u sebe a svých spolupracovníků. Následovat měl kronikářův životopis. Podle následujícího bodu měly být zapisovány obecné události pokud, mají vztah k obci. Jako u předchozích nařízení, i zde byly v bodě 13 vymezeny podmínky uložení. Bod 14 ustanovil podobu titulního listu. Bod 15 určoval podmínky pro nahlédnutí do kroniky. Lhůta pro odevzdání textu do kroniky byla stanovena bodem 16 do 30. dubna následujícího roku. Pro veřejnost byla kronika vystavena od 1. do 15. května a vystavení muselo být předtím veřejně vyhlášeno. Do 15 dní mohly být proti zápisu vneseny námítky, které posuzoval MNV. Novinkou bylo vyhotovení tří opisů kroniky na psacím stroji podle bodu 18. Jeden opis si ponechal MNV, druhý ONV a třetí měl být uložen v krajském archivu.⁹¹ Nově byla zřízena i funkce kronikářského důvěrníka. Podle bodu 19. měl být zvolen z řad nejuvědomělejších nejzkušenějších kronikářů a měl být poradcem ostatních kronikářů. Poslední bod ustanovil, že MNV podléhal doзору v péči o kroniku ONV a také ministerstvu informací a osvěty a ministerstvu vnitra.

⁹¹ Nařízení neupravovalo umístění originálu kroniky.

Nová směrnice významně změnila funkci kronik. Změna výrazně ovlivnila obsah a povahu nebo dokonce kontinuitu zápisů. Kroniky měly být vedeny především jako „*doklad o politickém životě, hospodářském budování a kulturním růstu našeho lidu*“ a měly sloužit jako doklad přerodu společnosti z kapitalistické na socialistickou. Pro porovnání, předúnorová vládní nařízení č. 211/1921 a č. 169/1932 chápala kroniku jako prostředek k „*zachování místních dějin pro poučení budoucích*.“⁹² Rozdílné chápání funkce kronik se odrazilo na jejich obsahu a podobě. Většina se stala spíše formálními a na kronikáře byl stupňován politický a ideologický tlak. Někteří kronikáři si vedli kromě oficiální kroniky pro obec ještě jednu svou soukromou kroniku, často s kritickými poznámkami k režimu, např. obec Jimramova na Českomoravské vrchovině.⁹³

Poprvé se dozorčí orgány, tj. MNV, musely zajímat o text kroniky. Podléhal schválení rady MNV. Nepochybně šlo tehdejšímu vedení o kontrolu nezávadnosti textu. Hodnověrnost informací z této doby je bohužel sporná a musí být předmětem důkladné kritiky. Nová směrnice nezohledňovala již práva menšin jako předchozí nařízení z roku 1921 a 1932. To se do beztrždní společnosti nehodilo. Přestože nařízení vlády z roku 1921 nařídilo stručně zaznamenat určité pamětní události, např. vznik Československa, nová směrnice vyžadovala dopsání zápisů do kroniky zpětně až od roku 1945. Ne všichni kronikáři byli historici a měli potřebný čas a zkušenosti, aby vytvořili text odpovídající kvality.

Brzy však byla směrnice č. 62.838/50-I/2 zrušena novým výnosem ministerstva školství a kultury z roku 1956. Podle nového výnosu č. 69421/1955 byla kronika chápána jako „*významný osvětový prostředek pro politické uvědomování a posilování našeho lidu v jeho budovatelském úsilí*.“⁹⁴ Podstata funkce kroniky oproti předchozímu nařízení se nijak zvlášť nezměnila. Jen byl dán důraz na osvětové prvky. Pro přehled budou zmíněny jednotlivé změny oproti předchozí směrnici (plný text směrnice uveden v přílohách této práce). Poprvé bylo formulováno, že ukončená kronika náležela po uplynutí lhůty 50 let do příslušného okresního archivu. Další novinkou byla povinnost přílohy ke kronice náležitě uložit, popsat a seřadit. Konkrétnější byl také popis celého schvalování textu do

⁹² § 2 Nařízení č. 211/1921 Sb., kterým se provádí zákon o pamětních knihách obecních. In: *Sbírka zákonů a nařízení státu československého*, částka 51, Praha 1921. Dále také Vládní nařízení č. 169/1932 Sb. o pamětních knihách obecních. In: *Sbírka zákonů a nařízení státu československého*, částka 64, Praha 1932.

⁹³ J. BARTOŇ, *O kronikách*, 2004, s. 24.

⁹⁴ Výnos č. 69421/1955 Ministerstva kultury o vedení kronik poř. č. 15/56 Sbírkou instrukcí pro národní výbory 1956.

kroniky. Text se musel předložit radě MNV a až po jejím schválení mohl být přepsán do kroniky. Podrobněji bylo vymezeno i vedení kronik ve velkých městech.

Během šedesátých let došlo k postupnému uvolnění poměrů. Již roku 1962 byl na ministerstvu kultury projednáván stav kronikářství. Při jednotlivých okresních a krajských muzeích byl jmenován poradní sbor pro kronikáře. Při Ústředním muzeologickém kabinetu vznikl ústřední poradní sbor. Od roku 1963 vycházel časopis *Muzejní a vlastivědná práce*, kde byla část věnována kronikářství.⁹⁵

Rok 1968 přinesl uvolnění režimu, a to i pro kronikáře. Pro řadu z nich se stala tehdejší situace impulzem k zaznamenání různých křivd z padesátých let nebo věnování pozornosti dříve zakázaným a nově obnoveným spolkům.⁹⁶ S nástupem normalizace vzrostl tlak na ideovou kontrolu kronik, a to především na inkriminované roky 1968 a 1969. Z toho důvodu roku 1970 vyšel přípis Ministerstva kultury, kde bylo formulováno, jak účinně kontrolovat, zhodnocovat a odstraňovat nedostatky záznamů za roky 1968 a 1969 (celý text nařízení je uveden v příloze této práce). Nejprve bylo zakázáno v kronikách cokoli škrtat, zalepovat, vytrhávat či jinak poškozovat. Příslušné nehodící se záznamy měly být opraveny novým záznamem schváleným radou příslušného MNV s odkazem na ony záznamy. Podobná pozornost měla být věnována i přílohám ke kronice. V některých obcích vznikly dokonce celé nové svazky.⁹⁷

Po politických změnách na konci roku 1989 nastalo i nové období pro kronikářství. Pro okresní vlastivědná a krajská muzea přestala platit povinnost metodického dohledu nad vedením kronik. Vznikl volný prostor pro kronikáře, kteří již nebyli pod ideologickým dohledem.⁹⁸ Nový zákon č. 367/1990 Sb. České národní rady o obcích (obecní zřízení) ze dne 4. září 1990 přenesl povinnost péče o kroniky a kronikáře na jednotlivé obce, a to včetně jejich financování.⁹⁹ Stále však kronikářství postrádalo právní legislativu odpovídající požadavkům moderní doby. I nadále platil zákon č. 80/1920 Sb. a vládní nařízení 169/1932. Jedním z mnoha problémů těchto zákonů bylo, že nebraly v potaz moderní techniku, např. psaní kroniky na stroji nebo na počítači.¹⁰⁰

⁹⁵ J. BARTOŇ, *O kronikách*, 2004, s. 24.

⁹⁶ Jaroslava SMETANOVÁ, *Kritické roky 1968 a 1969 v zápisech jihočeských a západočeských kronikářů*, Střeďočeský sborník historický 41, 2015, s. 134–145.

⁹⁷ J. BARTOŇ, *O kronikách*, 2004, s. 24.

⁹⁸ Martin ŠIKULA, *Pamětní kniha obecní v dvacetiletí obnovené svobody a samosprávy: Sonda do stavu českého obecního kronikářství v letech 1990–2010 v kontextu s 90. výročím první legislativní úpravy k povinnosti vedení obecních kronik*, Muzeum: muzejní a vlastivědná práce 48, 2010, č. 2, s. 40.

⁹⁹ Zákon č. 367/1990 Sb. o obcích (obecní zřízení). In: Sbíрка zákonů České a Slovenské federativní republiky, částka 59, Praha 1990.

¹⁰⁰ J. BARTOŇ, *O kronikách*, 2004 s. 26.

Jistým způsobem ovlivnil obsah zápisů také zákon č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů.¹⁰¹ Zápisy nesmějí podávanými informacemi zasahovat do soukromého života osob. Již tedy nemohou být do kroniky umísťovány např. soupisy jubilantů s jejich osobními údaji, pokud k tomu nemá kronikář souhlas.¹⁰² Razantní změna ve vedení kronik nastala s novým zákonem č. 132/2006 Sb. věnujícím se problematice kronikářství, který vyšel 14. března 2006.¹⁰³ Nový zákon navrátil původní význam a funkci kroniky, tj. zachycení informací pro budoucí generace. Umožnil nově vést kroniku na počítači. Nelze ji však uchovávat pouze v elektronické podobě, ale musí být vytištěna na papír, očíslována a svázána. Obsah zápisu schvaluje obec a do kroniky se text přepisuje jedenkrát do roka. Nahlédnutí do kroniky je možné pod dohledem kronikáře. Osoba starší 18 let s platným občanstvím může navrhnout úpravu zápisu do kroniky.¹⁰⁴

Moderní zákon postrádá kontrolní mechanismy a není jasně vymezeno, kdo kroniku vede. Řešeno není jmenování kronikáře a jeho odměna. Zákon dále nesankcionuje obce za nevedení kroniky. Vůbec není specifikována její podoba nebo technická pravidla.¹⁰⁵ Předání kroniky do archivu upravil zákon č. 499/2012 Sb., kde bylo určeno, že kroniky jsou považovány za dokumenty, které musí být vždy předloženy k výběru za archiválie. Po výběru a zaevidování se kroniky stávají součástí Národního archivního dědictví.¹⁰⁶

Od poloviny devadesátých let se také proměnil přístup ke kronikářství a kronikám. Se stoupajícím zájmem laické veřejnosti o genealogii se do centra zájmu dostaly také kroniky. Vznikla řada sdružení zasazující se o místní kulturu, návrat k tradicím a podporu lokální kultury. V soutěži o Vesnici roku se stala od roku 2003 kronika jedním z bodů v hodnocení. To vše nepochybně zapříčinilo, že vedení obcí a měst si začala uvědomovat, že kronika je součástí identity obce a že kronikář vytváří obraz obce a jejich obyvatel pro budoucí generace.¹⁰⁷ Iniciativy se od roku 2004 ujímají i jednotlivé kraje vzniklé v roce 2000, a to vyhlášením různých krajských kronikářských soutěží.¹⁰⁸

¹⁰¹ Zákon č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů. In: *Sbírka zákonů Česká republika*, částka 32, Praha 2000.

¹⁰² J. BARTOŇ, *O kronikách*, 2004, s. 19–20.

¹⁰³ Více o schvalování a připomínkách k zákonu M. ŠIKULA, *Pamětní kniha*, s. 38–52.

¹⁰⁴ Zákon č. 132/2006 Sb., o kronikách obcí. In: *Sbírka zákonů a nařízení státu československého*, částka 64, Praha 1932.

¹⁰⁵ J. BARTOŇ, *O kronikách*, 2014, s. 16.; Jindřich SCHWIPPEL, *Krátké zamyšlení nad dnešním stavem obecního kronikářství*, Středočeský sborník historický, 2015, č. 41, s. 6–7.

¹⁰⁶ Zákon č. 499/2004 Sb., o archivnictví a spisové službě. In: *Sbírka zákonů č. 329/2012*, částka 120, Praha 2012.

¹⁰⁷ J. BARTOŇ, *O kronikách*, 2014, s. 13.

¹⁰⁸ M. ŠIKULA, *Pamětní kniha*, s. 40.

Mezi další metodickou podporu lze zahrnout i zpravodaj pro obecní kronikáře a vlastivědné pracovníky s názvem *Kroniky a kronikáři*. Vychází od roku 1999 z aktivity kronikáře Tomáše Hromádky. Na internetových stránkách jsou pro registrované uživatele po zaplacení poplatku přístupná všechna čísla periodika v elektronické podobě, diskusní fórum a poradna.¹⁰⁹ Dalším periodikem podporující kronikáře je *Místní kultura*, kde je kronikářství věnována pravidelná rubrika.

S pokrokem v oblasti počítačových technologií a rozšířením internetu do domácností většiny občanů byla zahájena digitalizace kronik na úrovni jednotlivých oblastních archivů. Digitalizace je také jedním ze způsobů ochrany archiválií. Dosud neexistuje souborná evidence kronik. Nevznikla ani žádná studie, která by přesně kvantifikovala, kolik kronik vzniklo na základě jednotlivých nařízení na našem území. Evidence kronik vznikají pouze na úrovni jednotlivých oblastních a okresních archivů.

2.2. Přehled dějin českého farního kronikářství

Před farními kronikami, které vznikaly úředně již v polovině 18. století, byla doložena existence různých druhů formulářů pro vedení knih určených pro paměť.¹¹⁰ Existuje několik druhů a každý z těchto typů má odlišnou strukturu jednotlivých kapitol. Jednotlivé typy pravděpodobně vznikly na základě nějakého nařízení nebo normy formulující přesnou podobu formuláře.¹¹¹ Jedním z nich je „*liber memorabilium*“. Tyto knihy byly zakládány již v 16. století, ale pravidelněji se objevují až v polovině 19. století.¹¹²

Jedny z prvních pokynů pro vedení farních kronik byly vydány litoměřickou biskupskou konzistoří roku 1718 a pražskou arcibiskupskou konzistoří v roce 1735.¹¹³ Pamětní knihy byly předmětem kontroly při vizitacích. Pro českobudějovickou diecézi byla vydána 2. října 1786 vizitační norma, v jejíž čtvrté části pod bodem XII. byla položena otázka na existenci pamětních knih.¹¹⁴

Další nařízení byla vydána mezi léty 1791–1799. Tato instrukce určená pro vikáře a kněze ukládala podávat pravidelné zprávy o stavu farností. V osmém bodě této směrnice byl příkaz ke kontrole „*liber memorabilium*“. Kromě její samotné existence byla

¹⁰⁹ *Kroniky a kronikáři: Zpravodaj pro obecní kronikáře a vlastivědné pracovníky* [online]. [cit. 2020-06-24]. Dostupné z: <https://kronikari.info/>

¹¹⁰ L. STANĚK, *Pamětní knihy*, s. 28.

¹¹¹ O jednotlivých typech formulářů pojednává podrobněji: J. MRŇA, *Farní kroniky*, s. 53.

¹¹² Tamtéž, s. 54–55.

¹¹³ Jiří CUKR, *Pohled na události let 1900–1950 v městysi Ledenice na základě komparace zápisů v obecních, farních a školních kronikách* (diplomová práce), s. 28.

¹¹⁴ J. MRŇA, *Farní kroniky*, s. 64.

povinnost kontrolovat i obsah, a to hlavně paměti benefícia, farnosti, kostela, kaplanů, školy, péče o duše nebo zábavy a další události. Pozornost měla být zaměřena i na dobrou stylistiku jednotlivých zápisů.¹¹⁵

Ve farních kronikách docházelo jejich pisateli ke kritice reforem Marie Terezie a Josefa II. Z toho důvodu bylo vydáno guberniální nařízení ze 6. ledna 1795, které delegovalo povinnost na krajské hejtmany v Čechách prostřednictvím konzistoře ve všech čtyřech biskupstvích provádět kontrolu farních kronik. Toto nařízení platilo i pro vikáře. V případě nedodržování nařízení měli být provinilí faráři suspendováni a hrozba přísného trestu platila i pro vikáře za nedostatečnou kontrolu.¹¹⁶

Další významný zásah státu do vedení farních kronik se uskutečnil vydáním guberniálního nařízení z roku 1835 s platností pro farní i pro obecní kroniky.¹¹⁷ S novým nařízením se proměnily i zápisy ve farních kronikách. Více se věnují nejen událostem spojeným s farou, ale mají přesah i do událostí obce či města, panství nebo celé země. Navíc farář patřil v dané lokalitě k osobám se značnými konexemi, měl přehled a zajímal se o veřejné dění ve svém okolí.¹¹⁸

Na začátku 20. století tradice vedení farních kronik pokračuje i přes vyhlášení Československé republiky. Postupný útlum nastal po druhé světové válce. Většina farních kronik se po roce 1948 přestává vést úplně.¹¹⁹ Po roce 1989 začaly být kroniky znovu obnovovány, bohužel ne všechny. Sekretariátem České biskupské konference byla vydána pro vedení farních kronik interní norma v roce 1999.¹²⁰

2.3. Přehled dějin českého školního kronikářství

Nejstarší školní kroniky se začaly objevovat již v první polovině 19. století. Přesto až do vydání nařízení z roku 1892 neexistovala žádná metodika, která by jakkoliv upravovala podobu školních kronik. Svazky vzniklé před rokem 1870 byly založeny zcela spontánně. Jedná se o zajímavý fenomén snahy zachování paměti ze školního prostředí. Podoba pamětních knih byla značně rozdílná a plně v kompetenci autorů. Povinnost vést školní kroniku byla poprvé nakázána až v roce 1870 podle Školního a vyučovacího řádu pro obyčejné školy obecné z 20. srpna téhož roku.¹²¹ Vyučovací řád nakazoval správci

¹¹⁵ J. MRŇA, *Farní kroniky*, s. 64–65.

¹¹⁶ J. CUKR, *Pohled*, s. 28.

¹¹⁷ Podrobněji se tématu věnuje kapitola o obecním kronikářství (strany 13–21 této práce).

¹¹⁸ J. CUKR, *Pohled* s. 29.; J. OPPELTOVÁ – V. SLAVÍKOVÁ, *Poklady*, s.

¹¹⁹ J. KROTILOVÁ, *Farní kroniky*, s. 22.

¹²⁰ *Církev. Církev* [online]. 1999 [cit. 2020-07-30]. Dostupné z:

<https://www.cirkev.cz/cs/CbkSearch?p.Query=farn%C3%AD+kroniky>

¹²¹ J. JAROLÍMKOVÁ – M. SOVADINA, *Školní kroniky*, s. 367–368.

školy, aby dobře zacházel a spravoval úřední knihy a spisy. Kronika měla být uložena ve školním archivu.¹²² Řád nepřinesl žádné metodické instrukce pro vedení kronik, pouze vymezil jejich uložení.

První metodika pro vedení kronik byla vydána až 3. února 1892.¹²³ Vynesením c. k. Zemské školní rady č. 28.633 byly velmi podrobně formulovány zásady pro vedení školních kronik (celý text směrnice umístěn v přílohách této práce). První článek nařízení vymezil samotný obsah zápisů kroniky. V úvodu kroniky měly být nejprve vylíčeny dějiny školy. Poté měla následovat následující fakta: údaje o konci a začátku školního roku, důležité události z panovnického domu a jiné školní slavnosti. Pozornost byla zaměřena i na výuku náboženství. Do pamětní knihy měla být zaznamenána náboženská cvičení, změny duchovenstva se vztahem ke škole. Z běžných školních událostí byly jmenovány personální záležitosti s vymezením předchozích služebních poměrů členů sboru, zdravotní stav školní mládeže, změny ve vyučování a statistika žáků. Kronikář měl směřovat svou pozornost na místní a okresní školní radu a pravidelně zaznamenávat složení jednotlivých členů a jejich důležitá usnesení. Další body se týkaly změn na školní budově, jejího zařízení a okolí (školní zahrady, cvičiště, tělocvičny). Povinností kronikáře bylo zaznamenávat také různé návštěvy ve škole, především školních inspektorů, dále pak vzácných členů školních úřadů a osobností. Kronikář měl také pamatovat na dobrodince školy a uvádět, jak byly peníze využity.

Druhý článek vymezuje podmínku, že kronika musí být ukončena do počátku následujícího školního roku. Třetí článek zakazoval v textu kroniky projevovat své osobní názory v textu a klade důraz na nestrannost a jednoduchost textu. Ke každému odstavci měl být připojen jeho stručný obsah. Článek č. 4 zas přikazoval vytvořit abecední rejstřík jmen, osob a předmětů, o nichž kronika pojednává. Poslední bod umožnil nahlédnutí do kroniky všem členům sboru.

Dalším důležitým předělem byl rok 1937, kdy byla publikována metodika pro vedení školních kronik (celý text nařízení v přílohách této práce). Nařízení, ale vycházelo z nařízení předchozího, a proto zde budou nastíněny jen změny nebo nová opatření. Do kroniky již nemusely být zapisovány informace spojené s „*Nejvyšším panujícím domem*“, pouze měly být zmíněny pro školu důležité významné události obce. Text měl být oproštěn i od záznamů náboženských cvičení a změn ve stavu duchovenstva.

¹²² Příručná kniha zákonův pro školy obecné v královstvích a zemích v c.kr. říšské radě sv. 1., Vídeň 1874, s. 88.

¹²³ J. JAROLÍMKOVÁ – M. SOVADINA, *Školní kroniky*, s. 368–369.

Zapisovány neměly být usnesení místní a okresní školní rady nebo změny celodenního v polodenní vyučování. Nově měla být v závěrečném statistickém přehledu zohledněna národnost žáků a nahlížet do kroniky měl nově povoleno i předseda místního školního úřadu. Předpis nepřinesl žádné zásadní změny.

Během druhé světové války byly kroniky včetně školního roku 1939/1940 zapečetěny a uloženy. Toto nařízení se týkalo hlavně českých škol. Ve vedení kronik německých škol bylo pokračováno bez přerušení. Po roce 1945 byly využity původní předválečné kroniky, nebo kroniky nově založené v roce 1940. Jako metodické pokyny stále sloužila směrnice z roku 1937 a to i po komunistickém převratu v roce 1948.¹²⁴

Teprve až roku 1958 byla vydána instrukce č. 84/1958 z 8. července 1958. Nepřinášela příliš mnoho inovací, spíše stručně shrnula směrnice předchozí. Podchyceny měly být informace spojené s organizací školy, školním obvodem, personální změny v učitelském sboru a zaměstnanců školy, statistické přehledy a zdravotní stav žactva, důležité informace spojené s chodem školy jako jsou slavnosti a závěrečné zkoušky. V zápisech měly být i poznamenány inspekční návštěvy a návštěvy významných osobností. Zaznamenáno mělo být i dění okolo organizace mládeže a sdružení rodičů a přátel školy. V kronice měly být podchyceny i události v obci, regionu a státu. Zapisovatelem kroniky měl být sám ředitel nebo jím pověřený učitel. Text měl být jasný, stručný a důstojný. Bylo zakázáno opravovat nebo ničit zápisy z období okupace nebo války. Do kroniky směli nahlédnout všichni zaměstnanci školy, učitelé, zástupci školské správy a orgánů MNV.¹²⁵

Instrukce č. 84/1958 byla poslední směrnicí, která přinášela podrobné metodické pokyny, jak školní kroniky vést. Následně vydané směrnice hovořily o kronikách pouze obecně v souvislosti se školní dokumentací.¹²⁶ Současný školský zákon 561/2004 Sb. už s vedením školních kronik nepočítá.¹²⁷

¹²⁴ J. JAROLÍMOVÁ – M. SOVADINA, *Školní kroniky*, s. 370.

¹²⁵ Tamtéž, s. 370–372.

¹²⁶ *Organizační směrnice pro základní devítileté školy č. 18/1967*, článek 9, odst. 6, *Věstník ministerstva školství a ministerstva kultury a informací 1967*, s. 186. *Instrukce ministerstva školství ČSR o organizaci základní školy č. 18/1979*, čl. 17, odst. 1, *Věstník ministerstva školství a ministerstva kultury ČSR 1979*, s. 183. *Instrukce ministerstva školství ČSR o základní škole č. 8/1985*, čl. 14, odst. n, *Věstník ministerstva školství a ministerstva kultury ČSR 1985*, s. 109.

¹²⁷ Zákon č. 561/2004 Sb. o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon). In: *Sbírka zákonů České republiky, částka 160, č. 561, Praha 2004.*

3. HISTORIE KRONIKÁŘSTVÍ V PŘEŠTICÍCH

3.1. Městské kroniky

3.1.1. Kronika města Přeštice I. (1840–1959)

První svazek městské kroniky obsahuje záznamy z let 1840 až 1959. Kronika ale nebyla vedena nepřetržitě a obsahuje řadu mezer. Prvním zapisovatelem byl starosta Jakub Antonín Novotný.

Neznámý je původ vazby kroniky. Kniha má rozměry 27,5 x 8 x 44 cm. Vázána je ve světle hnědé kůži s mosazným kováním na rozích. Na předních deskách je na středu namalován bíle nápis se stínováním: „MĚSTO PŘEŠTICE KRONIKA“. Velikost písmen ve slově „město“ je 3–2 cm, u slova „Přeštice“ 6–5 cm a u „kronika“ 3 cm. Podle tvrzení Václava Sedláčka obsahovala vazba kroniky původní německý název: „*Gedenkbuch der Stadt Przestic*“. Na svůj náklad pořídil kronikář knize novou vazbou.¹²⁸ Hřbet knihy je ovšem zdoben zlatě vyraženým nápisem: „*Gedenkbuch der Stadt Przestic*“. Pod ním je umístěn nečitelný nápis v červeném poli. Nelze po zběžném prohlédnutí knihy zjistit, zda byla kronika v pozdější době převázána nebo jinak upravena přední část desek. Pod nadpisem je přitištěna červená pečeť města Přeštice. Kniha jeví známky používání, kůže na deskách je značně poškrábaná. Nečitelná je pečeť pod nadpisem na deskách a nadpis na hřbetu knihy v červeném poli (Fotografie 1).

Titulní list byl vytvořen kronikářem Václavem Sedláčkem až roku 1940. V horní části obsahuje nadpis: „*Bože všemohoucí, spravedlivý, milostivý, chraň naši vlast – naše rodné město Přeštice*“. Dále kronikář odkázal na Obsah pamětní knihy¹²⁹ a připojil stručnou historii kroniky s výčtem předchozích kronikářů. Vše zakončil svým podpisem. V dolní části listu byly umístěny otisky čtyř razítek (Fotografie 2). Kronika byla celkem foliována a dvakrát paginována. Starší foliace byla dovedena prvním kronikářem Antonínem Jakubem Novotným do folia 40.¹³⁰ Umístěna je v pravém horním rohu listů. Autorem první paginace byl pravděpodobně Václav Sedláček a druhou paginaci vytvořil roku 1992 Jan Mrkvička.¹³¹ Paginace Jana Mrkvičky byla jako jediná dokončena. Poslední paginovaná stránka je 525. Jan Mrkvička pro kroniku vytvořil také překlad

¹²⁸ SOkA Blovice, MěstNV Přeštice, Kronika města Přeštice I. (1840–1959), unk 145, s. 12.

¹²⁹ Obsah kronikář Sedláček nikdy nevytvořil. Ke kronice byl vytvořen dodatečně Janem Mrkvičkou roku 1992.

¹³⁰ Tamtéž, s. 79.

¹³¹ V citacích uvádím stránkování podle paginace Jana Mrkvičky.

nejstaršího textu z němčiny. Text byl do kroniky vlepen roku 1992.¹³² Posledních pět listů zůstalo prázdných.

Dalšími kronikáři kroniky byli Gustav Bárta, Václav Sedláček, Božena Dvořáková a František Bastl. Mezi léty 1991–1992 opsal Jan Mrkvička na prázdné listy různé městské výsady, práva a svobody města Přeštic.¹³³ Mimo těchto textů zapsal i seznam 79 jmen obětí holocaustu z druhé světové války, jenž doplňuje seznam kronikáře Václava Sedláčka ze strany 195.¹³⁴ Pro kroniku vytvořil i obsah.¹³⁵ Kronika je v současné době uložena ve Státním okresním archivu Plzeň-jih v Blovicích. Její digitální kopie byla zpřístupněna na webových stránkách Porta fontium Státním oblastním archivem v Plzni.¹³⁶

Kronika vznikla s největší pravděpodobností již na základě guberniálního nařízení z roku 1835. Informace o výběru prvního kronikáře jsou převzaty z kroniky z pozdější doby.¹³⁷ Podle zmíněného nařízení bylo úkolem povolaného úřadu (Přeštický hospodářský úřad) určit za kronikáře schopného muže.¹³⁸ Tehdy se sám dobrovolně nabídl hospodářský správce Ignác Laurentius Dieze, že vyhotoví úvod o dějinách města Přeštice do 16. dubna 1836. Slíbený text do kroniky nikdy neodevzdal.¹³⁹

Nejstarší záznamy nakonec vyhotovil tehdejší purkmistr Jakub Antonín Novotný. Purkmistr doufal, že hospodářský správce slíbený text dodá později. Z toho důvodu ponechal prvních 64 stran prázdných.¹⁴⁰ Na následujících deseti stránkách popsal události od roku 1831 do 1840. Popud k těmto zápisům vydal při prohlídce obecního majetku královský krajský komisař Peterka s odůvodněním, že: „*podle královského krajského úředního příkazu z 21. dubna 1839 č. 586 bylo nařízeno zaznamenání pamětních bodů*“.¹⁴¹

Po stručných zápisech Jakuba Antonína Novotného nebyly až do roku 1869 pořizeny do kroniky žádné zápisy. S dalším kronikářem se kronika příliš neobohatila. Městský tajemník Gustav Bárta napsal pouze historický úvod, v němž byly veškeré

¹³² SOKA Plzeň-jih, MěstNV Přeštice, Kronika města Přeštice I. (1840–1959), unk 145, s. 65–75.

¹³³ Tamtéž, s. 487–509.

¹³⁴ Tamtéž, s. 510.

¹³⁵ Tamtéž, s. 521–522.

¹³⁶ Kronika města Přeštice I. (1840–1959). *Porta fontium* [online]. [cit. 2020-07-07]. Dostupné z: <http://www.portafontium.eu/chronicle/soap-pj/00301-mesto-prestice-1867-1959>

¹³⁷ Dochovaný archivní materiál pro léta 1835–1840 je ve fondu AM Přeštice velmi torzovitý.

¹³⁸ Guberniální nařízení z roku 1835 o vedení obecních a farních kronik čl 2.

¹³⁹ SOKA Plzeň-jih, MěstNV Přeštice, Kronika města Přeštice I. (1840–1959), unk 145, s. 65.

¹⁴⁰ Tamtéž, s. 66–67.

¹⁴¹ Tamtéž, s. 65.

informace převzaty z knihy *Dějepis města Přeštic a jeho okolí* z roku 1864.¹⁴² Do kroniky nezapsal prakticky nic ze své vlastní současnosti, kromě několika stručných poznámek o předchozích osudech kroniky.

Dne 15. února 1880 na návrh člena zastupitelstva Josefa Bohumila Rebce¹⁴³ bylo zvoleno tříčlenné komité, které mělo sbírat podklady a vést městskou kroniku. Zvoleni byli přeštický děkan P. Emanuel Václav Řičák, tehdejší ředitel obecné školy Josef Bohumil Rebec a městský tajemník Emanuel Jiřík.¹⁴⁴ Bohužel z činnosti této skupiny nebyly nalezeny žádné dokumenty ani zmínky o její činnosti.

Další dění okolo městské kroniky podnítily až nové zákony o obecních kronikách se vznikem Československé republiky. Na základě vládního nařízení z roku 1921 byla ustanovena letopisecká komise 2. září 1922. Za kronikáře navrhla městská rada učitele Václava Sedláčka. Do letopisecké komise byli jmenováni starosta Martin Šlais¹⁴⁵ a občané Vojtěch Brčka a Dr. Václav Koffer.¹⁴⁶

Kronikář Václav Sedláček byl však roku 1928 starostou Františkem Svatošem odvolán.¹⁴⁷ K této skutečnosti neexistuje ze strany města Přeštic žádný záznam. Faktem zůstává, že starosta František Svatoš sám působil jako kronikář školní kroniky¹⁴⁸ a lze logicky vyvodit, že se z funkce starosty zajímal i o kroniku městskou. Vše nasvědčuje tomu, že starosta věděl, že Václavem Sedláčkem nebylo k roku 1928 do městské kroniky nic zapsáno, a proto mu funkci odebral. Sám Václav Sedláček přiznal, že do roku 1928 do městské kroniky opravdu nic nezapsal a veškerý text uplynulých šesti let měl rozvržený pouze v poznámkách.¹⁴⁹

Na základě celostátního výzkumu ministerstva vnitra byl v lednu roku 1935 doručen z okresního úřadu Přeštic dotazník ohledně vedení městské kroniky. Ve zmíněné odpovědi starosta Josef Šustr¹⁵⁰ okresnímu úřadu tvrdil, že kronikářem je toho času Václav Sedláček a kronika je řádně vedena. Dle tvrzení starosty mělo být k odpovědi přiloženo i vyjádření samotného kronikáře. Odpověď však nebyla ve fondu Okresního

¹⁴² E. V. Řičák, *Dějepis*.

¹⁴³ Více k osobnosti Josefa Bohumila Rebce na straně 72 této práce.

¹⁴⁴ SOKA Plzeň-jih, AM Přeštic, Kniha zápisů zastupitelstva 1877–1884, ukn 13, Protokol ze schůze 15. února 1880.

¹⁴⁵ V pramenech uváděn i tvar jména Šleis.

¹⁴⁶ SOKA Plzeň-jih, AM Přeštic, Kniha zápisů zastupitelstva 1921–1925, ukn 20, Protokol ze schůze 2. září 1922, čl. 5, s. 103–104.

¹⁴⁷ SOKA Plzeň-jih, MěstNV Přeštic, Kronika města Přeštic I. (1840–1959), unk 145, s. 12.

¹⁴⁸ Více na straně 73 této práce.

¹⁴⁹ SOKA Plzeň-jih, MěstNV Přeštic, Kronika města Přeštic I. (1840–1959), unk 145, s. 12.

¹⁵⁰ Funkci starosty zastával od 3. června 1931 do 1935. Osobní archiv Jaroslava Brunáta, *Purkmistrové, předsedové a starostové Přeštic*, 2010.

úřadu nalezena.¹⁵¹ Nelze s určitostí tvrdit, že starosta měl přehled o vedení kroniky. Informace uvedené v odpovědi převzal asi z osobního vyjádření kronikáře. Absence listu s osobním vyjádřením Václava Sedláčka vytváří dohady. Osvětlit danou situaci nepomohly ani záznamy městské rady a zastupitelstva. Žádný jiný kronikář do roku 1940 ustanoven nebyl.

Na zasedání rady městského zastupitelstva 1. července 1940 byl kronikářem opět zvolen Václav Sedláček. Ustanovena byla i letopisecká komise, jejímiž členy byly Josef Fikrle, Jaroslav Bakule, Jan Homr.¹⁵² Zastupitelstvo města také rozhodlo o uhrazení výdajů spojených s kronikou v hodnotě 1 000 K pro kronikáře.¹⁵³

Druhé období kronikáře netrvalo příliš dlouho, protože kroniky musely být na základě nařízení z roku 1940 odevzdány na příslušný okresní úřad a poté do zemského archivu v Praze. Lze předpokládat, že kronika byla do Prahy odevzdána, i když informace o předání kroniky nebyla v pramenech nalezena. Během období druhé světové války nebylo do kroniky nic zapsáno.

Po skončení druhé světové války byl Václavu Sedláčkovi na návrh kulturního referenta Tomáše Paška zaslán děkovný dopis za řádné vedení kroniky.¹⁵⁴ Po třech letech bylo na návrh Václava Kubíka vloženo do obecního rozpočtu na rok 1948 2 000 Kč na vedení obecní kroniky.¹⁵⁵ Taktéž roku 1948 bylo radou města přiděleno kronikáři dva metry palivového dřeva za vedení obecní kroniky.¹⁵⁶

Děni okolo kroniky se opět začalo řešit na zasedání městské rady, kde předseda MNV Václav Zoubek sdělil, že Václav Sedláček se dne 15. června 1951 vedení kroniky vzdal.¹⁵⁷ Dále vedení města situaci okolo městské kroniky nekomentuje. Kronikář Václav Sedláček dle svého tvrzení obdržel přípis 1. července 1951, kde byl vyzván předložit kroniku města Přeštice. V přípisu bylo uvedeno, že MNV pochybuje o správném vedení kroniky a rádo by do funkce dosadilo nového kronikáře, který bude vyhovovat stávajícím poměrům. Kronikář konfrontoval s touto skutečností předsedu MNV Přeštice Václava

¹⁵¹ Vyjádření kronikáře nebylo přiloženo k dokumentu ve fondu AM Přeštice. Ve fondu OÚ Přeštice nebyla taktéž nalezena.

¹⁵² SOKA Plzeň-jih, AM Přeštice, Kniha zápisů zastupitelstva 1940–1942, Protokol ze schůze 1. července 1940, s. 114.

¹⁵³ Tamtéž, Protokol ze schůze 15. července 1940, s. 122–123.

¹⁵⁴ SOKA Plzeň-jih, MěstNV Přeštice, KT 1, Zápisy pléna ze schůze 3. září 1945, čl d.

¹⁵⁵ SOKA Plzeň-jih, MěstNV Přeštice, Kniha zápisů pléna 1946–1951, ukn 1, s. 172.

¹⁵⁶ Tamtéž, s. 219.

¹⁵⁷ SOKA Plzeň-jih, MěstNV Přeštice, Kniha zápisů rady 1951–1955, ukn 8, Zápis ze schůze z 21. června 1951.

Zoubka,¹⁵⁸ který tvrdil, že o ničem neví. Z nastalého vývoje byl kronikář dotčený a celý záznam zakončil slovy: „*Další práce jest mně z ruky vyražena, ač to pociťuji velice nemile a roztrpčeně, ale přeji mnoho zdaru úspěšnému dnes i v budoucnosti.*“¹⁵⁹ Ve fondu ONV Přeštice nebylo k celé situaci nic nalezeno.

Nicméně podobná situace se řešila na jednání ONV Přeštice s kronikářem z Radkovic u Přeštic. Dne 12. května 1951 byly přečteny i úryvky z radkovické kroniky.¹⁶⁰ Reakce rady ONV vyústila v rozhodnutí, že musí dojít k identifikaci kronikáře, zjištění jeho vztahu k „lidově-demokratickému“ zřízení a na osobu kronikáře musí být od místních činitelů vydáno vyjádření. Dalším požadavkem rady ONV Přeštice bylo i vyjádření MNV. Konkrétně se zajímala rada ONV o to, jak MNV kontroloval zápisy v kronice, zda k tomu účelu byla zřízena letopisecká komise. Radu ONV Přeštice také zajímalo, zda byla kronika jednou ročně předložena veřejnosti k nahlédnutí a kdo pověřil funkcí současného kronikáře.¹⁶¹ Je velice pravděpodobné, že podobná situace se odehrála i v Přešticích nebo alespoň podnítila zájem o další obecní kroniky. Bohužel neexistují dokumenty, které by celou situaci potvrzovaly. Pouze osobní vyjádření kronikáře Václava Sedláčka v jeho soukromé kronice.¹⁶²

Od roku 1951 bylo město Přeštice opět bez kronikáře. Téměř po roce začala rada města situaci řešit. Impulsem pro řešení problematiky městské kroniky byla jistě i nově vydaná směrnice č. 62.838/50–I/2 Ministerstva informací a osvěty. Kulturní referent Tomáš Kasl na schůzi rady města upozornil na nutnost navýšení odměny, protože „*za 1000 Kčs nikdo kronikáře dělat nebude*“.¹⁶³

Pravděpodobně tehdejší kulturní komise při MNV v Přešticích hledala vhodnou osobu pro funkci kronikáře po celé dva roky. Kronikářkou byla nakonec jmenována učitelka Božena Dvořáková.¹⁶⁴ Nelze přesně datovat, kdy byla do funkce jmenována.

¹⁵⁸ Václav Zoubek byl předsedou MNV od 8. listopadu 1948–26. července 1951. Osobní archiv Jaroslava Brunáta, *Purkmistrové, předsedové a starostové Přeštic*, 2010

¹⁵⁹ Osobní archiv Jaroslava Brunáta, *Soukromá kronika Václava Sedláčka II. a III. (1938) 1945–1959*, s. 234.

¹⁶⁰ V zápise nebylo specifikováno, o jaký svazek se jedná. Pravděpodobně jde o SOKA Plzeň-jih, MNV Radkovic, *Kronika obce Radkovic (1919–1982)*, ukn 3.

¹⁶¹ SOKA Plzeň-jih, ONV Přeštice 1. část, kar 101, *Zápis ze schůze rady ONV Přeštice 12. května 1951*, čl. 2. Zpráva o průběhu očisty lidových knihoven.

¹⁶² Osobní archiv Jaroslava Brunáta, *Soukromá kronika Václava Sedláčka II. a III. (1938) 1945–1959*, s. 234.

¹⁶³ SOKA Plzeň-jih, *MěstNV Přeštice, Kniha zápisů rady 1951–1955*, ukn 8, *Zápis ze schůze 18. září 1952*.

¹⁶⁴ V pozdější době kronikář Jaroslav Brunát napsal do *Kroniky města Přeštice IV. (2005–2014)*, že roku 1951 byla stranickým příkazem jmenována kronikářka Božena Černá. Informace, že by se kronikářka znovu provdala a změnila jméno, se autorce práce nepodařilo ověřit. MěÚ Přeštice, *Kronika města Přeštice IV. (2005–2014)*, s. 5–7.

První zmínka o kronikářce pochází z 1. dubna 1953, kde byl představen návrh textu do kroniky. Pro doplnění textu měl každý odbor MNV zpracovat zápis do konce května 1953. Dále bylo rozhodnuto o ustanovení letopisecké komise. Vyhledáním vhodných osob byl pověřen již zmíněný kulturní referent Tomáš Kasl.¹⁶⁵ Originál textu předložený radě MNV ke schválení se bohužel nedochoval. Bylo to poprvé, kdy byl městským orgánem schvalován koncept zápisu do kroniky, přestože bylo již v platnosti nařízení č. 169/1932.

Tvorba textu do kroniky trvala další dva roky, po celou dobu byl problém několikrát řešen radou i plénem MNV Přeštice.¹⁶⁶ Směrnice z roku 1951 nařizovala doplnění údajů pro roky 1945–1951. Informace pro chybějící záznamy opatrovala celá kulturní komise MNV Přeštice. Nakonec plénem uložilo kulturnímu odboru vyhotovit zápisy do konce roku 1954.¹⁶⁷ Později na schůzi 23. prosince 1954 bylo upozorněno na stručnost textu a zároveň tajemníkem Říhou navržen jako kronikář učitel František Bastl,¹⁶⁸ který byl 25. března 1955 opravdu ustanoven, a to společně se svými spolupracovníky Josefem Liškou, Jaroslavem Bálkem, Václavem Česákem, Marií Chmelovou a Josefem Kripnerem.¹⁶⁹ Kronikář František Bastl kroniku nakonec ukončil rokem 1959.

S posledním kronikářem začaly být do pamětní knihy přepisovány skutečné kronikářské zápisy. Pro vývoj přeštického městského kronikářství to byl přelom, jelikož v minulosti ze strany města nebyla věnována kronice a výběru vhodného kronikáře náležitá pozornost.

Zhodnocení zápisů jednotlivých kronikářů

Jakub Antonín Novotný (28. července 1776–?)¹⁷⁰

Nejstarší záznamy nemají charakter klasických kronikářských záznamů. Text tohoto kronikáře je spíše souborem několika stručných poznámek, ale velmi zajímavých.¹⁷¹ Z těchto poznámek nelze komplexně posoudit, zda autor dodržoval

¹⁶⁵ SOKA Plzeň-jih, MěstNV Přeštice, Kniha zápisů rady 1951–1955, ukn 8, Zápis ze schůze 1. dubna 1953.

¹⁶⁶ Tamtéž, Zápis ze schůze 17. září 1953 a 26. listopadu 1953.

¹⁶⁷ SOKA Plzeň-jih, MěstNV Přeštice, Kniha zápisů pléna 1951–1958, ukn 2, Zápis ze schůze 20. ledna 1954, čl. 5.; Tamtéž, Zápis ze schůze 3. září 1954, oddíl 9.

¹⁶⁸ SOKA Plzeň-jih, MěstNV Přeštice, Kniha zápisů rady 1951–1955, Zápis ze schůze 23. prosince 1954.

¹⁶⁹ Tamtéž, Zápis ze schůze 25. března 1955, čl. 7, s. 64.

¹⁷⁰ SOA Plzeň, Sbíрка matrik západních Čech, Kniha narozených Přeštice 03, s. 305.

¹⁷¹ SOKA Plzeň-jih, MěstNV Přeštice, Kronika města Přeštice I. (1840–1959), unk 145, s. 65–75.

guberniální nařízení o vedení kronik z roku 1835. Kronikář nevedl kroniku z vlastní iniciativy, ale na vyzvání krajského komisaře Peterky.¹⁷²

Gustav Bárta (16. ledna 1834–?)¹⁷³

Funkci kronikáře přijal na popud purkmistra Františka Hofmeistera.¹⁷⁴ Do kroniky zapsal jen historický úvod, přičemž všechny informace převzal z knihy *Dějepis města Přeštic a jeho okolí* z roku 1864.¹⁷⁵

Gustav Bárta znal obsah guberniálního nařízení o vedení kronik z roku 1835¹⁷⁶ a i přestože zaznamenal do pamětní knihy jen úvod, měl snahu ono nařízení dodržovat. V úvodu stroze poznamenal osud přeštických privilegií a samotné kroniky, jak mu ukládal čl. 6 nařízení z roku 1835. Dokladem jeho nadšeného vlastenectví je, že text zaznamenal v češtině, a ne v němčině nebo latině, jak bylo nařízeno čl. 1 guberniálního nařízení z roku 1835.

Václav Sedláček (18. září 1870–19. prosince 1959)

Text kronikáře pro městskou kroniku je velmi nesystematický. Zápisy byly děleny tematicky a do jednotlivých kapitol bylo v průběhu let průběžně dopisováno jako u seznamu přeštických starostů.¹⁷⁷ Problémem je, že Václav Sedláček neudával dataci zapsání jednotlivých textů v kapitolách a často se vracel v popisu děje zpět na začátek. Text byl do kroniky přepisován celkem dvakrát, v roce 1940 a podruhé v mezidobí let 1950–1951.¹⁷⁸

Ze začátku svých záznamů popsal Václav Sedláček dějiny Přeštic od nejstarších dob, poté následují tematické kapitoly, např.: *"Obyvatelstvo v Přešticích"*, *"Náboženské poměry ve městě"*, *"Školství"*, *"Spolkový život po roce 1945"*, *"Spolkový život dříve"*, *"Živnosti v Přešticích"* a *"Charita"*.¹⁷⁹ Většina témat obsahuje různá časová rozmezí popisovaných událostí, často od nejstarší historie města Přeštic až do roku 1951. Václav Sedláček převážně zapisoval události dnes všeobecně známé a snadno dostupné

¹⁷² SOkA Plzeň-jih, MěstNV Přeštice, Kronika města Přeštic I. (1840–1959), unk 145, s. 65.

¹⁷³ SOkA Plzeň-jih, Sbírnka matrik západních Čech, Kniha narozených Radnice 16 (okres Rokycany), fol. 2.

¹⁷⁴ SOkA Plzeň-jih, MěstNV Přeštice, Kronika města Přeštic I. (1840–1959), unk 145, s. 2.

¹⁷⁵ E. V. Řičák, *Dějepis*.

¹⁷⁶ Kronikář se o nařízení č. 5932 zmínil v textu úvodu kroniky. SOkA Plzeň-jih, MěstNV Přeštice, Kronika města Přeštic I. (1840–1959), unk 145, s. 2.

¹⁷⁷ Například u seznamu přeštických purkmistrů, později starostů. SOkA Plzeň-jih, MěstNV Přeštice, Kronika města Přeštic I. (1840–1959), unk 145, s. 22.

¹⁷⁸ Lze vyvodit podle několika poznámek v textu. Např. *"Tak v přítomné době r. 1940 má město..."* Tamtéž, s. 28.

¹⁷⁹ Tamtéž, s. 521–522.

z literatury, např. ve svých zápisech nezmínil osvobození Přeštic americkou armádou, popsal však osvobození Prahy v roce 1945.¹⁸⁰

Autorka této práce není přesvědčena, že vztah k obecnímu dění nebo zájem o jednotlivé události by byl negativní nebo kronikáři lhostejný. Bohužel text po obsahové stránce není kvalitní, a pokud uvádí kronikář nějaká zajímavá fakta, je nutné je důsledně ověřovat.

Božena Dvořáková (29. listopadu 1913–?)

Zápisy kronikářky pro městskou kroniku byly retrospektivně zapsány od roku 1945. Pravděpodobně převzala funkci kronikářky až v roce 1953.¹⁸¹ Text let 1945–1952 byl tedy napsán se značným odstupem. Nedochoval se původní návrh zápisu předložený radě MNV Přeštic, ani není známa existence kronikářského deníku. Do svých zápisů neuvedla kronikářka svůj životopis a ani se nepodepsala.¹⁸² Na tvorbě výsledného textu do kroniky se podílela celá kulturní komise. Lze se tedy pouze domnívat, jak moc se původní text kronikářky Boženy Dvořákové postupně změnil.

František Bastl (4. července 1896–8. března 1969)

Vedením kroniky byl kronikář pověřen roku 1955. František Bastl nebyl přeštickým rodákem, ale podle svého vlastního záznamu působil v Přešticích přes 30 let.¹⁸³ Zápisy kronikáře byly rozděleny do tří kapitol. První kapitola shrnovala světové události za celý rok. Druhá kapitola taktéž, ale z republikového hlediska, a poslední kapitola přinášela informace z města Přeštic a byla rozdělena do podkapitol.

Text svým obsahem respektuje tehdejší státoprávní podmínky. Rozhodně důležitým bodem u záznamů bylo uvedení přesné datace přepisu do kroniky a podpisu kronikáře, což předchozí kronikáři nečinili. Přínosem bylo vypisování čp. u všech zmiňovaných domů a u většiny žen i jejich příjmení za svobodna. Rada MNV Přeštic všechny předložené zápisy do kroniky schvalovala bez připomínek.¹⁸⁴ Text odpovídá směrnici z roku 1951 a schválené koncepty byly přepisovány s maximálním odstupem

¹⁸⁰ SOkA Plzeň-jih, MěstNV Přeštic, Kronika města Přeštic I. (1840–1959), unk 145, s. 207.

¹⁸¹ Není znám přesný datum, kdy byla kronikářkou ustanovena. V zápisech rady se objevuje až od 1. dubna 1953. SOkA Plzeň-jih, MěstNV Přeštic, Kniha zápisů rady 1951–1955, ukn 8, Záznam schůze 1. dubna 1953.

¹⁸² O jejím autorství se zmínil až kronikář František Bastl. Tamtéž, s. 482.

¹⁸³ SOkA Plzeň-jih, MěstNV Přeštic, Kronika města Přeštic I. (1840–1959), unk 145, s. 297.

¹⁸⁴ SOkA Plzeň-jih, MěstNV Přeštic, Kniha zápisů pléna 1951–1958, ukn 2, Zápis ze schůze 16. ledna 1958.; SOkA Plzeň-jih, MěstNV Přeštic, Kniha zápisů rady 1955–1958, ukn 9, Zápis ze schůze 9. března 1956.; Tamtéž, Zápis ze schůze 10. srpna 1956. SOkA Plzeň-jih, MěstNV Přeštic, Kniha zápisů pléna 1958–1960, ukn 3, Zápis ze schůze 30. ledna 1959.; Tamtéž, Zápis ze schůze 22. ledna 1960. SOkA Plzeň-jih, MěstNV Přeštic, Kniha zápisů rady 1960, ukn 12, Zápis ze schůze 15. ledna 1960.

jednoho roku. Kronikář se účastnil i semináře pro kronikáře pořádaného Domem osvěty v Přešticích.¹⁸⁵

3.1.2. Kronika města Přeštice II. (1960–1986)

Druhý svazek městské kroniky byl založen 21. září 1961 kronikářem Františkem Bastlem.¹⁸⁶ Kniha byla vytvořena na objednávku u Družstva invalidů v Plzni.¹⁸⁷ Desky svazku jsou ze dřeva potažené světle hnědou kůží o rozměrech 31x5,5x43 cm. Na přední straně desek byl vyražen přeštický erb (supralibros). V každém rohu předních i zadních desek byl umístěn zlatý květ. Při krajích desek mezi květy jsou umístěné vyražené jednoduché hvězdy. Okraje předních i zadních desek jsou lemovány vyraženými zlatými linkami. Na hřbetě kroniky je umístěn nápis: „KRONIKA MĚSTA PŘEŠTIC“. Stav knihy je velmi dobrý (Fotografie 3).

Titulní list byl zařazen až za úvod na stranu 5. Obsahuje nadpis zarovnaný na střed: „KRONIKA MĚSTA PŘEŠTICE“ s podnadpisem: „OKRES PLZEŇ – JIH“. Nad nadpisem byla v horní části umístěna perokresba panoramatu s Chrámem Nanebevzetí Panny Marie Přeštické. Autor perokresby je neznámý. Ve spodní části bylo umístěno razítko rady městského národního výboru v Přešticích a podpis tehdejšího předsedy městského národního výboru Karla Šaška¹⁸⁸ (Fotografie 4). Kronika byla paginována a poslední číslovaná stránka má číslo 601.

Dalším kronikářem byl Karel Naxera, který kroniku zakončil rokem 1986. V současné době je kniha uložena ve Státním okresním archivu Plzeň-jih ve fondu Městského národního výboru Přeštice. Její digitální kopie byla zpřístupněna na webu Porta fontium Státním oblastním archivem v Plzni.¹⁸⁹

Na konci roku 1960 byla ustanovena letopisecká komise. Vedením byla pověřena Jana Hlávková a členy byli Marie Heřmanová a Václav Vacek.¹⁹⁰ Kronikář František Bastl před svou smrtí přepsal do kroniky pouze rok 1966. Rok 1967 zanechal v pozůstalosti a rok 1968 v poznámkách.¹⁹¹ Od roku 1969 rada MNV Přeštice začala

¹⁸⁵ SOKA Plzeň-jih, MěstNV Přeštice, Kniha zápisů rady 1959, ukn 11, Zápis ze schůze 27. března 1959.

¹⁸⁶ SOKA Plzeň-jih, MěstNV Přeštice, Kronika města Přeštice II. (1960–1986), ukn 146, s. 7.

¹⁸⁷ SOKA Plzeň-jih, MěstNV Přeštice, Zápisy ze schůzí kulturní komise 28. září 1960 a 3. listopadu 1960, KT 4.

¹⁸⁸ SOKA Plzeň-jih, MěstNV Přeštice, Kronika města Přeštice II. (1960–1986), ukn 146, s. 6.

¹⁸⁹ Kronika města Přeštice II. (1960–1986). *Porta fontium* [online]. [cit. 2020-07-07]. Dostupné z: <http://www.portafontium.eu/chronicle/soap-pj/00301-mesto-prestice-1960-1986>

¹⁹⁰ SOKA Plzeň-jih, MěstNV Přeštice, Zápisy ze schůzí kulturní komise 7. prosince 1960, KT 4.

¹⁹¹ SOKA Plzeň-jih, MěstNV Přeštice, Kronika města Přeštice II. (1960–1986), ukn 146, s. 229.

hledat nového kronikáře.¹⁹² Novým kronikářem se stal učitel Karel Naxera. Odměna pro kronikáře byla navýšena na 750 Kčs z původních 500 Kčs. Za nezaznamenané období let 1967–1969, a byla novému kronikáři připsána odměna se zpětnou platností. Nová letopisecká komise ustanovena nebyla a veškeré koncepty byly schvalovány v radě MNV Přeštice.¹⁹³

Na návrh nového kronikáře Karla Naxery byl před zápis roku 1967 učiněn zápis o práci předchozího kronikáře. Zápis roku 1967 byl přepsán v podobě, jak jej vytvořil předchozí kronikář, a to i přes návrh kulturní komise, aby bylo upuštěno od prvních dvou kapitol popisující události ve světě a v republice.¹⁹⁴ Koncept zápisu pro rok 1967 byl schválen radou MNV Přeštice 14. dubna 1971.¹⁹⁵

Situace okolo politicky kritických ročníků 1968 a 1969 byla řešena až 2. února 1972 bez přítomnosti tehdejšího kronikáře Karla Naxery. Koncepty zápisů přečetl sám předseda MNV Karel Rauner a nakonec byly radou odsouhlaseny bez připomínek.¹⁹⁶ Na příští schůzi rady 16. února 1972 byl kronikář Karel Naxera formálně vyzván k předložení zápisů za léta 1968–1969. Ve schůzi byl koncept schválen jen za rok 1968 a kronikáři navýšena odměna na 1000 Kčs ročně.¹⁹⁷ Další schůze rady proběhla 24. května téhož roku. Na zasedání byl kronikářem přečten návrh zápisu na rok 1969. Ze strany rady MNV Přeštice byl vznesen požadavek na doplnění informací ze zemědělského úseku a také zaznamenání skutečnosti, že MNV Přeštice byl při zasedání ONV v Lužanech vyhodnocen jako nejlepší v okrese Plzeň-jih. Nakonec byl po připomínkách návrh schválen.¹⁹⁸

Kronikář Karel Naxera postupně dokončil během let 1973–1974 zápisy za období 1971–1973. Následující roky 1974–1983 odevzdával koncepty ke schválení včas. Na schůzi rady MNV 16. května 1984 bylo předsedou školské kulturní komise Miroslavem Vavříčkou doporučeno hledat nového kronikáře, neboť kronikář Karel Naxera nemůže

¹⁹² SOKA Plzeň-jih, MěstNV Přeštice, Zápisy ze schůzí rady 1969, kar 3, Zápis ze schůze 11. září 1969, čl. 5.

¹⁹³ SOKA Plzeň-jih, MěstNV Přeštice - dodatky, Zápisy ze schůzí rady 1970, kar 45, Zápis ze schůze 25. února 1970, čl. 5.

¹⁹⁴ SOKA Plzeň-jih, MěstNV Přeštice - dodatky, Zápisy ze schůzí rady 1971–1972, kar 46, Zápis ze schůze 6. ledna 1971, čl. 2.

¹⁹⁵ Tamtéž, Zápis ze schůze 14. dubna 1971, čl. 1.

¹⁹⁶ Tamtéž, Zápis ze schůze 2. února 1972, čl. 5.

¹⁹⁷ SOKA Plzeň-jih, MěstNV Přeštice - dodatky, Zápisy ze schůzí rady 1973–1974, kar 47, Zápis ze schůze 16. února 1974, čl. 4.

¹⁹⁸ SOKA Plzeň-jih, MěstNV Přeštice - dodatky, Zápisy ze schůzí rady 1971–1972, kar 46, Zápis ze schůze 24. května 1972, č. 4.

pro své stáří funkci zastávat.¹⁹⁹ Později na podzim téhož roku byl kronikář kvůli konceptu zápisu za rok 1983 urgován dopisem od MNV Přeštice, kde mu bylo současně poděkováno za předchozí zápisy. Zároveň byl kronikář upozorněn na případnou ztrátu odměny za neodevzdání konceptu do 30. listopadu 1984.²⁰⁰ Zápis pro rok 1983 byl schválen již 24. září 1984.²⁰¹ Následující roky 1984 až 1986 byly odevzdány včas v první polovině roku.²⁰² Pracovní poměr byl s Karlem Naxerou rozváznán k 31. červenci 1987.²⁰³ Pravděpodobně zpoždění odevzdání konceptu zapříčinila nemoc.

Zhodnocení zápisů jednotlivých kronikářů

František Bastl (4. července 1869–7. března 1969)

Kronikářské záznamy pro druhý svazek městské kroniky se oproti zápisům z prvního svazku nijak zvlášť neodlišují. Text byl opět rozdělen do tří kapitol stejně jako u předchozího svazku. Veškeré koncepty kronikáře byly schváleny bez připomínek. V pozůstalosti kronikáře ani ve fondu MNV Přeštice se nedochovaly kronikářské deníky nebo poznámky či texty konceptů zápisů. Všechny ročníky až na dva poslední byly do kroniky schvalovány a prepisovány pravidelně. Kronikář respektoval metodickou směrnicí z roku 1956 pro vedení obecních kronik.

Karel Naxera (29. srpna 1918–10. listopadu 1995)²⁰⁴

Nejprve přepsal do kroniky zápis za rok 1967 po předchozím kronikáři Františku Bastlovi, podle svého tvrzení rok 1968 z poznámek jeho pozůstalosti. V pozůstalosti kronikáře Karla Naxery nebyly nalezeny žádné koncepty, poznámky nebo kronikářské deníky.²⁰⁵

3.1.3. Kronika města Přeštice III. (1987–2004)

Kroniku založil kronikář Jiří Běl prepisem konceptu roku 1987–1988 pravděpodobně po květnu roku 1989. Velký odstup byl způsoben opožděným dodáním kroniky. Třetí svazek byl objednan již 30. září 1987 od Ústředí uměleckých řemesel,

¹⁹⁹ SOKA Plzeň-jih, MěstNV Přeštice - dodatky, Zápisy ze schůzí rady 1984–1985, kar 53, Zápis ze schůze 16. května 1984, čl. 5.

²⁰⁰ SOKA Plzeň-jih, MěstNV Přeštice - dodatky, Dopis návrh zápisu do kroniky z 10. září 1984, KT 108.

²⁰¹ Tamtéž.

²⁰² SOKA Plzeň-jih, MěstNV Přeštice - dodatky, Zápisy ze schůzí rady 1982–1983, Zápis ze schůze 30. března 1983.; SOKA Plzeň-jih, MěstNV Přeštice - dodatky, Zápisy ze schůzí rady 1985–1986, kar 54, Zápis ze schůze 19. března 1986. SOKA Plzeň-jih, MěstNV Přeštice - dodatky, Zápisy ze schůzí rady 1987, kar 55, Zápis ze schůze 8. dubna 1987.

²⁰³ SOKA Plzeň-jih, MěstNV Přeštice – dodatky, KT 108, Zpráva pro schůzi rady MěstNV Přeštice ze dne 22. července 1987.

²⁰⁴ SOKA Plzeň-jih, ONV Přeštice I. část, Osobní výkaz Karla Naxery, KT 101.

²⁰⁵ Za poskytnuté informace děkuji synovi Karla Naxery.

konkrétně v Knihvazačském ateliéru na Praze 1.²⁰⁶ Objednávka byla potvrzena až 4. března 1988. Kniha byla nakonec dodána až po květnu 1989.²⁰⁷

Kniha byla svázána do tmavě modré kůže. Rozměry vazby jsou 32,5 x 5 x 39 cm. Na předních deskách byl vyražen zlatý nápis „*KRONIKA MĚSTA PŘEŠTICE*“. Všechny litery nadpisu měří 2–2,5 cm. Kniha neobsahuje žádné další ozdobné prvky. Kniha jeví známky používání, ale je ve velmi dobrém stavu (Fotografie 5).

Titulní list kroniky obsahuje kresbu panoramatu s Chrámem Nanebevzetí Panny Marie Přeštické. Pod scénou panoramatu byla v levé části umístěna ruka držící redispero s násadkou. Autorem kresby je pravděpodobně kronikář Jiří Běl. Pod kresbou je doleva orientován nadpis: „*Kronika města Přeštice OD ROKU 1987*“ V levém dolním rohu bylo umístěno razítko Městského národního výboru s podpisem předsedy Václava Herýka (Fotografie 6).

Paginace kroniky byla umístěna v dolní části jednotlivých listů uprostřed. Poslední číslovaný list obsahuje číslo 470. Kronika obsahuje ještě 7 volných listů. Dalším kronikářem byl Jaroslav Brunát, který kroniku ukončil rokem 2004. V současné době je kniha uložena ve Státním okresním archivu Plzeň-jih ve fondu Městského Úřadu Přeštice. Její digitální kopie byla zpřístupněna na webu Porta fontium Státním oblastním archivem v Plzni.²⁰⁸

Kronikářská funkce byla Jiřímu Bělovi udělena 22. července 1987.²⁰⁹ Jak bylo napsáno výše, třetí svazek přeštické kroniky byl pro zápisy připraven až po květnu roku 1989. Zápisy jednotlivých let bohužel postrádají formální úpravu zažitou u druhého svazku přeštické městské kroniky.²¹⁰ Poslední připomínkování konceptů pro přeštickou kroniku proběhlo na schůzi rady 5. dubna 1989.²¹¹ Následující rok proběhlo schválení konceptů, ale jen pro obec Skočice, protože ostatní kronikáři se na schůzi nedostavili.²¹²

Zápisy ze schůzí rad a zastupitelstva z let 1990–2001 nepřinášejí o kronikářství v Přešticích žádné informace. K pochopení problematiky vývoje přeštického obecního

²⁰⁶ SOKA Plzeň-jih, MěstNV Přeštice - dodatky, Dopis z 30. září 1987, KT 108.

²⁰⁷ Tamtéž, Hospodářská smlouva.

²⁰⁸ Kronika města Přeštice III. (1987–2004). *Porta fontium* [online]. [cit. 2020-07-07]. Dostupné z: <http://www.portafontium.eu/chronicle/soap-pj/01193-mesto-prestice-1987-2004>

²⁰⁹ Přesné datum není autorce práce známo. Zápisy rady ani pléna MNV Přeštice přesný datum neudávají. Dochovala se pouze pracovní smlouva, kdy pracovní poměr byl s kronikářem navázán od 20. října 1987. SOKA Plzeň-jih, MěstNV Přeštice - dodatky, Pracovní smlouva Jiří Běl, KT 108.

²¹⁰ Na konci zápisu každého roku byl připojen podpis kronikáře s datací a popřípadě razítko rady MNV Přeštice s podpisem jeho předsedy.

²¹¹ SOKA Plzeň-jih, MěstNV Přeštice - dodatky, Zápisy rady 1989–1990, Zápis ze schůze rady 5. dubna 1989, kar 57.

²¹² Tamtéž, Zápis ze schůze rady 11. dubna 1990, kar 57.

kronikářství po roce 1990 budou využity informace z městských kronik, konkrétně ze třetího a čtvrtého svazku. Nejprve připsal starosta Vladimír Benda z prosince 2001, který byl zapsán za záznamy kronikáře Jiřího Běla pro *Kroniku města Přeštice III. (1987–2004)*.²¹³ Podle tvrzení starosty byly zápisy kronikáře Jiřího Běla dopisovány během let 1989–2000 pouze dvakrát. Poprvé asi během roku 1994, když se chtěl funkce kronikář Jiří Běl poprvé vzdát a podruhé během let 1999–2000, kdy s kronikářstvím roku 2000 skončil bez nároku na odměnu.²¹⁴

Dle tvrzení starosty Vladimíra Benda koncepty zápisů do kroniky připomínkoval roku 1992.²¹⁵ Zpětně zde starosta přiznal, že bylo jeho chybou, že souhlasil se zápisy kronikáře bez úpravy. Podle starosty kronikář namítl: „*cenzura skončila, a že je na něm, jak kroniku povede*“.²¹⁶ Celou situaci by jistě více přiblížily koncepty zápisů. Bohužel se autorce práce nepodařilo je dohledat. Zápisy ze schůzí zastupitelstva a rady Městského úřadu Přeštice tuto problematiku neřeší vůbec.²¹⁷ Ve svém příspěvu starosta také retrospektivně zhodnotil zápisy kronikáře Jiřího Běla a upozornil na různé dezinformace, zavádějící fakta, nebo opomíjené skutečnosti.²¹⁸

Od 1. ledna 2001 bylo přiděleno vedení kroniky Jaroslavu Brunátovi, který třetí svazek dovedl až do roku 2004. Jeho texty do kroniky přepisovala jeho manželka Jaroslava Brunátová. Schvalování konceptů bylo obnoveno až v roce 2005.²¹⁹

Zhodnocení zápisů jednotlivých kronikářů

Jiří Běl (4. prosince 1937)

Na začátku svých zápisů kronikář vepsal svůj životopis. Nejprve budou hodnoceny zápisy kronikáře vzniklé před rokem 1989. Již při schvalování konceptu za rok 1987 vytkla rada MNV Přeštice nedostatky a doporučila zestručnit popisy o mezinárodní situaci a údaje o počtu obyvatel. Zároveň bylo kronikáři doporučeno obrátit se na metodickou pomoc do muzea v Blovicích. Nakonec rada MNV koncept zápisu pro rok 1987 schválila.²²⁰ Ke konceptu následujícího roku byl vysloven souhlas bez

²¹³ SOKA Plzeň-jih, MěstNV Přeštice, *Kronika města Přeštice III. (1987–2004)*, s. 210–216.

²¹⁴ Tamtéž, s. 210–211.

²¹⁵ Tamtéž, s. 210. V zápisech rady a zastupitelstva ale nic není.

²¹⁶ Tamtéž, s. 210.

²¹⁷ Později v *Kronice města Přeštice IV. (2005–2014)* kronikář Jaroslav Brunát shrnul stručně vývoj přeštického obecního kronikářství. Kromě faktu, že vybídl starostu Vladimíra Bendu k napsání příspěvu do kroniky, zde uvedl, že starosta připomínkoval koncepty ke kronice v roce 1997. Tuto informaci se autorce práce nepodařilo doložit a je možné, že se kronikář Jaroslav Brunát spletl.

²¹⁸ Posouzení pravdivosti jednotlivých faktů není předmětem výzkumu této práce.

²¹⁹ MěÚ Přeštice, Zápis z usnesení rady města Přeštice z 18. ledna 2005.

²²⁰ MěÚ Přeštice, Zápis z usnesení rady města Přeštice z 20. 4. 1988, čl. 3.

připomínek.²²¹ Doporučení rady MNV Přeštice obrátit se na muzeum v Blovicích bylo na místě. Pozitivně lze hodnotit odkazy na jednotlivé vydané brožury nebo fotokroniku. Koncepty let 1987 a 1988 byly vytvořeny a schváleny během následujícího roku.²²² Přepsány byly ale až na konci roku 1989. Bělovy zápisy po roce 1989 měly vývoj komplikovanější. Postupně je na textech jednotlivých let znát zlepšení. Bohužel text postrádá historicko-vědní hodnotu.

Jaroslav Brunát (13. března 1935–13. prosince 2017)

Na začátku svých zápisů pro *Kroniku města Přeštice III. (1987–2004)* shrnul autor svůj životopis a stručně se zmínil o stavu přeštického kronikářství.²²³ Kronikář měl o dění ve městě přehled. Jeho rozhled o Přešticích a četné kontakty byly výsledkem při vykonávání povolání přeštického pošťáka.

Středobodem jeho zájmu v zápisech byla především přeštická topografie. Za jeho kronikářského období vznikl přehled většiny přeštických obchodů, domů a různých živností, a neopomíjel ani přeštické spolky, úřady nebo další instituce. Podobně jako předchozí kronikář Jiří Běl se Jaroslav Brunát vracel v popisech zpět do minulosti. Jeho popisy jsou ovšem vždy stručné, výstižné a mají vždy nastínit historii budovy nebo živnosti v Přešticích. Nejedná se rozhodně o hlavní náplň kronikářových zápisů. Pravděpodobně tak činil, aby alespoň částečně doplnil mezery vzniklé předchozím kronikářem.

Text nemá nadpisy a vyhledávání v něm je obtížné. Autor po celou dobu svého působení ve funkci kronikáře vytvářel přílohy ke kronice, na které často v textu odkazuje. Ve většině případů není uveden zdroj jeho tvrzení. Kronikář jen zřídka uvedl v poznámce, od koho nebo jaké odboru či úřadu informaci obdržel.

Od roku 2003 kronikář vždy na konci shrnul veškeré informace uveřejněné v *Plzeňském deníku* o Přešticích a dle svého tvrzení vyvracel případné dezinformace.²²⁴ Jednotlivé komentované výstřižky uložil v přílohách kroniky. Na konci zápisu každého roku uvedl svůj podpis se jménem přepisovatele textu do kroniky. Dataci bohužel neuváděl a nelze zjistit, zda byly jednotlivé texty přepisovány pravidelně.

²²¹ MěÚ Přeštice, Zápis z usnesení rady města Přeštice z 5. 4. 1989, čl. 5.

²²² SOkA Plzeň-jih, MěstNV Přeštice - dodatky, Zápisy rady Přeštice 1988, kar 56, Zápis ze schůze 20. dubna 1988; SOkA Plzeň-jih, MěstNV Přeštice - dodatky, Zápisy rady Přeštice 1989–1990, kar 57, Zápis ze schůze 5. dubna 1989.

²²³ SOkA Plzeň-jih, MěstNV Přeštice, Kronika města Přeštice III. (1987–2004), s. 217–218. O stavu přeštického kronikářství se zmínil ještě několikrát. s. 220,

²²⁴ Hodnocení pravdivosti údajů jednotlivých kronikářů není předmětem výzkumu této práce.

3.1.4. Kronika města Přestice IV. (2005–2014)

Výroba čtvrtého svazku přestické kroniky byla městem svěřena přestickému knihvazači Bedřichu Zákosteckému.²²⁵ Kronika byla svázána do tmavě modré kůže. Rozměry vazby jsou 30x5x40 cm. Na přední desky byl vyražen zlatý nápis: „KRONIKA MĚSTA PŘĚŠTICE“. Rozměry jednotlivých písmen jsou 2–2,5 cm. Slovo „KRONIKA“ je umístěno v horní části desek zarovnané na střed. Pod ním je vytlačen erb města (ve stříbrném štítě dvě přivrácené černé korunované orlice se zbrojí, mezi nimi zúžený kůl). Pod erbem města byla umístěna druhá polovina nadpisu: „MĚSTA PŘĚŠTICE“, též zarovnaná na střed. Na spodní a horní části hřebu je umístěn zlatý vodorovný pruh. Pro kroniku byl vytvořen jednoduchý obal potažený režným plátnem o rozměrech 32,5x7x42 cm.

Kronika nemá titulní list. První strana obsahuje pouze kresby přestických školních budov, které vytvořila Miroslava Kuntzmannová ze Žerovic.²²⁶ V horní části se nachází školní budova v Rebcově ulici a pod ní novější školní budova v ulici Na Jordáně.

Schvalování konceptů bylo obnoveno v roce 2005. Již roku 2010 chtěl Jaroslav Brunát pro nemoc skončit, ale dopsal ještě rok 2011.²²⁷ Vedení kroniky se vzdal ke dni 31. prosince 2011.²²⁸ Na stejné schůzi byla vedením kroniky pověřena tehdejší tajemnice Městského úřadu Přestice Eva Česáková, která se zasloužila i o to, že se kronika od roku 2012 měla vést „elektronicky“.²²⁹ Zároveň se současně měly záznamy přepisovat do existujícího čtvrtého svazku přestické kroniky.²³⁰ Nová kronikářka Věra Česáková převzala funkci od 1. ledna 2012, na kterou rezignovala již 12. června 2012.²³¹ Situace okolo obsazení funkce městského kronikáře se opět začala řešit na schůzi zastupitelstva 18. října téhož roku. Na této schůzi byly rozděleny kompetence mezi starostou a místostarostou, přičemž městská kronika byla svěřena místostarostovi. Současně také starosta upozornil na to, že funkce kronikáře není obsazena.²³² Nakonec byl na návrh starosty jmenován kronikářem místostarosta Jan Königsmark, a to od 1. ledna 2013.²³³ V této funkci ale Jan Königsmark dlouho nezůstal, neboť na ni rezignoval ke dni 31.

²²⁵ MěÚ Přestice, Kronika města Přestice IV. (2005–2014), s. 5.

²²⁶ Tamtéž, s. 5.

²²⁷ Tamtéž, s. 247.

²²⁸ MěÚ Přestice, Zápis ze schůze zastupitelstva města Přestice 15. prosince 2011.

²²⁹ Vedení kroniky v elektronické podobě bylo radou města Přestice schváleno na schůzi 13. prosince 2011. MěÚ Přestice, Usnesení rady města Přestice 13. prosince 2011.

²³⁰ Za poskytnuté informace děkuji bývalé kronikářce Věře Česákové.

²³¹ MěÚ Přestice, Zápis ze schůze zastupitelstva města Přestice 12. června 2012.

²³² MěÚ Přestice, Zápis ze schůze zastupitelstva města Přestice 18. října 2012.

²³³ MěÚ Přestice, Zápis ze schůze zastupitelstva města Přestice 13. prosince 2012.

prosince 2014.²³⁴ Vedení města se následně dohodlo, že za období 2012–2014 Jan Königsmark ještě přepíše do kroniky koncepty. O povinnosti vést kroniku elektronicky nevěděl a tuto skutečnost zjistil až při jejím odevzdání.²³⁵

Zhodnocení záznamů jednotlivých kronikářů

Jaroslav Brunát (13. března 1935–13. prosince 2017)

Kvalita textu zůstala jako u předchozího svazku. Přesto s obnovením procesu schvalování konceptů je patrný v zápisech jistý posun. Zápis o schválení roku 2005 se nepodařilo dohledat. Ostatní koncepty svých zápisů odevzdával kronikář pravidelně, vždy následující rok.²³⁶

Věra Česáková (1955)

Kronikářka zapsala pouze šest měsíců z roku 2012, protože v červnu téhož roku na funkci kronikářky rezignovala. Každý jednotlivý měsíc začíná popisem vývoje počasí v Přesticích a dále informuje stručně o různých akcích. V centru její pozornosti byly hlavně akce kulturního rázu a různé přednášky. Pro krátkost svého textu nebudou záznamy kronikářky podrobeny dalšímu hodnocení.

Jan Königsmark (9. září 1974)

Kronikář řadil zápisy chronologicky za sebou rozdělené po měsících, přičemž kapitola každého kalendářního měsíce začíná přehledem počasí. U roku 2014 byl přehled počasí vynechán. V centru kronikářovy pozornosti byly především akce, kterých se účastnil z funkce místostarosty. V textu převládají popisy různých kulturních akcí, přednášek, besed, charitativní akce a koncerty. Svoji pozornost věnoval i stavebním pracím nebo současným přeštickým osobnostem. Koncepty druhé poloviny roku 2012 a rok 2013 byly schváleny spolu se zápisy za rok 2014 až 13. dubna 2015.²³⁷ Zmíněné zápisy byly přepsány do kroniky s odstupem až tří let. Rok 2014 byl navíc rozdělen mezi čtvrtý a pátý svazek městských kronik.

3.1.5. Kronika města Přestice V. (2014)

Pátý svazek kroniky rovněž vyhotovil v lednu 2015 přeštický knihář Bedřich Zákostelecký.²³⁸ Kniha byla svázána do vazby z tuhého papíru potaženého černou kůží.

²³⁴ MěÚ Přestice, Zápis ze schůze zastupitelstva města Přestice 15. prosince 2014.

²³⁵ Za poskytnutí informací a osobních údajů děkuji bývalému kronikáři Janu Königsmarkovi.

²³⁶ MěÚ Přestice, Usnesení rady města Přestice 31. července 2007.; MěÚ Přestice, Usnesení rady města Přestice 4. listopadu 2008.; MěÚ Přestice, Usnesení rady města Přestice 4. listopadu 2008. MěÚ Přestice, Usnesení rady města Přestice 6. října 2009. MěÚ Přestice, Usnesení rady města Přestice 5. října 2010.

²³⁷ MěÚ Přestice, Usnesení rady města Přestice 13. května 2015.

²³⁸ MěÚ Přestice, Kronika města Přestice V. (2014), s. 35.

Rozměry knihy jsou 26,5x4,5x36 cm. Na předních deskách byl umístěn zlatě vyražený nápis: „KRONIKA MĚSTA PŘEŠTICE“. Slovo „KRONIKA“ bylo zarovnáno na střed a velikost písmen je 2 cm. Pod ním byl umístěn erb (ve stříbrném štítě dvě přivrácené černé korunované orlice se zbrojí, mezi nimi zúžený kůl). V dolní části je zarovnána na střed druhá polovina nápisu: „MĚSTA PŘEŠTICE“. Velikost písmen je 1,5–2 cm. Pro kroniku byl na zakázku vytvořen polstrovaný kufřík z černé kůže (Fotografie 7).

Kronika nebyla dosud opatřena titulním listem. Kniha byla paginována vždy v pravém horním rohu a v současné době je poslední číslovaná strana 226. Uložena je v kanceláři Hany Hanušové vedoucí Odboru školství, vnitřních věcí a památkové péče v polstrovaném kufříku.

Zápisy za druhou polovinu roku 2014 přepsala do kroniky na základě konceptu dodaného Janem Königsmarkem kronikářka Skočic Marie Jarolímová.²³⁹ Novým kronikářem byl jmenován Michal Tejček s účinností od 1. ledna 2015.²⁴⁰ Nakonec 2. prosince 2019 na funkci kronikáře Michal Tejček rezignoval z důvodu pracovní vytíženosti a na téže schůzi byla pověřena vedením kroniky Ivana Benešová.²⁴¹

Zhodnocení záznamů jednotlivých kronikářů

Jan Königsmark (9. září 1974)

Do kroniky byla přepsána jen polovina roku 2014, proto nebude text hodnocen.

Michal Tejček (1976)

Kronikář stejně jako jeho předchůdce jednotlivé záznamy chronologicky seřadil do kapitol po měsících. Na začátku každého roku je nastíněn úvod, kde autor témata příslušného roku dává do širších souvislostí. Kronikář svoji pozornost především směřoval na kulturní akce, charitativní projekty nebo různé stavební projekty města.

Koncept roku 2015 byl schválen následující rok²⁴² a roky 2016–2017 až v průběhu roku 2018.²⁴³ V současné době byly do kroniky přepsány texty let 2015–2017. Koncept roku 2018 byl již schválen 9. března 2020²⁴⁴ a poslední koncept roku 2019 nebyl ještě kronikářem odevzdán.

²³⁹ MěÚ Přeštice, Kronika města Přeštice V. (2014), s. 34.

²⁴⁰ MěÚ Přeštice, Usnesení rady města Přeštice 13. dubna 2015.

²⁴¹ MěÚ Přeštice, Usnesení rady města Přeštice 2. prosince 2019.

²⁴² MěÚ Přeštice, Usnesení rady města Přeštice 8. srpna 2016.

²⁴³ MěÚ Přeštice, Usnesení rady města Přeštice 22. ledna 2018.; MěÚ Přeštice, Usnesení rady města Přeštice 3. prosince 2018.

²⁴⁴ MěÚ Přeštice, Zápis ze schůze zastupitelstva města Přeštice 9. března 2020.

Stručné představení kronikářů městských kronik

Jakub Antonín Novotný (28. července 1776)

Jmenovaný kronikář se narodil v Řeňčích u Přeštic.²⁴⁵ V Přešticích byl lékárníkem a v letech 1833–1940 zastával funkci purkmistra. Přesné datum úmrtí se nepodařilo autorce práce dohledat.

Gustav Bárta (16. ledna 1834)

Kronikář se narodil v Radnicích u Rokycan.²⁴⁶ Do služeb města vstoupil roku 1860.²⁴⁷ V Přešticích se také oženil 18. září 1866 s Annou Loukotovou, dcerou místního učitele Josefa Loukoty z Přeštic.²⁴⁸ Pracoval jako přeštický obecní tajemník. Své funkce byl zbaven pro neplnění svých povinností.²⁴⁹

Václav Sedláček (18. září 1870–19. prosince 1959)

Václav Sedláček se narodil v Přešticích. Ve 12 letech odešel k bratrovi do Prahy, zde byl přijat do II. českého reálného gymnázia. Ve třetím ročníku byl ze školy vyloučen za účast na zakázané studentské akci. Studia dokončil na učitelském ústavu v Příbrami. Kariéru učitele začal na dvojtřídní škole v Oplotě u Přeštic roku 1889. V Přešticích pracoval jako podučitel od 1. září 1892.²⁵⁰ Dalším jeho zaměstnáním bylo místo učitele v Merklíně u Přeštic, kam se přestěhoval i se svojí manželkou Marií. Působil zde od roku 1902 do 1921.²⁵¹ Vrátil se poté i s rodinou do Přeštic a pracoval na Měšřanské chlapecké škole. Od 1. března 1926 zde působil již jako ředitel. Ze školství odešel na vlastní žádost na odpočinek 31. srpna 1931.²⁵² Byl členem několika spolků, a to Sokola, Spolku vzájemně se podporujících řemeslníků, Zpěváckého spolku Skála, Okrašlovacího spolku, Kostelního spolku a učitelské jednoty Budeč. Mezi jeho zájmy patřila také kronikářská práce, dle svých vlastních údajů se podílel nebo byl autorem šestnácti kronik.²⁵³ Václav Sedláček zemřel 19. prosince 1959.²⁵⁴

Božena Dvořáková (29. listopadu 1913)

Jmenovaná kronikářka se narodila jako Božena Charamzová v Kutné Hoře, ale základní vzdělání získala v Přešticích mezi lety 1919–1925. Odborné vzdělání

²⁴⁵ SOA Plzeň, Sběrka matrik západních Čech, Kniha narozených Přeštic 03, s. 305.

²⁴⁶ SOA Plzeň, Sběrka matrik západních Čech, Kniha narozených Radnice 16 (okres Rokycany), fol. 2.

²⁴⁷ SOKA Plzeň-jih, AM Přeštic, kar 49.

²⁴⁸ SOA Plzeň, Sběrka matrik západních Čech, Kniha oddaných Přeštic 37, fol. 48.

²⁴⁹ AM Přeštic, Kniha zápisů ze schůzí rady města Přeštic, Zápis ze schůze 27. září 1881.

²⁵⁰ V. KOKOŠKOVÁ, *Osobnosti*, s. 67.

²⁵¹ Tamtéž, s. 67.

²⁵² SOKA Plzeň-jih, I. SŠ Přeštic, Kronika školy (1914–1940), ukn 59, s. 135.

²⁵³ Osobní archiv Jaroslava Brunáta, Soukromá kronika Václava Sedláčka I. 1870–1938 (1945), s. 234.

²⁵⁴ V. KOKOŠKOVÁ, *Osobnosti*, s. 68.

absolvovala v Plzni, kde čtyři roky navštěvovala střední školu, a poté další čtyři roky učitelský ústav. Jejím prvním zaměstnáním bylo místo výpomocné učitelky na obecní škole v Dolní Lukavici, Nezdicích a Otěšicích. Mezi lety 1937–1939 se navrátila do Přeštic a od roku 1939 nastoupila jako odborná učitelka v Chlumčanech u Dobřan na místní měšťanské škole. Dne 13. června 1943 se provdala za Jana Dvořáka. Z manželství vzešla dcera Jana Dvořáková. Po třech letech skončilo manželství rozvodem.²⁵⁵

František Bastl (4. července 1896–8. března 1969)

Kronikář se narodil do početné rodiny železničáře z Plzně. V Plzni vystudoval roku 1915 učitelský ústav s vyznamenáním. Svou učitelskou kariéru začal v Dolní Lukavici dne 16. září 1915. Již v prosinci musel narukovat na frontu v první světové válce. Od 9. února 1920 byl ženatý s Boženou rozenou Vlčkovou. Po první světové válce učil postupně na školách v Dolní Lukavici, Nezdicích a Přešticích. Po dokončení kvalifikace pro měšťanské školy (čeština, zeměpis, dějepis) nastoupil na Měšťanskou školu chlapeckou nejprve jako učitel a později od roku 1942 na měšťanské a obecní škole dívčí.²⁵⁶ Mezi jeho zájmy patřila hra na klavír a zpěv, literární historie a sběr lidových pověstí. Do historie města Přeštic se také zapsal jako druhý redaktor vlastivědného sborníku „Pod Zelenou Horou“, který vedl až do jeho zákazu roku 1943.²⁵⁷

Karel Naxera (29. srpna 1918–10. listopadu 1995)²⁵⁸

Jmenovaný kronikář pocházel z Přeštic, kde vychodil obecnou i měšťanskou školu. V Plzni úspěšně absolvoval roku 1938 učitelský ústav. Svoji učitelskou kariéru zahájil na obecné škole ve Vřeskovicích roku 1939. Postupně pracoval na školách ve Kbelu, Neurazech, Dnešicích, Chlumčanech a několikrát i v Přešticích, zde nakonec zůstal od roku 1947 na měšťanské škole dívčí. V manželství žil s Eliškou rozenou Křenovou od 24. května 1942. Po osvobození v roce 1945 řadu let vykonával funkci přeštického knihovníka. Ve volném čase se společně s manželkou věnoval turistice.²⁵⁹

Jiří Běl (4. prosince 1937)²⁶⁰

Narodil se v Přešticích, kde vychodil měšťanskou školu a posléze vystudoval Vrchlického gymnázium v Klatovech, kde maturoval roku 1955. Další studium zahájil na Vysoké škole strojní a elektrotechnické v Plzni, kterou úspěšně zakončil roku 1963. Až

²⁵⁵ SOKA Plzeň-jih, Osobní výkazy učitelů (1925–1954), Osobní výkaz Boženy Dvořákové.

²⁵⁶ Tamtéž, Osobní výkaz Františka Bastla.

²⁵⁷ V. KOKOŠKOVÁ, *Osobnosti*, s. 13.

²⁵⁸ Za doplňující informace děkuji synovy Karla Naxery.

²⁵⁹ SOKA Plzeň-jih, Osobní výkazy učitelů (1925–1954), Osobní výkaz Karel Naxera.

²⁶⁰ V. KOKOŠKOVÁ, *Osobnosti*, s. 100.

do penze (1998) pracoval v Západočeských energetických závodech v Plzni. Roku 1967 se oženil s Vlastou Hájkovou. V manželství se narodil syn Jíří a dcera Lenka. Mezi jeho koníčky patří od šestnácti let fotografování a malování.²⁶¹

Jaroslav Brunát (13. března 1935–13. prosince 2017)

Po absolvování povinné vojenské služby nastoupil v Přešticích jako listonoš u pošty. Získané kontakty a znalosti z povolání posléze zužitkoval při psaní kroniky. Po roce 1989 byl v prvních komunálních volbách zvolen druhým největším počtem hlasů. Byl členem Sboru dobrovolných hasičů.²⁶²

Věra Česáková (1955)

Jmenovaná kronikářka se narodila roku 1955. Během života získala střední odborné vzdělání na střední ekonomické škole v Plzni. V době výkonu kronikářské funkce pracovala jako tajemnice městského úřadu Přeštice. Ke dni 1. ledna 2016 odešla do penze. V současné době vypomáhá v kanceláři starosty města Přeštice.²⁶³

Jan Königsmark (9. září 1974)

Jmenovaný kronikář ukončil svoji politickou kariéru roku 2014. V současné době pracuje jako středoškolský učitel s aprobačí německý jazyk a občanská nauka mimo své bydliště.²⁶⁴ Jeho zájmem je především historie okolí jeho bydliště. Publikoval dvě práce, „*Dějiny a současnost barokního kostela v Přešticích*“²⁶⁵ a „*Odkaz Jakuba Jana Ryby dnešní době*“.²⁶⁶

Michal Tejček (1976)

Kronikář se narodil v Sokolově. Vystudoval historii na Masarykově univerzitě v Brně. Do Přeštic se přizemnil v roce 2000. Mezi léty 2011–2016 byl zaměstnán jako archivář ve Státním okresním archivu v Klatovech. Od roku 2016 je zaměstnancem Domu historie Přešticka. Mezi jeho zájmy patří přeštická historie a je předsedou Spolku pro záchranu historických památek Přešticka.²⁶⁷

²⁶¹ V. KOKOŠKOVÁ, *Osobnosti*, s. 100.

²⁶² *Přeštické noviny: Měsíčník pro Přeštice a okolí*. XXIV. 2018., Příspěvek Jiřího Běla s. 3.

²⁶³ Za poskytnuté informace děkuji bývalé kronikářce Věře Česalové.

²⁶⁴ Za poskytnuté osobní údaje děkuji bývalému kronikáři Janu Königsmarkovi z Příchovic.

²⁶⁵ Jan KÖNIGSMARK, *Dějiny a současnost barokního kostela v Přešticích*, Přeštice 2010.

²⁶⁶ Týž, *Odkaz Jakuba Jana Ryby dnešní době*, Přeštice 2009.

²⁶⁷ MěÚ Přeštice, *Kronika města Přeštice V.* (2015), s. 35. Za aktualizaci údajů děkuji bývalému kronikáři Michalu Tejčkovi.

3.2. Farní kroniky

Soubor farních kronik obsahuje celkem pět svazků. Dvě nejstarší kroniky *Puteus aquarum viventium (1710–1741)*²⁶⁸ a *Mnemosynon sive Monumenta et memorabilia praeopitalis Przesticensis (1741–1775)*²⁶⁹ byly pravděpodobně založené společně roku 1741 Mikulášem Sexstetterem.²⁷⁰ Třetí kronika *Liber Memorabilium Civitatis Przestitzensis (1748–1804)*²⁷¹ neobsahuje klasické kronikářské zápisy, ale jen opisy. Čtvrtý svazek *Liber Memorabilium (1805–1863)*²⁷² založil první světský duchovní František Augustin Kuttner roku 1805 a její pokračování, pátý svazek *Kronika fary (1862–1993)*,²⁷³ založil roku 1862 Jaroslav Pekárek.

3.2.1. Puteus aquarum viventium (1710–1741)

Knihy byla svázána do desek z tuhé papírové vazby o rozměrech 21 x 2 x 32,5 cm. Desky byly potaženy papírem z červeno zlaté barvy s květinovými motivy. V horní části desek je na střed zarovnan nápis: „*Na B Puteus aquarum viventium*“. Knihy je již značně poškozená, motiv na papírové vazbě je již prakticky nečitelný. Barvy jsou značně vybledlé. Hřbet knihy byl v pozdější době přelepen bílou textilií s nápisem: „*PUTEUS AQUARUM OD R. 1710*“. V dolní části vazby byl umístěn štítek s nápisem: „*Fara Přeštice*“. V kronice zůstaly dva listy volné (Fotografie 32).

Titulní list kroniky byl olemován při okraji listu šesti páry linek. Latinský nadpis „*Puteus Aquarum Viventium*“ je umístěn v horní části listu a zarovnan na střed. Pod nadpisem byl připojen německý překlad a následuje důvod založení kroniky (Fotografie 33). Kronika byla svým zakladatelem paginována. Paginace je umístěna vždy v pravém horním rohu. Paginace končí číslem 171. Kronika byla napsána latinsky. V současné době je kniha uložena ve Státním okresním archivu Plzeň-jih ve fondu Děkanství úřad Přeštice. Její digitální kopie byla zpřístupněna na webu *Porta fontium* Státním oblastním archivem v Plzni.²⁷⁴

²⁶⁸ SOKA Plzeň-jih, Děkanství úřad Přeštice, *Puteus aquarum viventium (1710–1741)*, inv. č. 1, dále v citacích jako *Kronika fary Přeštice (1740–1775)*.

²⁶⁹ SOKA Plzeň-jih, Děkanství úřad Přeštice, *Mnemosynon sive Monumenta et memorabilia praeopitalis Przesticensis (1741–1775)*, inv. č. 2, dále v citacích jako *Kronika fary Přeštice (1741–1775)*.

²⁷⁰ M. TEJČEK, *Mikuláš*, s. 139.

²⁷¹ SOKA Plzeň-jih, Děkanství úřad Přeštice, *Liber Memorabilium Civitatis Przestitzensis (1748–1804)*, inv. č. 3, dále v citacích jako *Kronika fary Přeštice (1748–1804)*.

²⁷² SOKA Plzeň-jih, Děkanství úřad Přeštice, *Liber Memorabilium (1805–1863)*, inv. č. 4, dále v citacích jako *Kronika fary Přeštice (1805–1863)*.

²⁷³ Farnost Přeštice, *Kronika fary Přeštice (1862–1993)*. Za zapůjčení kroniky děkuji přeštickému faráři Karlu Plavcovi.

²⁷⁴ *Kronika fary Přeštice (1810–1741)*. *Porta Fontium* [online]. Státní oblastní archiv v Plzni [cit. 2020-7-20]. Dostupné z: <http://www.portafontium.eu/chronicle/soap-pj/00314-dekanstvi-prestice-1710-1741>

Ve svém díle kronikář nejprve nastínil mariánskou úctu benediktinů z kladrubského kláštera. Hlavním tématem knihy je pak historie zázračného obrazu Panny Marie Přeštické. Ve svém textu kronikář líčí chronologicky jednotlivé události s tím spojené a také úctu k obrazu. Následuje výčet zázračných vyslyšení a uzdravení, které se uskutečnily na základě přímluv. Na závěr knihy byl uveden přehled církevních dějin Přeštic. Tuto část autor podrobněji rozvedl v navazující kronice. Autor připojil při okrajích poetický komentář k událostem.²⁷⁵

3.2.2. Mnemosynon sive Monumenta et memorabilia praepositalis Przesticensis (1741–1775)

Kronika byla založena roku 1741 jako pokračování kroniky *Puteus aquarum viventium (1710–1741)*. Vazba knihy byla vytvořena z dřevěných desek potažených kůží. Rozměry knihy jsou 23 x 4,5 x 36 cm. Současný stav knihy jeví známky opotřebení, především vazba knihy. Kniha byla v minulosti polita neznámou tekutinou. Nelze proto přesně určit původní barvu kůže. Snad se jednalo o bílou kůži se zlatým zdobením. V kronice zůstalo celkem 34 volných listů.

Kronika nebyla opatřena titulním listem. Kniha byla paginována až do čísla 344. Paginace je umístěna vždy v pravém horním rohu. Na konci knihy byl umístěn obsah k celé kronice, který není kompletní a nebyl paginován, proto byla pro tuto část v citaci užita foliace.²⁷⁶ Kronika je psána latinsky. V současné době je kniha uložena ve Státním okresním archivu Plzeň-jih ve fondu Děkanství úřad Přeštic. Její digitální kopie byla zpřístupněna na webu Porta fontium Státním oblastním archivem v Plzni.²⁷⁷

Náplní druhého svazku kroniky jsou dějiny přeštického probošství od nejstarší doby až po autorovu přítomnost. Kronika zůstává velmi důležitým pramenem především pro církevní dějiny města Přeštic. Obsahem je i řada opisů listin a jiných dokumentů. Do kroniky bylo dopisováno i neznámým dopisovatelem. Zachycena je například událost svěcení nového přeštického kostela tři roky po smrti Mikuláše Sexstettera.²⁷⁸

3.2.3. Liber Memorabilium Civitatis Przestitzensis (1748–1804)

Vazba kroniky byla vyrobena z tuhého papíru, potažena byla kůží hnědé barvy. Rozměry knihy jsou 22 x 3 x 36 cm. Do horní části byl na střed situován z bílého papíru

²⁷⁵ M. TEJČEK, *Mikuláš*, s. 149.

²⁷⁶ SOKA Plzeň-jih, Děkanství úřad Přeštic, Kronika fary Přeštic (1741–1775), f. 1r–3r.

²⁷⁷ Kronika fary Přeštic (1741–1775). *Porta Fontium* [online]. Státní oblastní archiv v Plzni [cit. 2020-7-22]. Dostupné z: <http://www.portafontium.eu/chronicle/soap-pj/00314-dekanstvi-prestice-1741-1775>

²⁷⁸ M. TEJČEK, *Mikuláš*, s. 150.

štítek s nápisem: „*Lit[tera] A Liber Memorabilium Civitatis Przestitzensis cum Deo Inceptus A[inno] 1804.*“ Celý štítek byl několikrát přeškrtnán obyčejnou tužkou.

Titulní list kroniky je velice prostý. Bez ozdob byl v horní části umístěn vlevo orientovaný nadpis stejný jako v případě předních desek. V kronice zůstalo 83 volných listů. Paginována byla kniha pouze do čísla 3. Jazykem kroniky je jazyk latinský a německý. V současné době je kniha uložena ve Státním okresním archivu Plzeň-jih ve fondu Děkanský úřad Přeštice. Její digitální kopie byla zpřístupněna na webu *Porta fontium* Státním oblastním archivem v Plzni.²⁷⁹

Kronika neobsahuje běžné kronikářské záznamy. Do knihy byly jen přepsány opisy různých dokumentů týkajících se nadace Františka Jana Červinky. Jmenovaný se narodil v Přešticích 17. listopadu 1724. Založil nadaci 8. srpna 1803 pro studenty. Od roku 1772 byl farářem ve Vejprnicích.²⁸⁰ Je tedy spíše dokladem neúspěšného pokusu v pokračování tradice započaté Mikulášem Sexstetterem.

3.2.4. Liber Memorabilium (1805–1863)

Vazba knihy byla vyrobena z tuhé papírové vazby, která byla potažena zdobeným papírem šedivé barvy. Hřbet a rohy desek byly potaženy světle hnědou kůží. Na hřbetu byl umístěn bílý textilní štítek s nápisem: „*PAMĚTNÍ KNIHA OD 1804*“. Uprostřed předních desek je umístěn bílý štítek ve tvaru srdce s nápisem: „*Liber Memorabilium Parochia Przesticensis 4tus confectus anno 1805 a Francisco Seraphico Augustino Kuttner primo hic loci deletis P.P. Benedictinis Curato Ecclesiastico.*“

Titulní list kroniky je velice prostý. V horní části byl umístěn na střed orientovaný nadpis stejný jako v případě předních desek. Kronika byla paginována pravděpodobně svým zakladatelem vždy ve vnějším horním rohu. Paginace končí číslem 457. Jazykem kroniky je latina, němčina a čeština. V současné době je kniha uložena ve Státním okresním archivu Plzeň-jih ve fondu Děkanský úřad Přeštice. Její digitální kopie byla zpřístupněna na webu *Porta fontium* Státním oblastním archivem v Plzni.²⁸¹

V zápisech většiny kronikářů byly také uvedeny přepisy mnoha dokumentů. Jedná se většinou o korespondenci jednotlivých přeštických děkanů se správními úřady světskými nebo církevními.

²⁷⁹ Kronika fary Přeštice (1748–1804). *Porta Fontium* [online]. Státní oblastní archiv v Plzni [cit. 2020-7-22]. Dostupné z: http://www.portafontium.eu/iipimage/30560199/soap-pj_00314_dekanstvi-prestice-1748-1804_0100

²⁸⁰ E. V. ŘIČÁK, *Dějepis*, s. 177–178.

²⁸¹ Kronika fary Přeštice (1805–1863). *Porta Fontium* [online]. Státní oblastní archiv v Plzni [cit. 2020-7-22]. Dostupné z: <http://www.portafontium.eu/chronicle/soap-pj/00314-dekanstvi-prestice-1805-1863>

Zhodnocení zápisů jednotlivých kronikářů

František Augustin Kuttner (–4. března 1818)

Kronikář nejprve uvedl svůj stručný životopis. V centru pozornosti jeho zápisů byl především tehdejší stav přeštické farnosti. Od svého nástupu (1798) se snažil získat zpět veškeré majetky, které vlastnilo bývalé beneficium. V kronice udává tedy veškerý soupis statků a desátků.²⁸²

František de Paula Pištěk (1785–1846)

V textu se kronikář primárně věnoval farnosti, především špatnému stavu fary a přilehlých hospodářských stavení. Ke konci svých záznamů popsal stavbu přeštické školy na Pohořku v letech 1921–1922.²⁸³

Josef Lindauer (29. listopadu 1784–5. června 1850)

P. Josef Lindauer zastával funkci přeštického děkana pouze tři roky. Do kroniky příliš textu nezapsal.

František Xaver Pavlík (6. února 1819–5. srpna 1861)

Obsah jeho zápisů nesevčdčí o tom, že by kronikář dodržoval nařízení z roku 1836 o vedení obecních a farních kronik dodržoval.

Emanuel Václav Řičák (26. září 1824–28. prosince 1904)

Stručný přípis zanechal Emanuel Václav Řičák (tehdy ještě jako administrátor) ve farní kronice celkem dvakrát. Poprvé roku 1856 zápis o děkanu Františku Pavlíkovi.²⁸⁴ Podruhé zápis o povodni z roku 1862.²⁸⁵ Pro stručnost zápisů nelze posoudit, zda nařízení o vedení farních kronik z roku 1835 dodržoval.

Vincenc Červinka (19. srpna 1814–2. prosince 1884)

Kronikář se ve svých zápisech věnoval převážně dění na přeštickém děkanství. Zápis s historicko-vědní hodnotou lze považovat o zřízení špitálu na Pohořku.²⁸⁶ Obsah jeho zápisů nesevčdčí o tom, že by kronikář nařízení z roku 1835 o vedení obecních a farních kronik dodržoval.

²⁸² SOkA Plzeň-jih, Děkaný úřad Přeštický, Kronika fary Přeštický (1805–1863), s. 23–36.

²⁸³ Tamtéž, s. 338–345.

²⁸⁴ Tamtéž, s. 410.

²⁸⁵ Tamtéž, s. 427.

²⁸⁶ Tamtéž, s. 420–422.

Emanuel Václav Řičák (26. září 1824–28. prosince 1904)²⁸⁷

Josef Pekárek (2. ledna 1820–1898)

Zápisy kronikáře pojednávají primárně o přeštickém děkanství, především o úpravách bytu na děkanství z roku 1862.²⁸⁸ Pravděpodobně byl text dopsán zpětně po roce 1866, protože autor popisuje i úpravy bytu na děkanství z roku 1866.²⁸⁹

3.2.5. Kronika fary (1862–1993)

Knihy byla svázána do černé kožené vazby. Přední i zadní strana desek je zdobena zlatou ražbou s motivy květin. Ve všech rozích byl umístěn mosazný bod. Po okraji desek je kniha lemována zlatým pruhem. Desky kroniky byly vytvořené z tuhého silného papíru. Kniha má rozměry 26 x 41 x 7,5 cm. Uzavírá se na mosazné kování. (Fotografie 40). Hřbet knihy je také zdoben zlatou ražbou s motivy květin. Je zde umístěn nápis: „KNIHA PAMĚTNÍ DĚKANSTVÍ PŘEŠTICKÉHO OD ROKU 1862.“ Na knize jsou jasné patrné známky opotřebení. Rohy knihy jsou značně odřené.

Kronika nemá titulní list. Jednotlivé listy byly paginovány nejspíše prvním kronikářem děkanem Josefem Pekárkem. Paginace je umístěna v horním rohu na vnější straně stránky (v citacích uvedeno stránkování dle této jediné paginace). Stránka číslo 136 byla vynechána, nikoliv vytržena. List s číslem 760 a 761 byl uříznut. Nejsou viditelné známky po odtržených listech a text plynule navazuje. Poslední číslovaná stránka obsahuje číslo 954. Nepopsaných listů zbývá v knize celkem 297. Zápisy byly psány převážně česky, ale některé texty i německy a latinsky. Jedná se hlavně o přepisy textů různých důležitých dokumentů, zakládacích nebo pověřovacích listin nebo korespondence. Kronika nebyla dosud ukončena a je v současné době uložena na faře v Přešticích.

Kronika byla pravděpodobně založena děkanem Josefem Pekárkem roku 1862. Dalšími kronikáři byli (časový rozsah kdy kroniku vedli) Emanuel Václav Řičák (1877–1896), Václav Heindl (1897–1941), administrátor Jan Hruběš (1944), Antonín Chlebeček (1944–1950), duchovní správce František Uhlíř (1970–1971), pak je v kronice mezera, dále děkan František Kaplánek (1982–1990) a současný děkan Karel Plavec (1990–1993). Kronika nebyla dosud uzavřena.

Texty kronikářů ani samotná podoba svazku neodpovídají tomu, že by kronikáři striktně dodržovali nařízení o vedení kronik z roku 1835. Kontinuita zápisů byla

²⁸⁷ Text poznamenán výše.

²⁸⁸ SOKA Plzeň-jih, Děkanství úřad Přeštice, Kronika fary Přeštice (1805–1863), s. 445–446.

²⁸⁹ Tamtéž, s. 446.

přerušena za totalitního režimu mezi léty 1950–1971,²⁹⁰ poté zápisy opět pokračují až do roku 1993, ačkoliv nepravidelně. Absence zápisů je odrazem tehdejších poměrů komunistického státu k církvi.

V kronice nalezneme kromě zápisů oficiálních kronikářů i zápisy o vizitacích a vlastnoruční zápis Ing. Jan Tichoty z roku 1993, který shrnul politické dění v Československu během komunistického režimu.²⁹¹

Představení kronikářů farních kronik

Mikuláš Sexstetter (22. července 1693–8. srpna 1781)

Kronikář se narodil v Klatovech jako Jakub Vojtěch do rodiny zlatníka Jana Jiřího Sexstettera a Anny rozené Zelenkové. Později jako benediktin přijal jméno Mikuláš. Roku 1717 se stal duchovním a vrchnostenským správcem Přeštic a od roku 1722 i řeholním představeným přeštického probošství. Ve svých funkcích zůstal do roku 1771.²⁹² Také je autorem první kroniky kladrubského kláštera z roku 1761.²⁹³

František Augustin Kuttner (–4. června 1818)

Vedení přeštické fary se ujal 26. září 1798. Byl mistrem svobodných umění a filosofie, bývalým kaplanem v Jindřichově Hradci a lokalista v Slověnicích u Třeboně. Rok před svou smrtí byl povýšen na biskupského tajemníka vikariátního úřadu.²⁹⁴

František de Paula Pištěk (1785–1846)

Jmenovaný kronikář se narodil v Prčici v bývalém kraji berounském. Na přeštické děkanství byl ustanoven 15. září 1818. Dne 24. listopadu 1823 byl jmenován kanovníkem u sv. Víta na Pražském hradě. Později se stal arcibiskupem ve Lvově, kde roku 1846 zesnul.²⁹⁵

Josef Lindauer (29. listopadu 1784–5. června 1850)

Po svém vysvěcení byl jmenován kaplanem v Malešicích, poté v Horšicích, později zámeckým kaplanem v Dolní Lukavici. Před jmenováním přeštickým děkanem roku 1824 byl farářem na faře v Letinech a Dolní Lukavici. V Přešticích setrval jen tři

²⁹⁰ Po odchodu Antonína Chlebečka, zde byl jmenován jako samostatný duchovní správce do 30. listopadu 1951 František Uhlíř. Poté několik měsíců spravoval farnost Václav Skala a od dubna 1952 Josef Novák, který zde setrval 19 let. Poté byl znovu ustanoven František Uhlíř. Fara Přeštic, *Kronika fary Přeštic (1862–1993)*, s. 341.

²⁹¹ Fara Přeštic, *Kronika fary Přeštic (1862–1993)*, s. 356.

²⁹² M. TEJČEK, *Mikuláš*, s. 143.

²⁹³ Tamtéž, s. 151.

²⁹⁴ E. V. ŘIČÁK, *Dějepis*, s. 66–67,74.

²⁹⁵ Tamtéž, s. 75–77.

roky. Roku 1827 se stal arciděkanem plzeňským. Vrchol jeho kariéry nastal roku 1846, kdy byl jmenován třetím budějovickým biskupem.²⁹⁶

František Xaver Pavlík (6. února 1819–5. srpna 1861)

Jmenovaný se narodil ve Stankově. Ihned po svém vysvěcení byl jmenován kaplanem v Přešticích. Od roku 1824 zastával pozici zámeckého kaplana v Dolní Lukavici. Přeštickým děkanem byl jmenován 21. září 1827, zde setrval až do 2. října 1855, kdy byl jmenován farářem v Dlažkovicích u Litoměřic, kde 5. srpna 1861 zemřel.²⁹⁷

Vincenc Červinka (19. srpna 1814–2. prosince 1884)

Jmenovaný kronikář se narodil v Nymburku. Po svém vysvěcení byl jmenován kaplanem v Dlažkovicích. Přeštickým děkanem se stal 16. ledna 1856. Od 21. listopadu 1861 byl opět jmenován farářem a titulárním děkanem v Dlažkovicích. Ke konci svého života dožíval u své sestry v Přešticích. Kronikář umřel v Nymburce po druhé mrtvici.²⁹⁸

Josef Pekárek (2. ledna 1820–1898)

Jmenovaný se narodil v Chrášťanech. Jako kaplan nastoupil do Přeštic 1. října 1846, poté působil jako zámecký kaplan na zámku v Dolní Lukavici. Za přímluvy hraběte Ervína ze Schönbornu byl v únoru 1862 dosazen za děkana v Přešticích. Josef Pekárek byl velmi pokrokový a společensky angažovaný člověk. Hned po svém příchodu do Přeštic zřídil školní knihovnu přístupnou pro veřejnost a byl i jejím prvním knihovníkem. Nechal vystavět kapli Povýšení sv. Kříže na Přeštickém hřbitově, která byla vysvěcena 12. října 1862. Roku 1877 byl přeložen do Blatné, kde působil jako monsignore a arcikněz strakonického kraje. Zemřel roku 1898 ve věku 78 let.²⁹⁹

Emanuel Václav Řičák (26. září 1824–28. prosince 1904)

Kronikář se narodil v Markvarticích u Českého Krumlova. Po svém vysvěcení až do roku 1850 působil jako pomocný kněz v obci Weiding v řezenské diecézi v Bavorsku. Do Čech se vrátil jako soukromý kaplan děkana Josefa Vavříka v Dnešicích, kde působil do roku 1855.³⁰⁰ V Přešticích působil poprvé jako kaplan mezi léty 1855–1867. Poté nastoupil jako ředitel a katecheta hlavní a měšťanské školy v Klatovech. Po zavedení školských zákonů roku 1870 pracoval jen jako katecheta a v letech 1873–1877 přesídlil

²⁹⁶ Tamtéž, s. 77–78.

²⁹⁷ E. V. ŘIČÁK, *Dějepis*, s. 78–81.

²⁹⁸ Fara Přeštice, *Kronika fary Přeštice (1862–1993)*, s. 77.

²⁹⁹ V. KOKOŠKOVÁ, *Osobnosti*, s. 55–56.

³⁰⁰ Michal TEJČEK, *Emanuel Václav Řičák (1824–1904). Dobrý kněz a hospodář*, Přeštice 2014, s. 8–15.

jako farář do Sutomi u Lovosic. Přeštickým děkanem se stal v roce 1877. Až do konce svého života se věnoval svým četným zájmům, především pomologii (ovocnářství) a historii. Je autorem několika pomologických děl, a především historické práce Dějepis města Přeštic a jeho okolí (1864).³⁰¹

Václav Heindl (18. června 1868–28. března 1943)

Jmenovaný se narodil ve Kdyni. Vystudoval teologii v Českých Budějovicích. Jako kaplan nastoupil v Přešticích 1. září 1892, po svém vysvěcení byl jmenován děkanem v Přešticích, a to 1. května 1905. Z jeho iniciativy vznikl roku 1900 Spolek na dostavbu věží a opravu chrámu v Páně v Přešticích.³⁰²

Antonín Chlebeček (15. srpna 1887)

Kronikář pocházel z Nového Rychnova. Vystudoval gymnázium v Pelhřimově a do kněžského semináře vstoupil roku 1907. Na kněze byl vysvěcen 16. června 1911. Nejprve působil ve Dnešicích, Řenčích a do úřadu děkana byl zvolen městskou správní komisí dne 6. března 1944.³⁰³ V roce 1950 požádal o odchod do penze.³⁰⁴

František Uhlíř (30. srpna 1923)

Jmenovaný se narodil ve Velké u Milevska. Studoval v semináři v Českých Budějovicích. Na kněze byl vysvěcen 26. června 1948 a do Přeštic přišel v srpnu 1948. Po odchodu děkana Chlebečka do penze byl jmenován duchovním správcem. Jako administrátor v Přešticích byl ustanoven v červnu 1971, ale za rok byl jmenován administrátorem v Nepomuku.³⁰⁵

František Kampánek (1948)

Vysvěcen na kněze byl 1971 ve Strakonících. Předtím působil jako administrátor v Horšovském Týně a také jako kaplan v Domažlicích (1974–1982). V Přešticích působil osm let jako děkan, později roku 1990 byl ustanoven děkanem v Poběžovicích.³⁰⁶

Karel Plavec (22. ledna 1958)

Jmenovaný se narodil 22. ledna 1958. Na kněze byl vysvěcen 30. června 1985. V Přešticích působí od roku 1990 až dosud.³⁰⁷

³⁰¹ Tamtéž, s. 7, 25–27, 35.

³⁰² V. KOKOŠKOVÁ, *Osobnosti*, s. 32–33.

³⁰³ Fara Přeštica, *Kronika fary Přeštica (1862–1993)*, s. 329.

³⁰⁴ Tamtéž, s. 340.

³⁰⁵ Tamtéž, s. 342.

³⁰⁶ Tamtéž, s. 342.

³⁰⁷ Tamtéž, s. 345.

3.3. Školní kroniky

Na území města působilo postupně několik škol. Historie přeštického školství a jednotlivých škol byla nastíněna v kapitole 2.3, a jak již bylo uvedeno, v průběhu své existence byly jednotlivé školy slučovány anebo rozdělovány. Do dnešní doby vzniklo celkem 14 školních kronik s různými počty původců.

Nejstarší dochovaná pamětní kniha, tj. *Kronika obecné školy Přeštice (1867–1895)*³⁰⁸ obsahuje dějiny hlavní školy farní a později byl změněn její název na Obecnou školu smíšenou.

Ve stěžejním roce 1885 byla založena Měšťanská škola chlapecká a tím i *Kronika chlapeckých škol Přeštice I. (1885–1914)*.³⁰⁹ Později, konkrétně roku 1888 byly obě školy spojeny³¹⁰ a Obecná škola chlapecká se stala dalším původcem této kroniky. Na předchozí pamětní knihu navazuje *Kronika chlapeckých škol Přeštice II. (1914–1940)*,³¹¹ zde byla původcem Obecná škola chlapecká Přeštice jen do roku 1928, kdy se škola osamostatnila a vytvořila si vlastní kroniku, tj. *Kroniku chlapecké školy obecné Přeštice I. (1928–1952)*.³¹² Po dobu nacistické okupace byla vytvořena pro obecnou školu *Kronika chlapecké školy obecné Přeštice II. (1940–1945)*³¹³ a pro potřeby měšťanské školy *Kronika chlapecké školy měšťanské Přeštice (1940–1960)*.³¹⁴

Roku 1892 byla dívčí měšťanskou školou založena *Kronika dívčích škol Přeštice I. (1892–1924)*,³¹⁵ jejímž původcem se po sloučení škol roku 1907 stala také Obecná dívčí škola Přeštice. Do té doby vedla pro své potřeby Obecná škola dívčí Přeštice *Kroniku obecné školy Přeštice (1867–1895)* a později i *Kroniku obecné školy dívčí Přeštice I. (1896–1906)*.³¹⁶ Společně se poté staly obě školy původcem pro *Kroniku dívčích škol Přeštice II. (1924–1946)*³¹⁷ a po dobu nacistické okupace byla vytvořena pamětní kniha nová, tj. *Kronika dívčích škol Přeštice III. (1940–1950)*.³¹⁸

Po skončení druhé světové války byly školy opět rozděleny. Měšťanská škola dívčí Přeštice pokračovala ve vedení pamětní knihy z doby okupace, tj. *Kroniky dívčích škol Přeštice III. (1940–1950)*. Obecná škola dívčí Přeštice založila pamětní

³⁰⁸ SOKA Plzeň-jih, 2. NŠ Přeštice, Kronika školy (1867–1895), ukn 41.

³⁰⁹ SOKA Plzeň-jih, I. SŠ Přeštice, Kronika školy (1885–1914), ukn 58.

³¹⁰ K. NAXERA, *Školy*, s. 60.

³¹¹ SOKA Plzeň-jih, I. SŠ Přeštice, Kronika školy (1914–1940), ukn 59.

³¹² SOKA Plzeň-jih, 1. NŠ Přeštice, Kronika školy (1928–1952), ukn 1.

³¹³ SOKA Plzeň-jih, 1. NŠ Přeštice, Kronika školy (1940–1945), ukn 2.

³¹⁴ SOKA Plzeň-jih, I. SŠ Přeštice, Kronika školy (1940–1960), ukn 60.

³¹⁵ SOKA Plzeň-jih, II. SŠ Přeštice, Kronika školy (1892–1924), ukn 46.

³¹⁶ SOKA Plzeň-jih, ZŠ Přeštice, Kronika školy (1896–1906).

³¹⁷ SOKA Plzeň-jih, II. SŠ Přeštice, Kronika školy (1924–1946), ukn 47.

³¹⁸ SOKA Plzeň-jih, II. SŠ Přeštice, Kronika školy (1940–1950), ukn 48.

knihu novou – *Kroniku dívčí obecné školy Přeštice II. (1945–1953)*.³¹⁹ Není jisté, zda za vznikem *Kroniky 2. Základní školy Přeštice (1958–1982)*³²⁰ stojí primárně založení Osmileté střední školy Přeštice nebo nová směrnice pro vedení školních kronik z roku 1958. Jisté však je, že na *Kroniku 2. Základní školy Přeštice (1958–1982)* navazuje *Kronika Základní školy Josefa Hlávky (1982–2019)*.³²¹ Tato školní kronika je zatím nedokončená a v jejím vedení se stále pokračuje. Současně byla vedena pro potřeby 1. Základní školy Přeštice *Kronika 1. Základní školy Přeštice (1960–1988)*.³²²

Vedení kronik bylo především prací ředitelů, popřípadě jejich zástupců. V pozdější době byla funkce svěřována spíše učitelkám. Kvalita zápisů je ovlivněna nejen kronikářem, ale i dobou, ve které vznikla. Od roku 1892 bylo zakázáno projevovat do textu své osobní názory. Paradoxem je, že s odstupem doby mají osobní připomínky velkou výpovědní hodnotu a jsou skoro tím nejzajímavějším, co můžeme v kronikách nalézt. Školní kronika byla v minulosti vnímána jako oficiální úřední dokument vzniklý na základě úředního nařízení, a z toho důvodu byly subjektivní prvky v ní chápány jako nežádoucí. Dnes jsou kroniky vedeny spíše z úcty k tradici než jako povinnost, což je příklad i Základní školy Josefa Hlávky v Přešticích.

3.3.1. Kronika obecné školy Přeštice (1867–1895)

Nejstarší přeštická školní kronika byla založena na popud tehdejšího ředitele Josefa Bohumila Rebce, který byl zároveň jejím jediným pisatelem. Původcem kronik byla Obecná škola Přeštice (1867–1879). Po rozdělení obecné školy jím byla již jen Obecná škola dívčí Přeštice (1880–1895).

Knihy byla svázána do tuhé papírové vazby černé barvy. Rohy a hřbet knihy jsou z plátna. Přední i zadní strana desek byla potažena černým papírem s vytlačeným motivem květin bez nadpisu. Rozměry vazby knihy jsou 22x2x34 cm. Knihy je značně opotřebená, především přední strana desek a hřbet knihy. V knize je pět volných listů (Fotografie 11).

Titulní list obsahuje pouze nadpis „*KRONIKA ŠKOLY PŘEŠTICKÉ*.“ Jednotlivá písmena jsou vyplněna zlatou barvou s červeným okrajem a stínováním. Prostřední slovo „školy“ je vyplněno také zlatou barvou s černým obtahem a stínováním. Poslední část

³¹⁹ SOkA Plzeň-jih, II. SŠ Přeštice, Kronika školy (1945–1953), ukn 42.

³²⁰ SOkA Plzeň-jih, II. ZŠ Přeštice, Kronika školy (1958–1982), ukn 1.

³²¹ Základní škola Josefa Hlávky, Kronika ZŠ Josefa Hlávky (1988–2019).

³²² Za zapůjčení *Kroniky Základní školy Josefa Hlávky (1982–2019)* a aktuální informace o školním kronikářství děkuji učitelce Markétě Kaslové ze Základní školy Josefa Hlávky Přeštice.

nápisu byla vyvedena s ozdobným reliéfem. Pravděpodobně se jedná o reliéf kůry stromu (Fotografie 12).

Kronika byla paginována kronikářem Josefem Bohumilem Rebcem. Poslední číslovaná stránka je 254. V současné době je kniha uložena ve Státním okresním archivu Plzeň-jih ve fondu 2. Národní školy Přeštice. Její digitální kopie byla zpřístupněna na webu Porta fontium Státním oblastním archivem v Plzni.³²³

Zhodnocení zápisů kronikáře

Josef Bohumil Rebec (8. října 1842–22. listopadu 1906)

Pokud kronikář čerpal z vyprávění pamětníků, tak na tuto skutečnost v textu upozornil. Z připojených zápisů různých inspektorů je patrné, že zapsání jednotlivých roků probíhalo do poloviny roku následujícího. Po roce 1876 kronikář připojoval na konci každého roku svůj podpis anebo i dataci.

Od roku 1893 se záznamy částečně změnilly podle pravidel směrnice č. 28.633 z roku 1892. Jako pozitivum lze vnímat snahu kronikáře dané nařízení dodržovat, např. neprojevat své osobní názory a postoje. Bohužel chybí abecední rejstřík jmen, osob a předmětů a nebyl připojen ani stručný obsah u jednotlivých odstavců, jak bylo nařízeno ve čl. 4 této směrnice z roku 1892.

3.3.2. Kronika dívčí obecné školy Přeštice I. (1896–1906)

Původcem kroniky byla Obecná dívčí škola Přeštice (1896–1906). Kronikářem této kroniky byl opět pouze ředitel Josef Bohumil Rebec až do své smrti. Kronika zůstala nedokončena, protože po smrti ředitele Josefa Bohumila Rebce došlo ke sloučení dívčích škol a záznamy obecné dívčí školy byly zapisovány do kroniky měšťanské dívčí školy, tj. *Kronika dívčích škol Přeštice I. (1892–1924)*.

Nejstarší písemný záznam pochází z roku 1896. Rozměry vazby knihy jsou 22x2,5x24,5 cm. Vazba knihy je identická jako u *Kroniky obecné školy Přeštice (1867–1895)*. Zda byly obě vazby vyhotoveny současně, nelze doložit. Vazba knihy je značně poškozena, především hřbet knihy. Vypadávají jednotlivé stránky. Současně jeví známky častého používání a je velmi opotřebovaná (Fotografie 22).

Pro kroniku nebyl vytvořen titulní list, ale byly vynechány na začátku knihy dva volné listy. Na konci knihy zůstalo prázdných celkem 48 listů. Paginaci kroniky vytvořil Josef Bohumil Rebec. Paginace začíná číslem 6 a poslední číslovanou stránkou je číslo

³²³ Kronika obecné školy Přeštice (1867–1895). *Porta Fontium* [online]. Státní oblastní archiv v Plzni [cit. 2020-5-23]. Dostupné z: <http://www.portafontium.eu/chronicle/soap-pj/00311-skola-prestice-1867-1895>

126. V současné době je kniha uložena ve Státním okresním archivu Plzeň-jih ve fondu Základní školy Přeštice. Její digitální kopie byla zpřístupněna na webu Porta fontium Státním oblastním archivem v Plzni.³²⁴

Zhodnocení zápisů kronikáře

Josef Bohumil Rebec (8. října 1842–22. listopad 1906)

Text pamětní knihy respektuje směrnici č. 28.633 z roku 1892 téměř ve všech bodech až na jeden, a to čl. 3, kde bylo uvedeno, že text má být nestranný a autor se měl rovněž zdržet kritiky vůči osobám či korporacím. Oproti předchozí *Kronice obecné školy Přeštice (1867–1895)* kronikář začal tvořit v knize abecední rejstřík jmen, osob a předmětů. Kronikář dodržel nařízení a obsah kroniky odpovídá směrnici z roku 1892. Text pojednává nejen o škole, ale opět má přesah do dějin města či farnosti. Přesah ovšem není tak markantní jako u první pamětní knihy *Kroniky obecné školy Přeštice (1867–1895)*.

3.3.3. Kronika chlapeckých škol Přeštice I. (1885–1914)

Původcem kroniky byly Měšťanská škola chlapecká Přeštice (1885–1914) a Obecná škola chlapecká Přeštice (1888–1914). Kroniku vedli pouze dva kronikáři. Nejprve vedl kroniku Arnošt Kirschner ve školních rocích 1885/1886–1902/1903, přičemž poslední školní rok nedokončil, což učinil jeho nástupce Antonín Bouček. Druhý kronikář završil kroniku školním rokem 1913/1914.

Nejstarší záznam z kroniky pochází pravděpodobně až z roku 1887. Texty prvních dvou školních let byly dopsány zpětně zakladatelem kroniky ředitelem Arnoštem Kirschnerem. Její rozměry jsou 23x2,5x34 cm. Vazba knihy byla vytvořena z tuhého papíru a potažena černým lesklým papírem bez zdobení. Hřbet a rohy knihy byly svázány do černé kůže. Kniha jeví značné známky opotřebení (Fotografie 13).

Kronika nemá titulní list. První popsaná stránka obsahuje jen nadpis školního roku. Paginace byla vytvořena zakladatelem kroniky ředitelem Arnoštem Kirschnerem. Poslední číslovaná stránka je 345. V současné době je kniha uložena ve Státním okresním archivu Plzeň-jih ve fondu I. Střední školy Přeštice. Její digitální kopie byla zpřístupněna na webu Porta fontium Státním oblastním archivem v Plzni.³²⁵

³²⁴ Kronika obecné školy Přeštice (1896–1906). *Porta Fontium* [online]. Státní oblastní archiv v Plzni [cit. 2020-5-23]. Dostupné z: <http://www.portafontium.eu/chronicle/soap-pj/00310-skola-prestice-1896-1906>

³²⁵ Kronika školy (1885–1914). *Porta fontium* [online]. Státní oblastní archiv v Plzni [cit. 2020-07-06]. Dostupné z: <http://www.portafontium.eu/chronicle/soap-pj/00312-skola-prestice-1885-1914>

Zhodnocení zápisů kronikářů

Arnošt Kirschner (1858–9. února 1939)

Text prvních dvou školních let, tj. 1885/1886 a 1886/1887 byl dopsán s odstupem minimálně dvou let. Kronikář nemohl učinit zápis dříve než před rokem 1886, kdy nastoupil do funkce ředitele školy.³²⁶ Další školní roky zapisoval autor kroniky pravidelně.³²⁷ Kromě prvních dvou stručných školních roků lze text považovat za velice zdařilý. Pisatel většinou dodržoval směrnici z roku 1892, bohužel ale nevytvořil podrobnější informace o jednotlivých učitelích a rejstřík ke kronice.

Alois Bouček (20. února 1861–23. dubna 1937)

Druhý kronikář psal nezaujatě a snažil se dodržovat i pokyny nařízení z roku 1892. Pamětní knihu ukončil, ale nedoplnil o rejstřík, jak vyžadoval čl. 4 směrnice č. 28.633 z roku 1892. Texty jednotlivých školních let byly zapisovány pravidelně.³²⁸

3.3.4. Kronika chlapeckých škol Přeštice II. (1914–1940)

Původcem kroniky byla Měšťanská škola chlapecká Přeštice (1914–1940) a Obecná škola Přeštice (1914–1928). Kniha navazuje na *Kroniku chlapeckých škol Přeštice I. (1885–1914)*. Zakladatelem kroniky byl tehdejší ředitel Alois Bouček. Kronika jím byla vedena ve školních rocích 1914/1915–1925/1926. Poslední zmiňovaný školní rok dokončil jeho nástupce Václav Sedláček, který vedl kroniku během let 1925/1926–1930/1931. Jeho nástupce, ředitel Tomáš Pašek, zapsal školní roky 1931/1932–1933/1934. Kroniku nakonec ukončil ředitel František Strnad, který zaznamenal období školních let 1934/1935–1939/1940.

Ředitel Alois Bouček založil kroniku 16. září 1914.³²⁹ Kniha měří 22 x 2,5 x 34 cm. Vazba knihy byla vytvořena z tuhého papíru, který byl potažen plátnem s dekorem zelených pravidelných horizontálně vedených pruhů. Ve střední části předních desek obsahuje kronika štítek o velikosti 8x12 cm s nápisem „*KRONIKA*“. Velikost písma je 2,5 cm. Kniha jeví na spodní i horní části hřbetu znaky opotřebení. Papír je linkovaný. Na konci knihy zůstalo 22 nepopsaných listů (Fotografie 15).

Titulní list obsahuje nadpis: „*Kronika obecné a měšťanské školy chlapecké v Přešticích od 16. září 1914*“, připojen byl podpis zakladatele kroniky Aloise Boučka. (Fotografie 16). Kroniku paginoval její zakladatel od čísla 1. Poslední číslovaná stránka

³²⁶ SOKA Plzeň-jih, I. SŠ Přeštice, Kronika školy (1885–1914), ukn 58, s. 35.

³²⁷ Dokládají zápisy inspektorů. SOKA Plzeň-jih, I. SŠ Přeštice, Kronika školy (1885–1914), ukn 58, s. 37, 65, 67, 137, 239.

³²⁸ Dokládají zápisy jednotlivých inspektorů. Tamtéž, s. 267, 276, 283, 291, 305, 315, 321, 330, 335.

³²⁹ SOKA Plzeň-jih, I. SŠ Přeštice, Kronika školy (1914–1940), ukn 59, titulní list.

je 232. Na konci kroniky byl připojen jmenný a věcný rejstřík. V současné době je kniha uložena ve Státním okresním archivu Plzeň-jih ve fondu I. Střední školy Přeštice. Její digitální kopie byla zpřístupněna na webu Porta fontium Státním oblastním archivem v Plzni.³³⁰

Zhodnocení zápisů kronikáře

Alois Bouček (20. února 1861–23. dubna 1937)

Text kroniky dodržuje všechny náležitosti nařízení pro školní kroniky z roku 1892. V souladu se směrnicí vytvořil kronikář pro kroniku rejstřík. Záznamy byly psány pravidelně.³³¹

Václav Sedláček (18. září 1870–19. prosince 1959)

Druhým pisatelem kroniky byl ředitel školy Václav Sedláček. U jeho textu bohužel převládají negativa. Podle záznamů inspektorů byl školní rok 1925/1926 dokončen až s dvouročním odstupem a následující školní rok 1926/1927 byl úplně vynechán. Na skutečnost, že ve školní kronice chybí zápis roku 1926/1927, upozornil tehdejší ředitel Obecné školy chlapecké Přeštice a starosta města Přeštice František Svatoš. Do kroniky vepsal poznámku červenou tužkou a doplnil nadpisy ke školním rokům 1927/1928, 1928/1929 a 1929/1930.³³² Text kroniky byl napsán velice nesystematicky, a ne vždy byl uveden stručný obsah u odstavce, jak vyžadovalo nařízení z roku 1892. Kronikář také nepokračoval ve tvorbě rejstříku.

Tomáš Pašek (11. března 1888)

Další kronikář zapsal pouze tři školní roky, a to 1931/1932–1933/1934. Prozatímní ředitel dodržoval předepsané body směrnice z roku 1892, kromě faktu, že nepokračoval ve tvorbě rejstříku. Záznamy jednotlivých školních roků byly psány pravidelně.³³³

František Strnad

Všechny školní roky zaznamenal hned po skončení daného školního roku.³³⁴ Jen poslední školní rok 1939/1940 byl dopsán až po válce v roce 1945. Tuto skutečnost kronikář přiznal hned na začátku zápisu zmiňovaného školního roku. Zpětné dopsání

³³⁰ Kronika školy (1914–1940). *Porta Fontium* [online]. Státní oblastní archiv v Plzni [cit. 2020-5-23]. Dostupné z: <http://www.portafontium.eu/chronicle/soap-pj/00312-skola-prestice-1914-1940>.

³³¹ Dokládají záznamy inspektorů. SOkA Plzeň-jih, I. SŠ Přeštice, Kronika školy (1914–1940), ukn 59, s. 26, 52, 79, 93, 102, 107.

³³² Tamtéž, s. 117.

³³³ Tamtéž, s. 136, 140, 147, 152.

³³⁴ Dokládají vpisky inspektorů. Tamtéž, s. 162, 170, 178, 203, 204.

zápisu odůvodnil zapečetěním kroniky od roku 1939 a také nedostatkem času a nechutí k psaní v tehdejší složité době.³³⁵ Svým obsahem text splňuje všechny náležitosti směrnice z roku 1892 a od roku 1937 i nařízení o vedení školní kroniky.

3.3.5. Kronika chlapecké školy obecné Přeštice I. (1928–1952)

Původcem kroniky byla nejprve Obecná škola chlapecká Přeštice (1928–1948), později pod názvem 1. Národní škola Přeštice (1949–1952). Kroniku vedlo celkem pět kronikářů. Pamětní knihu založil roku 1928 tehdejší ředitel a starosta František Svatoš. Kroniku dovedl jen do roku 1930, přičemž poslední rok dopsal jeho nástupce ředitel Karel Holoubek. Ve svých zápiscích pokračoval až do školního roku 1935/1936. Po jeho smrti převzala funkci kronikářky Marie Kožíšková a postupně byla kronikářkou této kroniky ještě dvakrát. Poprvé to bylo mezi léty 1936/1937–1937/1938, poté několik měsíců roku 1938 zapisoval ředitel František Holína. Druhé kronikářské období Marie Kožíškové bylo mezi školními roky 1938/1939–1939/1940. Během nacistické okupace byla kronika zapečetěna a vznikla kniha nová, tj. *Kronika měšťanské školy chlapecké Přeštice (1940–1960)*. Po osvobození pokračoval ve vedení původní kroniky tehdejší ředitel Obecné školy chlapecké Přeštice Otakar Šebek a zapsal školní roky 1945–1948/1949. Marie Kožíšková poté zahájila své třetí kronikářské období školním rokem 1949/1950 a skončila svým odchodem na odpočinek ve školním roce 1951/1952.

Vazba kniha má rozměry 23 x 3 x 34 cm a byla z tuhé papírové vazby. Desky byly potaženy černým papírem. Na předních deskách vazby byl umístěn vínově červený štítek (8x11,5) s vyraženým zlatým nápisem „PAMĚTNÍ KNIHA“. Rohy a hřbet knihy byly potaženy kůží. Kniha je v dobrém stavu, ale na rozích jeví známky používání. Na konci zůstalo 46 nepopsaných listů (Fotografie 17).

Kniha nemá titulní list. Kronika byla paginována do čísla 144. Na straně 90 byla hodnota navýšena na 100. Nejedná se o vytržené stránky, ale chybu ve stránkování. Následující stránky paginovány nebyly. V současné době je kniha uložena ve Státním okresním archivu Plzeň-jih ve fondu 1. Národní školy Přeštice.³³⁶ Její digitální kopie byla zpřístupněna na webu Porta fontium Státním oblastním archivem v Plzni.³³⁷

³³⁵ SOKA Plzeň-jih, I. SŠ Přeštice, Kronika školy (1914–1940), ukn 59, s. 205.

³³⁶ SOKA Plzeň-jih, I. NŠ Přeštice, Kronika školy (1928–1952), ukn 1.

³³⁷ Kronika chlapecké školy obecné Přeštice I. (1928–1952). *Porta Fontium* [online]. Státní oblastní archiv v Plzni [cit. 2020-5-23]. Dostupné z: <http://www.portafontium.eu/chronicle/soap-pj/01390-skola-prestice-1928-1952>

Zhodnocení zápisů kronikářů

František Svatoš (19. června 1877–7. června 1930)

Za poněkud nešťastné kronikářovo rozhodnutí lze považovat vedení jednotlivých zápisů podle kalendářních, nikoliv školních roků. Zůstává otázkou, zda se kronikář seznámil se směrnicí z roku 1892 o vedení školních kronik, která ukládala povinnost uvést začátek a konec školního roku. Pravděpodobně způsob vedení kroniky převzal od Josefa Bohumila Rebce, který v *Kronice obecné školy Přeštice I. (1867–1885)* používal stejný systém.

Jednotlivé roky byly zapisovány pravidelně.³³⁸ Brzké zapisování a malý odstup mezi zapsáním a uskutečněním akcí dokládá i fakt, že poslední zápis popisuje události z měsíce dubna 1930, přestože kronikář zemřel 7. června 1930, tedy již dva měsíce poté.

Karel Holoubek (29. února 1880–7. května 1937)

Kronikář začal své zápisy informací o úmrtí předchozího kronikáře Františka Svatoše. Dokončil text k roku 1930 a nadále pokračoval ve vedení kroniky dle kalendářních let. Kronika také nebyla opatřena rejstříkem. V ostatních bodech text dodržuje předepsané body směrnice z roku 1892. Texty jednotlivých kalendářních let byly zaznamenány s odstupem maximálně jednoho roku.

Poslední školní rok, tj. 1935/1936 pravděpodobně nenapsal celý Karel Holoubek. Na základě změny písma lze usoudit, že první polovinu školního roku 1935/1936 napsal někdo jiný. Bohužel u textu nebyl uveden autor. Poslední školní rok nebyl již započat rokem kalendářním, ale rokem školním.³³⁹

Marie Kožíšková (24. března 1892)

Ve svém prvním kronikářském období zaznamenala kronikářka druhou polovinu 30. let dvacátého století. V textu autorka často odkazuje na různé vyhlášky a zákony, což zápisům dodává větší důvěryhodnost. Autorka dodržovala směrnicí o vedení školních kronik z roku 1937. U textu kronikářky chybí datace jeho zapsání, proto nelze jistě doložit, zda byly texty zapisovány pravidelně.

František Holína (20. září 1895)

Kronikář působil na Obecné škole chlapecké v Přešticích velice krátce. Jako ředitel nastoupil 1. července 1938 a již 31. srpna téhož roku byl odvolán. Vzhledem ke stručnosti textu v kronice nebude podroben hodnocení.

³³⁸ Lze tak usuzovat na základě zápisu školního inspektora. SOkA Plzeň-jih, 1. NŠ Přeštice, Kronika školy (1928–1952), ukn 1, s. 9.

³³⁹ Tamtéž, s. 61–68.

Marie Kožíšková (24. března 1892)

Kronikářka i pro své druhé kronikářské období dodržovala směrnici z roku 1937. Záznamy byly zapisovány pravidelně.³⁴⁰

Otakar Šebek (13. července 1890)

Nelze s jistotou datovat, kdy byly jednotlivé texty školních roků zapsány. Kronikář tuto skutečnost v textu neuváděl a v textu nejsou zaznamenány ani návštěvy inspektorů.

Marie Kožíšková (24. března 1892)

Autorka zaznamenala pouze tři školní roky, tj. 1949/1950–1951/1952. Dodržovala směrnici z roku 1937 o vedení školních kronik. Vzhledem k tomu, že chybí u textu datace, nelze posoudit, zda byla kronika vedena pravidelně.

3.3.6. Kronika chlapecké školy obecné Přeštice II. (1940–1945)

Původcem pamětní knihy byla Obecná škola chlapecká Přeštice pro léta 1940–1945. Nahrazovala zapečetěnou *Kroniku chlapecké obecné školy Přeštice I. (1928–1952)*. Kroniku vedly pouze dvě kronikářky. Nejprve tuto pozici zastávala ředitelka Marie Kožíšková (1940/1941–1941/1942). Po jejím odchodu převzala funkci ředitelky školy Marie Hauserová-Voltrová, která dopsala školní rok 1941/1942 a pokračovala ve vedení kroniky pro následující období 1942/43–1944/1945.

Kronika byla založena ve školním roce 1940/1945. Rozměry knihy jsou 22x2,5x30 cm. Vazba knihy je téměř identická jako u *Kroniky chlapeckých škol Přeštice II. (1914–1940)* s rozdílem, že jednotlivé listy kroniky nebyly linkovány a přední i zadní strana desek byla polepena papírovou imitací kůže neznámého plazu. Na předních deskách byl umístěn bílý štítek o rozměrech 14x10 cm s červeným rámováním s německým nápisem „GEDENKBUCH.“, který je přeškrtnutý a nahrazen nápisem „PAMĚTNÍ KNIHA“. Výška písma u obou nápisů je 1,5 až 2 cm. Štítek na pravém dolním rohu je poškozen. Na konci knihy zůstalo 145 volných listů. Kniha je v dobrém stavu (Fotografie 18). Kniha byla paginována pouze do čísla 42 a nemá titulní list.

V současné době je kniha uložena ve Státním okresním archivu Plzeň-jih ve fondu 1. Národní školy Přeštice. Její digitální kopie byla zpřístupněna na webu Porta fontium Státním oblastním archivem v Plzni.³⁴¹

³⁴⁰ Dokládají zápisy inspektorů. SOkA Plzeň-jih, 1. NŠ Přeštice, Kronika školy (1928–1952), ukn 1, s. 130, 141.

³⁴¹ Kronika chlapecké školy obecné Přeštice II. (1940–1945). *Porta Fontium* [online]. Státní oblastní archiv v Plzni [cit. 2020-5-23]. Dostupné z: <http://www.portafontium.eu/chronicle/soap-pj/01390-skola-prestice-1940-1945>

Zhodnocení zápisů kronikáře

Marie Kožíšková (24. března 1892)

Ředitelka založila kroniku roku 1940. Zápisy ke všem školním rokům byly zapisovány pravidelně.³⁴²

Marie Housarová-Voltrová

První úlohou kronikářky bylo dokončit text školního roku 1941/1942 po své předchůdkyni Marii Kožíškové. Následují školní rok, již byl v čistě v kompetenci Marie Housarové-Voltrové. Záznamy jednotlivých školních let byly psány pravidelně.³⁴³

3.3.7. Kronika chlapecké měšťanské školy Přeštice (1940–1960)

Pamětní kniha nahrazovala zapečetěnou *Kroniku chlapeckých škol Přeštice II. (1914–1940)*. Původcem kroniky byla Měšťanská škola chlapecká Přeštice (1940–1948), poté byl název školy změněn na I. Střední škola Přeštice (1949–1960). Kroniku vedli celkem čtyři kronikáři. Zakladatelem kroniky byl ředitel Tomáš Pašek (1940/1941–1947/1948). Po něm převzal vedení kroniky ředitel Vojtěch Mach (1948/1949–1950/1951), přičemž poslední školní rok dokončil jeho nástupce Jan Kastl a pokračoval do školního roku 1952/1953. Poté jej na jeden rok nahradil ředitel František Horák. Následující školní rok tj., 1954/1955 dopsal opět Jan Kastl a ukončil i kroniku školním rokem 1959/1960.

Vazba knihy měří 24 x 4 x 31 cm potažena byla plátnem ve hnědém odstínu. Ve středu knihy byl vyražen zlatý nápis: „PAMĚTNÍ KNIHA“ a pod ním vyražen zlatý květ. Písmo je vysoké 2 cm. Kniha je poškozena zejména na hřbetu knihy a opotřebované jsou i rohy. Kronika obsahuje jeden volný list (Fotografie 19).

Titulní list obsahuje pouze v horní části nadpis „PAMĚTNÍ KNIHA“. Nad nadpisem je umístěno razítko školy (Fotografie 20). Kronika byla paginována svým zakladatelem ředitelem Tomášem Paškem. Stránkování začíná hodnotou 1 a končí 114. Paginace nebyla vytvořena pro celou knihu, a proto autorka práce použila v citacích z neoznačených stran foliaci.

³⁴² Lze tak usuzovat z poznámek inspektorů. SOkA Plzeň-jih, 1. NŠ Přeštice, Kronika školy Přeštice (1940–1945), ukn 2, s 23–24.

³⁴³ Lze tak usoudit z poznámek školních inspektorů. SOkA Plzeň-jih, 1. NŠ Přeštice, Kronika chlapecké školy obecné Přeštice II. (1940–1945), s 52, 76.

Zhodnocení zápisů kronikářů

Tomáš Pašek (11. března 1888)

Proměna zápisů nastala v poválečných letech. Všechny zápisy jednotlivých školních roků jsou strohé. Kronikář činil zápisy pravidelně.³⁴⁴

Vojtěch Mach (29. dubna 1891)

Kronikář zachytil ve svém textu první tři školní roky nově vznikajícího komunistického státu. Nelze jednoznačně tvrdit, že pisatel dodržoval směrnici pro školní kroniky z roku 1937. Jeho text reflektuje tehdejší politické změny a osnova textu kroniky tomu byla přizpůsobena. Je však pravděpodobné, že se kronikář s textem směrnice seznámil, nebo mohl inspiraci čerpat ve starších kronikách. Texty jednotlivých školních let přepisoval pravidelně ještě tentýž rok.³⁴⁵

Jan Kastl (16. prosince 1914)

Kronikář nejprve dokončil školní rok 1950/1951 po svém předchůdci. Stejně jako v případě kronikáře Vojtěcha Macha nelze jednoznačně stanovit, zda Jan Kastl dodržoval tehdy platnou směrnici z roku 1937. Jeho text respektuje tehdejší státoprávní podmínky. Kronikář se seznámil s obsahem starších školních kronik při sepsání brožury ke 100. výročí založení školní budovy v Rebcově ulici.³⁴⁶ Kronikář zapisoval texty jednotlivých školních let pravidelně ještě tentýž rok.³⁴⁷

František Horák

Na konci svého záznamu se podepsal, ale bohužel neuvedl přesnější dataci. Jeho text tak nelze s jistotou datovat.

Jan Kastl (16. prosince 1914)

Druhé kronikářské období ředitele Jana Kastla zahrnovalo pět školních let, konkrétně druhou polovinu padesátých let 20. století. Pro poslední dva školní roky platila již nová směrnice z roku 1958. Lze obtížně posoudit, zda se kronikář s novou metodikou opravdu seznámil. Jeho text se výrazně neproměnil, ale nové instrukci neodporuje. Zápisy byly kronikářem přepisovány pravidelně ještě tentýž rok.³⁴⁸

³⁴⁴ SOkA Plzeň-jih, I. SŠ Přeštice, Kronika školy (1940–1960), ukn 60, fol. 6r, 10r, 14v. Od školního roku 1945/1946 uváděl dataci svých zápisů a vždy připojil podpis.

³⁴⁵ Tamtéž, fol. 59r.

³⁴⁶ J. KASTL, *100. výročí*.

³⁴⁷ Skutečnost lze doložit na základě datací uvedených na konci zápisů jednotlivých školních let. SOkA Plzeň-jih, I. SŠ Přeštice, Kronika školy (1940–1960), ukn 60, fol. 75r, 82r, 90r.

³⁴⁸ Autor připojoval na konci každého zápisu svůj podpis s datací, kdy byl zápis vyhotoven. Lze tedy vyvodit, že kronika byla vedena pravidelně.

3.3.8. Kronika dívčích škol Přeštice I. (1892–1924)

Původcem kroniky byla Měšťanská dívčí škola Přeštice (1892–1924) a Obecná dívčí škola Přeštice (1907–1924). Jediným kronikářem byl ředitel Jan Lindacker. Kroniku založil ředitel školy Jan Lindacker v roce 1892. Desky knihy byly potaženy černým papírem. Kronika nemá žádný nápis ani výzdobu. Její rozměry jsou 23x3x30. Kniha je zachovalá, ale nese známky užívání. Za rejstříkem byl vynechán jeden volný list.

Titulní list kroniky obsahuje uprostřed listu nápis zarovnaný na střed: „*KRONIKA ŠKOLY.*“ pod tímto nápisem se v levé části nachází razítko školy. Velikost písma je 2,5 cm. V horním pravém rohu byla umístěna poznámka: „*ČÍSLO INVENT. 4.*“ Velikost liter je 1,5 cm. Kronika byla svým zakladatelem ředitelem Janem Lindackerem paginována. První číslovaná stránka je 1. Zakladatel kroniky paginoval pouze až do čísla 301. Poslední číslovaná stránka 328 byla číslována dodatečně, autor paginace je neznámý. Následující abecední rejstřík obsahuje názvy jednotlivých záznamů, nebyl však stránkovan.

Zhodnocení zápisů kronikáře

Jan Lindacker (17. dubna 1853–21. července 1936)

Kronikář vedl kroniku úctyhodných 32 let. Jeho text reflektoval změny ve společnosti a v politice. Pro všechna tři období (1892–1914, 1914–1918, 1918–1924) kronikáře platí, že vždy dodržoval předepsané body směrnice z roku 1892 a zaznamenal všechny školní roky pravidelně.³⁴⁹

3.3.9. Kronika dívčích škol Přeštice II. (1924–1946)

Původcem kroniky byly Obecná škola dívčí Přeštice (1924–1946) a Měšťanská dívčí škola Přeštice (1924–1946). Kroniku vedlo postupně šest kronikářů. První byl již zmíněný Jan Lindacker, který navázal svými zápisy na *Kroniku dívčích škol Přeštice I. (1892–1924)*. Započal jen školní rok 1924/1925. Jeho nástupce bohužel neuvedl své jméno a byl označen jako „anonymní kronikář“. Ten dokončil výše zmíněný školní rok a zpracoval ještě následující dva školní roky. Další příspěvatelkou do kroniky se stala ředitelka Emílie Naxerová-Jakoubková, a to pro *Kroniku dívčích škol Přeštice II. (1924–1946)* hned dvakrát. Poprvé pro školní roky 1927/1928–1929/1930 a podruhé v období let 1933/1934–1935/1936. V její kronikářské pauze vedla pamětní knihu ředitelka Kateřina Čepická (1930/1931–1933/1934) a Jan Pelikán, který jako zastupující řídící učitel psal kroniku pouhé čtyři měsíce. Poté převzala vedení kroniky ředitelka Hana Kieswetrová. Ta dopsala školní rok 1935/1936 a kroniku úspěšně dovedla do školního

³⁴⁹ Pravidelnost lze doložit na základě záznamů inspektorů v kronice, které obsahují dataci.

roku 1937/1938. Posledně jmenovaný školní rok však dokončil učitel Jan Stodolovský. Pamětní kniha byla během nacistické okupace zapečetěna a uložena u zakázaných knih. Poslední kronikář Jan Stodolovský dovedl pamětní knihu do školního roku 1945/1946, přičemž školní roky 1940/1941–1944/1945 byly zachyceny v nově založené *Kronice dívčích škol Přeštice III. (1940–1950)*.

Celkové rozměry pamětní knihy jsou 24 x 3,5 x 30 cm. Desky kroniky jsou z tuhého papíru a jsou potaženy černým papírem. Rohy a hřbet jsou chráněny černou kůží. Kronika nese známky užívání především na hřbetu a rozích. Jedná se drobné oděrky (Fotografie 23).

Titulní list vytvořil pravděpodobně zakladatel kroniky. Titulní list byl vyhotoven velice prostě s černě napsaným nadpisem: „*KRONIKA OBECNÉ A MĚŠŤANSKÉ DÍVČÍ ŠKOLY V PŘEŠTICÍCH*“ Nadpis byl rozdělen celkem do čtyř řádek. Na prvním řádku bylo umístěné slovo „KRONIKA. Na druhé řádce byla umístěna slova „OBECNÉ A MĚŠŤANSKÉ“ a na třetí „DÍVČÍ ŠKOLY“. Na poslední řádce bylo napsáno: „V PŘEŠTICÍCH“. Pod nadpisem bylo umístěno razítko fialovou barvou a v pravém horním rohu nápis „Číslo invent. 496“, které je navíc podtrženo (Fotografie 24). Kronika byla paginována svým zakladatelem Janem Lindackerem od čísla 1. Poslední očíslovaná stránka je 307. V kronice zůstalo celkem 43 volných listů.

Zhodnocení zápisů kronikářů

Jan Lindacker (17. dubna 1853–21. července 1936)

Zakladatel *Kroniky dívčích škol Přeštice II. (1924–1946)* zapsal pouze školní rok 1924/1925, který zůstal nedokončený. Text se příliš neodlišuje od *Kroniky dívčích škol Přeštice I. (1892–1924)*. Pro hodnocení jeho záznamů v této kronice platí totéž, co je uvedeno u kroniky předchozí.

Anonymní kronikář

K textu neznámého pisatele lze rozhodně říci, že jednotlivé školní roky byly zapisovány průběžně s odstupem maximálně jednoho roku.³⁵⁰ Zápisy svým obsahem odpovídají směrnici č. 28. 633 z roku 1892.

³⁵⁰ Zápisy jednotlivých inspektorů obsahují datum jejich návštěvy. Tato poznámka byla vždy připojena na konec zapsaného textu v kronice. Tím pádem text následující nemohl vzniknout dříve než po vykonání zápisu inspektora. Jednotlivé záznamy inspektorů v kronice: SOkA Plzeň-jih, II. SŠ Přeštice, Kronika školy (1924–1946), ukn 47, s. 15, 21.

Emílie Naxerová-Jakoubková (5. června 1881)

Do kroniky zapisovala kronikářka hned dvakrát. Metodické pokyny směrnice kronikářka dodržovala, až na projevování osobních názorů. Text nemá přesah do dějin města. Všechny školní roky byly zapisovány pravidelně ještě tentýž rok.³⁵¹

Kateřina Čepická (29. května 1880)

Všechny školní roky byly zapsány maximálně s odstupem jednoho roku.³⁵² Směrnici z roku 1892 o vedení kronik respektovala a dodržovala.

Emílie Naxerová-Jakoubková (5. června 1881)

Druhé období kronikářka započala dopsáním školního roku 1933/1934 po své předchůdkyni. Všechny záznamy kronikářka zaznamenávala pravidelně až do listopadu roku 1935, kdy ze školy odešla.³⁵³ Body směrnice z roku 1892 byly dodržovány.

Jan Pelikán (6. srpna 1886)

Zmíněný kronikář vykonával po dobu čtyř měsíců roku 1936 funkci zastupujícího ředitele, a proto zaznamenal pouze část školního roku 1935/1936. Své zápisy kronikář ukončil datem s podpisem. Bohužel nedostal více možností se v kronice projevit, přestože ke své práci přistupoval zodpovědně.

Hana Kieswetrová

Kronikářka nejprve dokončila školní rok 1935/1936. Texty kronikářka zaznamenávala s odstupem maximálně jednoho roku.³⁵⁴ Autorka respektovala nařízení staré směrnice a pro poslední rok 1937 i novou směrnici. Přesah textu do dějin města je minimální.

Jan Stodolovský (27. dubna 1895–10. června 1957)

Kronikář dokončil školní rok 1937/1938 po své předchůdkyni a do kroniky zapsal další dva školní roky. Školní rok 1939/1940 byl zapsán až v dubnu 1940 a jeho ladění odpovídá politice tehdejší doby. Poté byla kronika zapečetěna a až do roku 1947 nebylo do kroniky nic zapsáno. Po roce 1947 se kronikář snažil retrospektivně zpracovat poměry na přeštické škole během druhé světové války. Text se nachází v kapitole „Další zápisy“ a kronikář tak reagoval na výzvu ONV Přeštice.³⁵⁵

³⁵¹ Lze doložit na zápisech školních inspektorů, které byly opatřeny daty. SOkA Plzeň-jih, II. SŠ Přeštice, Kronika školy (1924–1946), ukn 47, s. 34, 52.

³⁵² Tvrzení lze doložit pomocí záznamů inspektorů. Tamtéž, s. 62, 68, 74.

³⁵³ Tamtéž, s. 108.

³⁵⁴ Lze vyvodit ze záznamů inspektorů. Tamtéž, s. 127. Nebo také z datace učitele Jana Stodolovského. Tamtéž, s. 149.

³⁵⁵ Výzva od okresního výboru v Přešticích pro ředitelství a správy škol. In: SOkA Plzeň-jih, I. NŠ Přeštice, Kronika školy (1928–1952), ukn 1.

Všechny ostatní školní roky byly ještě zapsány tentýž rok. V případě okupačních zápisů bylo uvedeno, že byly zapsány se značným odstupem v roce 1947. Text odpovídá směrnicí o vedení kronik z roku 1937. Snahu pokračovat ve vedení kroniky dokazuje poslední školní rok 1945/1946, který ale nebyl dokončen.

3.3.10. Kronika dívčích škol Přeštice III. (1940–1950)

Původcem pamětní knihy byla za doby nacistické okupace Měšťanská škola dívčí Přeštice (1940–1948), Obecná škola dívčí Přeštice (1940–1945) a po druhé světové válce II. Střední škola Přeštice (1949–1950). Pamětní knihu vedl celou dobu ředitel Jan Stodolovský, jen na dva měsíce roku 1944 převzal vedení zastupující ředitel Arnošt Mareš (z důvodu krátkého textu nebude jeho text hodnocen).

Kronika byla vytvořena po zapečetění kronik v roce 1940. Zápisy v pamětní knize začínají školním rokem 1940–1941. Kniha má celkové rozměry 24,5 x 3,5 x 31 cm a papírovou vazbu potaženou hnědým papírem. Uprostřed přední strany desek je vytlačen zlatý nápis: „PAMĚTNÍ KNIHA“. Velikost jednotlivých liter je na výšku 2 cm. Pod nápisem je vytlačená zlatá květina neurčitého druhu. Kniha je velice dobře zachovalá. Celkem 73 listů zůstalo v knize nepopsaných (Fotografie 25).

Titulní list obsahuje pouze nadpis: „PAMĚTNÍ KNIHA“ (Fotografie 26). Jednotlivé listy knihy nebyly paginovány, proto byla autorkou práce uvedena v citacích foliace. V současné době je kronika uložena ve Státním okresním archivu Plzeň-jih ve fondu II. Střední školy Přeštice. Digitální kopie kroniky byla umístěna na web *Porta fontium* provozovaný Státním oblastním archivem v Plzni.³⁵⁶

Zhodnocení zápisů kronikáře

Jan Stodolovský (27. dubna 1895–10. června 1957)

Zápisy v *Kronice dívčích škol Přeštice III. (1940–1950)* začínají školním rokem 1940/1941. Text z období nacistické okupace podléhal kontrole inspektorů a nevyznačuje se zvláštní vypovídající hodnotou. Poslední školní rok nebyl dokončen. Ředitel nezaznamenával texty jednotlivých školních let pravidelně každý rok.³⁵⁷

³⁵⁶ Kronika školy (1940–1950) *Porta fontium* [online]. Státní oblastní archiv v Plzni [cit. 2020-07-06]. Dostupné z: <http://www.portafontium.eu/chronicle/soap-pj/00313-skola-prestice-1940-1950>

³⁵⁷ První tři školní roky byly zaznamenány v průběhu roku 1942. Vypovídají o tom záznamy inspektorů. SOKA Plzeň-jih, II. SŠ Přeštice, Kronika školy (1940–1950), ukn 48, fol. 5v, 9v, 16v, 22r, 30r, 30v. Od školního roku 1945/1946 uváděl na konci každého zápisu svůj podpis s datací. Na základě těchto datací, lze usuzovat, že texty zapisoval pravidelně každý rok.

3.3.11. Kronika dívčí obecné školy Přeštice II. (1945–1953)

Původcem kroniky byla Obecná škola dívčí Přeštice (1945–1948), která změnila po školní reformě roku 1949 svůj název na 2. Národní škola Přeštice (1949–1953).

První kronikářskou byla ředitelka Marie Housarová a vytvořila text ke školním rokům 1945/1946–1950/1951. Její nástupkyně ředitelka Anna Kobzová kroniku ukončila školním rokem 1952/1953.

Pamětní kniha začíná školním rokem 1945/1946. Vazba knihy má rozměry 22,5x1,7x29 cm. Vázaná je v plátně temně modré barvy. Na předních deskách byl vyražen zlatým písmem nápis „PAMĚTNÍ KNIHA“. Velikost jednotlivých písmen činí 4,5–5 cm. Kniha jeví známky používání, především na spodní a horní části hřbetu knihy. Na konci zápisů zůstalo 10 listů prázdných.

Kronika nemá titulní list, přestože byl první list vynechán. První zápis je úvod o dějinách školy. Kronika nebyla paginována, proto byla v citacích autorkou této práce užitá foliace. V současné době je kronika uložena ve Státním okresním archivu Plzeň-jih ve fondu 2. Národní školy Přeštice. Digitální kopie kroniky byla umístěna na web *Porta fontium* provozovaný Státním oblastním archivem v Plzni.³⁵⁸

Zhodnocení zápisů kronikáře

Marie Hauserová-Voltrová

Autorka dodržovala směrnici o vedení kronik z roku 1937. Nelze určit, kdy byly jednotlivé školní roky zapsány.³⁵⁹

Anna Kobzová-Pelikánová (28. února 1913)

Kronikářka zpracovala pro kroniku text pouze dvou školních roků ze začátku padesátých let. Text byl napsán pod vlivem tehdejší komunistické ideologie. Nelze přesně datovat vznik zápisů jednotlivých školní let.³⁶⁰

3.3.12. Kronika 2. Základní školy Přeštice (1958–1982)

Představovaná kronika obsahuje záznamy jednoho původce. Kniha byla založena pro Osmiletou střední školou Přeštice (1958–1960), která se reformou školství stala 2. Základní devítiletou školou Přeštice (1960–1980). V osmdesátých letech změnila svůj název na 2. Základní škola Přeštice (1980–1982).

³⁵⁸ Kronika školy (1945–1953) *Porta fontium* [online]. Státní oblastní archiv v Plzni [cit. 2020-07-06]. Dostupné z: <http://www.portafontium.eu/chronicle/soap-pj/00311-skola-prestice-1945-1953>

³⁵⁹ Kronika neobsahuje žádné zápisy inspektorů.

³⁶⁰ Kronika neobsahuje žádné zápisy inspektorů.

Zakladatelkou kroniky a první kronikářkou byla učitelka Marie Simpartlová pro školní roky 1958/1959–1962/1963. Po ní převzala vedení kroniky Marie Sikytová pro školní roky 1963/1964–1965/1966. Po dalších 11 let vedla kroniku učitelka Věra Brunátová, tj. 1966/1967–1976/1977. Následující dva školní roky zaznamenal ředitel Karel Potůček. Po něm vedl kroniku pouze jeden školní rok zastupující ředitel Strnad, tj. 1979/1980. Kroniku uzavřel ředitel Karel Potůček, dopsal školní roky 1981/1982–1982/1983.

Kronikářka Marie Simpartlová založila kroniku ve školním roce 1958/1959. Vazba kroniky má rozměry 22 x 2,5 x 30 cm. Kniha byla svázána do kožené vazby hnědé barvy. Hřbet knihy je potažen zelenou kůží. Předěl mezi barvami byl zvýrazněn tenkými koženými proužky hnědé barvy. Na předních deskách byl zlatým písmem vyražen nápis: „PAMĚTNÍ KNIHA“. Velikost písma je 2 cm. Kronika je velice dobře zachovalá. Zůstal volný pouze jeden list (Fotografie 28).

Na titulním listě v horní části je umístěn doleva orientovaný nadpis: „*Školní kronika*.“ V dolní části je zas umístěna datace založení kroniky zarovnaná na střed: „1958–59“ (Fotografie 29). Kronika nebyla paginována, a proto byla v citacích autorkou práce užitá foliace. V současné době je kronika uložena ve Státním okresním archivu Plzeň-jih ve fondu 2. Základní školy Přeštice. Digitální kopie kroniky byla umístěna na web *Porta fontium* provozovaný Státním oblastním archivem v Plzni.³⁶¹

Zhodnocení zápisů kronikářů

Marie Simpartlová

Text odpovídá požadavkům směrnice z roku 1958. Kronikářka svůj zápis vždy ukončila svým podpisem. Bohužel neuváděla dataci svého zápisu a nelze tak s jistotou určit, zda byly jednotlivé školní roky zapisovány pravidelně.

Marie Sikytová

I zde byla dodržena metodika směrnice z roku 1958. Na konci textu kronikářka vždy umístila svůj podpis, bohužel bez datace, a tak nelze s jistotou zjistit, zda byly jednotlivé školní roky zapisovány pravidelně.

³⁶¹ Kronika školy (1958–1982) *Porta fontium* [online]. Státní oblastní archiv v Plzni [cit. 2020-07-06]. Dostupné z: <http://www.portafontium.eu/chronicle/soap-pj/01391-skola-prestice-1958-1982>

Věra Brunátová

Na závěr jednotlivých zápisů zařazovala vždy podpis, ale bez datace. Nelze s určitostí zjistit, kdy byly jednotlivé školní roky zapsány. Směrnice o vedení kronik z roku 1958 byla dodržována.

Karel Potůček (–1984)

Každý školní rok byl zakončen autorovým podpisem bez datace. Nelze s určitostí říct, zda byly texty zapisovány pravidelně. Autor dodržoval náležitosti směrnice o vedení školních kronik z roku 1958.

P. Strnad

Kronikář zaznamenal pouze jeden školní rok. Jeho text vychází z předlohy ředitele Karla Potůčka, kterou se kronikář inspiroval. Pro stručnost nebude jeho text podroben hodnocení.

Karel Potůček

Ve svém druhém kronikářském období zaznamenal kronikář pouze dva roky. Ve srovnání s jeho předchozími záznamy nedošlo k žádné výrazné změně.

3.3.13. Kronika 1. Základní školy Přeštice (1960–1988)

Původcem kroniky byla 1. Základní devítiletá škola Přeštice (1960–1980), později po sloučení obou škol se stala původcem Základní škola Přeštice (1980–1988).

Kroniku založil ředitel Jan Kastl ve školním roce 1960/1961. Vazba knihy je potažena režným plátnem a hřbet knihy je potažen červenou koženkou. U přední strany desek zasahuje červená koženka do jedné třetiny předních desek. Na červenou koženku jsou vyraženy v horní a dolní části zlaté lipové ratolesti. Uprostřed mezi ratolestmi je umístěn nápis: „ŠKOLNÍ KRONIKA“. Velikost písmen je 1,5 cm na výšku (Fotografie 30).

Kronika nemá titulní list a nebyla paginována. Obsahuje 102 volných listů. V současné době je kronika uložena ve Státním okresním archivu Plzeň-jih ve fondu ZŠ Přeštice. Digitální kopie kroniky byla umístěna na web *Porta fontium* provozovaný Státním oblastním archivem v Plzni.³⁶²

³⁶² Kronika 1. Základní školy Přeštice (1960–1988). *Porta fontium* [online]. [cit. 2020-07-06]. Dostupné z: <http://www.portafontium.eu/chronicle/soap-pj/00310-skola-prestice-1960-1988>

Zhodnocení zápisů kronikáře

Jan Kastl (16. prosince 1914)

Na konci každého ročníku umístil kronikář dataci a svůj podpis. Jednotlivé ročníky byly zapisovány pravidelně.

Jan Svoboda

Kronikář ve svých záznamech z části přejal osnovu zápisů svého předchůdce. Autor směrnici z roku 1958 dodržuje. Na konci každého zápisu zanechal podpis s datací vyhotovení zápisu. Zápisy všech školních let činil pravidelně ještě tentýž rok.

3.3.14. Kronika Základní školy Josefa Hlávky (1982–2018)

Původcem kroniky byla 2. Základní škola Přeštice za první i druhý stupeň. Navazuje na *Kroniku 2. Základní školy Přeštice (1952–1982)*. Po sloučení škol od roku 1988 popisuje vývoj Základní školy Přeštice pro 1. i 2. stupeň a od roku 2012 i škola změnila název na Základní školu Josefa Hlávky. Kronika je stále vedena pro 1. i 2. stupeň současně.

Kronika byla založena ředitelem Karlem Potůčkem ve školním roce 1982/1983. Vazba kroniky měří 22, 5 cm x 30, 5 cm x 4, 5 cm. Desky byly potaženy syntetickým plátnem červené barvy. Na předních deskách v horní polovině byl natištěn nápis zlatým písmem „KRONIKA“. Velikost litery je 2,5 cm. Přední i zadní strana desek má okované rohy z mosazi (Fotografie 31).

Kronika nemá titulní list a nebyla paginována. K 28. červnu 2020 měla kronika 67 volných listů. Stav knižního svazku je velmi dobrý. Nejeví známky opotřebení. Pamětní kniha nebyla doposud ukončena, jedná se o tzv. „živou“ kroniku. V současné době je kronika uložena ve školní budově na Jordáně v Přešticích.

Zhodnocení zápisů jednotlivých kronikářů

Karel Potůček (–21. června 1984)

Ředitel zapsal do nejmladšího svazku pouze jeden rok, tj. školní rok 1982/1983. Jeho zápisy se nijak neodlišují od textu pro *Kroniku 2. Základní školy Přeštice (1952–1982)*. Z toho důvodu nebudou jeho záznamy podrobeny hodnocení.

Marie Platlová

Pro následující další dva školní roky (1983/1984–1984/1985) převzala vedení kroniky učitelka Marie Platlová. Zápisy učitelky jsou poněkud stručné a vychází z osnovy

ředitele Karla Potůčka. Předepsané body směrnice z roku 1958 kronikářka dodržela a text zapisovala pravidelně.³⁶³

Hana Hanzlíková

Kronikářka zastávala svoji funkci v mezidobí let 1985/1986–2016/2017, tj. úctyhodných 32 let. Za nejlepší z porevolučních zápisů považuje autorka práce text o otevření nové školní budovy v ulici Na Jordáně z roku 1996.³⁶⁴ Autorka kroniky se na konci zápisů jednotlivých školních let většinou podepisovala, ale neuváděla dataci. Z toho důvodu nelze usoudit, zda byly zápisy zapisovány pravidelně.

Markéta Kaslová

Současná kronikářka začala vést kroniku od školního roku 2017/2018. V době prostudování kroniky autorkou práce nebyl dokončen školní rok 2018/2019. Z toho důvodu nebude text podroben hodnocení.

Představení kronikářů školních kronik

Josef Bohumil Rebec (8. října 1842–22. listopad 1906)

Narozen 8. října 1842 v Přešticích,³⁶⁵ zde navštěvoval i obecnou školu. Absolvoval v Plzni německou hlavní školu a nižší reálnou školu v Plzni. Roku 1860 dokončil v Praze vzdělání na dvouletém učitelském ústavu Budeč. Později roku 1864 vykonal i zkoušku pro školy hlavní. V Přešticích učil od roku 1868, zde byl o rok později jmenován ředitelem farní školy.³⁶⁶ Je autorem několika regionálních publikací jako *Vodstvo a horstvo okresního hejtmanství Přeštického* (1881)³⁶⁷ a *Zeměpisný nástin hejtmanství Přešticko-nepomuckého* (1885).³⁶⁸ Byl také nadšeným osvětovým pracovníkem. Věnoval se ochotnickému divadlu a jako jednatel Okrašlovacího spolku nechal zbudovat veřejný městský park. Zemřel v Praze 22. listopadu 1906.³⁶⁹

Arnošt Kirschner (1858–9. února 1939)

Jako ředitel byl na Měšťanské škole chlapecké v Přešticích od roku 1886 a později v letech 1888–1902 byl také i ředitelem Obecné školy chlapecké v Přešticích.³⁷⁰ Od 25.

³⁶³ Lze soudit podle zápisu inspektora. Základní škola Josefa Hlávky, Kronika Základní školy Josefa Hlávky (1982–2018), fol. 14r.

³⁶⁴ Tamtéž, fol. 49r-49v.

³⁶⁵ SOA Plzeň, Sběrka matrik západních Čech, Kniha narozených Přeštica 29, s. 390.

³⁶⁶ V. KOKOŠKOVÁ, *Osobnosti*, s. 61.

³⁶⁷ Josef B. REBEC, *Vodstvo a horstvo okresního hejtmanství Přeštického*. Praha 1881.

³⁶⁸ Josef B. REBEC, *Zeměpisný nástin hejtmanství Přešticko-Nepomuckého*. Tábor 1885.

³⁶⁹ V. KOKOŠKOVÁ, *Osobnosti*, s. 61.

³⁷⁰ SOKA Plzeň-jih, I. SŠ Přeštica, Kronika školy (1914–1940), ukn 59, s. 199–200.

března 1891 byl jmenován okresním školním inspektorem.³⁷¹ Zemřel v Turnově 9. února 1939 a byl pochován v Semilech (Liberecký kraj).³⁷²

Alois Bouček (20. února 1861–23. dubna 1937)

Alois Bouček se narodil v Přetenicích u Vimperka. V Přesticích žil od 1. listopadu 1885.³⁷³ Funkci ředitele chlapecké měšťanské školy vykonával od roku 1902–1925. Z manželství s Aloisií Boučkovou vzešly dvě děti, syn Alois a dcera Terezie. Alois Bouček zemřel 23. dubna 1937.³⁷⁴

Václav Sedláček (18. září 1870–19. prosince 1959)³⁷⁵

Tomáš Pašek (11. března 1888–)

Narozen v Libákovcích u Letin, kde vychodil měšťanku mezi léty 1893–1898. Reálnou školu později zakončil v Plzni maturitou roku 1907. Oženil se s Bertou rozenou Komorousovou dne 31. 5. 1913. Z manželství se narodili děti Ján a Jiřina. Během první světové války byl členem pěchoty konkrétně u útokového praporu s hodností praporčík mezi léty 1915–1918. Po válce ještě působil pod střeleckým plukem z Francie 24 od roku 1918–1919. Nejprve byl zaměstnán jako zastupující učitel na obecných školách v okolí Přestic jako jsou např. Ježovy, Merklín nebo Skočice. Poprvé byl definitivním učitelem jmenován v obecní škole v Dolní Lukavici. Vrchol jeho kariéry přišel ve třicátých a čtyřicátých letech 20. století, kdy s několika pauzami zastával funkci ředitele školy na chlapecké měšťance v Přesticích.³⁷⁶ Svoji učitelskou kariéru musel předčasně ukončit po únorových událostech roku 1948, kdy odešel do pense.³⁷⁷

František Strnad

Působil necelých pět let (1934–1939) jako ředitel měšťanské školy chlapecké.³⁷⁸ Do pense odešel 1. července 1939.³⁷⁹

František Svatoš (19. června 1877–7. června 1930)

Narodil se v Peci u Domažlic 19. června 1877 do rodiny pekaře Řehoře Svatoše a jeho manželky Marie.³⁸⁰ V Trhově vychodil obecnou školu a v Domažlicích navštěvoval školu měšťanskou. Na učitelském ústavu maturoval v Plzni roku 1897. Dne 29. ledna

³⁷¹ SOKA Plzeň-jih, 2. NŠ Přestice, Kronika školy (1867–1895), s. 206.

³⁷² SOKA Plzeň-jih, I. SŠ Přestice, Kronika školy (1914–1940), ukn 59, s. 199–200.

³⁷³ SOKA Plzeň-jih, Soudní okres Přestický, Census 1921 Přestice, Nr. 323–324.

³⁷⁴ SOKA Plzeň-jih, I. SŠ Přestice, Kronika školy (1914–1940), ukn 59, s. 175–176.

³⁷⁵ Stručný medailon na straně 42 této práce.

³⁷⁶ SOKA Plzeň-jih, Osobní výkazy učitelů (1925–1954), Osobní výkaz Tomáše Paška, kar 22. (dodatky)

³⁷⁷ SOKA Plzeň-jih, I. SŠ Přestice, Kronika školy (1940–1960), ukn 60, s. 51–52.

³⁷⁸ SOKA Plzeň-jih, I. SŠ Přestice, Kronika školy (1914–1940), ukn 59, s. 153

³⁷⁹ Tamtéž, s. 204

³⁸⁰ SOA Plzeň, Sbíрка matrik západních Čech, Kniha narozených Trhanov 15, fol. 93.

1910 se oženil s Annou Čermákovou v Přešticích. Od roku 1914 hned na počátku mobilizace odešel na ruskou frontu. Od listopadu byl v zajetí a prožil delší čas na Sibiři. Vstoupil do legií a teprve v roce 1920 se vrátil zpět do vlasti.³⁸¹

Roku 1926 byl zvolen do zastupitelstva města a později roku 1927 i starostou. Od roku 1928 zastával funkci ředitele obecné chlapecké školy v Přešticích.³⁸² Podílel se na chodu celé řady spolků: jako předseda československé Obce Legionářské – odbočky v Přešticích nebo předseda výboru městské spořitelny.³⁸³

Karel Holoubek (29. února 1880–6. května 1937)

Narozen 29. února 1880 v Červeném Poříčí. Vychodil obecnou školu ve Švihově a později měšťanku v Přešticích. Roku 1900 absolvoval učitelský ústav v Plzni. V Přešticích na škole působil od roku 1908.³⁸⁴ Od 1. července 1933 byl ustanoven ředitelem na obecné škole chlapecké v Přešticích. Oženil se s Kateřinou rozenou Kozlovou z Dolní Lukavice. Na škole učil celkem 29 let.³⁸⁵ Zemřel 6. května 1937.³⁸⁶

Marie Kožíšková (24. března 1892)

Narozena 24. března 1892 v Lužanech u Přeštic. Navštěvovala obecnou školu v rodných Lužanech a poté dívčí měšťanskou školu v Přešticích. Roku 1911 absolvovala úspěšně na ženském učitelském ústavu v Plzni.³⁸⁷ Za svoji kariéru působila na řadě škol v přeštickém okrese a okolí, např. Lužanech, Dolní Lukavici, Nepomuku, Kbelu, Měčíně, Dnešicích a Vřeskovících.³⁸⁸ Do penze odešla roku 1952.³⁸⁹

František Holína (20. září 1895)

Narozen 20. září 1895 v Klatovech. Mezi léty 1911–1915 studoval na učitelském ústavu v Příbrami. Během první světové války se účastnil bojů na východní frontě, kde byl zajat u Obertýna jako důstojník rakouské armády. Od 1. září 1917 sloužil jako dobrovolník v československých legiích na Rusi. Domů se navrátil přes severní Ameriku v srpnu 1920. Po svém návratu působil na několika školách v přeštickém okrese. V Přešticích působil opravdu krátce (jen dva měsíce). Poté byl přeložen na obecnou školu do Řenčí u Přeštic.³⁹⁰

³⁸¹ SOkA Plzeň-jih, 1. NŠ, Kronika školy (1928–1952), ukn 1, s. 5.

³⁸² Tamtéž, s. 4.

³⁸³ Tamtéž, s. 20–21 (vložené parte Františka Svatoše).

³⁸⁴ Tamtéž, s. 6.

³⁸⁵ Tamtéž, s. 80.

³⁸⁶ SOkA Plzeň-jih, II. SŠ Přeštica, Kronika školy (1924–1946), s. 136.

³⁸⁷ SOkA Plzeň-jih, 1. NŠ, Kronika školy (1928–1952), ukn 1, s. 6.

³⁸⁸ SOkA Plzeň-jih, ONV Přeštica 1. část (dodatky), Služební výkaz Marie Kožíškové, kar 101.

³⁸⁹ SOkA Plzeň-jih, 1. NŠ, Kronika školy (1928–1952), ukn 1, s. 299.

³⁹⁰ SOkA Plzeň-jih, 1. NŠ, Kronika školy (1928–1952), ukn 1, s. 108–109.

Otakar Šebek (13. července 1890)

Narozen v Janovicích nad Úhlavou u Klatov, zde navštěvoval i obecnou školu. Vystudoval měšťanskou školu v Klatovech a učitelský ústav v Plzni, který úspěšně zakončil v roce 1911. Dne 12. listopadu 1914 se oženil s Annou Jandovou. Z manželství vzešli dva synové Otakar (29. května 1914) a Svatopluk (1. července 1921).³⁹¹

Marie Housarová-Voltrová

Na přeštické měšťanské škole dívčí působila od roku 1934.³⁹² Funkci ředitelky školy vykonávala mezi léty 1942–1951. Zmínka o učitelce byla zachycena ještě v roce 1955 městským kronikářem Františkem Bastlem.³⁹³

Vojtěch Mach (29. dubna 1891)

Narodil se 29. dubna 1891 v Sušici, zde chodil do obecné i měšťanské školy. Dne 7. června 1910 úspěšně absolvoval na učitelském ústavu v Plzni.³⁹⁴ Svoji učitelskou kariéru zahájil 2. října 1910 jako výpomocný učitel v Lužanech u Přeštic. Postupně působil na několika školách v přeštickém okrese, např. Chlumčanech, Merklíně, Měčíně, Ježovech, Kucínech a v Přešticích. Za doby nacistické okupace byl přeložen do výslužby, protože za první světové války byl členem prvního odboje. Po roce 1945 byl povolán znovu do služby. Do penze odešel 1. května 1951.³⁹⁵

Jan Kastl (16. prosince 1914)

Jmenovaný se narodil 16. prosince 1914 v obci Buková. Učitelský ústav v Plzni absolvoval v roce 1933. Působil na Slovensku v Ujlaku při Nitře, a na několika školách v přeštickém okrese, např. ve Kbelu, Přešticích, Soběkurech a Merklíně.³⁹⁶ Do penze odešel 30. června 1975.³⁹⁷

František Horák

Jako ředitel působil na Jedenáctileté střední škole ve školním roce 1953–1954. Zapsal pouze jeden školní rok.

Jan Lindacker (17. dubna 1853–21. července 1936)

Narozen v Plzni.³⁹⁸ Roku 1885 byl jmenován jako ředitel nově otevřené dívčí měšťanky v Přešticích. Předtím vyučoval jako výpomocný učitel na soukromé škole

³⁹¹ SOKA Plzeň-jih, ONV Přeštice 1. část (dodatky), Služební výkaz Otakara Šebka, kar 101.

³⁹² SOKA Plzeň-jih, I. SŠ Přeštice, Kronika školy (1914–1940), ukn 59, s. 153.

³⁹³ SOKA Plzeň-jih, MěNV Přeštice, Kronika města I. (1840–1959), ukn 145, s. 305.

³⁹⁴ SOKA Plzeň-jih, ZŠ Chlumčany, Kronika obecné školy (1899–1935), inv. č. 79, s. 48.

³⁹⁵ SOKA Plzeň-jih, I. SŠ Přeštice, Kronika školy (1940–1960), ukn 60, s. 151.

³⁹⁶ SOKA Plzeň-jih, I. SŠ Přeštice, Kronika školy (1940–1960), ukn 60, s. 152.

³⁹⁷ SOKA Plzeň-jih, ZŠ Přeštice, Kronika školy (1960–1988), fol. 55v.

³⁹⁸ SOKA Plzeň-jih, AM Přeštice, Matrika příslušníků 1930 A-N, inv. č. 160, ukn 40.

měšťanské v Nepomuku.³⁹⁹ Ve funkci ředitele školy zůstal až do svého odchodu do penze 1. července 1925. Zemřel 21. července 1936.⁴⁰⁰

Emílie Naxerová-Jakoubková (5. června 1881)

Jmenovaná kronikářka se narodila v Praze čp. 814 – I. jako Emílie Aloisie Jakoubková, dcera zámečnického tovaryše Václava Jakoubka a jeho manželky Aloisie Čepelíkové.⁴⁰¹ V Přešticích působila již od 1. září 1910.⁴⁰² S manželem Františkem Naxerou byli oddáni 15. září 1919 ve farním chrámu Páně sv. Gotharda v Bubenci u Prahy.⁴⁰³ Společně vychovávali jeho dceru Matyldu z jeho prvního manželství.⁴⁰⁴ Emílie Naxerová-Jakoubková odešla na trvalý odpočinek 1. března 1937.⁴⁰⁵

Jan Pelikán (6. srpna 1886)

Jmenovaný se narodil v Přešticích jako syn sedláře Antonína Pelikána.⁴⁰⁶ Oženil se s Otilií z Předmíře u Blatné a spolu měli syny Aleše a Radima.⁴⁰⁷ Učil na přeštické měšťanské škole dívčí.⁴⁰⁸

Kateřina Čepická (29. května 1880)

Zmíněná kronikářka se narodila v Oplotě u Přeštic.⁴⁰⁹ Roku 1900 absolvovala učitelský ústav učitelek v Kutné Hoře. Hned po absolvování zkoušky na učitelském ústavu nastoupila na dívčí obecné škole v Čáslavi, kde působila s přestávkami i na jiných školách v okrese do roku 1923. Poté začala pracovat na dívčí měšťanské škole v Plzni ve II. východním obvodu. Na téže škole byla jmenována zastupující učitelkou po dva roky až do 30. června 1930.⁴¹⁰ Mezi léty 1930–1934 zastávala funkci ředitelky obecné a měšťanské školy dívčí v Přešticích.

Hana Kieswetrová

Jako ředitelka působila na měšťanské a obecné škole dívčí pouze jeden školní rok 1936–1937. Do penze odešla 30. září 1938⁴¹¹

³⁹⁹ SOKA Plzeň-jih, I. SŠ Přeštice, Kronika školy (1885–1914), ukn 58, s.1.

⁴⁰⁰ SOKA Plzeň-jih, II. SŠ Přeštice, Kronika školy (1924–1946), ukn 47, s. 126–127.

⁴⁰¹ Archiv hlavního města Prahy, Sběrka církevních a civilních matrik, Kniha narozených (1880–1887), sign. HŠ N19, f. 36.

⁴⁰² SOKA Plzeň-jih, OÚ Přeštice, Census 1921 Přeštice, Nr. 452.

⁴⁰³ SOA Plzeň, Sběrka matrik západních Čech, Kniha oddaných Přeštice 51, fol. 176.

⁴⁰⁴ SOKA Plzeň-jih, OÚ Přeštice, Census 1921 Přeštice, Nr. 452.

⁴⁰⁵ SOKA Plzeň-jih, II. SŠ Přeštice, Kronika školy (1924–1946), ukn 47, s. 125.

⁴⁰⁶ SOKA Plzeň-jih, OÚ Přeštice, Census 1900 Přeštice, Nr. 60.

⁴⁰⁷ Matrika příslušníků obce Přeštice

⁴⁰⁸ SOKA Plzeň-jih, II. SŠ Přeštice, Kronika školy (1924–1946), ukn 47, s. 17.

⁴⁰⁹ SOA Plzeň, Sběrka matrik západních Čech, Kniha Dnešice 18, fol. 111.

⁴¹⁰ SOKA Plzeň-jih, II. SŠ Přeštice, Kronika školy (1924–1946), ukn 47, s. 53.

⁴¹¹ Tamtéž, s. 139.

Jan Stodolovský (27. dubna 1895–10. června 1957)⁴¹²

Narozen v Mohuřicích, okres Trhové Sviny. Svá studia začal na obecné škole ve Slavčích mezi léty 1901–1906. Měšťanskou školu navštěvoval v Trhových Svinech mezi léty 1906–1910. V Českých Budějovicích navštěvoval mezi léty 1910–1914 učitelský ústav. Svoji kariéru učitele začal jako výpomocný učitel na obecní škole v Trhových Svinech roku 1914. Dne 15. srpna 1925 se oženil s Marií Svatošovou, dcerou Františka Svatoše. Poprvé začal pracovat na Měšťanské dívčí škole Přeštice jako zatímní odborný učitel roku 1927, zde s několika přestávkami působil jako zastupující nebo zatímní ředitel od roku 1937. V závěru své kariéry vyučoval na Střední škole v Přešticích do roku 1950.⁴¹³

Anna Kobzová-Pelikánová (28. února 1913)

Jmenovaná se narodila v Přešticích jako Anna Marie Pelikánová,⁴¹⁴ zde také navštěvovala místní obecnou a měšťanskou školu. Mezi léty 1929–1933 úspěšně studovala na učitelském ústavu v Plzni. Od roku 1935 působila na školách v Přeštickém okresu. Dne 15. září 1945 se vdala za Bohumila Kobzu.⁴¹⁵ V roce 1948 se na vlastní žádost vzdala učitelské služby pro rodinné důvody. Na škole pracovala od roku 1950 jako učitelka 1. Národní školy v Přešticích.⁴¹⁶

Karel Potůček (–21. června 1984)

Jmenovaný působil na jako ředitel na 2. Základní devítileté škole v Přešticích mezi léty 1976–1984. Dne 21. června 1984 zahynul při autohavárii.⁴¹⁷

Učitelé narození po roce 1920: Marie Sikytová-Váchová, Věra Brunátová, Jan Svoboda, Marie Platlová, Hana Hanzlíková, Markéta Kaslová, Marie Simpartlová.

⁴¹² SOkA Plzeň-jih, I. SŠ Přeštice, Kronika školy (1940–1960), ukn 60 vloženo parte Jana Stodolovského.

⁴¹³ SOkA Plzeň-jih, Osobní výkazy učitelů (1925–1954), Osobní výkaz Jan Stodolovský.

⁴¹⁴ SOA Plzeň, Sbírká matrik západních Čech, Kniha narozených Přeštice 37, fol. 387.

⁴¹⁵ SOkA Plzeň-jih, ONV Přeštice 1. část, Služební výkaz Bohumil Kobza, kat 101.

⁴¹⁶ SOkA Plzeň-jih, I. NŠ Přeštice, Kronika školy (1928–1952), ukn 1, f. 115v.

⁴¹⁷ SOkA Plzeň-jih, MěstNV Přeštice, Kronika města Přeštice II. (1960–1986), ukn 146, s. 555

4. KOMPARACE PŘEŠTICKÝCH KRONIK

4.1. Komparace zápisů let 1831–1840

4.1.1. Kronika města

Ve vymezeném mezidobí sepsal zpětně a stručně Jakub Antonín Novotný záznamy o stavbě radnice 1831,⁴¹⁸ cholerové epidemii z roku 1832,⁴¹⁹ volbě a ustanovení zastupujícího starosty Jakuba Antonína Novotného z roku 1832,⁴²⁰ návštěvy Františka I. a Karolíny Augusty z roku 1835,⁴²¹ postavení soch sv. Vojtěcha a Panny Marie na náměstí roku 1835,⁴²² návštěvě císaře Ferdinanda I. a císařovny Marie Anny roku 1835⁴²³ a návštěvě arcivévody Františka Karla roku 1840.⁴²⁴ Zápisy kronikáře nejsou ničím specifické a jedná se spíše o soubor zajímavých poznámek. Do zápisů neprojevoval své vlastní názory.

4.1.2. Kronika fary

Primárně se děkan František Xaver Pavlík soustředí na dění v přeštickém děkanství. Největší pozornost věnoval autor snaze řešit finanční a pozemkový stav přeštického děkanství. Podává také svědectví o epidemii cholery z roku 1932,⁴²⁵ stavebních úpravách na faře roku 1933,⁴²⁶ suchu a následném požáru ve Šlovicích roku 1836.⁴²⁷ Ve stejném roce také napsal záznam i o vyloupení přeštického chrámu.

4.1.3. Shrnutí

Společné téma, tj. epidemie cholery z roku 1932 je ojedinělá událost celospolečenského dopadu. Bylo by celkem zarážející, pokud by kterýkoliv z kronikářů toto téma opominul. Navíc, když Novotný byl povoláním lékárník a P. Pavlík kněz. Z logiky věci museli být oba s epidemií přímo konfrontováni. Celou epidemii popisuje mnohem podrobněji P. Pavlík, jeho text má rozhodně větší výpovědní hodnotu.

Zarážející je také fakt, že oba kronikáři popisují ve stejné době jiné události. V roce 1836 děkan Pavlík řeší suchu a následný požár ve vesnici Šlovice. Městský kronikář zas návštěvy členů panovnického domu a postavení soch sv. Vojtěcha a Panny Marie na náměstí.

⁴¹⁸ SOkA Plzeň-jih, MěstNV Přeštice, Kronika města Přeštice I. (1840–1959), unk 145, s. 65–66.

⁴¹⁹ Tamtéž, s. 66–67.

⁴²⁰ Tamtéž, s. 67–68.

⁴²¹ Tamtéž, s. 71–72.

⁴²² Tamtéž, s. 72.

⁴²³ Tamtéž, s. 72–73.

⁴²⁴ Tamtéž, s. 74.

⁴²⁵ SOkA Plzeň-jih, Děkanství Přeštice, Kronika fary Přeštice (1805–1863), s. 360–361.

⁴²⁶ Tamtéž, s. 361.

⁴²⁷ Tamtéž, s. 362.

4.2. Komparace zápisů let 1867–1913

4.2.1. Kronika města

Pro dané období obsahuje kronika pouze úvod zapsaný Gustavem Bártou bez záznamů z kronikářovy současnosti. Ve svých zápisech se ovšem do této doby vrací zpětně i kronikář Václav Sedláček.

4.2.2. Farní kronika

Komparované zápisy Josefa Pekárka z období let 1867–1870 popisují primárně dění na přeštickém děkanství. Ze světských událostí v kronice zaznamenal několik událostí z rodiny hraběte Bedřicha Schönborna, např. svatbu jmenovaného s hraběnkou Terezií z Černínů z Chudenic roku 1869.⁴²⁸ Svůj zájem P. Pekárek rozšířil i o dění v regionu, např. zcizení zádušní pokladny z Příchovické kaple z roku 1867, kde vypsál své negativní zkušenosti a svoji následnou snahu vyzvat zloděje k navrácení peněz prostřednictvím kázání,⁴²⁹ nebo zřízení nové kaple ve Skočicích roku 1868.⁴³⁰ Jeho pozornost věnovaná různým událostem byla ovšem nerovnoměrná.

Léta 1870–1896 zaznamenal ve farní kronice Emanuel Václav Řičák. Nejvíce se v textu věnoval církevním záležitostem, přičemž hlavními tématy byla správa farních pozemků. V kronice se k tomuto tématu opakovaně vracel. Zanechal i jejich podrobný popis, údaje o výnosnosti a rentabilitě.⁴³¹ Dalším stěžejním tématem bylo zavedení bezkonfesijního školství roku 1870.⁴³² K tématu se navrátil také při stavbě nové školní budovy v Přešticích z let 1885.⁴³³ Pozornost autor věnoval i blízkému okolí, např. zřízení farnosti v Řenčích roku 1883.⁴³⁴ O počasí autor píše jen v souvislosti s extrémními výkyvy, např. zmínil povodeň v Příchovicích 1889⁴³⁵ nebo sucho roku 1893.

Kronikář často projevoval své názory a nechával prostor svým úvahám. Potřeba zaznamenat své myšlenky byla jistě i prostředkem, jak se autor vyrovnával s realitou. Pozornost jednotlivým tématům není vyvážená.

Děkan Václav Heindl nejprve retrospektivně a stroze sepsal záznamy od roku 1897. Zde se převážně věnoval úmrtí různých osobností nebo personálním změnám

⁴²⁸ Farnost Přeštice, Kronika fary Přeštice (1862–1993), s. 35.

⁴²⁹ Tamtéž, s. 32.

⁴³⁰ Tamtéž, s. 33.

⁴³¹ Tamtéž, s. 43, 57–59, 113, 127.

⁴³² Tamtéž, s. 44–49.

⁴³³ Tamtéž, s. 87–90, 97–104.

⁴³⁴ Tamtéž, s. 66–67, 92.

⁴³⁵ Tamtéž, s. 106–111.

v rámci přeštického děkanství.⁴³⁶ Poté následují záznamy vzniklé již z doby jeho působení v Přešticích ve funkci děkana, tj. od roku 1905. Zaměřil se především na církevní témata svého obvodu, konkrétně stavby kapliček v Příchovicích⁴³⁷ a Skočicích,⁴³⁸ opravě kaple na přeštickém hřbitově⁴³⁹ nebo přestavbě hospodářských budov na děkanství roku 1912.⁴⁴⁰ Zpětně se také vracel k požáru kostela z roku 1892 v souvislosti s opravou presbyteria a založením spolku pro dostavbu chrámu z roku 1900.⁴⁴¹ Ze záležitostí světského charakteru lze jmenovat vraždu v Příchovicích roku 1902⁴⁴² nebo případy extrémního počasí, např. sucho roku 1904, 1911.⁴⁴³

Velkou pozornost věnoval kronikář i smrti architekta a mecenáše Josefa Hlávky roku 1908.⁴⁴⁴ K rodině Josefa Hlávky se ve svých záznamech navrátil ještě jednou, konkrétně v souvislosti se smrtí jeho bratra Antonína Hlávky. Předmětem zápisu byla závěť, kde odkázal svůj dům čp. 112 svému osobnímu lékaři židovského vyznání. K domu se každoročně konaly procesí, protože byl památným domem, kde se poprvé projevil zázračný obraz Panny Marie Přeštické. Celá situace se nakonec vyřešila odkoupením domu rodinou Josefa Mazance ze Smíchova.⁴⁴⁵ Zde autor vyjádřil nejen své názory, ale i náladu a postoje místního obyvatelstva. Následně byla shrnuta dobročinnost manželů Mazancových a uveden životopis Josefa Mazance.⁴⁴⁶ V závěru daného období byla popsána směna děkanských pozemků odprodejem z let 1908–1911. Zde se autor vracel hluboko do historie až na začátek 19. století.⁴⁴⁷ Autor svoji pozornost věnoval jednotlivým událostem rozdílně. Záznamům nelze upřít historickou výpovědní hodnotu.

4.2.3. Školní kroniky

Zápisy ve školních kronikách podléhaly od roku 1892 metodickému nařízení, které zakazovalo projevovat v textu své vlastní názory, a pisatelé měli také směrnici přesně vymezená témata, o kterých mohli psát. Pro zmíněné období let 1867–1914 sepsali své záznamy celkem čtyři kronikáři.

⁴³⁶ Farnost Přeštice, Kronika fary Přeštice (1862–1993), s. 134.

⁴³⁷ Tamtéž, s. 176.

⁴³⁸ Tamtéž, s. 158.

⁴³⁹ Tamtéž, s. 139.

⁴⁴⁰ Tamtéž, s. 192–195.

⁴⁴¹ Tamtéž, s. 148–151.

⁴⁴² Tamtéž, s. 140.

⁴⁴³ Tamtéž, s. 141, 191.

⁴⁴⁴ Tamtéž, s. 167–176.

⁴⁴⁵ Tamtéž, s. 182–185.

⁴⁴⁶ Tamtéž, s. 185–186. R. BIEGEL – M. OTTOVÁ – J. ROYT, *Divotvůrkyně*.

⁴⁴⁷ Farnost Přeštice, Kronika fary Přeštice (1862–1993), s. 197–203.

Texty Josefa Bohumila Rebce podchycují mezidobí let 1867–1906. Autor nejprve shrnul nejstarší dějiny přeštické školy. V centru pozornosti dominují především popisy školních událostí. Velkou pozornost věnoval kronikář stavbě nové školní budovy, především sporům na pozadí celé kauzy, která se vlekla mezi léty 1874–1885.⁴⁴⁸ Za přínosné lze označit osobní zkušenosti spojené s výkonem učitelského povolání. Např. popis zkušenosti s anonymním udáním, které bylo zasláno okresnímu školnímu radovi Adolfu Kirchnerovi z Neukirchen. Následně byl ředitel dne 4. dubna 1877 okresní školní radou předvolán. V textu udání byly řediteli a jeho kolegovi učitelé Müllerovi vytýkány jejich mimoškolní aktivity, např. členství v divadelním spolku, v zábavním spolku nebo také i funkce revizora přeštické záložny. Do následujícího textu nevypsal kronikář příčiny, které vedly anonyma k napsání onoho udání. Kronikář se ale netajil, že identitu pisatele anonymu znal.⁴⁴⁹ V pozadí nezůstaly ani vybrané události města Přeštice v druhé polovině 19. století, např. popis kněžských „prvotín“ hraběte Františka ze Schönbornu z roku 1872 v Chrámu Nanebevzetí Panny Marie v Přešticích (viz přepis záznamu v příloze č. X).⁴⁵⁰

Část se zápisy do roku 1892 má historickou výpovědní hodnotu, protože autor nebyl omezován žádnou metodikou. V textu se rozhodně opakovaně nebál projevit své osobní názory. Po roce 1893 jeho názory z textu zmizely. Pisateli nebylo jeho okolí lhostejné a aktivně se o něj zajímal. Primárně se autor v textu věnoval školním záležitostem, ale neopominul vybrané události z města.

Ředitel Arnošt Kirschner postihl svými zápisy léta 1885–1903. Autor psal většinou nezaujatě a informoval i podrobněji o úmrtí některých žáků. Jedním z těchto případů byla i sebevražda z 1. ledna 1880 patnáctiletého studenta Jana Riedlengera, syna tajemníka okresního hejtmanství. Kronikář se domníval, že bývalý žák přeštické měšťanky se doslova „*položil na koleje*“, protože trpěl naprostou nechutí k učení.⁴⁵¹ Popisované záznamy měly vždy přímou návaznost na školu, ale text obsahuje i přesah do dějin města. Dalším případem byl nález mrtvolky člena okresní školní rady a správce panského dvora v Příchovicích Huga Stacha, který se utopil v řece Úhlavě roku 1890.⁴⁵²

⁴⁴⁸ Kronikář zpracoval retrospektivně celou problematiku do zápisu roku 1883 a následně doplnil ještě v roce 1884. SOKA Plzeň-jih, 2. NŠ Přeštice, Kronika školy (1867–1895), ukn 41, s. 122–143. Dále se tématu věnují publikace: Jan KASTL, *100. výročí školní budovy v Přešticích*, Ředitelství ZŠ Přeštice, Přeštice 1987; Karel NAXERA a kol., *Školy na Přešticku*, Přeštice 2010.

⁴⁴⁹ SOKA Plzeň-jih, 2. NŠ Přeštice, Kronika školy (1867–1895), ukn 41, s. 59–60.

⁴⁵⁰ Tamtéž, s. 30–31.

⁴⁵¹ Tamtéž, s. 75–76.

⁴⁵² SOKA Plzeň-jih, I. SŠ Přeštice, Kronika školy (1885–1914), ukn 58, s. 99–100.

Alois Bouček se ve svých zápisech pro léta 1903–1914 primárně věnoval školním záležitostem. Zápisy kronikáře mají minimální přesah do dějin města. Snažil se dodržovat i tradici svého předchůdce a upomínat na tragická úmrtí žáků jako např. Gustava Hartmana, který se utopil u přeštického jezu 19. června 1905,⁴⁵³ nebo 12. února 1911, kdy byla nalezena těla dvou utonulých žaček Marie Jílkové (5. třída) a Barbory Kriegersteinové (1. třída).⁴⁵⁴

Záznamy Jana Lindackera za období let 1892–1914 se vyznačují svojí monotónností. Jednotlivé události se až na pár výjimek každý rok opakují ve stejném pořadí: začátek a konec roku, školní dobročinné nadace (Hlávkovská nadace, sv. Mikuláše), personální změny, narozeniny a úmrtí v panovnické rodině. Každý zápis roku byl zakončen školní statistikou.⁴⁵⁵

4.2.4. Shrnutí

Hned prvním společným námětem zápisů farních a školních kronik byly školské zákony z roku 1870. Děkan Emanuel Václav Řičák ve svých zápisech opakovaně projevoval nechuť nad změnou poměrů ve společnosti v souvislosti s tímto zákonem. Lze konstatovat, že se kronikář prostřednictvím zápisů do kroniky snažil vyrovnat se změnou, která jej musela velmi tížit.⁴⁵⁶ Opačné stanovisko zastával ředitel Josef Bohumil Rebec ve školní kronice. Ten vnímal zmíněné zákony jako změnu k lepšímu. V textu několikrát upozornil na předchozí špatné postavení učitelů.⁴⁵⁷

Dalším společným zápisem je primiční mše hraběte Františka ze Schönbornu. Ve farní kronice děkan Josef Pekárek pouze stroze zmínil událost ve svém posledním zápisu.⁴⁵⁸ Rozhodně větší pozornost celé primici překvapivě věnoval ředitel Josef Bohumil Rebec ve školní kronice. Autor zde podrobně popsal celou akci i její přípravu.⁴⁵⁹ Rozpor obou autorů nastává u datace. Děkan datuje událost na 15. března 1873. Ředitel také, ale už na rok 1872.

Tematický průsečík nastává opět u stavby nové školní budovy. Městský kronikář se o stavbě nové školní budovy pouze zmínil v kapitole „Školství“. Konkrétnější jsou již

⁴⁵³ SOKA Plzeň-jih, I. SŠ Přeštice, Kronika školy (1885–1914), ukn 58, s. 283.

⁴⁵⁴ Tamtéž, s. 328.

⁴⁵⁵ Statistika přehledně uváděla údaje o počtu žáků na škole, počet kusů nově zakoupených pomůcek, učebnice zakoupené pro chudé žáky (s přehledem donátorů) a počet kusů nově získaných knih do školní knihovny.

⁴⁵⁶ Farnost Přeštice, Kronika fary Přeštice (1862–1993), s. 44–49.

⁴⁵⁷ SOKA Plzeň-jih, 2. NŠ Přeštice, Kronika školy (1867–1895), ukn 41, s. 14–16.

⁴⁵⁸ Farnost Přeštice, Kronika fary Přeštice (1862–1993), s. 37.

⁴⁵⁹ SOKA Plzeň-jih, 2. NŠ Přeštice, Kronika školy (1867–1895), ukn 41, s. 31.

kroniky farní a školní.⁴⁶⁰ Celé kauze věnovali kronikáři hodně prostoru. Oba kronikáři navíc zastávali opačná stanoviska na celou situaci. Děkan Řičák vnímal stavbu nové budovy jako plýtvání penězi a nelíbí se mu především představa, že škola bude umístěna daleko od kostela.⁴⁶¹ Oproti tomu ředitel Josef B. Rebec vnímá stavbu jako přínosnou. Ve svých záznamech uváděl přepisy i některých dokumentů, např. zápisy z porad místní školní rady, a v popisu se vracel retrospektivně k prvopočátkům celé kauzy.⁴⁶² Nelze na základě počtu stran definovat, který z autorů věnoval kauze větší pozornost, protože rozměry svazků kronik jsou rozdílně velké.

Dalším velkým průnikem zápisů byla povodeň, která postihla okolí Přeštic roku 1889. Kronikář městské kroniky Václav Sedláček ve svém záznamu udal počty mrtvých a výčet zasažených obcí a odkázal na svůj spis „*Tragedie svatojánská*“, který o povodni pojednává. Poté jen zmínil následnou regulaci Zlatého potoka z roku 1900.⁴⁶³ Pro farní kroniku zpracoval zápis děkan Řičák. Tématu se věnoval velice podrobně, nejvíce pak událostem v nedaleké vesnici Příchovice, kde měla katastrofa největší dopad.⁴⁶⁴ Ve školních kronikách popsali katastrofu Josef Bohumil Rebec a Arnošt Kirschner, přičemž Rebcovo líčení je velice podrobné, detailní a řeší více okolních vesnic. Celou situaci dal do souvislosti se školou, do kroniky sepsal seznam dětí, které učil a katastrofu nepřežily.⁴⁶⁵ Druhý školní kronikář Arnošt Kirschner oproti Josefu Bohumilu Rebcovi popsal katastrofu stručněji.⁴⁶⁶

Všichni tehdejší kronikáři se věnovali také požáru přeštického chrámu z roku 1892. Pro městskou kroniku tuto událost zapsal zpětně a krátce kronikář Václav Sedláček.⁴⁶⁷ Největší pozornost věnoval autor farní kroniky. Nejprve děkan Emanuel Václav Řičák vylíčil velice podrobně příčinu i následky požáru. Popsal situaci i ze svého pohledu (co v tu dobu dělal). Ke konci zápisu se věnoval dojmům přihlížejících davů.⁴⁶⁸ K tématu se později ještě jednou vrátil v dalším záznamu, kde zhodnotil stav kostela po požáru a byl vděčný přeštické bohorodičce za záchranu kostelních zvonů.⁴⁶⁹ Později v souvislosti s rekonstrukcí chrámu se o požáru zmínil i děkan Václav Heindl.⁴⁷⁰ Všichni

⁴⁶⁰ SOKA Plzeň-jih, MěstNV Přeštica, Kronika města Přeštica I. (1840–1959), unk 145, s. 45.

⁴⁶¹ Farnost Přeštica, Kronika fary Přeštica (1862–1993), s. 87, 90, 97.

⁴⁶² SOKA Plzeň-jih, 2. NŠ Přeštica, Kronika školy (1867–1895), unk 41, s. 104, 123–135.

⁴⁶³ SOKA Plzeň-jih, MěstNV Přeštica, Kronika města Přeštica I. (1840–1959), unk 145, s. 183–184.

⁴⁶⁴ Farnost Přeštica, Kronika fary Přeštica (1862–1993), s. 106–111.

⁴⁶⁵ Tamtéž, s. 181–188.

⁴⁶⁶ SOKA Plzeň-jih, I. SŠ Přeštica, Kronika školy (1885–1914), unk 58, s. 58–59.

⁴⁶⁷ SOKA Plzeň-jih, MěstNV Přeštica, Kronika města Přeštica I. (1840–1959), unk 145, s. 38–39.

⁴⁶⁸ Farnost Přeštica, Kronika fary Přeštica (1862–1993), s. 120–123.

⁴⁶⁹ Tamtéž, s. 124–125.

⁴⁷⁰ Tamtéž, s. 148.

tři školní kronikáři věnovali události pouze jeden odstavec, přičemž se omezili jen na popis tragédie a následný zásah místních hasičů.⁴⁷¹

Posledním společným tématem byla smrt mecenáše Josefa Hlávky roku 1908. Městský kronikář Václav Sedláček opět zapsal svůj text o smrti mecenáše a jeho nadání zpětně.⁴⁷² Největší pozornost této události věnoval farní kronikář děkan Václav Heindl. Ve svém textu shrnul Hlávkův život a dílo a velkou podrobnost věnoval i jeho závěti.⁴⁷³ Školní kronikář Alois Bouček nezapsal žádný zápis, ale k dotyčnému školnímu roku přiložil parte nebožtíka.⁴⁷⁴

4.3. Komparace zápisů let 1914–1918

4.3.1. Městská kronika

Zmiňované období popsal Václav Sedláček zpětně až na konci třicátých let. Jeho text je plný obecných a dnes snadno dohledatelných informací. Přínosné vyličení jeho názorů na Němce. Kronikář se netají nenávisť k nim.⁴⁷⁵ O Přešticích toho ovšem zaznamenal zdatelně méně. Jsou to spíše strohé poznámky o válečné drahotě potravin a jejich nedostatku,⁴⁷⁶ čemuž věnoval nejvíce pozornosti. K jednotlivým rokům vypsál vzrůstající ceny základních potravin a připojil i vlastní zkušenost s obchodováním na černém trhu.⁴⁷⁷ Další náplní záznamů o Přešticích byli uprchlíci z Haliče a ranění vojáci, kteří byli ve městě ubytováni.⁴⁷⁸ Kronikář byl povoláním učitel, a proto stručně popsal změny ve školství za války. Největší historickou hodnotu z jeho záznamů má seznam padlých vojáků z Přeštic.⁴⁷⁹

4.3.2. Farní kronika

V zápisech se děkan Václav Heindl primárně věnoval církevním záležitostem, převažují události z děkanství (nový oltářní kámen ve Skočicích,⁴⁸⁰ správa děkanských

⁴⁷¹ SOKA Plzeň-jih, 2. NŠ Přeštice, Kronika školy (1867–1895), ukn 41, s. 218–219. srov. SOKA Plzeň-jih, II. SŠ Přeštice, Kronika školy (1892–1924), ukn 46, s. 4. srov. SOKA Plzeň-jih, I. SŠ Přeštice, Kronika školy (1885–1914), ukn 58, s. 131.

⁴⁷² SOKA Plzeň-jih, MěstNV Přeštice, Kronika města Přeštice I. (1840–1959), unk 145, s. 218–219.

⁴⁷³ Tamtéž, s. 167–176.

⁴⁷⁴ SOKA Plzeň-jih, I. SŠ Přeštice, Kronika školy (1885–1914), ukn 58, s. 305.

⁴⁷⁵ SOKA Plzeň-jih, MěstNV Přeštice, Kronika města Přeštice I. (1840–1959), unk 145, s. 118.

⁴⁷⁶ Tamtéž, s. 119–120.

⁴⁷⁷ Tamtéž, s. 121.

⁴⁷⁸ Tamtéž, s. 120.

⁴⁷⁹ Tamtéž, s. 128–129.

⁴⁸⁰ Farnost Přeštice, Kronika fary Přeštice (1862–1993), s. 205.

pozemků⁴⁸¹ nebo elektrifikace kostela roku 1916⁴⁸²). Velký prostor byl věnován i popisu každodenního života za první světové války, a to vše zpětně na začátku dvacátých let.⁴⁸³

4.3.3. Školní kroniky

Téma války školní kroniky reflektují, ale jen stručně. Ředitel Jan Lindacker ve svých zápisech věnoval pozornost vojenskému lazaretu zřízenému v prostorách školní tělocvičny,⁴⁸⁴ ubytování uprchlíků z Haliče roku 1914,⁴⁸⁵ odvodům mužů na frontu po celou dobu války⁴⁸⁶ nebo soupisu obilných dávek.⁴⁸⁷ Záznamy o škole převažují. Část popisující válečná léta má rozhodně výpovědní historickou hodnotu. Druhý kronikář, který reflektoval válečné dění byl Alois Bouček. Z válečných témat popsal většinou stejné situace jako Jan Lindacker.

4.3.4. Shrnutí

Rozhodně největší pozornost věnoval zmíněnému období let 1914–1918 děkan Václav Heindl ve farní kronice. Podrobně se autor rozepsal o všech tématech války a rozvíjel témata i z kronik školních, které byly stručné kvůli nařízení směrnic z roku 1892. Farní kronikář také řešil téma charitativní pomoci a zbožnosti v době války.

Všechny kroniky nejvíce řešily problém nedostatku potravin nebo důležitých surovin. Kronikáři také soustředili pozornost na odvody mužů na frontu, uprchlíky z Haliče a na zřízení vojenského lazaretu ve školní tělocvičně. Pouze farní kronikář uvedl k jednotlivým tématům bližší data. Vyhlášení Československé republiky v zápisech reflektovali stručně jen školní kronikáři a nejpodrobněji farní kronikář.

4.4. Komparace zápisů let 1919–1937

4.4.1. Městská kronika

Jak již bylo řečeno, kronikář Václav Sedláček své zápisy dělil tematicky a události k jednotlivým kapitolám dopisoval. Vyhledávání meziválečných dat je proto obtížné. U většiny témat často uvedl jen zmínku a nebyl již dále konkrétní.

4.4.2. Farní kronika

Farní kronika z období zmíněných let obsahuje zajímavé zápisy. V jejím vedení pokračoval děkan Václav Heindl. Primární náplní zápisů byly záležitosti děkanství,

⁴⁸¹ Farnost Přeštice, Kronika fary Přeštice (1862–1993), s. 206,

⁴⁸² Tamtéž, s. 207.

⁴⁸³ Tamtéž, s. 210–220.

⁴⁸⁴ SOKA Plzeň-jih, II. SŠ Přeštice, Kronika školy (1892–1924), ukn 46, s. 193–194.

⁴⁸⁵ Tamtéž, s. 193, 196–197.

⁴⁸⁶ Tamtéž, s. 198, 210, 226, 228–229, 236, 238.

⁴⁸⁷ Tamtéž, s. 196, 198.

především situace okolo děkanských pozemků v souvislosti s pozemkovou reformou nebo jejich správou.⁴⁸⁸ Podrobné zápisy také sepsal kronikář o opravách na přeštickém chrámu nebo jiných budovách děkanství.⁴⁸⁹ Pro potřeby kroniky zpracoval přehled kaplanů od roku 1883.⁴⁹⁰

Svoji pozornost směřoval i na přeštické spolky. Zaznamenal oslavu spolku řezníků z roku 1920⁴⁹¹ nebo spolku podporujících se řemeslníků z roku 1931.⁴⁹² Z dalších světských záležitostí věnoval velký prostor volbám a do kroniky přepsal i jejich výsledky.⁴⁹³ Počasí věnoval pozornost pouze v případech extrémních výkyvů, např. dlouhým mrazům z roku 1929.⁴⁹⁴ Pro záznamy děkana Václava Heindla platí, že v kronice neprojevoval své osobní názory.

4.4.3. Školní kroniky

V porovnávaném období se střetávají celkem čtyři kroniky. Pro větší přehlednost bude nejdříve uveden název kroniky a pak jednotliví kronikáři. Pro *Kroniku dívčích škol Přeštice I. (1892–1924)* vytvořil první záznamy Jan Lindacker. Text má minimální přesah do dějin města. Autor zmínil např. položení základního kamene přeštické sokolovny a její pozdější otevření,⁴⁹⁵ nebo personální změny na úřadu okresního hejtmanství.⁴⁹⁶ Reflekoval i změny ve školství po roce 1918 v oblasti náboženství nebo pracovních poměrů,⁴⁹⁷ např. zrušení školní kaple a bytu ředitele⁴⁹⁸ nebo úpravu učitelských platů.⁴⁹⁹ V centru jeho pozornosti byly i události nepřímo související se školou, např. okolování bankovek,⁵⁰⁰ odstranění korun a dvoukorun z oběhu⁵⁰¹ nebo sčítání lidu.⁵⁰²

Ve vedení zápisů pokračoval Jan Lindacker ještě jeden školní rok v *Kronice dívčích škol Přeštice II. (1924–1946)*. Po něm pokračoval jako zapisovatel anonymní kronikář, jehož záznamy pojednávají pouze o škole a nemají žádný přesah.

⁴⁸⁸ Farnost Přeštice, *Kronika fary Přeštice (1862–1993)*, s. 242, 246, 250, 262, 272, 274–276, 291, 300, 304.

⁴⁸⁹ Tamtéž, s. 257, 279–283, 299, 305.

⁴⁹⁰ Tamtéž, s. 271

⁴⁹¹ Tamtéž, s. 237.

⁴⁹² Tamtéž, s. 289.

⁴⁹³ Tamtéž, s. 269–270.

⁴⁹⁴ Tamtéž, s. 278–279.

⁴⁹⁵ SOkA Plzeň-jih, II. SŠ Přeštice, *Kronika školy (1892–1924)*, ukn 46, s. 262, 267.

⁴⁹⁶ Tamtéž, s. 246.

⁴⁹⁷ Tamtéž, s. 248.

⁴⁹⁸ Tamtéž, s. 259.

⁴⁹⁹ Tamtéž, s. 247, 251, 252.

⁵⁰⁰ Tamtéž, s. 249.

⁵⁰¹ Tamtéž, s. 259.

⁵⁰² Tamtéž, s. 270.

Školní roky 1927/1928–1929/1930 zapsala Emílie Naxerová-Jakoubková. Obsah textu vystihuje dění na škole, např. popis oslavy 10. výročí 28. října z roku 1928. V popisu jsou uvedeny i jména recitátorů oslavných básní. K textu byl přilepen program celé akce.⁵⁰³ Podobných popisů bylo do kroniky zaznamenáno více. Kronikářka několikrát projevila svůj názor, např. vypsala připomínky k lepší organizaci výstavy pořádané 24. června 1928. Výstava byla určena pro rodiče dětí a byly na ní předvedeny různé výrobky žáků, ale také různé předměty ze školního muzea. Připomínky kronikářky popisují hlavně chaotickou přípravu celé akce.⁵⁰⁴

Kateřina Čepická se snažila svými zápisy přiblížit realitu školních let 1930/1931–1933/1934. Kronikářka se ve svém textu snažila nastínit období vrcholící hospodářské krize. Poukazuje na nedostatečnou stravu a jako důsledek uvádí časté nemoci i úmrtí žáků.⁵⁰⁵ Kronikářce nebylo lhostejné její okolí.

Další období let 1933/1934–1935/1936 zaznamenala opět Emílie Naxerová-Jakoubková. V porovnání s prvním obdobím neprojevovala v textu své názory.⁵⁰⁶ V kronice zůstala zachována kvalita popisů různých akcí, např. dětského dne z roku 1934⁵⁰⁷ nebo oslavy 85. narozenin prezidenta Tomáše Garrigua Masaryka z roku 1935.⁵⁰⁸ V popisech byly vyjmenovány i zúčastněné osoby, body programu, nebo bylo uvedeno, že z akce byly pořízeny fotografie.

Přestože další kronikář Jan Pelikán zastával svou funkci jen čtyři měsíce, byl jeho text dlouhý šest stran. Ve své povinnosti byl zodpovědný a pěkně vyličil poslech žáků rádiového přenosu odstoupení z funkce prezidenta Tomáše Garrigua Masaryka.⁵⁰⁹

Po porovnávané období let 1919–1937 vedla *Kroniku dívčích škol II. (1924–1946)* Hana Kieswetrová. V centru pozornosti autorky byly především školní výlety, různé besídky nebo různé výjimečné události, např. úmrtí prezidenta Tomáše Garrigua Masaryka v roce 1937.⁵¹⁰

Další pamětní knihou zahrnutou do zmíněného období byla *Kronika chlapeckých škol Přeštice II. (1914–1940)*. Ředitel Alois Bouček ve svých zápisech stručně reflektoval poválečnou realitu. Ve svých zápisech zmínil změny provedené ve škole, např. zrušení

⁵⁰³ SOkA Plzeň-jih, II. SŠ Přeštice, Kronika školy (1892–1924), ukn 46, s. 32–34.

⁵⁰⁴ Tamtéž, s. 27–28.

⁵⁰⁵ Tamtéž, s. 58–59, 75, 86.

⁵⁰⁶ Nelze s jistotou říct, co bylo popudem ke změně.

⁵⁰⁷ SOkA Plzeň-jih, II. SŠ Přeštice, Kronika školy (1892–1924), ukn 46, s. 90

⁵⁰⁸ Tamtéž, s. 96–98.

⁵⁰⁹ Tamtéž, s. 110.

⁵¹⁰ Tamtéž, s. 143.

kaple a bytu ředitele školy⁵¹¹ nebo navrácení válečných půjček žákům.⁵¹² Všechny popsané události mají návaznost na školu.

Pro školní léta 1926/1927–1930/1931 zapisoval do kroniky Václav Sedláček (zároveň i městský kronikář). Jeho zápisy se věnují škole. Velkou pozornost věnoval desetiletému výročí samostatného Československa.⁵¹³

Následující tři školní roky zapsal Tomáš Pašek. Primárně směřoval pozornost na popisy oslav různých památných dní a svátků ve škole. Za zmínku také rozhodně stojí záznam z roku 1932 o vzniku učitelského periodika *Pod zelenou Horou*, který byl založen místními učiteli.⁵¹⁴

Školní roky 1934/1935–1936/1937 zachytil František Strnad. Ve svých zápiscích popsal školní prostředí druhé poloviny třicátých let, které bylo spojeno nejen s finanční krizí, ale i s nadcházející druhou světovou válkou. Text má vypovídající hodnotu hlavně pro vylíčení tehdejší doby ve školství, ať se jedná o brannou výchovu a nácvik evakuace při leteckých útocích,⁵¹⁵ nebo sociální péči o chudé žáky.⁵¹⁶

Poslední porovnanou kronikou je *Kronika chlapecké školy Přeštice I. (1928–1952)*. Prvním pisatelem byl František Svatoš, jehož text lze charakterizovat jako výjimečný. Hned v úvodu kroniky nastínil ředitel správní poměry v přeštických školách s důrazem na správu měšťanské a obecné chlapecké školy v Přešticích od roku 1920, kde dostatečně vysvětlil důvody následného rozdělení měšťanské a obecné školy. V textu zacházel i do podrobností, vyjmenoval jednotlivé učitele, kteří rozdělení škol bránili. Jako oporu svých faktů citoval v průběhu textu i jednotlivá rozhodnutí.⁵¹⁷

Karel Holoubek zaznamenal školní roky 1930/1931–1935/1936. Text nemá žádné výrazné přesahy do dějin města, neboť reflektuje dění okolo školy a různých akcí se školou spojených. Údaje za školní rok 1936/1937 zaznamenala kronikářka Marie Kožíšková. S povděkem lze kvitovat vylíčení fungování rodičovského sdružení a aktivity rodičů s tím spojenou. Zájmem rodičů i učitelů bylo zajistit dětem vydatné jídlo v čase doznívající hospodářské krize.⁵¹⁸ Další zápisy, např. úmrtí prezidenta Tomáše Garrigua

⁵¹¹ SOkA Plzeň-jih, I. SŠ Přeštice, Kronika školy (1914–1940), ukn 59, s. 68.

⁵¹² Tamtéž, s. 76.

⁵¹³ Tamtéž, s. 121–123.

⁵¹⁴ Tamtéž, s. 136. Časopis vycházel od roku 1932 pravidelně až do roku 1943. Svého obnovení se časopis dočkal až roku 1997. Časopis se postupně vyprofiloval a z časopisu určeného pro školní mládež se stal vlastivědný sborník pro laickou i odbornou veřejnost.

⁵¹⁵ Tamtéž, s. 164, 178.

⁵¹⁶ Tamtéž, s. 165.

⁵¹⁷ SOkA Plzeň-jih, I. NŠ Přeštice, Kronika školy (1928–1952), ukn 1, s. 1–3.

⁵¹⁸ Tamtéž, s. 74–79.

Masaryka roku 1937, obsahují dnes snadno dohledatelné obecné informace, ovšem bylo zohledněno i lokální hledisko popisující dění na škole.⁵¹⁹ Zápisy nemají přesah do dějin města.

4.4.4. Shrnutí

Pro období let 1919–1937 nenacházíme pro všechny typy kroniky žádné společné shody. Budou zde alespoň porovnána tři témata, která se promítla nejméně ve dvou kronikách.

Prvním tématem je španělská chřipka z roku 1919, kterou do svých zápisů zpětně stroze jednou větou poznamenal městský kronikář Václav Sedláček. Kronikář nevypsal žádná konkrétnější fakta.⁵²⁰ Specifičtější byl trochu více Alois Bouček, který ve školní kronice věnoval epidemii jeden odstavec. Vypsal i jména nakažených osob s poznámkou, že škola musela být uzavřena.⁵²¹ Farní kronika toto téma nereflektuje.

Záznamy k pozemkové reformě několikrát řešil ve farní kronice děkan Václav Heindl. Absenci zápisů ve školních kronikách lze pochopit nařízením o vedení školních kronik z roku 1892. U městské kroniky zas lze absenci zápisu vysvětlit omylem kronikáře.

Posledním komparovaným tématem je hospodářská krize v 30. letech, o které se zmiňují jen školní kroniky. Farní ani městská kronika toto téma neobsahují. Je zajímavé, že události, které měly na společnost takovéto velké dopady a ovlivnily její vývoj, někteří kronikáři vůbec nezaznamenali.

4.5. Komparace zápisů let 1938–1947

4.5.1. Městská kronika

Přestože byl až do roku 1951 kronikářem Václav Sedláček, do městské kroniky zapsal za porovnávané období jen dnes snadno dohledatelná fakta. Jeho text nepřináší žádná fakta na regionální úrovni. Kronika byla pravděpodobně roku 1940 odevzdána. K dopsání zápisů zpětně ale nikdy nedošlo.

Další kronikářka Božena Dvořáková po svém uvedení do funkce retrospektivně dopsala roky 1945–1947. Její záznamy odpovídají politice tehdejší doby. Jako příklad může posloužit záznam o náletech spojeneckého letectva na Škodovy závody. Kronikářka pojala svůj zápis o bombardování Škodových závodů jako úmyslné ničení československého průmyslu spojeneckými letci: „*Do nepořádku a desorganisace v*

⁵¹⁹ SOkA Plzeň-jih, I. NŠ Přeštice, Kronika školy (1928–1952), ukn 1, s. 82–83.

⁵²⁰ SOkA Plzeň-jih, MěstNV Přeštice, Kronika města Přeštice I. (1840–1959), unk 145, s. 95.

⁵²¹ SOkA Plzeň-jih, I. SŠ Přeštice, Kronika školy (1914–1940), ukn 59, s. 58.

ústupu německé fašistické armády se přidružovaly akce spojeneckých armád, které dokončily poslední dny války největší zkázou našeho československého průmyslu: 26. dubna byl největší průmyslový podnik Škodovka rozbit anglo-americkými letci. Bylo to v době, kdy každému občanu našeho města bylo jasno, že je konec války a že nálet nebyl proveden z důvodů vojenských, ale měl sloužit k zničení československého průmyslu. Zároveň bylo bombardováno plzeňské nádraží, takže naši občané nemohli jezdit do práce, hlavně do Škodovky.⁵²² Podobně laděných zápisů je v textu kroniky více, např. o osvobození Přeštice americkou armádou z roku 1945,⁵²³ nebo zápis o „nadutém“ způsobu života amerických vojáků.⁵²⁴ Zápisy kronikářky jsou opravdu strohé.

4.5.2. Farní kronika

Před svou smrtí stihl vytvořit děkan Václav Heindl do kroniky záznamy za léta 1938–1941. Opět jako v předchozích letech převažují události z děkanství. Podrobně se kronikář rozepsal o sv. birmování z roku 1938,⁵²⁵ o opravách vnitřních částí přeštického chrámu⁵²⁶ nebo o správě děkanských pozemků.⁵²⁷ Události okolo mobilizace z roku 1938 popsal příliš obecně a dění ve městě reflektuje minimálně.⁵²⁸

Ve vedení farní kroniky pokračoval děkan Antonín Chlebeček. Zaznamenal roky 1944–1947. Zápisy kronikáře byly velice stručné, ale mají velkou historickou výpovědní hodnotu, např. zápis o pochodu smrti válečných zajatců,⁵²⁹ o ubytování německých uprchlíků ve škole⁵³⁰ nebo o osvobození města americkou armádou.⁵³¹ Autor se primárně věnuje církevním záležitostem, ale neopomíjí ani záležitosti světské.

4.5.3. Školní kroniky

Nejprve pro *Kroniku chlapeckých škol Přeštice II. (1914–1940)* zapsal František Strnad období školních let 1937/1938–1939/1940, přičemž poslední školní rok byl dopsán až po válce v roce 1945. Tuto skutečnost kronikář přiznal hned na začátku zápisu zmiňovaného školního roku. Zpětné dopsání zápisu odůvodnil zapečetěním kroniky od roku 1939 a také nedostatkem času a nechutí k psaní v tehdejší složité době.⁵³² Text se

⁵²² SOkA Plzeň-jih, MěstNV Přeštice, Kronika města Přeštice I. (1840–1959), unk 145, s. 242.

⁵²³ Tamtéž, s. 244.

⁵²⁴ Tamtéž, s. 244.

⁵²⁵ Farnost Přeštice, Kronika fary Přeštice (1862–1993), s. 312–314.

⁵²⁶ Tamtéž, s. 319–320.

⁵²⁷ Tamtéž, s. 321–322.

⁵²⁸ Tamtéž, s. 315.

⁵²⁹ Tamtéž, s. 331.

⁵³⁰ Tamtéž, s. 331.

⁵³¹ Tamtéž, s. 332.

⁵³² SOkA Plzeň-jih, I. SŠ Přeštice, Kronika školy (1914–1940), ukn 59, s. 205.

podle nařízení směrnic zajímá hlavně o školní záležitosti. Odrazem doby jsou zápisy o branné výchově a nácivky evakuace při leteckých útocích,⁵³³ nebo vylíčení sociální péče o chudé žáky.⁵³⁴

Do *Kroniky chlapecké školy obecné Přeštice I. (1928–1952)* zapsal František Holína jen stručné personální informace. Kroniku měl na starosti pouhý měsíc. Časové rozmezí let 1938/1939–1939/1940 zachytila kronikářka Marie Kožíšková. Druhé kronikářské období této ředitelky začalo školním rokem 1938/1939, kde autorka vylíčila podrobně z obecného pohledu události roku 1938. Skladba témat, kterým se kronikářka věnovala, zůstala obdobná, ovšem kronikářka reflektovala změnu státoprávních poměrů. Do pozornosti autorky se nově dostaly problémy se zásobováním nebo sběr odpadových hmot na škole.⁵³⁵ Text nemá přesah do dějin města.

Otakar Šebek působil na škole v Přešticích až od 1. září 1945,⁵³⁶ což ovlivnilo výslednou podobu úvodní části jeho záznamu. Kronikář začal stěžejní část textu popisem květnových událostí roku 1945. Převažují zde popisy událostí širšího záběru a často byl oslavován návrat svobody. Úvodní pasáž nepřináší nic k dějinám přeštických škol. Autor za nacistické okupace nepůsobil v Přešticích.⁵³⁷ Záznamy z poválečných let byly daleko podrobnější, text ovšem neměl přesah do mimoškolních záležitostí.

Kroniku chlapecké obecné školy Přeštice II. (1940–1945) vedly jen dvě ředitelky. První byla Marie Kožíšková, jejíž text byl poznamenán změnou státoprávních poměrů a také druhou světovou válkou. Změna politické situace se promítla hlavně do četných změn ve vyučování a vyřazování školních knih a pomůcek. Naprostou většinu proměn kronikářka zaznamenala a uváděla i čísla jednotlivých nařízení a zákonů, které danou změnu zavedly. Stejně jako v *Kronice chlapecké obecné školy Přeštice I. (1928–1952)* věnovala ředitelka velkou pozornost sdružení rodičů. Text nemá přesah do dějin města. Další pisatelkou byla Marie Housarová-Voltrová. V obsahu se odrazily tehdejší státoprávní poměry. Text se omezil na vylíčení sběru surovin, personálních záležitostí a zdravotního stavu žáků a učitelů.

Další kronikou, která popisuje zmíněné období, je *Kronika chlapecké měšťanské školy Přeštice (1940–1960)*. V kronice popsal Tomáš Pašek školní léta 1940/1941–

⁵³³ SOKA Plzeň-jih, I. SŠ Přeštice, Kronika školy (1914–1940), ukn 59, s. 182, 190, 195.

⁵³⁴ Tamtéž, s. 188.

⁵³⁵ Tamtéž, s. 125, 144.

⁵³⁶ Tamtéž, s. 145.

⁵³⁷ Během druhé světové války byl kronikář zaměstnán jako prozatímní ředitel na pětileté škole v Dolní Lukavici (2 km od Přeštic). SOKA Plzeň-jih, ONV Přeštice 1. část, Osobní výkaz Otakar Šebek, kar 101.

1947/1948. Do textu kronikáře se promítly události spojené s nacistickou okupací. Obsah textu až do školního roku 1944/1945 byl ovlivněn tehdejší politikou. Celkově text není nudný a lze v něm najít několik zajímavých informací z prostředí chlapecké měšťanské školy v Přešticích. Přínosné jsou popisy různých školních koncertů, např. koncert ke 120. výročí narozenin Bedřicha Smetany z roku 1944.⁵³⁸ Autor zde nejenže popsal průběh celé oslavy, ale též uvedl jména vystupujících a jednotlivé skladby, které hráli. Největší vypovídající hodnotu má záznam o osvobození Přeštic, kde bylo popsáno dění na přelomu 5. a 6. května 1945. Zmiňovaná část má přesah i do dějin města Přeštice. Neomezuje se jen na popis příjezdu amerických vojsk, ale i na průběh odchodu německé posádky z města nebo živelné strhávání německých nápisů z budov.⁵³⁹

Kroniku dívčích škol Přeštice II. (1924–1946) psal Jan Stodolovský tři školní roky (1938/1939–1939/1938 a 1945/1946). První dva školní roky reflektují průběh mobilizace v březnu 1938 v Přešticích. Střídmě autor v textu upozornil i na reakce svého okolí a projevil i své názory.⁵⁴⁰ Ve svých zápisech věnoval pozornost novým válečným opatřením s nadcházející druhou světovou válkou, např. stavebním úpravám suterénu školní budovy pro případ náletů.⁵⁴¹ Kronikář zaznamenal i tvorbu vlastivědného filmu o přeštickém okrese.⁵⁴² V textu se autor místy zaobíral i obecnostmi, přestože zůstal důraz na lokální dění. Školní rok 1939/1940 byl zapsán až v dubnu 1940 a jeho ladění odpovídá politice tehdejší doby. Poté byla kronika zapečetěna a až do roku 1947 nebylo do kroniky nic zapsáno.

Po roce 1947 se kronikář snažil retrospektivně zpracovat poměry na přeštické škole během druhé světové války. Text se nachází v kapitole „Další zápisy“ a kronikář tak reagoval na výzvu ONV Přeštice.⁵⁴³ Zpětně popsal např. snahu učitelů připomínat dětem významná výročí, která byla nacistickou diktaturou zakázána, úsilí školního sboru zachránit zakázané knihy před likvidací nebo případné tresty pro žáky za různé drobné prohřešky.⁵⁴⁴ Text má přesah do dějin města, ale kronikář popisuje jen události, které se jej bezprostředně týkaly, nebo byl jejich svědkem. Např. snahy o neúspěšnou provokaci skupiny „*domácí české proněmecké fašizující složky obyvatelstva*“ zbavit prezidenta

⁵³⁸ SOkA Plzeň-jih, I. SŠ Přeštice, Kronika školy (1940–1960), ukn 60, fol. 14r.

⁵³⁹ Tamtéž, fol. 15v–19r.

⁵⁴⁰ SOkA Plzeň-jih, II. SŠ Přeštice, Kronika školy (1924–1946), ukn 47, s. 156–157.

⁵⁴¹ Tamtéž, s. 163.

⁵⁴² Tamtéž, s. 160.

⁵⁴³ Výzva od okresního výboru v Přešticích pro ředitelství a správy škol. In: SOkA Plzeň-jih, I. NŠ Přeštice, Kronika školy (1928–1952), ukn 1.

⁵⁴⁴ SOkA Plzeň-jih, II. SŠ Přeštice, Kronika školy (1924–1946), ukn 47, s. 194–216.

Edvarda Beneše čestného občanství města Přeštic.⁵⁴⁵ Nejpodrobněji byly popsány poslední dny před osvobozením. Snahu pokračovat ve vedení kroniky dokazuje poslední školní rok 1945/1946, který ale nebyl dokončen. Krom personálních změn a úprav ve školní budově nepřináší text školního roku 1945/1946 žádné další informace.

Zápisy v *Kronice dívčích škol Přeštice III. (1940–1950)* začínají školním rokem 1940/1941. Text Jana Stodolovského z období nacistické okupace podléhal kontrole inspektorů a nevyznačuje se zvláštní vypovídající hodnotou. Pisatel se omezil na běžné školní statistiky, personální změny nebo různé úpravy ve vyučování (nové učebnice, zavedení němčiny jako vyučovacího jazyka). Strohost zápisů není odrazem přístupu kronikáře k práci, ale odrazem dané doby.

Proměna textu nastala s koncem druhé světové války. Kronikář reflektoval změnu politické situace a vylíčil události spojené s koncem války a následným osvobozením města. V centru pozornosti nebyly jen události týkající se bezprostředně školy, ale i s přesahem do dějin města Přeštice.⁵⁴⁶ Zápisy z poválečné doby do nástupu komunismu byly napsány stručně. Obsah textu nemá přesah do dějin města a věnuje se primárně záležitostem školy a její správy. Nechybí údaje o zaměstnancích nebo přehled pamětních dnů.

Pro *Kroniku dívčí obecné školy Přeštice II. (1945–1953)* zapsala Marie Hauserová-Voltrová školní roky 1945/1946–1950/1951. V úvodu kronikářka zaznamenala dějiny školy, což mimo jiné nařizovala směrnice pro vedení školních kronik z roku 1937. S největší pravděpodobností autorka vycházela z *Kroniky obecné školy Přeštice (1869–1895)*. V centru její pozornosti zůstaly záležitosti školy.

4.5.4. Shrnutí

Zápisy z let 1938–1947 se projeví ve všech typech kronik specificky. Pro městskou kroniku Václav Sedláček zápisy do květnových událostí roku 1945 nevyhotovil a nikdy nebyly ani zpětně dopsány. Události od osvobození města zpětně vytvořila až kronikářka Božena Dvořáková. Farní kronika postihuje jen léta 1938–1941 a 1944–1947. I v tomto případě nedošlo k doplnění mezery v zápisech. U školních kronik je nutné rozlišovat dva typy kronik. Prvním byly kroniky vzniklé po nařízení o zapečetění kronik roku 1940. Byly psány v průběhu protektorátu a podléhaly kontrole ze strany školních

⁵⁴⁵ SOkA Plzeň-jih, II. SŠ Přeštice, Kronika školy (1924–1946), ukn 47, s. 194–195.

⁵⁴⁶ SOkA Plzeň-jih, II. SŠ Přeštice, Kronika školy (1940–1950), ukn 48, fol. 35v–37r.

inspektorů. Druhým typem kronik jsou logicky ty zapečetěné, popřípadě nově vzniklé po válce.

Společným tématem všech kronik je osvobození. Nejvíce pozornosti tomuto tématu věnoval Jan Stodolovský, a to hned ve dvou kronikách: *Kronika dívčí školy Přeštice II. (1924–1946)* a *Kronika dívčích škol Přeštice III. (1940–1950)*. Pro obě kroniky shrnul vlastní zážitky z období nacistické okupace. Osvobození se také věnoval Tomáš Pašek, ale ne tak podrobně jako Jan Stodolovský. Farní kronika pojednává o osvobození méně, ale přináší jiné informace.

Dalším společným tématem kronikářů bylo téma pochodů smrti válečných zajatců, o nichž podávají svědectví: *Kronika města Přeštice I. (1840–1959)*, *Farní kronika Přeštice (1862–1993)* a *Kronika dívčích škol Přeštice III. (1940–1950)*.⁵⁴⁷

4.6. Komparace zápisů let 1948–1988

4.6.1. Městská kronika

Pro městskou kroniku zpracovala roky 1948–1953 Božena Dvořáková. Velká pozornost byla věnována plnění plánu práce, výši průměrných platů zaměstnanců, úspěchům jednotlivých zaměstnanců podniků v různých soutěžích. Texty let 1948–1952 jsou velmi strohé, pozdější roky 1953–1954 podrobnější.

Pro období let 1955–1966 vytvořil text pro kroniku František Bastl. Kronikář se věnoval tématům jako politické události, správa města, místní podniky, školství a kultura. Dostatečnou pozornost věnoval i počasí a školství, jelikož byl povoláním učitel. Text obsahuje i záznamy s velkou historickou hodnotou, např. popis historie domu čp. 142 a jeho následné demolice v roce 1955,⁵⁴⁸ nebo zprávu o nalezení pamětní schránky v chrámu Nanebevzetí Panny Marie v Přešticích v roce 1958.⁵⁴⁹

Následující období let 1967–1987 zpracoval učitel Karel Naxera. Zápisy let 1968–1969 vytvořil kronikář retrospektivně v mezidobí let 1970–1972. Zápisy pro léta 1968–1980 byly systematicky rozděleny do osmi až šesti kapitol. Historickou přínosnost má kapitola „*Výstavba města*“. U této kapitoly lze s povděkem kvitovat vylíčení topografické změny Přeštic během sedmdesátých let. Jedná se hlavně o zbourání staré části domů a vybudování panelových sídlišť. Autor zde několikrát citoval popisy starých domů z díla Karla Schwarze „*Pomněnky. Hrst feuilletonů o Přešticích*“,⁵⁵⁰ aby zdůraznil

⁵⁴⁷ Ivana BENEŠOVÁ, *Pochody smrti na Přešticku v roce 1945*, České Budějovice 2017. (Bakalářská práce).

⁵⁴⁸ SOkA Plzeň-jih, MěstNV Přeštice, *Kronika města Přeštice I. (1840–1959)*, unk 145, s. 299–300.

⁵⁴⁹ Tamtéž, s. 405.

⁵⁵⁰ Karel SCHWARZ, *Pomněnky: Hrst feuilletonů o Přešticích*, Přeštice 1931.

zlepšení prostředí a úroveň současného ubytování oproti minulosti. Z textu je znát nátlak na kladné vylíčení změn ve společnosti. Od roku 1981 nastala proměna zápisů. Již nebyly členěny do kapitol, pouze rozděleny do jednotlivých odstavců. Obsah se nijak neodlišuje od předchozích let. Vynechání nadpisů u jednotlivých kapitol způsobuje v textu horší orientaci.

Zápisy jsou poplatné režimu. Autor zde musel demonstrovat veškeré úspěchy a dosažený pokrok. Odrazem doby je, že kronikář neměl při tvorbě zápisů větší volnost. Podoba zápisů by pak byla značně odlišná. Důkazem může být vzpomínka pamětníka Josefa Maška na židovskou modlitebnu a synagogu v Přešticích v zápise roku 1983, která jen pro tento rok nahradila text o přeštických podnicích.⁵⁵¹

Poslední dva roky 1987–1988 zaznamenal kronikář Jiří Běl. Kvalita záznamů kronikáře není příliš vysoká. Autor upustil od uspořádání předchozího kronikáře Karla Naxery. V textu se velmi často věnoval událostem dávno minulým a současnost odbýval několika stručnými větami. Svoji pozornost směřoval na různá výročí, např. 100. výročí školní budovy. Nepopisuje tehdejší pořádané slavnosti, ale pouze historii budovy. Stejný postup byl zaznamenán i u Tělovýchovné jednoty Přeštice.⁵⁵²

4.6.2. Farní kronika

Děkan Antonín Chlebeček zaznamenal v kronice období let 1948–1950. Obsahem zápisů jsou personální změny na děkanství, správa děkanských pozemků, opravy přeštického chrámu, a reflektoval i zavedení nových zákonů související s církví, např. zákon o občanském sňatku z roku 1950,⁵⁵³ zřízení Státního úřadu pro věci církevní roku 1949.⁵⁵⁴ Zápisy z této doby jsou stručné, neutrální a autor v nich neprojevoval své osobní názory.

František Uhlíř je autorem pouze čtyř záznamů, které retrospektivně mezi lety 1950 až 1972 pojednávají o personálních přesunech.⁵⁵⁵ František Kampánek retrospektivně a stručně popsal své osmileté působení na přeštické faře v letech 1982–1990. Primárně se věnoval různým opravám na kostelech v okolí nebo na přeštickém chrámu.

⁵⁵¹ SOkA Plzeň-jih, MěstNV Přeštice, Kronika města Přeštice II. (1960–1986), ukn 146, s. 546–548.

⁵⁵² SOkA Plzeň-jih, MěÚ Přeštice, Kronika města Přeštice III. (1987–2004), s. 6.

⁵⁵³ Farnost Přeštice, Kronika fary Přeštice (1862–1993), s. 340.

⁵⁵⁴ Tamtéž, s. 339.

⁵⁵⁵ Tamtéž, s. 341.

4.6.3. Školní kroniky

Pro *Kroniku dívčích škol Přeštice III. (1940–1950)* zaznamenal Jan Stodolovský školní roky 1947–1948 až 1949–1950. Ředitel neopomněl poznamenat důležité školní reformy. V záznamech o abdikaci a úmrtí prezidenta Edvarda Beneše autor zaznamenal informace pouze z obecného pohledu. Přesto je z textu patrné, že událost kronikáře zasáhla.⁵⁵⁶ Poslední školní rok nebyl dokončen.

V *Kronice chlapecké obecné školy Přeštice I. (1928–1952)* zaznamenal školní rok 1948/1949 Otakar Šebek. Charakter záznamů se po únoru 1948 změnil, neboť kronikář respektoval politiku dané doby. Autor textu zaznamenával jen školní události nebo události se školou související. Marie Kožíšková podchytila školní roky 1949/1950–1951/1952. Její zápisy si zachovaly kvalitní popisy jednotlivých událostí, např. zahájení školního roku 1949/1950.⁵⁵⁷ Svým obsahem nijak nevybočovala.

Kronika chlapecké měšťanské školy Přeštice (1940–1960) začíná zápisy Vojtěcha Macha pro období 1948/1949–1950/1951. Text má i v menší míře přesah do dějin města a přeštického okresu. Kronikář se snažil postihnout všechny důležité události související s chodem školy. V textu věnoval velkou pozornost tzv. Lánské akci, tj. náboru žáků pro hornické učiliště,⁵⁵⁸ nebo úmrtí prezidenta Edvarda Beneše.⁵⁵⁹ Kronikář projevil svůj osobní názor pouze sporadicky.⁵⁶⁰

Jan Kastl ve svém prvním kronikářském období popsal jen školní roky 1950/1951–1952/1953. Obsahem svých zápisů navázal na svého předchůdce. Stejně jako on věnoval kronikář pozornost Lánské akci.⁵⁶¹ František Horák zaznamenal pouze školní rok 1953/1954. Hned v úvodu popsal kronikář vznik Jedenáctileté střední školy Přeštice. Pravděpodobně z toho důvodu považoval za důležité vypsát všechny zaměstnance školy nebo osoby se školou spojené.⁵⁶²

Druhé kronikářské období Jana Kastla je velice podobné tomu prvnímu. Text je poplatný tehdejší době a svým obsahem nijak nevybočoval. Přesto byly zaznamenány události s historickou hodnotou, např. snaha ředitele prosadit stavbu nové školní budovy v letech 1957–1959⁵⁶³ nebo přípravy na první spartakiádu z roku 1954.⁵⁶⁴

⁵⁵⁶ SOKA Plzeň-jih, II. SŠ Přeštice, Kronika školy (1940–1950), ukn 48, fol. 55v–57r.

⁵⁵⁷ SOKA Plzeň-jih, I. NŠ Přeštice, Kronika školy (1928–1952), ukn 1, s. 209.

⁵⁵⁸ Tamtéž, fol. 49v a 64r–64v.

⁵⁵⁹ Tamtéž, fol. 28v–35r.

⁵⁶⁰ Tamtéž, fol. 57r.

⁵⁶¹ SOKA Plzeň-jih, I. SŠ Přeštice, Kronika školy (1940–1960), ukn 60, fol. 77r, 84r.

⁵⁶² Tamtéž, fol. 91v–92r .

⁵⁶³ Tamtéž, fol. 118r, 124r.

⁵⁶⁴ Tamtéž, fol. 96v.

Pro *Kroniku dívčí obecné školy Přeštice II. (1945–1953)* vytvořila záznamy pro období let 1947/1948–1950/1951 Marie Hauserová-Voltrová. Text každého roku je hodně podrobný a věnuje se primárně tématům spojených se školou. Obsahem jsou různé přednášky, personální přesuny, různá výročí.

Anna Kobzová-Pelikánová zpracovala pro kroniku období 1951/1952–1952/1953. Text byl napsán pod vlivem tehdejší komunistické ideologie. Kronikářka věnovala velkou pozornost úmrtí Stalina a prezidenta Klementa Gottwalda. Pasáž o úmrtí komunistických vůdců byla doplněna o novinové výstřižky s jejich podobiznami. Tato část textu obsahovala mnoho obecných informací.⁵⁶⁵

Kroniku 2. Základní školy Přeštice (1958–1982) založila Marie Simpartlová. Zpracovala období let 1958/1959–1962/1963. Nejvíce pozornosti v textu kronikářka věnovala pionýrské organizaci⁵⁶⁶ a Sdružení rodičů a přátel školy.⁵⁶⁷ Její text svým vyzněním odpovídá dobové politice. Kronikářka se v jednotlivých školních letech zabírala obecnostmi,⁵⁶⁸ které nepřinášejí žádné informace o vývoji přeštického školství.

Další kronikářka Marie Sikytová pro své zápisy z let 1963/1964–1965/1966 převzala z větší části osnovu od své předchůdkyně kronikářky Marie Simpartlové. Svoji pozornost také věnovala mimoškolním aktivitám dětí především v pionýrské organizaci.⁵⁶⁹ V pozadí její pozornosti nezůstala také metodická práce učitelů.⁵⁷⁰ Text odpovídá politice své doby a bohužel se hodně zabírá obecnými fakty, která nemají žádný přínos pro regionální historii.

Hlavním rysem zápisů učitelky Věry Brunátové je rozhodně strohost. Zvláště první dva školní roky, tj. 1966/1967–1967/1968, byly napsány opravdu stručně. Ovšem s největší pravděpodobností byly dopsány až po roce 1968. Celkově text působí jako „soubor poznámek“. Text kronikářky odpovídá duchu politiky tehdejší doby. Tématem zápisů je pionýrská organizace, Sdružení rodičů a přátel školy nebo mimoškolní aktivity, kam zařazovala autorka různé exkurze a výlety.

Dalším pisatelem byl Karel Potůček pro období let 1977/1978–1978/1979. Text kronikáře je velice unifikovaný, stručný a tvořený záznamy o metodických školeních.

⁵⁶⁵ SOKA Plzeň-jih, II. SŠ Přeštice, Kronika školy (1945–1953), ukn 42, fol. 83r–84r, 85v–87v.

⁵⁶⁶ SOKA Plzeň-jih, 2. ZŠ Přeštice, Kronika 2. Základní školy Přeštice (1958–1982), ukn 1, fol. 4r–5v, 12r, 24v, 32v.

⁵⁶⁷ Tamtéž, s. 6r, 13v, 27v, 38v.

⁵⁶⁸ V textu např. shrnuje významné politické události za roky 1960–1963. SOKA Plzeň-jih, 2. ZŠ Přeštice, Kronika 2. Základní školy Přeštice (1958–1982), ukn 1, fol. 8v, 19v–21v, 30r–31r, 40r–41r, 50r–51r.

⁵⁶⁹ SOKA Plzeň-jih, 2. ZŠ Přeštice, Kronika 2. Základní školy Přeštice (1958–1982), ukn 1, fol. 52v, 59v–60v, 67v–68r.

⁵⁷⁰ Tamtéž, s. 53r–54r, 61r–63r, 69r–70r.

Obsahem jsou dále výsledky sběru surovin, aktivity Sdružení rodičů a přátel školy, výsledky různých soutěží žáků, chování a prospěch žáků, ideologických školení pro pedagogický sbor a jiných událostí.

P. Strnad zapsal do kroniky pouze jeden školní rok. Jeho zápis je velmi stručný a pojednává primárně o školních záležitostech. Autor se částečně inspiroval osnovou Karla Potůčka. Kroniku ukončil opět Karel Potůček. Oproti jeho předchozím zápisům pro stejnou kroniku nedošlo ke změně obsahu.

Kroniku 1. Základní školy Přeštice (1960–1988) založil Jan Kastl, jehož zápisy za školní roky 1960/1961–1974/1975 se po prostudování jeví jako velmi strohé. Na stručnosti textu má jistý podíl směrnice z roku 1958, která to přikazovala. Text odpovídá politice doby, ve které byl vytvořen. Zápisy ředitele nejsou nijak specifické a jedná se spíše o poznámky. Autor podrobně nepopisoval průběh různých oslav nebo výročí. Velice často v textu upozorňoval na nedostatek tříd pro vyučování.⁵⁷¹

V zápisech pro léta 1975/1976–1987/1988 pokračoval Jan Svoboda. Kronikář ve svých záznamech z části přejal osnovu zápisů svého předchůdce. Text ovšem není tak značně strohý a autor měl tendenci některé události i podrobně popisovat, např. oslavu 100. výročí školní budovy v Rebcově ulici.⁵⁷² Autor dodržuje směrnici z roku 1958. Snad jen lze vytknout, že kronikář občas zaznamenal obecné informace. Jedná se především o různá výročí nebo zasedání ústředního výboru KSČ.

Poslední *Kronika Základní školy Josefa Hlávky (1982–2018)* byla založena Karlem Potůčkem. Ředitel zapsal do nejmladšího svazku pouze jeden rok, tj. školní rok 1982/1983. Jeho zápisy se nijak neodlišují od textu pro *Kroniku 2. Základní školy Přeštice (1952–1982)*. Z toho důvodu nebudou jeho záznamy podrobeny hodnocení.

Marie Platlová pro následující další dva školní roky (1983/1984–1984/1985). Zápisy učitelky jsou poněkud stručné a vychází z osnovy ředitele Karla Potůčka. Hana Hanzlíková zastávala funkci v mezidobí let 1985/1986–2016/2017, tj. účtyhodných 32 let. Záznamy kronikářky jsou poněkud stručné, ale přesto udává místy i zajímavá fakta, např. záznam o záchraně tonoucí se ženy žákyní z 8.B z roku 1986.⁵⁷³

⁵⁷¹ SOkA Plzeň-jih, ZŠ Přeštice, Kronika školy (1960–1988), fol. 4v, 7r, 10, 17r. Autor zmiňuje téměř v každém roce. Jen pro ilustraci uvedeno několik příkladů.

⁵⁷² SOkA Plzeň-jih, ZŠ Přeštice, Kronika školy (1960–1988), fol. 125v–125r.

⁵⁷³ Jméno žákyně je v kronice uvedeno. Z důvodů ochrany osobních údajů nemůže být zveřejněno. Kronika Základní školy Josefa Hlávky, fol. 17v.

4.6.4. Shrnutí

Společným rysem všech zápisů je patrný nátlak na kladné vyličení všech změn po roce 1948, tj. zachycení přerodu společnosti přesně tak jak nařizovala směrnice z roku 1951. Obsah textu byl zpolitizován a kronikáři nemohli ovlivnit výsledný obsah svého textu do kroniky.

Z důvodu velké absence zápisů ve farní kronice nelze nalézt odpovídající témata k úplné komparaci se všemi kronikami. Pokud budeme komparovat všechny kroniky bez farní kroniky, zjistíme, že se shodují v nebyvalém množství zápisů. Všechny kroniky ale podlely zpolitizování. Stále se však velkou měrou podílel na kvalitě textu kronikář.

Pro zmíněné období se nabízí komparovat události roku 1968 nebo 1953. Autorka práce však zvolila regionální téma, tj. 100. výročí školní budovy z roku 1987, a to z toho důvodu, že to není téma tak silně politicky angažované jako rok 1968 nebo smrt Klementa Gottwalda. Kronikáři se zde mohli více projevit.

Městský kronikář Jiří Běl se o 100. výročí zmínil ve svých zápisech k roku 1987 celkem dvakrát. Poprvé při rekonstrukci školní fasády a podruhé popsal pár větami oslavy a připomněl vydání brožury.⁵⁷⁴ Pro porovnání připadají v potaz pouze dvě školní kroniky: *Kronika 1. Základní školy Přeštice (1960–1988)* a *Kronika Základní školy Josefa Hlávky (1982–2018)*. Kronikářka Hana Hanzlíková věnovala oslavám jeden odstavec. Ve svém zápise pisatelka nijak zvlášť nepopisovala.⁵⁷⁵ Oproti tomu Jan Svoboda věnoval oslavám necelé tři stránky a vše okolo výročí popsal nejpodrobněji ze všech. Uváděl i jména důležitých zúčastněných osob.⁵⁷⁶ Farní kronika 100. výročí školní budovy nezmiňuje.

4.7. Komparace zápisů let 1989–1993

4.7.1. Městská kronika

Zápisy Jiřího Běla zachytily mezidobí let 1989–1993. V textu stěžejního roku 1989 se autor věnoval obecným informacím jak z republiky, tak i ze zahraničí. Tehdejší události v Přešticích popsal minimálně a opět se věnoval více minulosti. V zápisech následujících let již bylo lokální dění zohledněno alespoň částečně, např. je patrna snaha reflektovat dění na přeštickém děkanství v záznamech k roku 1990⁵⁷⁷ nebo krádež v kostelíku na Vícově z roku 1992.⁵⁷⁸ Kronikář v této části popisuje převážně lokální

⁵⁷⁴ SOkA Plzeň-jih, MěÚ Přeštice, Kronika města Přeštice III. (1987–2004), s. 6.

⁵⁷⁵ Základní škola Josefa Hlávky, Kronika ZŠ Josefa Hlávky (1988–2018), s. 22r.

⁵⁷⁶ SOkA Plzeň-jih, ZŠ Přeštice, Kronika školy (1960–1988), s. 131v–132v.

⁵⁷⁷ SOkA Plzeň-jih, MěÚ Přeštice, Kronika města Přeštice III. (1987–2004), s. 45–46.

⁵⁷⁸ Tamtéž, s. 82.

dění, ale také se nadále věnoval i minulosti. U zápisů chybí popisy jednotlivých událostí a celkově jde spíše o soubor poznámek.

4.7.2. Farní kronika

Pro farní kroniku zaznamenal léta 1989–1990 František Kampánek. V centru jeho zájmu byly různé opravy na kostelech v okolí nebo přípravy generální rekonstrukce přeštickém chrámu. Pro mezidobí let 1990–1993 vytvořil zápisy Karel Plavec. Zápisy pojednávají o snaze získat finanční prostředky na opravu kostela a následnou rekonstrukci chrámu. Přínosné jsou i zachycené negativní zkušenosti, např. problém s převodem peněz zahraniční dotace na opravu chrámu z let 1991–1992.⁵⁷⁹

4.7.3. Školní kroniky

Popisované období let 1989–1993 byla školní kronikářkou Hana Hanzlíková. V záznamech po roce 1989 je patrná snaha zachytit změny ve škole. Jednalo se především o změny personální. Bohužel stručnost u textu zůstává. Za nejlepší z porevolučních zápisů považuje autorka práce text o otevření nové školní budovy v ulici Na Jordáně z roku 1996.⁵⁸⁰

4.7.4. Shrnutí

Nejmladší popisované kroniky se střetnou jen s událostmi roku 1989, konkrétně s návratem demokracie. Kronikář městské kroniky Jiří Běl zohlednil při popisu sametové revoluce regionální hledisko minimálně. Kronikář farní kroniky nepopisuje regionální hledisko vůbec a dává obnovení demokracie do souvislosti se svatořečením Anežky České.⁵⁸¹ Celou stránku věnovala polistopadovým událostem roku 1989 školní kronikářka Hana Hanzlíková. Popisované informace se omezily jen na školní prostředí, přesto má zápis historickou hodnotu. Zároveň z komparovaných vzorků, byl školní záznam nejdelší a nejdetailnější.

⁵⁷⁹ SOkA Plzeň-jih, MěÚ Přeštice, Kronika města Přeštice III. (1987–2004), s. 348, 355

⁵⁸⁰ Kronika Základní školy Josefa Hlávky, fol. 49r-49v.

⁵⁸¹ Farnost Přeštice, Kronika fary Přeštice (1862–1993), s. 344.

ZÁVĚR

Při studiu kronik je důležité mít na paměti několik obecně známých fakt. Hlavním faktorem ovlivňující výslednou podobu kroniky je především osobnost kronikáře. Ať se kronikář snaží sebevíce, vždy do textu promítne kus sebe. Jeho věk, životní zkušenosti, povolání, zájmy ovlivňují obsahovou skladbu jeho zápisů. Dalšími ovlivňující faktory mohou být i zadavatel (majitel kroniky – myšleno např. obec) nebo právně závazná norma či metodika.

Cílem práce bylo zmapovat vývoj přeštického kronikářství a také komparovat zápisy přeštických kronik. U městského kronikářství je nejvíce zarážející fakt, že neobsahuje klasické chronologické záznamy až do roku 1955. Nejprve je na vině nezáměr zřizující instituce, tedy města Přeštice a jeho neschopnost ustanovit schopného kronikáře. Absence jakýchkoli kontrol ze strany města způsobila, že se kronika prakticky nevedla. Paradoxem je, že po nástupu komunismu se to podařilo MNV Přeštice až roku 1955. Snahu zavést kroniku nebo zájem o ně podnítily vždy právně závazné normy.

Jinak tomu bylo u kronik farních vzešlých z produkce přeštických děkanů. Ty zde byly vedeny tradičně již od 18. století. Záznamy nejsou vedeny nepřetržitě, ale nelze autorům upřít jistou úctu k tradici a zájmu o své okolí a prostředí. Především pro první polovinu 19. století jsou přeštické kroniky cenným pramenem. Díky jejich přesahu do světského života částečně suplují úlohu městské kroniky, která se nevedla.

V dnešní době nejvíce opomíjené školní kroniky představují skvělý pramen a doplňují kroniky městské a farní. Na školních kronikách se nejvíce projevil dopad školní metodiky o vedení kronik z roku 1892. Většina přeštických kronikářů-učitelů tuto směrnici dodržovala. Dopad směrnice se primárně projevil zúžením záběru popisovaných událostí a také ztrátou v dnešní době tolik žádaných projevů osobních názorů a postojů.

Zmíněná komparace si neklade za cíl postihnout náhled na vývoj událostí pohledem kronikářů, nýbrž spíše dát podnět k dalšímu studiu a upozornit na zajímavé kauzy a události, které nebyly dosud dostatečně zpracovány. Na základě porovnávaného vzorku lze soudit, že přeštické kronikáře nejvíce zaujaly různé katastrofy, epidemie nebo různé sporné záležitosti. V případě dalšího studia lze podrobněji popsat náhled kronikářů na jednotlivé události nebo je přímo srovnat s jinými druhy pramenů.

Na závěr snad zbývá jen poznamenat, že kromě osobních projevů a podrobných popisů událostí považuje autorka práce za cenné podchycení tzv. „ducha doby.“ Tím je myšleno přiblížení kronikářovy generace generacím budoucím.

Seznam zkratek

AM – Archiv města

c. k. – císařské a královské

č. – číslo

čp. – číslo popisné

fol. – fol

KNV – Krajský národní výbor

MNV – Místní národní výbor

MěNV – Městský národní výbor

MěÚ – Městský úřad

Např. – například

ONV – Okresní národní výbor

OÚ – Okresní úřad

P. – páter

ROH – revoluční odborové hnutí

s – strana

Sb – sbírky

SOA – Státní oblastní archiv

SOkA – Státní okresní archiv

tj. – to je

tzv. – takzvaně

Použité prameny a literatura

Prameny nevydané

Archiv hlavního města Prahy

- Sběrka církevních a civilních matrik
Kniha narozených (1880–1887), sign. HŠ N19.

Státní oblastní archiv Plzeň

- Sběrka matrik západních Čech
Kniha Dnešice 18.
Kniha narozených Přeštice 03.
Kniha narozených Přeštice 29.
Kniha oddaných Přeštice 51.
Kniha narozených Radnice 16 (okres Rokycany).
Kniha narozených Trhanov 15.

Státní okresní archiv Plzeň-jih

- 1. NŠ Přeštice
Kronika školy (1928–1952), ukn 1.
Kronika školy (1940–1945), ukn 2.
- 2. NŠ Přeštice
Kronika školy (1867–1895), ukn 41.
Kronika 2. Základní školy Přeštice (1958–1982), ukn 1
- I. SŠ Přeštice
Kronika školy (1885–1914), ukn 58.
Kronika školy (1914–1940), ukn 59.
Kronika školy (1940–1960), ukn 60.
- II. SŠ Přeštice
Kronika školy (1892–1924), ukn 46.
Kronika školy (1924–1946), ukn 47.
Kronika školy (1940–1950), ukn 48.
Kronika školy (1945–1953), ukn 42.
- AO Chlumčany
Kronika obce Chlumčany (1925–1945).
- AM Přeštice
Matrika příslušníků 1930 A-N, inv. č. 160, ukn 40.

Knihy zápisů zastupitelstva 1877–1884, ukn 13.

Knihy zápisů zastupitelstva 1921–1925, ukn 20.

Knihy zápisů zastupitelstva 1940–1942.

karton 49.

- Děkanský úřad Přeštice

Puteus aquarum viventium (1710–1741), inv. č. 1.

Mnemosynon sive Monumenta et memorabilia praepositalis Przesticensis (1741–1775), inv. č. 2.

Liber Memorabilium Civitatis Przestitzensis (1748–1804), inv. č. 3.

Liber Memorabilium (1805–1863), inv. č. 4.

- MěstNV Přeštice

Knihy zápisů pléna 1946–1951, ukn 1.

Knihy zápisů pléna 1951–1958, ukn 2, Zápis ze schůze 20. ledna 1954.

Knihy zápisů pléna 1958–1960, ukn 3.

Knihy zápisů rady 1951–1955, ukn 8.

Knihy zápisů rady 1955–1958, ukn 9.

Knihy zápisů rady 1959, ukn 11.

Knihy zápisů rady 1960, ukn 12.

KT 1, Zápisy ze schůze pléna 3. září 1945.

Kronika města Přeštice I. (1840–1959), unk 145.

Kronika města Přeštice II. (1960–1986), ukn 146.

Zápisy ze schůzí kulturní komise, KT 4.

Zápisy ze schůzí rady 1969, kar 3.

Zápisy ze schůzí rady 1970, kar 45.

Zápisy ze schůzí rady 1971–1972, kar 46.

Zápisy ze schůzí rady 1973–1974, kar 47.

Zápisy ze schůzí rady 1982–1983, Zápis ze schůze 30. března 1983.

Zápisy ze schůzí rady 1984–1985, kar 53.

Zápisy ze schůzí rady 1985–1986, kar 54.

Zápisy ze schůzí rady 1987, kar 55.

KT 108.

- MNV Radkovice

Kronika obce Radkovice (1919–1982), ukn 3.

- ONV Přeštice 1. část
 - kar 101, Zápis ze schůze rady ONV Přeštice 12. května 1951, čl. 2. Zpráva o průběhu očisty lidových knihoven.
- OÚ Přeštice
 - Census 1900 Přeštice, Nr. 60.
 - Census 1921 Přeštice, Nr. 452.
- Osobní výkazy učitelů (1925–1954), kar 22. (dodatky)
- ZŠ Chlumčany
 - Kronika obecné školy (1899–1935), inv. č. 79.
- ZŠ Přeštice
 - Kronika školy (1896–1906).
 - Kronika školy (1960–1988).

Dokumenty uložené u původců

- Farnost Přeštice, Kronika fary Přeštice (1862–1993).
- Osobní archiv Jaroslava Brunáta, Soukromá kronika Václava Sedláčka I. 1870–1938 (1945).
- Osobní archiv Jaroslava Brunáta, Soukromá kronika Václava Sedláčka II. a III. (1938) 1945–1959.
- Základní škola Josefa Hlávky, Kronika ZŠ Josefa Hlávky (1988–dodnes).

Prameny vydané a edice:

Sbírky zákonů:

- Zákon č. 95/1948 Sb., o základní úpravě jednotného školství (školský zákon). In: Sbírka zákonů a nařízení republiky Československé. 10. 5.1948.
- Zákon č. 31/1953 Sb., o školské soustavě a vzdělávání učitelů (školský zákon). In: Sbírka zákonů republiky Československé. 7. 5. 1953.
- Zákon č. 186/1960 Sb. o soustavě výchovy a vzdělávání (školský zákon). In: Sbírka zákonů Československé socialistické republiky. 28. 12. 1960.
- Zákon č. 63/1978 Sb. o opatřeních v soustavě základních a středních škol. In: Sbírka zákonů Československá socialistická republika. 23. 6. 1978.
- Zákon č. 29/1984 Sb. o soustavě základních a středních škol (školský zákon). In: Sbírka zákonů Československá socialistická republika. 4. 4. 1984.
- Zákon č. 171/1990, kterým se mění a doplňuje zákon č. 29/1984 Sb., o soustavě základních a středních škol (školský zákon). In: Sbírka zákonů České a Slovenské federativní republiky. 18. 5. 1990.
- Zákon č. 138/1995 Sb., kterým se mění a doplňuje zákon č. 29/1984 Sb., o soustavě základních a středních škol (školský zákon), ve znění zákona č. 188/1988 Sb., zákona č. 171/1990 Sb., zákona č. 522/1990 Sb., zákona č. 134/1993 Sb., zákona č. 190/1993 Sb., zákona č. 331/1993 Sb., nálezu Ústavního soudu České republiky č. 49/1994 Sb. a zákona č. 256/1994 Sb., a zákon České národní rady č. 76/1978 Sb., o školských zařízeních, ve znění zákona České národní rady č. 31/1984 Sb., zákona České národní rady č. 390/1991 Sb. a zákona č. 190/1993 Sb. In: Sbírka zákonů České republiky. 27. 7. 1995.
- Organizační směrnice pro základní devítileté školy č. 18/1967, článek 9, odst. 6, Věstník ministerstva školství a ministerstva kultury a informací 1967, s. 186.
- Instrukce ministerstva školství ČSR o organizaci základní školy č. 18/1979, čl. 17, odst. 1, Věstník ministerstva školství a ministerstva kultury ČSR 1979, s. 183.
- Instrukce ministerstva školství ČSR o základní škole č. 8/1985, čl. 14, odst. n, Věstník ministerstva školství a ministerstva kultury ČSR 1985, s. 109.
- Zákon č. 561/2004 Sb. o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon). In: Sbírka zákonů České republiky, částka 160, č. 561, Praha 2004.

- Zákon č. 80/1920 Sb., o pamětních knihách obecních. In: Sbíрка zákonů a nařízení státu československého, částka 16, Praha 1920.
- Nařízení č. 211/1921 Sb., kterým se provádí zákon o pamětních knihách obecních. In: Sbíрка zákonů a nařízení státu československého, částka 51, Praha 1921.
- Vládní nařízení č. 169/1932 Sb. o pamětních knihách obecních. In: Sbíрка zákonů a nařízení státu československého, částka 64, Praha 1932.
- Výnos č. 69421/1955 Ministerstva kultury o vedení kronik poř. č. 15/56 Sbířky instrukcí pro národní výbory 1956.
- zákon 367/1990 Sb.
- Zákon č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů. In: Sbířka zákonů Česká republika, částka 32, Praha 2000.
- Zákon č. 499/2004 Sb., o archivnictví a spisové službě. In: Sbířka zákonů č. 329/2012, částka 120, Praha 2012.

Literatura:

- BARTOŇ Jiří, *O kronikách obcí*, Praha 2009.
- BIEGEL Richard – OTTOVÁ Michaela – ROYT Jan, *Divotvůrkyně přeštická: 300 let obrazu a poutí*. České Budějovice, 2012.
- CUKR Jiří, *Pohled na události let 1900–1950 v městysi Ledenice na základě komparace zápisů v obecních, farních a školních kronikách* (diplomová práce).
- HÁBL Jan, *Přehled dějin pedagogiky*, Hradec Králové 2010.
- HOSÁK Ladislav, *Rukověť obecního kronikáře*, Brno 1927.
- JAROLÍMKOVÁ Jaroslava – SOVADINA Miloslav, *Školní kroniky na okrese Česká Lípa*, Bezděz 12, 2003, s. 367–389.
- KASTL Jan, *100. výročí školní budovy v Přešticích*, Ředitelství ZŠ Přeštice, Přeštice 1987.
- KAZIMOUR Josef, *Návod k vedení pamětních knih*, Praha 1921.
- KOKOŠKOVÁ Věra, *Osobnosti Přešticka*, Plzeň 2012.
- KÖNIGSMARK Jan, *Odkaz Jakuba Jana Ryby dnešní době*, Přeštice 2009.
- KÖNIGSMARK Jan, *Dějiny a současnost barokního kostela v Přešticích*, Přeštice 2010.
- KROTILOVÁ, Jana, *Farní kroniky jako historický pramen (Slánsko)*, Slánský obzor 14, 2007, s. 17–26.
- MARKUS Antonín, *Pamětní kniha obecní*, Praha 1922.

- MRŇA Jaroslav, *Farní kroniky jako pramen církevních a sociálních dějin na příkladu pamětních knih farností v děkanství velkomeziříčském* (disertační práce), s. 53.
- NAXERA Karel a kol., *Školy na Přešticku*, Přeštice 2010.
- OPPELTOVÁ, Jana – SLAVÍKOVÁ, Věra, *Poklady farních archivů – 2. Pamětní knihy farností*, Informace královéhradecké diecéze, ročník 18, č. 2, 2008.
- PELANT Jan, *Města a městečka západočeského kraje*. Plzeň, 1988.
- *Příručka kronikáře: prozatímní pokyny pro vedení obecních kronik*, Praha: Ministerstvo informací a osvěty 1951.
- Příručná kniha zákonův pro školy obecné v královstvích a zemích v c.kr. říšské radě sv. 1., Vídeň 1874.
- PUBAL Václav, *Kroniky a kronikáři*, Praha 1976.
- ŘIČÁK Emanuel Václav, *Dějepis města Přeštic a jeho okolí*. Praha, 1864.
- SMETANOVÁ Jaroslava, *Kritické roky 1968 a 1969 v zápisech jihočeských a západočeských kronikářů*, Středočeský sborník historický 41, 2015, s. 134–145.
- SOMR Miroslav a kol., *Dějiny školství a pedagogiky*, Praha, 1987.
- SCHWIPPEL Jindřich, *Krátké zamyšlení nad dnešním stavem obecního kronikářství*, Středočeský sborník historický, 2015, č. 41, s. 6–7.
- ŠIKULA Martin, *Pamětní kniha obecní v dvacetiletí obnovené svobody a samosprávy: Sonda do stavu českého obecního kronikářství v letech 1990–2010 v kontextu s 90. výročím první legislativní úpravy k povinnosti vedení obecních kronik*, Muzeum: muzejní a vlastivědná práce 48, 2010, č. 2, s. 38–52.
- ŠOTNAROVÁ Lidmila –KAŠUBOVÁ Marie –GOŠOVÁ Růžena, *Jak vést kroniku obcí a měst*, Brno 2009.
- TEJČEK Michal, *Mikuláš Sexstetter, první historik (nejen) přeštický*. In: Marie Wasková (ed.), *Sborník k poctě Evy a Karla Waskových, západočeských archivářů*, Plzeň 2011, s. 139–150.
- TEJČEK Michal, *Barokní škola v Přešticích dle školního a vyučovacího řádu*, Pod Zelenou Horou, 2008, č. 1, s. 8.
- TEJČEK Michal, *Emanuel Václav Řičák (1824–1904) Dobrý kněz a hospodář*, Přeštice 2014.
- TEJČEK Michal – HRUBÁ Hana – ŠIROKÝ Radek, *Dějiny Přeštic I. díl, Počátky Přeštic (do roku 1420)*. Přeštice, 2016, s. 38.

- WAGNEROVÁ, Miluše, Farní kronika Olešnice (1787–1887), České Budějovice 2008. (bakalářská práce)

Internetové zdroje

- Kronika 1. Základní školy Přeštice (1960–1988). Porta fontium [online]. [cit. 2020-07-06]. Dostupné z: <http://www.portafontium.eu/chronicle/soap-pj/00310-skola-prestice-1960-1988>
- Kronika fary Přeštice (1710–1741). Porta Fontium [online]. Státní oblastní archiv v Plzni [cit. 2020-7-20]. Dostupné z: <http://www.portafontium.eu/chronicle/soap-pj/00314-dekanstvi-prestice-1710-1741>
- Kronika fary Přeštice (1741–1775). Porta Fontium [online]. Státní oblastní archiv v Plzni [cit. 2020-7-22]. Dostupné z: <http://www.portafontium.eu/chronicle/soap-pj/00314-dekanstvi-prestice-1741-1775>
- Kronika fary Přeštice (1748–1804). Porta Fontium [online]. Státní oblastní archiv v Plzni [cit. 2020-7-22]. Dostupné z: http://www.portafontium.eu/iipimage/30560199/soap-pj_00314_dekanstvi-prestice-1748-1804_0100
- Kronika fary Přeštice (1805–1863). Porta Fontium [online]. Státní oblastní archiv v Plzni [cit. 2020-7-22]. Dostupné z: <http://www.portafontium.eu/chronicle/soap-pj/00314-dekanstvi-prestice-1805-1863>
- Kronika chlapecké školy obecné Přeštice I. (1928–1952). Porta Fontium [online]. Státní oblastní archiv v Plzni [cit. 2020-5-23]. Dostupné z: <http://www.portafontium.eu/chronicle/soap-pj/01390-skola-prestice-1928-1952>
- Kronika chlapecké školy obecné Přeštice II. (1940–1945). Porta Fontium [online]. Státní oblastní archiv v Plzni [cit. 2020-5-23]. Dostupné z: <http://www.portafontium.eu/chronicle/soap-pj/01390-skola-prestice-1940-1945>
- Kronika města Přeštice I. (1980–1959). Porta fontium [online]. [cit. 2020-07-07]. Dostupné z: <http://www.portafontium.eu/chronicle/soap-pj/00301-mesto-prestice-1867-1959>
- Kronika města Přeštice II. (1960–1986). Porta fontium [online]. [cit. 2020-07-07]. Dostupné z: <http://www.portafontium.eu/chronicle/soap-pj/00301-mesto-prestice-1960-1986>

- Kronika města Přeštice III. (1987–2004). Porta fontium [online]. [cit. 2020-07-07]. Dostupné z: <http://www.portafontium.eu/chronicle/soap-pj/01193-mesto-prestice-1987-2004>
- Kronika obecné školy Přeštice (1867–1895). Porta Fontium [online]. Státní oblastní archiv v Plzni [cit. 2020-5-23]. Dostupné z: <http://www.portafontium.eu/chronicle/soap-pj/00311-skola-prestice-1867-1895>
- Kronika obecné školy Přeštice (1896–1906). Porta Fontium [online]. Státní oblastní archiv v Plzni [cit. 2020-5-23]. Dostupné z: <http://www.portafontium.eu/chronicle/soap-pj/00310-skola-prestice-1896-1906>
- Kronika školy (1885–1914). Porta fontium [online]. Státní oblastní archiv v Plzni [cit. 2020-07-06]. Dostupné z: <http://www.portafontium.eu/chronicle/soap-pj/00312-skola-prestice-1885-1914>
- Kronika školy (1914–1940). Porta Fontium [online]. Státní oblastní archiv v Plzni [cit. 2020-5-23]. Dostupné z: <http://www.portafontium.eu/chronicle/soap-pj/00312-skola-prestice-1914-1940>
- Kronika školy (1940–1950) Porta fontium [online]. Státní oblastní archiv v Plzni [cit. 2020-07-06]. Dostupné z: <http://www.portafontium.eu/chronicle/soap-pj/00313-skola-prestice-1940-1950>
- Kronika školy (1945–1953) Porta fontium [online]. Státní oblastní archiv v Plzni [cit. 2020-07-06]. Dostupné z: <http://www.portafontium.eu/chronicle/soap-pj/00311-skola-prestice-1945-1953>
- Kronika školy (1958–1982) Porta fontium [online]. Státní oblastní archiv v Plzni [cit. 2020-07-06]. Dostupné z: <http://www.portafontium.eu/chronicle/soap-pj/01391-skola-prestice-1958-1982>
- Kroniky a kronikáři: Zpravodaj pro obecní kronikáře a vlastivědné pracovníky [online]. [cit. 2020-06-24]. Dostupné z: <https://kronikari.info/>
- Oficiální stránky města Přeštice [online]. [cit. 2020-07-25]. Dostupné z: <https://www.prestice-mesto.cz/>
- Základní škola Josefa Hlávky Přeštice [online]. [cit. 2020-07-26]. Dostupné z: <https://www.zsprestice.cz/index.php?id=12-13/12-13-cestny-nazev0>

Seznam příloh

Příloha č. 1 - Zákony, nařízení a předpisy pro vedení kronik

Příloha č. 2 - Přehled přeštických kronik

Příloha č. 3 - Fotografické přílohy

Příloha č. 1 - Zákony, nařízení a předpisy pro vedení kronik

Guberniální nařízení z roku 1835 o vedení obecních a farních kronik

Pamětní knihy čili kroniky mají nesporný význam nejen v historickém kontextu, ale i v mnoha jiných ohledech. Všechny na to dotazované krajské úřady a konsistoře jasně prohlásily, že svědomité vedení kronik u všech duchovních i světských obcí bude jen vítáno.

Aby bylo možno zajistit užitečné plody této dobré snahy, potěšitelného znamení vlasteneckého smýšlení a sebevědomí, které může nalézt v památkách minulosti výzvu k vlastní užitečné činnosti, a které zapisováním dobrých činů může přísněji kontrolovat samo sebe a zasévat tak semeno pro budoucí, shledává se účelným vydat následující bližší pokyny pro vedení pamětních knih.

1. Počínaje 1. lednem 1836 bude v každém městě, městysi a každém významnějším místě, farních i jiných duchovních i světských obcích, založena pamětní kniha čili kronika a bude vedena v německém jazyce pod dohledem povolaných nadřízených úřadů. Je také dovoleno, aby tyto pamětní knihy byly vedeny v jazyce latinském.

2. K tomuto úkolu je podle volby povolaného úřadu, vikariátu, magistrátu, městského rychtářství, hospodářského úřadu apod. určit schopného muže jako kronikáře, jenž má porozumění pro všeobecné dobro.

3. Kronika je majetkem duchovní nebo světské korporace nebo obce. Musí být proto zpravidla uschována v příslušném obecním domě a v případě, že by pisatel kroniky odešel z obce nebo se vzdal této uložení mu práce, musí kroniku neporušenu odevzdat nadřízenému úřadu.

4. Je příznivější, aby byla kronika psána na obyčejném foliovém formátu, na dobrém papíře a dobrým černým inkoustem ve sloupcích. Na počátku by měla obsahovat uvedení letopočtu, kdy se začala vést, jméno a povolání kronikáře. Nastoupí-li na jeho místo jiný kronikář, musí na začátku svých zápisů uvést, kdy se kroniky ujal, své jméno a povolání. Kronika musí být opatřena tuhou vazbou s koženými rohy a hřbetem.

5. Kronika má být památkou pro obec, knihou, do níž mají být zapisovány všechny pamětihodnosti týkající se obce.

6. Bude vhodné v úvodu kroniky případně odkázat na existenci dříve psané kroniky, listin, privilegií, spisů apod., které jsou uloženy v obecním archivu, nebo na dějiny obce vydané tiskem. Není na škodu, když se čas od času připojí obrazové pohledy na místo, zajímavé budovy atd. anebo situační plánky. Je obzvlášť chvályhodné, aby se do kroniky načrtly

stručné dějiny města, městyse, farní nebo světské obce s uvedením použitých pramenů. Takováto záslužná práce bude shledávána a ceněna se zvláštním zálibením.

7. Pokud jde o volbu věcí, které mají být do kroniky zaneseny, není možné vydat pro to podrobný předpis. V tomto případě se musí důvěřovat uvědomělosti kronikářů. K zaznamenání do kroniky se všeobecně hodí především všechny události a činy, které ukazují nebo mění stav a zvláštnosti obce, obraz mravů, zvyků, obyčejů a aktuálních poměrů vůbec. Tedy: události týkající se správy obce, obsazení obecních úřadů, administrativní předpisy, nařízení týkající se školství a chudinství, provádění staveb, nadání, dobročinných ústavů, občas zprávy o stavu duchovního nebo světského obecního majetku, důležitá zlepšení nebo zhoršení, změny obecních hranic nebo obecních práv, konání významných kulturních akcí, úmrtí a život vynikajících občanů, pobyt význačných osobností, popis slavností, dopady přírodních jevů, příklady většího zdražení nebo zlevnění, počet ročně pokřtěných, oddaných, zemřelých, celkový počet obyvatelstva atd.

8. Události zaznamenané do kroniky se mají vztahovat především k příslušné duchovní a světské obci. Protože však každá jednotlivá obec je společným poutem spojena se sousedními obcemi a se všemi ostatními obcemi v kraji a v zemi, nemají být z kroniky vylučovány ani události, které se sice týkají především sousedních duchovních nebo světských obcí nebo celé země, ale zároveň i obce samé.

9. Hodnota kronik spočívá ve věrném uvádění všech jednotlivých okolností – často zdánlivých maličkostí – a v jistotě, s níž se z výše zmíněných skutečností získává věrný obraz minulosti a jejích místních poměrů a okolností, vzdálených od veškeré domnělé, historicky filozofické systematizace. Kronikáři se proto mají snažit, aby přesně a jasně zaznamenali detaily událostí, slavností apod., z nichž vysvítají zvyky a mravy doby. Nerozumí se tím rozvláčnost, která je však přece lepší, než prázdná všeobecnost.

10. Nejsou požadovány žádné pragmatické dějiny, žádné komentáře kronikáře o vhodnosti mínění nebo jednání, žádná zdobnost a už vůbec žádný nabubřelý způsob psaní. Tomu se má kronikář spíše vyvarovat a jako nenucený způsob psaní mu má sloužit jednoduchý způsob středověkých letopisců. Nejsprostší zaznamenávání faktů je nejlepší a vším, co je požadováno. Údaje necht' jsou zapisovány podle časové posloupnosti. Každý jednotlivý údaj má být opatřen letopočtem na okraji kroniky, není-li tento letopočet uveden již u zápisu předchozího, v průběhu vypravování je třeba zřetelně označit měsíc a den.

11. Kronikář udělá dobře, když provede zápis okamžitě po události. Tato přesnost je zárukou věrnosti kronice.

12. Kde budou chtít vést kroniku velmi svědomitě, mohou k ní sestavit ve zvláštním svazku věcný rejstřík.

13. Každé duchovní i světské obci bude dodán jeden výtisk tohoto návodu s oznámením příkazu. Tento výtisk bude také připojen ke kronice.

14. Duchovní nebo světské obce nechají na svůj náklad podle zde obsažených údajů vyrobit příslušné knihy sestávající z 300 nebo 350 archů, očíslojí stránky, protáhnou nití a na konci knihy připojí pečeť dotyčného úřadu.

Nařízení vlády republiky Československé č. 211/1921 Sb. ze dne 9. června 1921, kterým se provádí zákon o pamětních knihách obecních

Nařízení vlády republiky Československé ze dne 9. června 1921, kterým se provádí zákon o pamětních knihách obecních. Na základě zákona ze dne 30. ledna 1920, č. 80 Sb. z. a n., se nařizuje:

§ 1. Každá politická obec jest povinna pořídití svým nákladem pamětní knihu obecní, a to nemá-li jí dosud, nejpozději do konce roku 1922. Této povinnosti jest obec zbavena jen tehdy, vede-li se tam již pamětní kniha obecní a zabezpečí-li se, že tomuto účelu bude i nadále sloužiti podle předpisu tohoto nařízení, zejména za dozoru letopisecké komise (§ 7). V mezích platných obecních zřízení mohou se dvě nebo několik obcí téhož politického okresu spojití k vedení společné pamětní knihy obecní za souhlasu nadřízených úřadů dle obecního zřízení. Pamětní knihu obecní nesmí obec zciziti a sluší jí označiti pečeti obecní na titulním listě i na každé desáté stránce.

Listy musí býti v knihu pevně sešity, očíslovány a počet jich potvrzen na titulním listě obecní radou.

§ 2. Účelem pamětní knihy obecní jest zachovati místní dějiny pro poučení budoucích.

§ 3. Kronikář (letopisec) zapíše na počátku zápisu své jméno a povolání. Úvodem k pamětem podá zeměpisný obraz obce (polohopisný plán), potom zaznamenává v časové posloupnosti pamětihodné současné události místní, které výstižně zobrazují obec po stránce hospodářské, populační, sociální, veřejně – zdravotnické, kulturní, lidopisné a náboženské.

Události, týkající se okresu, župy, země nebo státu, zaznamenává jen potud, pokud podstatně souvisí se životem v obci.

V pamětní knize obecní budiž též zaznamenáno, jaký ohlas měly v obci veliké události dějinné, na př. světová válka, vznik Československé republiky. Kronikář poznamenává si zpravidla látku pro pamětní knihu obecní do příručního sešitu a po nějaké době, až se názory na události ustálí, činí zápisy do pamětní knihy obecní, vybíraje pouze věci podstatné. Veřejné úřady a ústavy jsou povinny, aby kronikáře v této činnosti podporovaly, oznámily mu na požádání úřední data a podaly informace, pokud jest toho potřeba k účelům pamětní knihy obecní a neodporuje to platným předpisům nebo veřejným zájmům. Jestliže kronikář potřebuje dat nebo informací od místních spolků, správ velkostatků, průmyslových podniků a pod., a nedosáhne jich sám, jest na politické obci, aby smírně zakročila, po případě požádala nadřízený politický úřad o zprostředkování.

§ 4. Úkolem kronikáře pověřuje obecní zastupitelstvo jednatele místní komise osvětové, učitele, správce archivu a j., vždy však osobu, která má pochopení pro svůj vážný úkol, chce své poslání svědomitě plnit, má pro to schopnosti, znalost místních poměrů a zvláště smysl pro pravdu. V obcích, čítajících více než 10.000 obyvatelů, budiž úkol kronikáře svěřen odborníku archivnímu, musejnímu nebo kvalifikovanému úředníku obecnímu, zvláště knihovníkovi. V obcích těchto stará se kronikář, aby byla soustavně sbírána veškerá látka, vztahující se k dějinám obce. Ukládá do místního archivu úřední vyhlášky, úplné ročníky krajských časopisů, monografie a pod.

§ 5. Kronikář jest povinen zapisovati události pravdivě a věrně za dozoru letopisecké komise (§ 7). Má nárok na odměnu, již určuje obecní zastupitelstvo dle velikosti obce a počtu obyvatelstva.

§ 6. Kronikář vkládá pamětní knihu do pevného a trvalého pouzdra a uschová ji do uzamčené skříně na místě bezpečném a suchém, na vesnici zpravidla ve škole, ve městech na radnici, ve městech, která mají odborně řízené archivy, v archivě městském. Půjčiti ji domů není dovoleno. Popsaná pamětní kniha obecní budiž bezpečně uložena v místním museu, v archivu nebo v obecní knihovně.

§ 7. Letopiseckou komisi (§ 2 zákona) tvoří starosta obce a dva, v případě posledního odstavce tohoto článku tři občané, ustanovení k tomu obecním zastupitelstvem. Komise jest povinna dozíratí na úpravu pamětní knihy obecní a zápisy v ní, v pochybných případech určití zápis nebo naříditi doplnění zápisu po stránce věcné. Má-li kronikář námitky proti pokynu komise, rozhodne obecní zastupitelstvo s platností konečnou.

Na konci každého roku podá komise obecnímu zastupitelstvu zprávu o vedení pamětní knihy obecní. Sezná-li komise, že kronikář neplní svých povinností, ačkoliv ho komise

již před tím napomenula, jest obecní zastupitelstvo povinno zbaviti kronikáře jeho úkolu a ustanoviti nového. Každá národnost, jejíž příslušníci v obci obývající činí aspoň 20 procent obyvatelstva podle posledního sčítání lidu, má nárok na zastoupení v letopisecké komisi dalším občanem, a to své národnosti, a má právo žádati, aby se přiměřeným způsobem v pamětní knize obecní přihlíželo k jejímu životu.

§ 8. Do pamětní knihy obecní nahlížeti mají právo jen členové letopisecké komise.

Jiným osobám může povoliti nahlédnutí obecní rada, vyslechnuvši před tím kronikáře. Odpírá-li se toto povolení, může je uděliti nadřízený úřad politický, pokud jde o nahlédnutí v pamětní knihu obecní za účelem studijním. V obou případech děje se nahlédnutí za dozoru kronikáře, jenž o tom vede zvláštní záznam.

§ 9. Pamětní kniha obecní budiž všeobecně přístupna v úřední místnosti aspoň jednou za tři roky po čtrnáct dní za sebou jdoucích. Tuto okolnost jest veřejně vyhlásiti.

Do osmi dnů po uplynutí lhůty v odst. 1. uvedené má každý občan právo navrhnouti věcný doplněk pro pamětní knihu obecní. O návrhu rozhodne obecní zastupitelstvo s platností konečnou.

§ 10. Dozor nad prováděním zákona přísluší nadřízenému úřadu politickému, u něhož buď veden zvláštní rejstřík o pamětních knihách obecních. Až do jiné úpravy přísluší v obcích mimo sídlo tohoto úřadu okresnímu školnímu inspektorovi povinnost, aby při každé školní inspekci se vhodným způsobem přesvědčil, zda v obci se řádně vede pamětní kniha obecní. Zkoumati zápisy není jeho povinností. Shledá-li závady, jež nemohou býti krátkou cestou odstraněny, oznámí je příslušnému úřadu politickému, který zjedná nápravu. Provedení revise poznamená se v rejstříku. Nemohla-li býti provedena revise po tři léta za sebou jdoucí, ať již není v místě vůbec školy nebo nebylo v té době místních školních inspekci, jest revisí a zprávou pověřiti v stejném rozsahu, jak jest zavázán okresní školní inspektor, některou jinou důvěryhodnou osobu v téže nebo sousední obci. Tento úřad jest úřadem čestným.

§ 11. Nařízení toto nabývá účinnosti dnem vyhlášení s vyloučením území Slovenska a Podkarpatské Rusi; provede je ministr školství a národní osvěty v dohodě s ministrem vnitra.

Pro Slovensko a Podkarpatskou Rus bude vydáno nařízení zvláštní.

Vládní nařízení č. 169/1932 Sb. z. a n., o pamětních knihách obecních

Vláda republiky Československé nařizuje podle zákona ze dne 30. ledna 1920, č. 80 Sb. z. a n., o pamětních knihách obecních:

§ 1

(1) Každá politická obec jest povinna poříditi svým nákladem pamětní knihu obecní, a to, nemá-li ji dosud, nejpozději do 1. července 1933. Této povinnosti jest obec zbavena jen tehdy, vede-li se tam již pamětní kniha obecní a zabezpečí-li se, že tomuto účelu bude i nadále sloužiti podle předpisů tohoto nařízení, zejména za dozoru letopisecké komise (§ 7). V mezích platných obecních zřízení mohou se dvě nebo několik obcí téhož politického okresu spojit k vedení společné pamětní knihy obecní po schválení nadřízených úřadů k tomu příslušných. Pamětní knihu obecní nesmí obec zciziti a sluší ji označiti pečeti obecní na titulním listě i na každé desáté stránce.

(2) Listy musí býti v knihu pevně sešity, očíslovány a počet jich potvrzen na titulním listě starostou a jedním členem obecní (městské) rady. Všechny svazky pamětní knihy obecní musí býti řádně vázány.

§ 2

Účelem pamětní knihy obecní jest zachovati místní dějiny pro poučení budoucích.

§ 3

(1) Kronikář (letopisec) zapíše na počátku zápisu své jméno a povolání. Úvodem k pamětem podá popis stavu obce v těch letech, kdy pamětní kniha byla založena, potom zaznamenává v časové posloupnosti pamětihodné současné události místní, které výstižně zobrazují obec po stránce hospodářské, populační, sociální, veřejně zdravotnické, kulturní, lidopisné, náboženské a po stránce života národního.

(2) Události, týkající se okresu, země nebo státu, zaznamenává jen potud, pokud podstatně souvisí se životem v obci.

(3) V pamětní knize obecní budiž též zaznamenáno, jaký ohlas měly v obci veliké události dějinné, např. světová válka, vznik Československé republiky a pod. Zřetel budiž též vzat na jubilejní a jiné významné oslavy státní.

(4) Kronikář poznamenává si zpravidla látku pro pamětní knihu obecní do příručního sešitu a po nějaké době, až se názory na události ustálí, činí zápisy do pamětní knihy obecní, vybíraje pouze věci podstatné. Veřejné úřady a ústavy jsou povinny, aby kronikáře v této činnosti podporovaly, oznámily mu na požádání úřední data a podaly informace, pokud jest toho potřeba k účelům pamětní knihy obecní a neodporuje to platným předpisům nebo veřejným zájmům. Jestliže kronikář potřebuje dat nebo

informací od místních spolků, správ velkostatků, průmyslových podniků a pod., a nedosáhne jich sám, jest na politické obci, aby smírně zakročila, po případě požádala dozorčí úřad (§ 10) o zprostředkování.

§ 4

Úkolem kronikáře pověřuje obecní (městské) zastupitelstvo zpravidla jednatele místní komise osvětové, učitele, správce archivu, obecního (obvodního) notáře aj., vždy však osobu, která má pochopení pro svůj vážný úkol, chce své poslání svědomitě plnit, má pro to schopnosti, znalost místních poměrů a zvláště smysl pro pravdu. V obcích, čítajících více než 10 000 obyvatelů, budiž úkol kronikáře svěřen odborníku archivnímu, musejnímu nebo kvalifikovanému úředníku obecnímu, zvláště knihovníkovi. V obcích těchto stará se kronikář, aby byla soustavně sbírána veškerá látka, vztahující se k dějinám obce. Ukládá do obecního archivu úřední vyhlášky, úplné ročníky časopisů, vycházející v místě nebo v okolí, monografie, týkající se místních dějin, a pod.

§ 5

Kronikář je povinen zapisovati události pravdivě, věrně a věcně za bezprostředního dozoru letopisecké komise (§ 7) a dbáti při tom usnesení obecní (městské) rady, obecního (městského) zastupitelstva a toho, co dozorčí úřad (§ 10) ustanoví. Má nárok na odměnu, již určuje obecní (městské) zastupitelstvo podle vykonané práce, přihlížejíc k návrhu letopisecké komise.

§ 6

Kronikář vkládá pamětní knihu do pevného a trvalého pouzdra a uschová ji do uzamčené skříňe, na místě bezpečném a suchém, zpravidla ve škole, na obecním (městském) úřadě nebo na úřadě obecního (obvodního) notáře, ve městech, která mají odborně řízené archivy, v archivu městském. Půjčiti ji domů není dovoleno. Popsaná pamětní kniha obecní budiž bezpečně uložena, na př. v místním museu, v archivu nebo v obecní knihovně.

§ 7

(1) Letopiseckou komisi (§ 2 zák. č. 80/1920 Sb. z. a n.) tvoří starosta obce a dva občané, ustanovení k tomu obecním (městským) zastupitelstvem, v případě posledního odstavce ještě další občané. Komise jest povinna dozíratí na úpravu pamětní knihy obecní a zápisy v ní, v pochybných případech určí zápis nebo nařídí změnu, doplnění nebo opravu zápisu po stránce věcné. Má-li kronikář námitky proti pokynu komise, rozhodne obecní (městská) rada a v druhé stolici obecní (městské) zastupitelstvo s platností konečnou.

Z rozhodnutí obecní (městské) rady může se odvolati i letopisecká komise. Tím není dotčeno právo dozoru podle § 10.

(2) Na konci každého roku podá komise obecnímu (městskému) zastupitelstvu zprávu o vedení pamětní knihy. Sezná-li komise, že kronikář neplní svých povinností, ačkoliv ho komise již před tím napomenula, jest obecní (městské) zastupitelstvo povinno zbaviti kronikáře jeho úkolu a ustanoviti nového.

(3) Každá národnost, jejíž příslušníci v obci obývající činí aspoň 20 procent obyvatelstva obce podle posledního sčítání lidu, má nárok na zastoupení v letopisecké komisi dalším občanem, a to své národnosti, pokud se jí nedostalo zastoupení už ve tříčlenné komisi podle odst. 1. tohoto paragrafu.

§ 8

(1) Členové letopisecké komise mohou kdykoliv nahlédnouti do pamětní knihy obecní. Totéž právo přísluší i zástupci dozorčího úřadu (§ 10).

(2) Jiným osobám může povolití nahlédnutí obecní (městská) rada, vyslechnuvši před tím kronikáře. Odpírá-li se toto povolení, může je udělití dozorčí úřad (§ 10), pokud jde o nahlédnutí v pamětní knihu obecní za účelem studijním. V obou případech děje se nahlédnutí za dozoru kronikáře, jenž o tom vede zvláštní záznam.

§ 9

(1) Pamětní kniha obecní budiž vyložena k veřejnému nahlédnutí na obecním (městském) úřadě nejméně jednou za tři roky po čtrnáct dní jdoucích za sebou. Tuto okolnost jest včas předem obvyklým způsobem veřejně vyhlásiti.

(2) Do osmi dnů po uplynutí lhůty uvedené v odst. 1. má každý občan právo navrhnouti věcnou změnu, doplnění nebo opravu zápisu v pamětní knize obecní. O návrhu rozhodne obecní (městská) rada a v druhé stolici obecní (městské) zastupitelstvo s platností konečnou. Tím není dotčeno právo dozoru podle § 10.

§ 10

Dozor nad prováděním zákona a tohoto nařízení přísluší nadřízenému úřadu politickému, u něhož buď veden zvláštní rejstřík o pamětních knihách obecních. Tento úřad vede zvláště dozor nad tím, aby v obcích byly vedeny řádně pamětní knihy obecní. Shledá-li závady, jest oprávněn a povinen zjednati potřebnou nápravu. K témuž cíli může úřad uložití obcím, aby určitý zápis byl v pamětní knize proveden nebo byl vyškrtnut, pozměněn, opraven, doplněn nebo vůbec náležitě upraven tak, jak úřad stanoví. Nevyhoví-li obec příkazu dozorčího úřadu, ač upomenuta, může týž zjednati nápravu vlastními orgány na útraty obce. V těchto případech je obec povinna k žádosti zmíněného

úřadu ustanoviti jiného kronikáře na místo dosavadního. Výkonem dozoru, pokud nečiní tak sám, může úřad pověřiti důvěryhodné osoby, které tento úkol plní jako úřad čestný.

§ 11

Tímto nařízením se zrušuje vládní nařízení ze dne 9. června 1921, č. 211 Sb. z. a n., kterým se provádí zákon o pamětních knihách obecních. Předpisy tohoto nařízení mají v zemi Podkarpatoruské platnost, dokud se její sněm v mezích své působnosti neusnese na zvláštním zákoně o pamětních knihách obecních.

§ 12

Nařízení toto nabývá účinnosti dnem vyhlášení; provede je ministr školství a národní osvěty v dohodě s ministrem vnitra.

Provolání kronikářům v květnových dnech 1945

Obecním kronikářům!

Velká historická doba, kterou náš národ a stát prožíval v posledních 7 letech, kdy přes údobí nejhoršího útlaku dospěl k počátkům nového svobodného života, zasáhla hluboce i do života našich krajů a obcí a způsobila tu pronikavé změny: budou to truchlivé, smutné a černé stránky v dějinách našich obcí a měst, ale budou i jasné a slavné kapitoly o nepoddajném odporu národa proti cizím vetřelcům a odhodlaném boji za svobodu. Jest krásným a odpovědným úkolem obecních kronikářů, aby do obecních pamětních knih zapsali věrně a pravdivě, co se v jejich obci stalo. Bude to nejen obraz velké doby pro generace příští v jejich obci, nýbrž i důležitý materiál pro soudobé dějiny státu a národa. Proto přistupujte ke svému úkolu se vši vážností a odpovědností historika, který sbírá z pramenů a pamětí dobře ověřených a zpracovává je v pravdivý a věrný obraz minulosti, aby z něho se mohli učit budoucí.

Zejména připomínáme:

1. Buďte pamětlivi, že v obecních pamětních knihách mají být zaznamenány zprávy místní, případně užšího okolí. Nerozepisujte se tedy o událostech celostátních a celonárodních obecně, nýbrž sledujte jejich ohlas v obci, případně důsledky, jež pro obec z nich vplynuly.
2. Doplněte pamětní knihy zprávami od té doby, z níž jsou poslední zápisy, aby nevznikly časové mezery.
3. Zvláštní péči věnujte vypsání událostí v obci v roce před mnichovským diktátem, kdy národ se odhodlaně stavěl k obraně své svobody a státní nezávislosti

Směrnice č. 62.838/50-I/2 o vedení obecních kronik, In: Sbírka oběžníků pro KNV, poř. č. 1275/50-II

Jednou z důležitých složek naší kulturní činnosti je obecní kronikářství jako prostředek dokumentace vývoje našich hospodářsko společenských poměrů od kapitalismu k socialismu a zároveň jako nástroj pro politické uvědomování a orientaci mas pracujícího lidu vesnice.

Tyto úkoly může obecní kronikářství plnit jen pod podmínkou, že veškerá práce obecního kronikářství bude postavena na vědeckou základnu historického materialismu, že bude oproštěna od dřívější lhostejnosti, falešné objektivity a t. zv. nestranosti v otázkách třídního boje; tak se kronika stane pravdivým dokumentem budovatelského úsilí pracujících a jejich boje s reakčními silami, obrazem života a práce venkovského lidu, který nastupuje na dráhu socialismu.

1. Místní národní výbor je povinen vést obecní kroniku jako doklad o politickém životě, hospodářském budování a kulturním růstu našeho lidu.
2. Místní národní výbory, které dosud kroniku nemají, zřídí ji do konce roku 1951. Do téže lhůty nutno opatřit kroniku zápisy z let 1945–1951.
3. Není-li možno zajistit řádné vedení obecní kroniky jiným způsobem, mohou se místní národní výbory v menších obcích se schválením okresního (jednotného, ústředního) národního výboru sdružit a vést společně obecní kroniku.
4. Místní národní výbor pečuje o vedení kroniky kulturní (osvětovou) komisí. Tato komise schvaluje všechny zápisy v kronice.
5. Zápisy do kroniky provádí kronikář za pomoci dále uvedených dobrovolných spolupracovníků. Funkcí kronikáře pověří místní národní výbor vždy takového uvědomělého občana, oddaného lidově demokratickému zřízení, který svou politickou vyspělostí a odbornými znalostmi zaručuje správné vedení kroniky. Jako spolupracovníky kronikáře ustanoví místní národní výbor: ideového spolupracovníka, dokumentátora (sběratele dokladů a zpráv) a podle okolností i písaře. V obcích s více než 10.000 obyvateli a v sídlech okresních národních výborů má být funkcí pověřen odborník archivní, musejní, knihovnický nebo jiná odborně kvalifikovaná osoba. Kronikáři přísluší za jeho práci odměna, kterou určí místní národní výbor podle socialistických zásad o odměňování práce. Pokud bude možno přiznat odměnu kronikáři, který je státním zaměstnancem, stanoví se zvláště.
6. Kronikář je povinen pravdivě, věrně a věcně zapisovat události v obci, hlavně ty, které vystihují účast obce při budování socialismu.

7. Národní výbory, jiné orgány veřejné správy, ústavy, spolky a jiné instituce jsou povinny kronikáři na jeho požádání poskytnout zprávy a údaje potřebné pro psaní kroniky, pokud poskytnutí těchto zpráv není v rozporu se zachováním vojenského, úředního, hospodářského nebo jiného tajemství nebo pokud tomu nebrání jiné závažné důvody.
8. Kronikář a jeho spolupracovníci musí pečlivě dbát toho, aby při psaní kroniky bylo zachováno tajemství vojenské, úřední, hospodářské nebo jiné.
9. Kronikář musí dbát připomínek místního národního výboru stejně jako připomínek místního národního výboru.
10. Před vlastním psaním kroniky dělá si kronikář záznamy do příručního sešitu hned po událostech a v takovém pořadí, v jakém se v obci vyskytly. Tyto záznamy předkládá čtvrtletně ke schválení kulturní (osvětové) komisi a touto schválené vhodným způsobem veřejně vyloží. Tím se umožní, aby se staly předmětem diskuse všeho občanstva a plnily tak svou úlohu uvědomovací a propagační. Záznam v příručním sešitě upraví kronikář podle připomínek z řad občanstva podle schválení kulturní (osvětové) komise.
11. Při psaní kroniky запиše kronikář nejdříve své jméno a povolání a stejná data uvede i o svých spolupracovnících. Stručně запиše také svůj životopis. Zápis o pamětihodných událostech, které výstižně zobrazují obec na její cestě k socialismu po stránce politické, hospodářské, sociální a kulturní, upraví kronikář podle záznamu v příručním sešitu úhrnně za dobu jednoho roku.
12. Události, které se týkají okresu, kraje nebo státu, zaznamenává kronikář jen potud, pokud mají zvláštní vztah k obci.
13. Kroniku je nutno ukládat v pevném a trvanlivém pouzdře na bezpečném a suchém místě v úřadovně místního národního výboru, v městech v městských archivech. Obecní kroniku je třeba opatřit pevnou vazbou a její stránky očíslovat.
14. Titulní list kroniky kromě označení „Obecní kronika“, obec, okres, se doplní klausulí o počtu stran, datem, razítkem a podpisy předsedy a referenta místního národního výboru pro školství, osvětu a tělesnou výchovu.
15. Nahlédnutí do kroniky pro úřední potřebu, z důvodů studijních nebo jiných lze jen v úředních místnostech MNV za přítomnosti kronikáře nebo zaměstnance místního národního výboru.
16. Zápisy do kroniky za běžný rok musí být dokončeny do 30. dubna roku následujícího.

17. Obecní kronika necht' je vyložena k veřejnému nahlédnutí u MNV každého roku 15 dnů, a to od 1. do 15. května. Vyložení necht' je nejdříve veřejně vyhlášeno. Do 15. dnů po uplynutí této lhůty mohou být proti zápisu v kronice podány námitky; o nich rozhodne národní výbor.
18. Vždy po 5 letech vyhotoví místní národní výbory opis kroniky na psacím stroji v trojím vyhotovení. Jeden opis si ponechá místní národní výbor, druhý bude zaslán okresnímu národnímu výboru a třetí bude uložen v krajském archivu.
19. Při újezdních Osvětových besedách ustanoví okresní národní výbory kronikářského důvěrníka z řad nejuvědomělejších a nejzkušenějších kronikářů, který bude poradcem ostatních kronikářů.
20. Okresní národní výbory vedou o obecních kronikách rejstřík.
21. Místní národní výbor podléhá ve své péči o kroniku dozoru okresního a krajského národního výboru, ministerstva informací a osvěty a ministerstva vnitra.

Směrnice ministerstva školství a kultury z 30. ledna 1956 o vedení kronik

Důležitou složkou kulturní činnosti v obcích je obecní kronikářství. V obecních kronikách se, jako v historickém pramenu, písemnými záznamy i jinými doklady zachybuje obraz života a vývoje našich obcí na jejich cestě k socialismu. Zároveň se kroniky užívá jako významného osvětového prostředku pro politické uvědomování a posilování našeho lidu v jeho budovatelském úsilí. Aby kronikářství mohlo tyto úkoly plnit, je třeba, aby vycházelo ze zásad historického materialismu jako ze spolehlivé vědecké základny pro hodnocení přírodních a společenských jevů. Kronikářské záznamy proto musí být oproštěny od dřívější falešné, předstírané objektivnosti a lhostejnosti k otázkám třídního boje, neboť jen tak se kronika stává důležitým historickým pramenem a osvětovým prostředkem.

Protože v četných kronikách, vedených u národních výborů, zápisy ještě mají různé nedostatky, chybí v nich zápisy za delší dobu nebo nejsou dokonce vůbec zřízeny, vydává ministerstvo kultury pro vedení obecních kronik tyto směrnice:

Čl. 1 Základní ustanovení

- (1) U každého místního národního výboru musí být vedena kronika.
- (2) V Praze se vede kronika u ústředního národního výboru, do níž se zaznamenávají nejvýznamnější události, které se staly na území Velké Prahy. U obvodních národních výborů se vede mimo to podrobnější kronika o událostech, které se staly v obvodu působnosti těchto národních výborů.

(3) V ostatních velkých městech, jako je v Brně, Plzni a Ostravě, mohou být kroniky vedeny buď obdobně jako v Praze, může být vedena jen kronika jediná, anebo – je-li to účelné – jen samostatná kronika v každém městském obvodu.

Čl. II. Obsah zápisů

(1) Do obecní kroniky se zaznamenávají zprávy a údaje, jimiž se líčí obraz obce na všech úsecích jejího života, tedy zejména hospodářské budování, politický a kulturní život v obci.

(2) Události, které se týkají okresu, kraje nebo státu, se zaznamenávají tehdy, jestliže se orazily v životě obyvatel obce.

(3) Do kroniky mohou být zapisovány průběh a líčení vojenských akcí z osvobozovacích bojů v roce 1945, v dalších letech popis vojenských slavností, účast armády při spolupráci a družbě s občanstvem, vylíčení pomoci armády při naléhavých úkolech národohospodářských nebo při živelných pohromách, vylíčení pietních aktů (odhalování vojenských pomníků, kladení věnců k pomníkům apod.).

Čl. III. Kronikář

(1) Funkcí kronikáře pověřuje rada místního národního výboru jen takového občana oddaného lidově demokratickému zřízení, který politickou vyspělostí a všeobecnými znalostmi zaručuje řádné vedení kroniky; podle potřeby ustanovuje též jeho spolupracovníky, a to ideového pracovníka, který je poradcem kronikáře ve věcech ideologických a dokumentátora, který pomáhá kronikáři při sběru dokladů a zpráv, po případě i písaře.

(2) Není-li možno v obci nalézt vhodného dobrovolného pracovníka pro funkci kronikáře, může dát odbor pro školství a kulturu rady okresního národního výboru souhlas, aby vedením kroniky byl pověřen kronikář ze sousední obce. Tento souhlas může však být udělen jen výjimečně a jen pro malou obec.

(3) V obcích s více než 10.000 obyvateli a v sídlech okresních národních výborů má být funkcí kronikáře pověřen zpravidla archivář, pracovník musea nebo jiná odborně kvalifikovaná osoba.

Čl. IV. Práva a povinnosti kronikáře

(1) Kronikář je povinen pravdivě, věrně a věcně zapisovat události, které se staly v obci, zejména ty, které vystihují účast obce při budování socialismu. Přitom musí kronikář dbát pokynů rady místního národního výboru a pracovníků odborů kultury rady národních výborů vyšších stupňů a ministerstva kultury.

(2) Kronikář je oprávněn požádat výkonné orgány národních výborů a jiné orgány státní správy, dobrovolné a jiné organizace o poskytování zpráv a údajů potřebných pro zápisy do kroniky. Uvedené orgány jsou při poskytování zpráv a údajů povinny dbát předpisů o zachování státního, hospodářského a služebního tajemství.

(3) Kronikář i jeho spolupracovníci jsou povinni pečlivě dbát toho, aby státní, hospodářské a služební tajemství, o němž se dovědí při výkonu své funkce, bylo přísně zachováno. Údaje, které nebyly zveřejněny v tisku, rozhlase nebo jinými prostředky, a které by prozrazovaly státní, hospodářské nebo služební tajemství, nesmějí být v kronikách uváděny.

Čl. V. Vnější úprava kroniky

(1) Titulní list kroniky označí kronikář nebo jeho spolupracovník nadpisem „Kronika“, obec, okres, Pod tím se připojí datum založení kroniky, razítko rady národního výboru a podpis předsedy místního národního výboru. Na rubu titulního listu se uvede záznam o počtu stran v kronice, který se potvrdí stejným způsobem jako údaje na přední stránce titulního listu. Kronika musí být pevně vázána a její stránky ručně číslovány. Kroniku je nutno ukládat v pevném a trvanlivém pouzdře na bezpečném a suchém místě v úřadovně místního národního výboru, v městech pak v městských archivech. Také přílohy ke kronice je třeba bezpečně uložit.

(2) Nový kronikář zapíše do kroniky vždy nejprve své jméno, jména a povolání svých spolupracovníků. Dále uvede svůj stručný životopis.

Čl. VI. Příprava zápisů

(1) Před zapisováním do kroniky si činí kronikář záznamy do příručního sešitu s číslovanými stránkami nebo na volných číslovaných listech v takovém pořadí, v jakém se události v obci staly. Tyto záznamy je třeba pořizovat soustavně v průběhu celého roku.

(2) Návrh zápisů, které mají být podle těchto záznamů provedeny, sestaví kronikář úhrnně za celý rok tak, aby výstižně zachycovaly všechny důležitější události v obci v oblasti hospodářské, politické a kulturní. Návrh zápisů za uplynulý rok předloží nejdéle do 15. března následujícího roku stálé kulturní komisi a obsah zápisů s ní projedná. Potom předloží návrh zápisů radě (místního) národního výboru ke schválení. Schválený návrh pak zapíše do kroniky.

(3) Doklady, shromážděné jako přílohy k zápisům, kronikář očísluje a uloží se seznamem ve zvláštním obalu.

Čl. VII. Účast veřejnosti

Každého roku v době od 9. do 24. května vyloží se u národního výboru kronika k veřejnému nahlédnutí. Vyložení je třeba předem veřejně vyhlásit, aby se zápisy staly předmětem diskuse občanů a sloužily tak k jejich uvědomování. Jsou-li z řad občanstva k zápisům připomínky, požádá kronikář radu místního národního výboru o rozhodnutí, zda k nim má být přihlédnuto.

Čl. VIII. Používání kroniky

(1) Zápisů v kronice používají kronikář i osvětoví pracovníci při osvětové práci, např. při besedách s občany apod.

(2) V době, kdy není kronika vyložena, je možné do ní nahlédnout jen v úřadovně národního výboru za přítomnosti kronikáře nebo zaměstnance, kterého k tomu určí rada místního národního výboru. Osoby, které nejsou k tomu oprávněny, nesmějí používat údajů uvedených v kronice k statistickému zjišťování.

Čl. IX. Archivování kronik

Díly kronik, v nichž záznamy končí zápisem starším padesáti let, je třeba uložit do příslušného okresního archivu, popř. do jeho depotu, po předběžné dohodě s jeho vedoucím. Pro osvětové a badatelské účely mohou být tyto díly kronik vyžádány kronikářem k nahlédnutí, předloží-li písemné pověření příslušného výkonného orgánu národního výboru.

Čl. X. Náklady na vedení kronik

Potřebnou částku na odměny kronikářům a na kroniky zajišťuje příslušný národní výbor ve svém rozpočtu. Poskytování odměn kronikářům bude upraveno zvláště.

Čl. XI. Řízení a dozor

(1) Na řádné vedení kronik a dodržování lhůt stanovených pro kronikářské práce dozírají odbory kultury a pro školství a kulturu (pro kulturu) rad krajských a okresních národních výborů a ministerstvo kultury.

(2) Odbory pro školství a kulturu (pro kulturu) rad okresních národních výborů jsou povinny vést evidenci o stavu kronik v jednotlivých obcích a pečovat o politickou a odbornou výchovu kronikářů.

Čl. XII. Přejícná ustanovení

(1) V obcích, kde kronika dosud nebyla založena anebo se ztratila, musí být založena nejpozději do konce dubna 1956. V kronice, která se zakoupí z prostředků místního národního výboru, bude do té doby mimo životopis kronikáře a jeho spolupracovníků zapsán popis obce a s kronikářskými pracemi za r. 1955 musí být alespoň započato.

Události od roku 1945 do konce roku 1954 se zapíší do kroniky ve formě jediného zápisu, v němž budou souhrnně zhodnoceny nejdůležitější události, které se staly v obci v tomto období. Přitom bude zvlášť přihlédnuto k osvobození sovětskou armádou a k událostem v r. 1948. Zápis je možno podle potřeby rozdělit ve dvě stati; v první se zhodnotí události od r. 1945 do roku 1948, v druhé události od r. 1948 do konce roku 1954. Zápis lze pořídit buď podle zachovaných dokladů nebo – není-li to možné – podle výpovědí tří hodnověrných pamětníků, jejichž jména se uvedou v zápise. Tento zápis je třeba provést do konce září 1956. Zároveň se zaznamená důvod, proč kronika nebyla do té doby psána. Zápisy za r. 1955 se provedou stejným způsobem jako zápisy za běžný rok.

(2) Byla-li kronika dříve vedena, avšak v zápisech nebylo po určitou dobu pokračováno, je nutno, aby nejdéle do konce září 1956 byly chybějící zápisy doplněny, nebo nahrazeny souhrnným zápisem, pořízeným obdobným způsobem jako v odstavci 1.

(3) V každém případě předloží kronikář návrh dodatečných zápisů, pořízených podle odstavců 1 a 2 za období do konce r. 1954, nejpozději do 1. září 1956; v Praze, Brně, Plzni a Ostravě nejpozději do konce roku 1956.

Čl. XIII. Závěrečné ustanovení

Touto instrukcí se ruší směrnice ministerstva informací a osvěty poř. č. 1275/50 Sb. ob. Náměstek ministra: Zdislav Buřival v. r.

Pokyny ministerstva kultury ČSR ke zhodnocení kronikářských záznamů za léta 1968 a 1969

Ministerstvo kultury ČSR upozorňuje všechny odbory kultury krajských národních výborů na potřebu zhodnotit práci kronikářů za léta 1968 a 1969 a uvést na pravou míru zápisy za toto období, pokud nejsou v souladu se zásadami politiky strany a vlády.

Protože záznam v kronice, provedený po schválení radou místního národního výboru (městského národního výboru) ve smyslu o vedení kronik ze dne 3. ledna 1956, čj. 69.421/1955/poř. č. 15/1956 Sb. instru. je úředním výkonem, lze jej změnit či opravit jen novým záznamem, schváleným radou MNV (MěNV), s výslovným uvedením, že se tím opravují předchozí záznamy (s uvedením stran). V kronice nelze nic škrtat, zalepovat, vytrhávat či jinak rušit, neboť by to bylo v rozporu s předpisy o úředních písemnostech.

Také dokumentačním materiálům v příloze kroniky je třeba věnovat pozornost, neboť jsou součástí kronikářských záznamů.

Dozor nad kronikářskou činností patří do kompetence odborů kultury MNV a ONV, odborně poradenskou činnost zajišťují příslušná muzea ve spolupráci s úředním pracovištěm v tomto oboru, jímž je Muzeologický kabinet při Národním muzeu. Podobně jako při tomto úředním pracovišti pracuje poradní sbor pro kronikářství, doporučuje se zřídit i v jednotlivých okresech poradní sbory pro kronikářství, jež by se měly společně s příslušnými muzei podílet na rozvíjení kronikářské práce. Cílem této činnosti je, aby ve všech obcích byly obecní kroniky řádně vedeny, soustavně doplňovány a to tak, aby záznamy byly v souladu s principy a potřebami socialistické společnosti.

Je žádoucí, aby zhodnocení práce kronikářů vedlo k odstranění nedostatků v této činnosti a končilo přijetím účinných opatření k zajištění kvalifikovanější kronikářské činnosti ve všech obcích.

Zákon ze dne 14. března 2006 o kronikách obcí

Parlament se usnesl na tomto zákoně České republiky:

§ 1 Úvodní ustanovení

Každá obec vede kroniku obce (dále jen „kronika“), do níž se zaznamenávají zprávy o důležitých a pamětihodných událostech v obci pro informaci i poučení budoucím generacím.

§ 2 Vedení a uložení kroniky

(1) Kronika je vedena jako ručně psaná kniha s číslovanými listy nebo v elektronické podobě s následným tiskem číslovaných listů po uzavření každého kalendářního roku na trvanlivém papíře určeném pro dokumenty 1), které se zajistí vazbou.

(2) Nedílnou součástí kroniky je příloha, která obsahuje písemné, obrazové nebo zvukové dokumenty doplňující zápis v kronice.

(3) Obec zabezpečí kroniku proti ztrátě, poškození a neoprávněnému přístupu.

§ 3 Zápis do kroniky

Zápis do kroniky se provádí nejméně jedenkrát za kalendářní rok. O obsahu zápisu rozhoduje obec.

§ 4 Nahlížení do kroniky a využití kroniky

Do kroniky může každý nahlédnout ve vymezené době na obecním úřadě; pokud je nahlížení umožněno do kroniky ručně psané nebo do kroniky v podobě tištěné vázané papírové knihy s číslovanými listy, děje se tak pod dohledem kronikáře. Občan obce starší 18 let, jakož i osoba, které zákon přiznává práva občana obce, může navrhnout písemně

změnu, doplnění nebo opravu zápisu v kronice. Obec na základě těchto návrhů podle okolností zápis v kronice opraví, doplní nebo jinak změní.

§ 5 Zrušovací ustanovení

Zrušuje se:

1. Zákon č. 80/1920 Sb. z. a n., o pamětních knihách obecních.
2. Vládní nařízení č. 169/1932 Sb. z. a n., o pamětních knihách obecních.

§ 6 Účinnost

Tento zákon nabývá účinnosti prvním dnem třetího kalendářního měsíce následujícího po dni jeho vyhlášení.

Výnos Zemské školní rady č. 28.633/1892 o vedení školní kroniky

Vynesení c. k. Zemské školní rady ze dne 3. února 1892, č. 28.633, obsahující zásady o zařízení školní kroniky. C. k. Zemská školní rada vyslyševši obě oddělení druhé zemské učitelské konference, vydává tuto instrukci o zařízení školní kroniky.

Čl. I

Školní kroniky, jež při školách se spisují, obsahují též budoucně tyto věci:

Předchozí dějiny školy, pokud po ruce jsou prameny k jejich sepsání, a pokud není v příčině té dobrými monografiemi o podobné dějiny postaráno.

Tato stálá data:

- a) Počátek a konec školního roku.
- b) Důležité události z dějin Nejvyššího panujícího domu, vlastenecké slavnosti školní.
- c) Jiné školní slavnosti.
- d) Náboženská cvičení.
- e) Zkoušky školní a společné výlety.
- f) Změny ve sboru učitelském. Při tom buďte stručně vylíčeny dřívější služební
- g) poměry nového člena sboru.
- h) Změny ve stavu duchovenstva, pokud mají nějaký vztah ke škole.
- i) Složení místní a okresní školní rady.
- j) Změny v obvodu školním, jež nastaly přiškolením neb vyškolením některých
- k) jeho částí.
- l) Stavební úpravy a změny na budově školní a v zařízení jejím.
- m) Založení neb rozšíření školní zahrady, cvičiště neb tělocvičny, štěpnice, zkušebního pole apod.
- n) Rozšíření školy novými třídami.
- o) Důležitá usnesení místní školní rady a c. k. okresní školní rady.

- p) Vyličení zdravotního stavu školní mládeže.
- q) Občasná neb trvalá přeměna celodenního vyučování v polodenní nebo naopak.
- r) Přehledky, vykonané c. k. zemským a c. k. okresním školním inspektorem.
- s) Návštěvy školy se strany členův úřadů školních a vzácných osobností.
- t) Dobrodincové školy.
- u) Jak užito bylo nadání, při škole založených, jak nadání ta byla rozmnožena, jak podporována byla chudá mládež školní.
- v) Jiné události, důležité pro školu.
- w) Počet dětí, do školy vůbec přijatých, na počátku školního roku a pak na konci školního roku.
- x) Úhrnný výkaz těchto dětí dle náboženského vyznání.
- y) Počet dětí školou povinných, ve školní obci, a počet dětí, do školy přijatých, a to:
 1. na počátku školního roku.
 2. na konci školního roku.

Čl. II.

Zápisy do školní kroniky, týkající se toho kterého školního roku, ukončiti jest nejdéle do počátku příštího školního roku.

Čl. III

Ze školní kroniky vylučují se všechny polemické poznámky, kritické výklady o způsobilosti a činnosti korporací a jednotlivých osob, které jsou v nějakém styku se školou, dále pochvalné neb nepříznivé posudky o bývalých neb nynějších poměrech a opatřeních, učiněných školními úřady.

Zápisy kroniky mějte ve všech částech ráz nepřísnejší nestrannosti, buďte jednoduchy a jasny, důstojny a stručny. Na každé stránce kroniky udán budiž na okraji stručný obsah každého odstavce.

Čl. IV

Ke každé kronice budiž přičiněn abecední rejstřík jmen, osob a předmětův, o nichž v kronice se pojednává.

Čl. V

Všem členům učitelského sboru jest dovoleno do školní kroniky nahlédnouti.

Nařízení Ministerstva školství z roku 1937 o vedení školní kroniky

(1) Školní kronika budiž psána chronologicky a obsahuj tyto zápisy:

I. Předchozí dějiny školy, pokud jsou po ruce prameny k jejich sepsání a pokud o ně není dobrými monografiemi jinak postaráno.

II. Tato stálá data:

- a) počátek a konec školního roku,
- b) důležité a pro školu významné události z dějin obce,
- c) školní slavnosti a důležité události v životě školy,
- d) změny v učitelském sboru, přičemž buďte stručně vylíčeny dřívější služební poměry nového člena sboru,
- e) složení místních školních úřadů,
- f) změny v školním obvodu (přiškolením a odškolením),
- g) stavební úpravy a změny na školní budově a v jejím zařízení nebo v umístění školy vůbec,
- h) změny v organizaci školy (zřízení nových tříd a oddělení, zrušení tříd atp.),
- ch) důležitější zjevy v zdravotním stavu školní mládeže,
- i) inspekce, vykonané na škole, a návštěvy významných osobností,
- j) příznivci školy,
- k) jak bylo užito školních nadání, jak nadání byla rozmnožena a jak byla podporována chudá mládež,
- l) jiné události důležité pro školu.

III. Statistické přehledy:

- a) počet dětí do školy vůbec přijatých na počátku školního roku a pak na konci vyučovací doby školního roku,
- b) úhrnný číselný výkaz dětí podle národnosti a náboženství,
- c) počet dětí školou povinných ve školní obci a počet do školy přijatých na počátku školního roku a pak na konci vyučovací doby školního roku.

(2) Zápisy, týkající se jednoho školního roku, buďte ukončeny nejdéle do počátku příštího školního roku.

(3) Ze školní kroniky jsou vyloučeny všechny polemické poznámky, kritické výklady o způsobnosti a činnosti korporací a jednotlivců, kteří jsou ve styku se školou, dále pochvalné nebo nepříznivé posudky o bývalých nebo nynějších poměrech a opatřeních, učiněných školními úřady. Zápisy mějte ve všech částech ráz nejpřísnější nestrannosti, buďte na okraj udán stručný obsah každého odstavce.

(4) Všem členům učitelského sboru a předsedovi místního školního úřadu jest dovoleno nahlížeti do školní kroniky.

Příloha č. 2 - Přehled přeštických kronik

Tabulka 1 Přehled obecních kronik

Název kroniky	Jméno kronikáře	Ve funkci	Zapsal léta	poznámky
Kronika města Přeštice I. díl (1840–1959)	1. Jakub Antonín Novotný	1840	1831–1840	Vše stroze a retrospektivně k roku 1840.
	2. Gustav Bárta	1867	žádná	Zapsal jen historický úvod.
	3. Václav Sedláček	1922–1928; 1940–1951	---	Kronikář vedl kroniku tematicky.
	4. Božena Dvořáková	1953–1954	1945–1954	
	5. František Bastl	1955–1969	1955–1959	
Kronika města Přeštice II. díl (1960–1986)	1. František Bastl	1955–1969	1960–1966	
	2. Karel Naxera	1970–1987	1968–1986	
Kronika města Přeštice III. díl (1987–2004)	1. Jiří Běl	1987–2000	1987–2000	
	2. Jaroslav Brunát	2001–2011	2001–2004	
Kronika města Přeštice IV. díl (2005–2014)	1. Jaroslav Brunát	2001–2011	2005–2011	
	2. Věra Česáková	Leden–červen 2012	leden–červen 2012	
	3. Jan Königsmark	2013–2014	červenec 2012–duben 2014	
Kronika města Přeštice V. díl (2014–dosud)	1. Jan Königsmark	2013–2014	Květen-prosinec 2014	
	2. Michal Tejček	2015–2019	2015–2017	
	3. Ivana Benešová	2020–dosud		

Tabulka 2 Přehled farních kronik

Název kroniky	Název kroniky na Ponta Fontium	Jméno kronikáře	Ve funkci	Zapsal léta	Poznámky
Puteus aquarum viventium (1710–1741)	Kronika fary Přeštice (1710-1741)	1. Mikuláš Sexteter	1722–1771	---	
Mnemosynon sive Monumenta et memorabilia praepositalis Przesticensis (1741–1775)	Kronika fary Přeštice (1741-1775)	1. Mikuláš Sexteter	1722–1771	---	
Liber Memorabilium Civitatis Przestitzensis (1748–1804)	Kronika fary Přeštice (1748-1804)	1. anonym	---	---	Obsahuje pouze přepisy různých dokumentů.
Liber Memorabilium (1805–1863)	Kronika fary Přeštice (1805-1863)	1. František Augustin Kuttner	1798–1818	1805–1818	
		2. František de Paula Pištěk	1818–1823	1818–1823	
		3. Josef Lindauer	1824–1827	---	
		4. František Xaver Pavlík	1827–1855	1827–1855	
		5. Emanuel Václav Řičák	1855–1856	1855–1856	
		6. Vincenc Červinka	1856–1861	1856–1861	
		7. Emanuel Václav Řičák	1861–1862	1861–1862	
		8. Josef Pekárek	1862–1877	1862–1877	
Kronika fary Přeštice (1862–1993)	Kronika fary Přeštice (1862-1993)	1. Josef Pekárek	1862–1877	1862–1877	
		2. Emanuel Václav Řičák	1877–1905	1877–1896	
		3. Václav Heindl	1905–1944	1897–1941	
		4. Jan Hrubeš	1944	1944	
		5. Antonín Chlebeček	1944–1950	1944–1950	
		6. František Uhlíř	1970–1971	1970–1971	
		7. František Kaplánek	1982–1990	1982–1990	
		8. Karel Plavec	1990–dosud	1990–1993	

Tabulka 3 Přehled školních kronik

Název kroniky	Název kroniky na Porta Fontium	Původce/původci kroniky	Jméno kronikáře	Ve funkci	Zapsal školní rok/y
Kronika obecné školy Přeštice (1867–1879)	Kronika školy (1867–1895)	Obecná škola Přeštice (1867–1879) Obecná škola dívčí Přeštice (1880–1895)	1. Josef Bohumil Rebec	1867–1906	1867–1895
Kronika dívčí obecné školy Přeštice I (1896–1906)	Kronika obecné školy (1896–1906)	Obecná škola dívčí Přeštice (1869–1906)	1. Josef Bohumil Rebec	1867–1906	1896–1906
Kronika chlapeckých škol Přeštice I (1885–1914)	Kronika školy (1885–1914)	Měšťanská škola chlapecká Přeštice (1885–1914) Obecná škola chlapecká Přeštice (1888–1914)	1. Arnošt Kirschner	1887–1903	1885–1903
			2. Alois Bouček	1903–1925/1926	1903–1913/1914
Kronika chlapeckých škol Přeštice II (1914–1940)	Kronika školy (1914–1940)	Obecná škola chlapecká Přeštice (1914–1928) Měšťanská škola chlapecká Přeštice (1914–1940)	1. Alois Bouček	1903–1925/1926	1914/1915–1925/1926
			2. Václav Sedláček	1926/1927–1930/1931	1925/1926; 1927/1928–1929/1930
			3. Tomáš Pašek	1931/1932–1933/1934	1930/1931–1933/1934
			4. František Strnad	1934/1935–1939/1940	1934/1935–1939/1940 ⁵⁸²

⁵⁸² František Strnad dopsal rok 1939/1940 až po válce v roce 1945.

Název kroniky	Název kroniky na Porta Fontium	Původce/původci kroniky	Jméno kronikáře	Ve funkci	Zapsal školní rok/y
Kronika chlapecké obecné školy Přeštice I (1928–1952)	Kronika školy (1928–1952)	Obecná škola chlapecká Přeštice (1928–1948) 1. Národní škola Přeštice (1949–1952)	1. František Svatoš	1928–1930	1928–1930
			2. Karel Holoubek	1930– 1935/1936	1930– 1935/1936
			3. Marie Kožišková	1936/1937– 1937/1938	1935/1936 ⁵⁸³ – 1937/1938
			4. František Holína	1.7. –31.8. 1938	1.7. –31.8. 1938
			5. Marie Kožišková	1938/1939– 1939/1940	1938/1939– 1939/1940
			6. Otakar Šebek	1.9. 1945– 1948/1949	Květen 1945– 1948/1949
			7. Marie Kožišková	1949/1950– 1951/1952	1949/1950– 1951/1952
Kronika chlapecké obecné školy Přeštice II (1940–1945)	Kronika školy (1940–1945)	Obecná škola chlapecká Přeštice (1940–1945)	1. Marie Kožišková	1940/1941– 1941/1942	1940/1941– 1941/1942 ⁵⁸⁴
			2. Marie Hauserová-Voltrová	1942/1943– 1950/1951	1942/1943– 1944/1945
Kronika chlapecké měšťanské školy Přeštice (1940–1960)	Kronika školy (1940–1960)	Měšťanská škola chlapecká Přeštice (1940–1948) I. Střední škola Přeštice (1949–1960)	1. Tomáš Pašek	1940/1941– 1947/1948	1940/1941– 1947/1948
			2. Vojtěch Mach	1948/1949– 1950/1951	1948/1949– 1950/1951
			3. Jan Kastl	1950/1951– 1952/1953	1950/1951– 1952/1953
			4. František Horák	1953/1954	1953/1954

⁵⁸³ U školního roku 1935/1936 zapsala kronikářka jen první polovinu.

⁵⁸⁴ Školní rok 1941/1942 nedokončila. Dokončila jej Marie Hauserová-Voltrová.

Název kroniky	Název kroniky na Porta Fontium	Původce/původci kroniky	Jméno kronikáře	Ve funkci	Zapsal školní rok/y
			5. Jan Kastl	1954/1955- 1959/1960; 1960/1961- 1974/1975	1954/1955- 1959/1960
Kronika dívčích škol Přeštice I (1892–1924)	Kronika školy (1892–1924)	Měšťanská dívčí škola Přeštice (1892–1924) Obecná dívčí škola Přeštice (1907–1924)	1. Jan Lindacker	1892– 1924/1925	1892– 1923/1924
Kronika dívčích škol Přeštice II (1924–1946)	Kronika školy (1924–1946)	Měšťanská škola dívčí (1924–1946) Obecná škola dívčí Přeštice (1924–1946)	1. Jan Lindacker	1892– 1924/1925	1924/1925 ⁵⁸⁵
			2. anonym	1924/1925– 1926/1927	1924/1925– 1926/1927
			3. Emilie Naxerová- Jakoubková	1927/1928– 1929/1930; 1933/1934– 1935/1936	1927/1928– 1929/1930
			4. Kateřina Čepická	1930/1931– 1933/1934	1930/1931– 1933/1934
			5. Emílie Naxerová- Jakoubková	1927/1928– 1929/1930; 1933/1934– 1935/1936	1933/1934– 1935/1936
			6. Jan Pelikán	1936	1936 ⁵⁸⁶

⁵⁸⁵ Školní rok 1924/1925 nedokončil. Dokončil anonym.

⁵⁸⁶ Zapsal pouze 4 měsíce.

Název kroniky	Název kroniky na Porta Fontium	Původce/původci kroniky	Jméno kronikáře	Ve funkci	Zapsal školní rok/y
			7. Hana Kieswetrová	1936–1937/1938	1936–1937/1938
			8. Jan Stodolovský	1937/1938–1949/1950	1937/1938–1939/1940 ⁵⁸⁷
Kronika dívčích škol Přeštice III (1940–1950)	Kronika školy (1940–1950)	Měšťanská škola dívčí Přeštice (1940–1948) II. Střední škola Přeštice (1949–1950) Obecná škola dívčí Přeštice (1940–1945)	1. Jan Stodolovský	1937/1938–1949/1950	1940/1941–1943/1944
			2. Arnošt Mareš	Květen až červen 1944	Květen až červen 1944
			3. Jan Stodolovský	1937/1938–1949/1950	1943/1944–1949/1950
Kronika dívčí obecné školy Přeštice II (1945–1953)	Kronika školy (1945–1953)	Obecná škola dívčí Přeštice (1945–1948) 2. Národní škola Přeštice (1949–1953)	1. Marie Hauserová-Voltrová	1942/1943–1950/1951	1945/1946–1950/1951
			2. Anna Kobzová-Pelikánová	1951/1952–1952/1953	1951/1952–1952/1953
Kronika 2. Základní školy Přeštice (1958–1982)	Školní kronika (1958–1982)	Osmiletá střední škola Přeštice (1958–1960) 2. Základní devítiletá škola Přeštice (1960–1980) 2. Základní škola Přeštice (1980–1982)	1. Marie Simpartlová	1958/1959–1962/1963	1958/1959–1962/1963
			2. Marie Sikytová	1963/1964–1965/1966	1963/1964–1965/1966
			3. Věra Brunátová	1966/1967–1976/1977	1966/1967–1976/1977
			4. Karel Potůček	1977/1978–1978/1979; 1980/1981–1982/1983	1977/1978–1978/1979

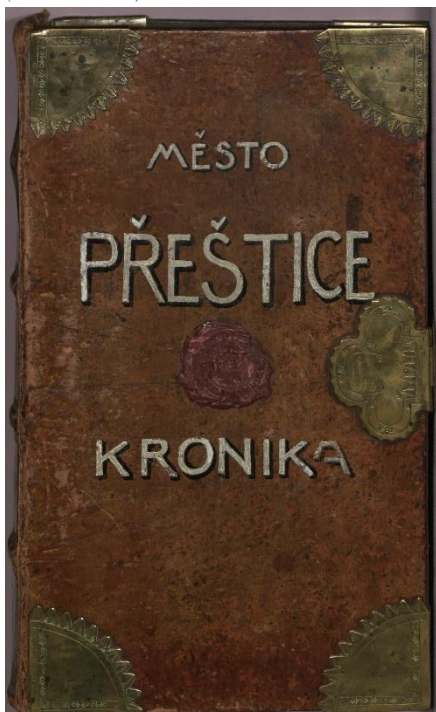
⁵⁸⁷ Jan Stodolovský školní rok 1937/1938 pouze dokončil.

Název kroniky	Název kroniky na Porta Fontium	Původce/původci kroniky	Jméno kronikáře	Ve funkci	Zapsal školní rok/y
			5. P. Strnad	1979/1980	1979/1980
			6. Karel Potůček	1977/1978– 1978/1979; 1980/1981– 1982/1983	1980/1981– 1982/1983
Kronika 1. Základní školy Přeštice (1960–1988)	Školní kronika (1960–1988)	1. Základní devítiletá škola Přeštice (1960–1980) Základní škola Přeštice (1980– 1988)	1. Jan Kastl	1954/1955– 1959/1960; 1960/1961– 1974/1975	1960/1961– 1974/1975
			2. Jan Svoboda	1975/1976– 1987/1988	1975/1976– 1987/1988
Kronika Základní školy Josefa Hlávky (1982–dosud)	---	2. Základní škola Přeštice (1982– 1988) Základní škola Přeštice (1989– 2012) Základní škola Josefa Hlávky Přeštice (2012–dosud)	1. Karel Potůček	1982/1983	1982/1983
			2. Marie Platlová	1983/1984– 1984/1985	1983/1984– 1984/1985
			3. Hana Hanzlíková	1985/1986– 2016/2017	1985/1986– 2016/2017
			4. Markéta Kaslová	2017/2018– dosud	2017/2018

Příloha č. 3 - Fotografické přílohy Fotografie městských kronik⁵⁸⁸

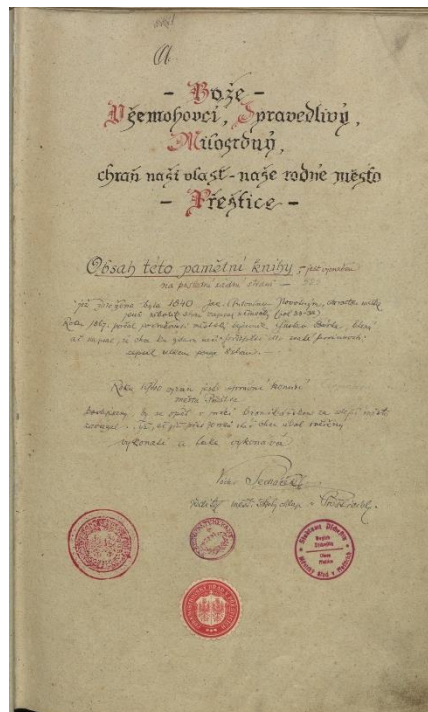
Fotografie 1

Přední strana desek Kroniky města Přeštice I.
(1840–1959)

Fotografie 2

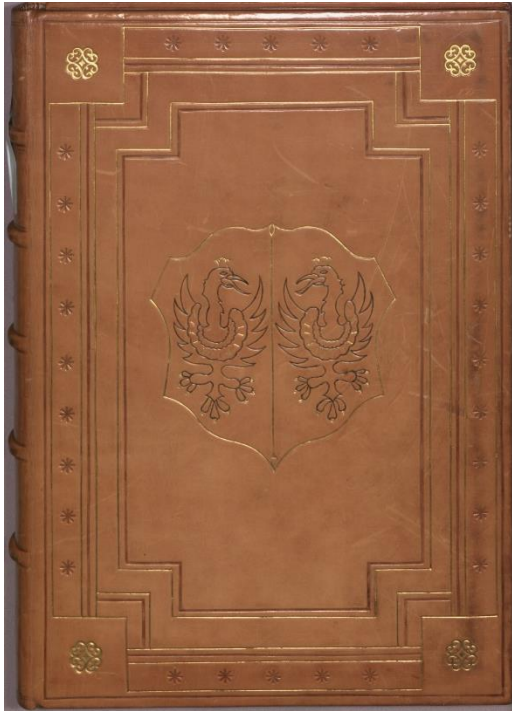
Titulní list Kroniky města Přeštice I. (1840–1959)

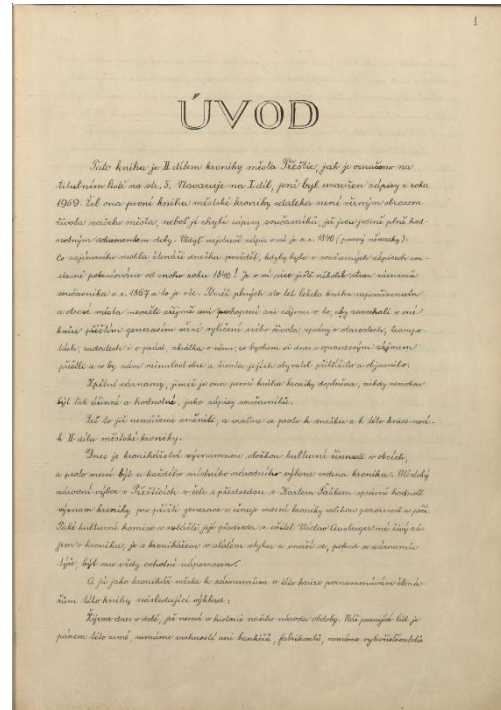
⁵⁸⁸ Fotografie pro kroniky první až třetího svazku převzaty z *Porta fontium* [online]. SOA Plzeň [cit. 2020-07-31]. Dostupné z:

http://www.portafontium.cz/searching/chronicle?field_archives=All&search_api_views_fulltext=&search_api_views_fulltext_1=P%C5%99e%C5%A1tice&search_api_views_fulltext_2=&field_chronicle_type%5B%5D=chronicle-municipal&search_api_aggregation_3=&field_doc_dates_field_doc_dates_from=

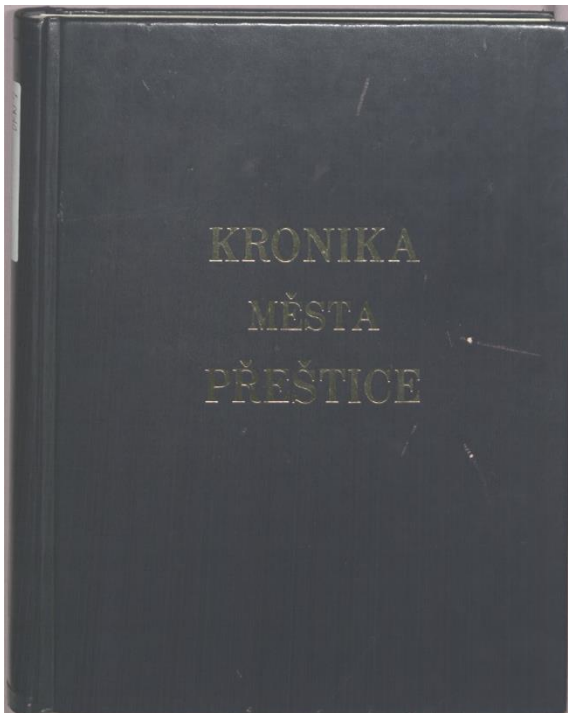
Fotografie 3
Přední strana desek Kroniky města Přeštice II.
(1960–1989)

Fotografie 4
Titulní list Kroniky města Přeštice II. (1960–1989)

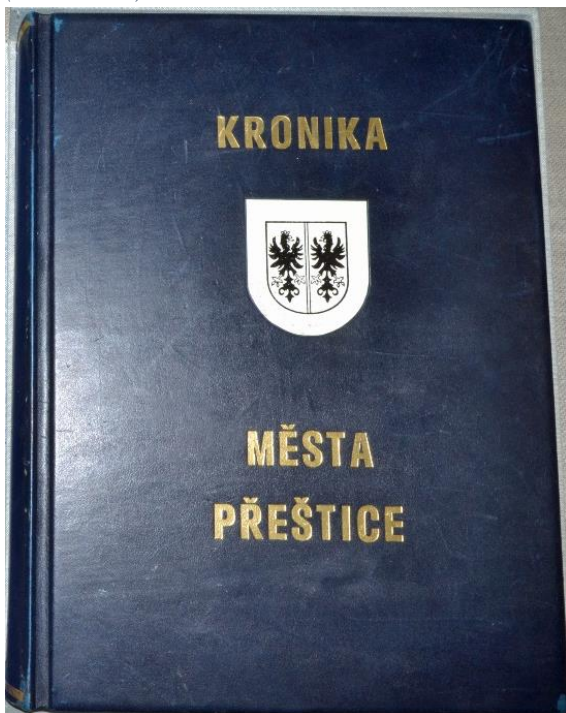
Fotografie 5
Přední strana desek Kroniky města Přeštice III.
(1987–2004)

Fotografie 6
Titulní strana Kroniky města Přeštice III. (1987–2004)

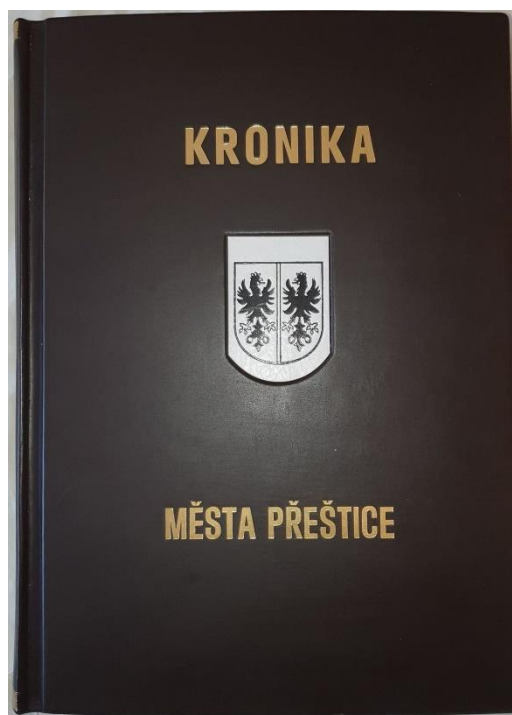
Fotografie 7
Přední strany desek Kroniky města Přeštice IV.
(2005–2014)

Fotografie 8
Titulní strana Kroniky města Přeštice IV. (2005–
2014)

Fotografie 9
Přední strana desek Kroniky města Přeštice V. (2014-2017)

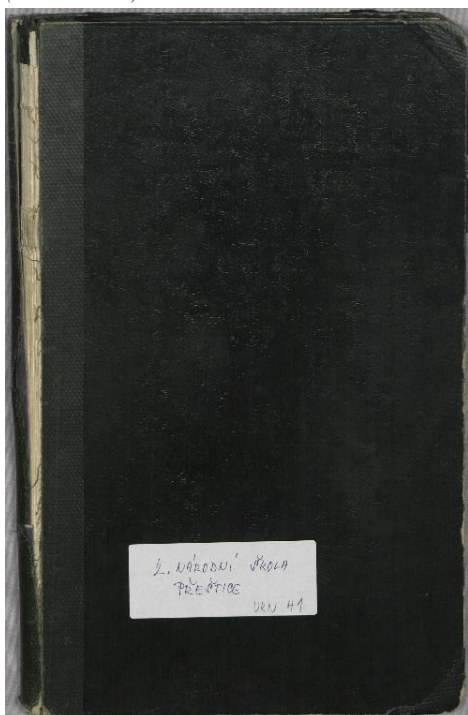
Fotografie 10
Kufr zabezpečující Kroniku města Přeštice V. (2014-2017)

Fotografie školních kronik⁵⁸⁹

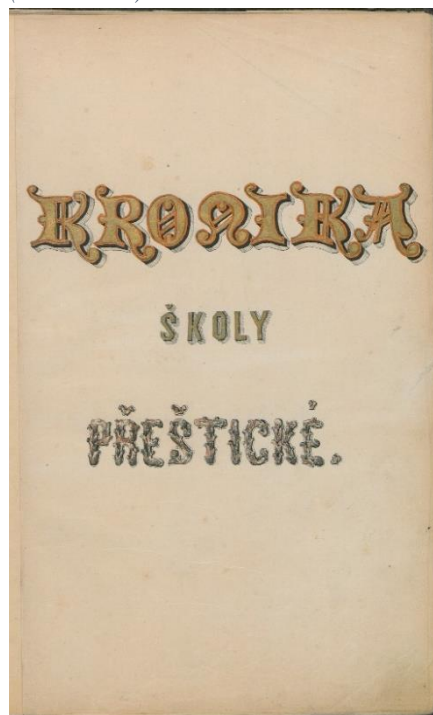
Fotografie 11

Přední strana desek Kroniky obecné školy Přeštice
(1867-1895)

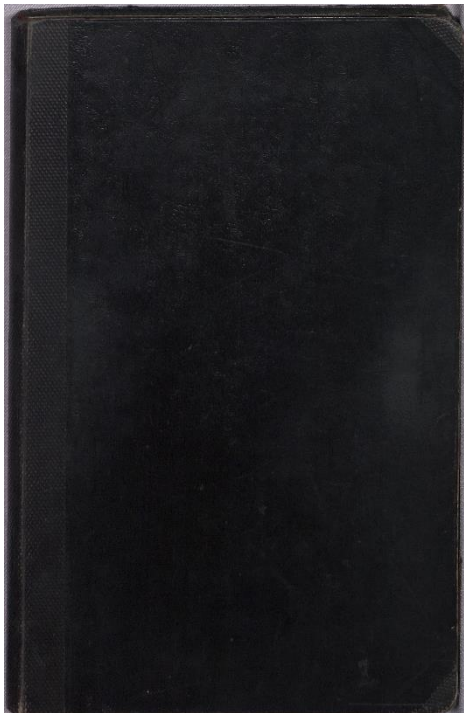
Fotografie 12

Titulní list Kroniky obecné školy Přeštice
(1867-1895)

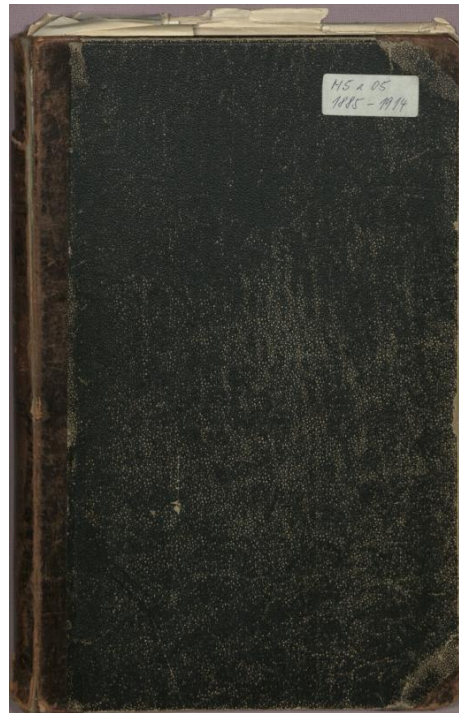

⁵⁸⁹ Fotografie kronik převzaty: *Porta fontium* [online]. SOA Plzeň [cit. 2020-07-31]. Dostupné z: http://www.portafontium.cz/searching/chronicle?field_archives=All&search_api_views_fulltext=&search_api_views_fulltext_1=P%C5%99e%C5%A1tice&search_api_views_fulltext_2=&field_chronicle_type%5B%5D=chronicle-school&search_api_aggregation_3=&field_doc_dates_field_doc_dates_from=

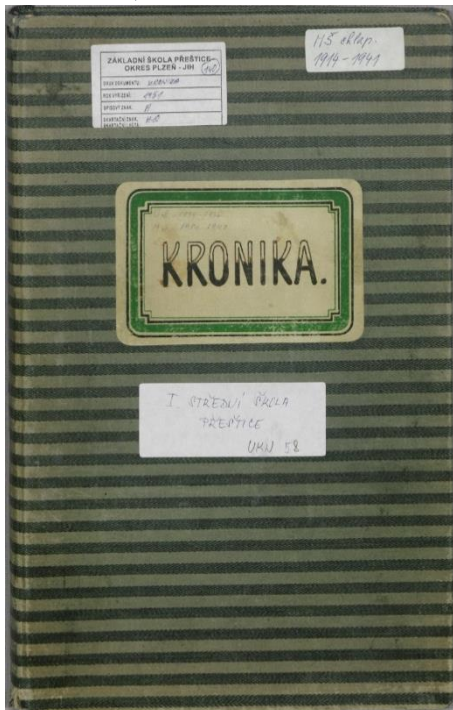
Fotografie 13
Přední strana desek Kroniky dívčí obecné školy
Přeštice I. (1896-1906)

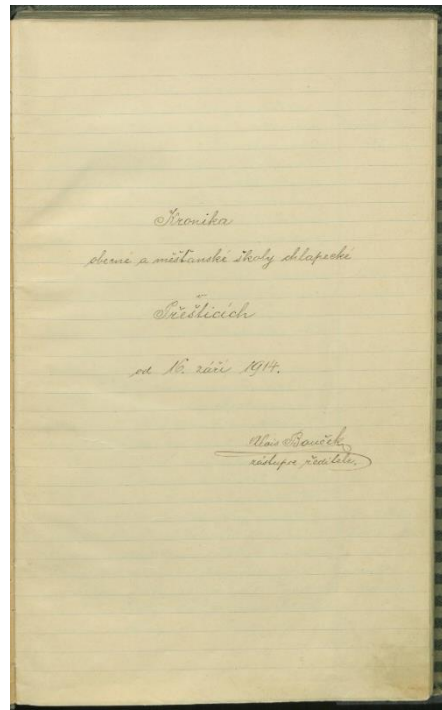
Fotografie 14
Přední strana desek Kroniky chlapeckých škol
Přeštice I. (1885-1914)

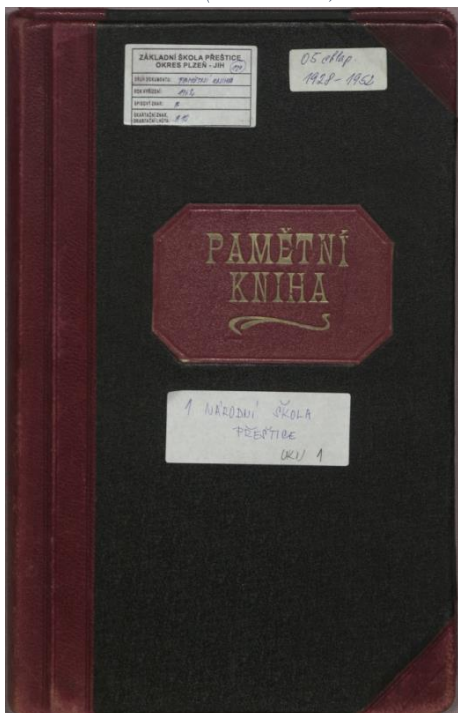
Fotografie 15
Přední strana desek Kroniky chlapeckých škol
Přeštice II. (1914-1940)

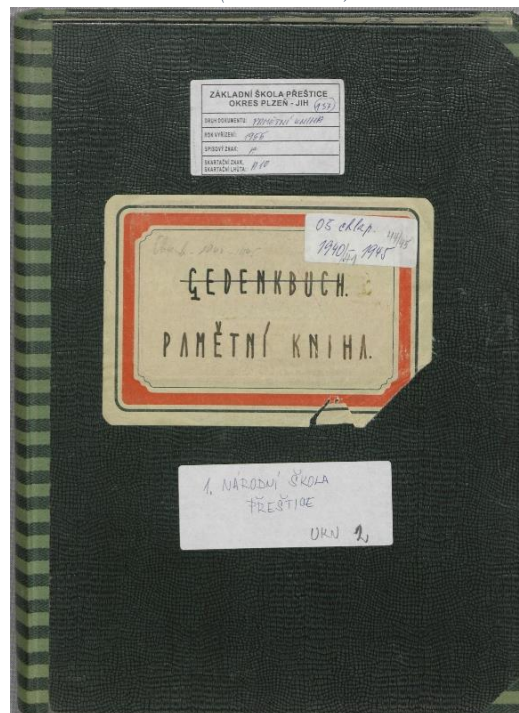
Fotografie 16
Titulní list Kroniky chlapeckých škol Přeštice II.
(1914-1940)

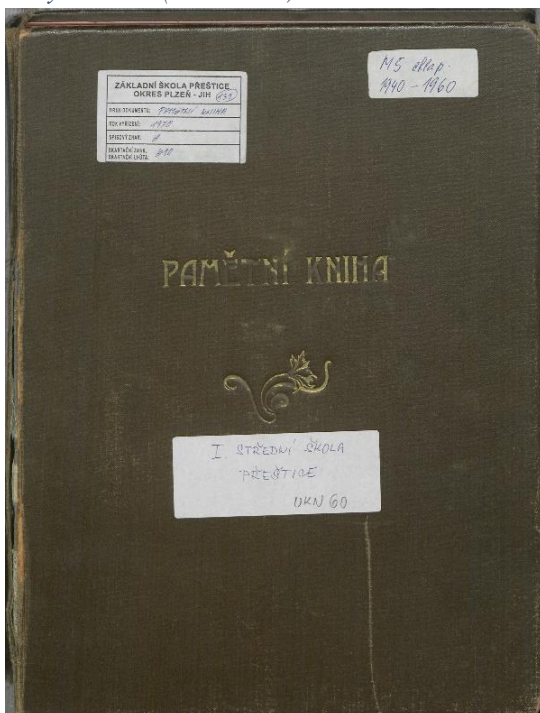
Fotografie 17
Přední strana desek Kroniky chlapecké školy
obecné Přeštice I. (1928-1952)

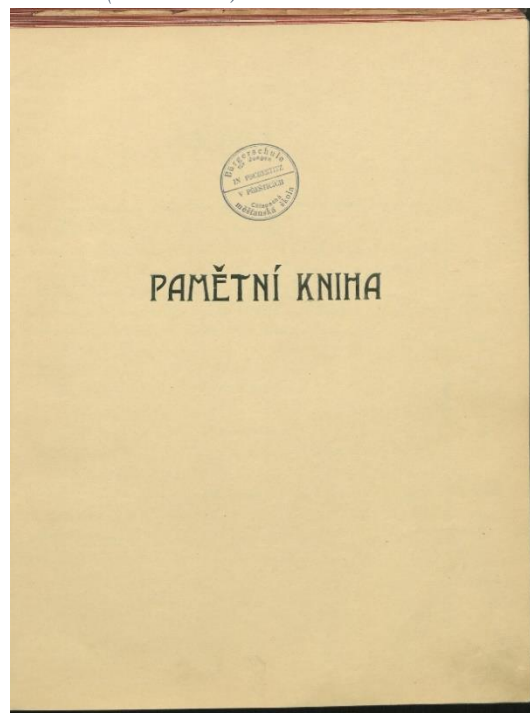
Fotografie 18
Přední strana desek Kroniky chlapecké školy
obecné Přeštice II. (1940-1945)

Fotografie 19
Přední strana desek Kroniky chlapecké měšťanské
školy Přeštice (1940-1960)

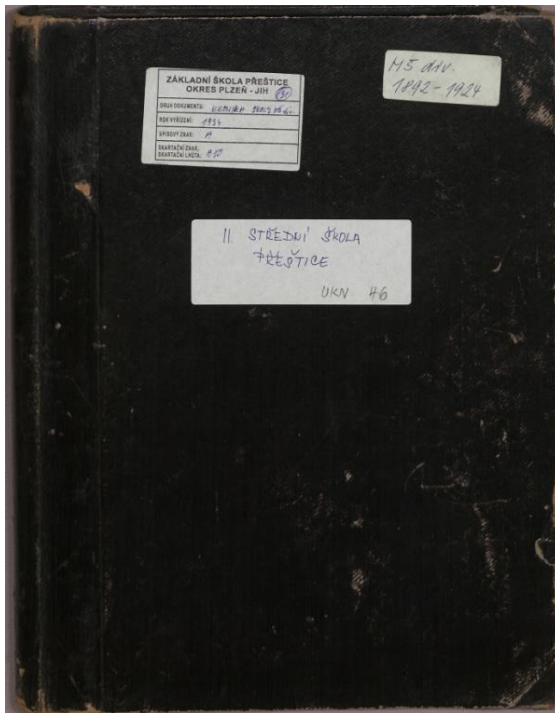

Fotografie 20
Titulní list Kroniky chlapecké měšťanské školy
Přeštice (1940-1960)

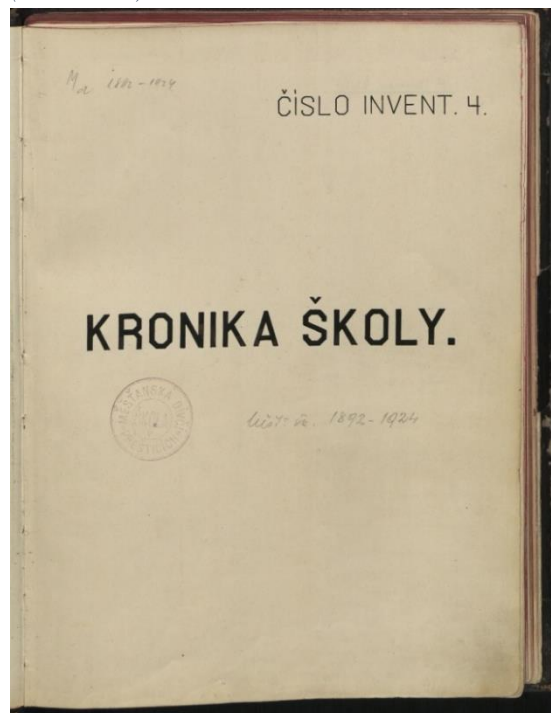
Fotografie 21

Přední strana desek Kroniky dívčích škol Přeštice I (1892-1924)

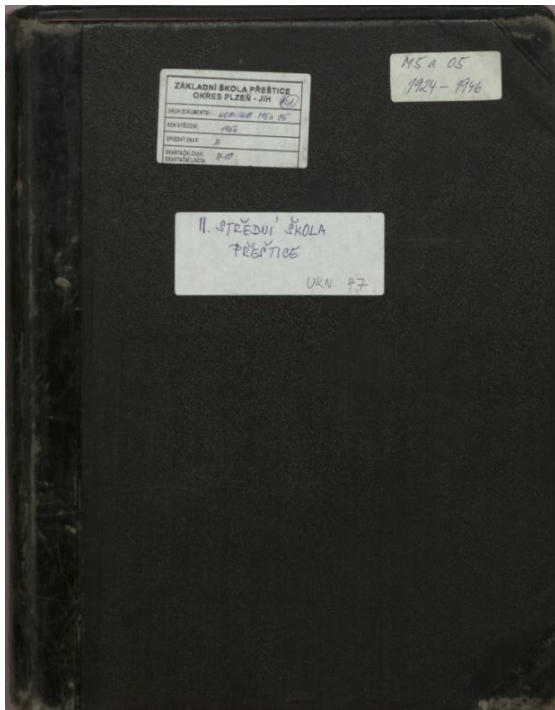
Fotografie 22

Titulní list Kroniky dívčích škol Přeštice I (1892-1924)

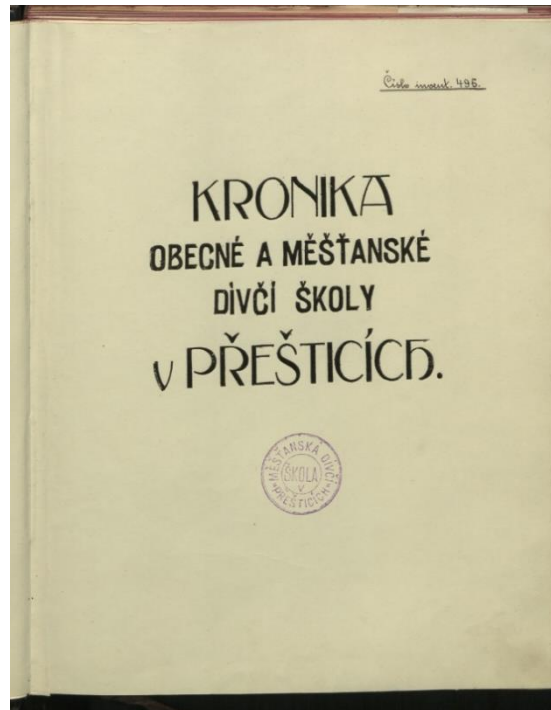
Fotografie 23

Přední strana desek Kroniky dívčích škol Přeštice II (1924-1946)

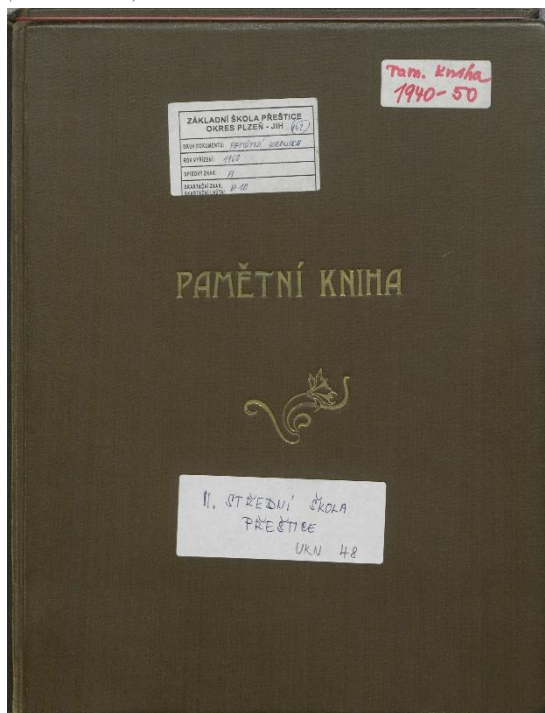
Fotografie 24

Titulní list Kroniky dívčích škol Přeštice II (1924-1946)

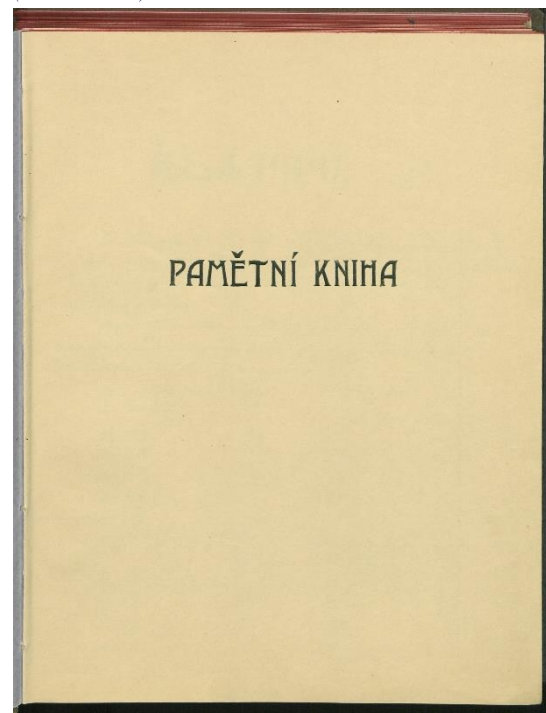
Fotografie 25

Přední strana desek Kroniky dívčích škol Přeštice III. (1940-1950)

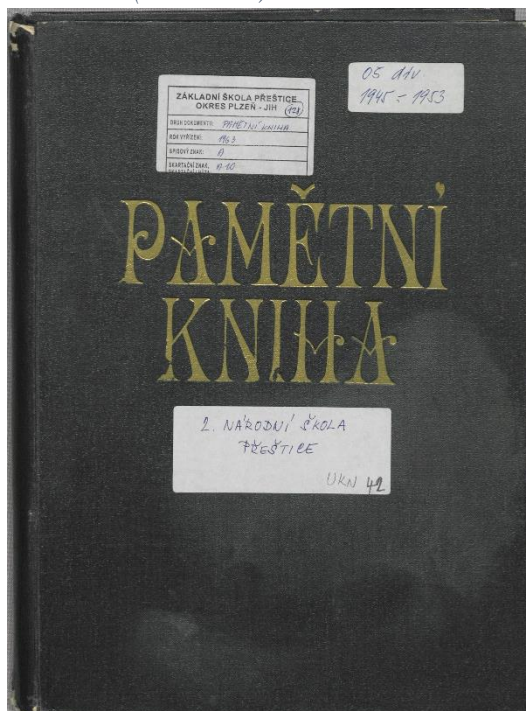
Fotografie 26

Titulní list Kroniky dívčích škol Přeštice III. (1940-1950)

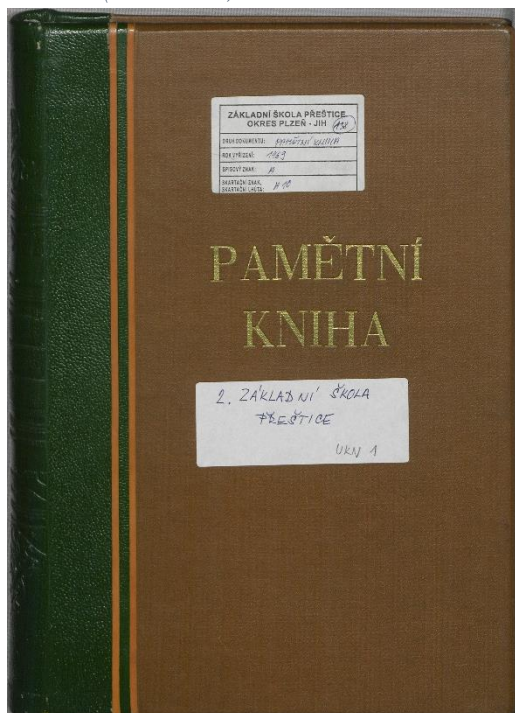

Fotografie 27

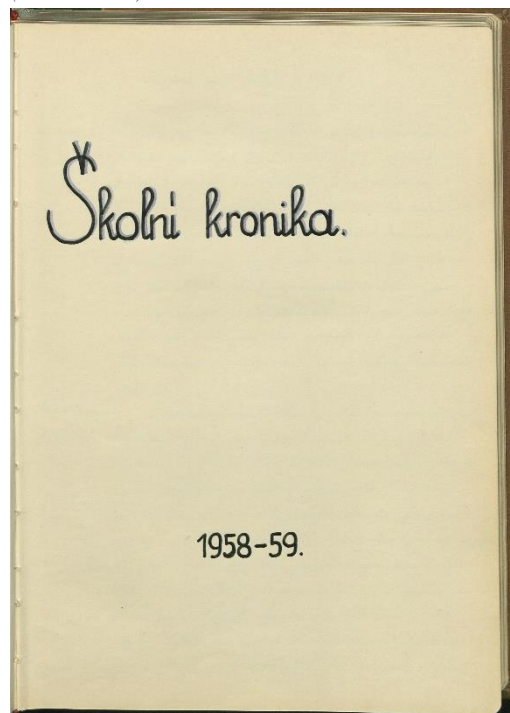
Přední strana desek Kroniky dívčí obecné školy Přeštice II. (1945-1953)

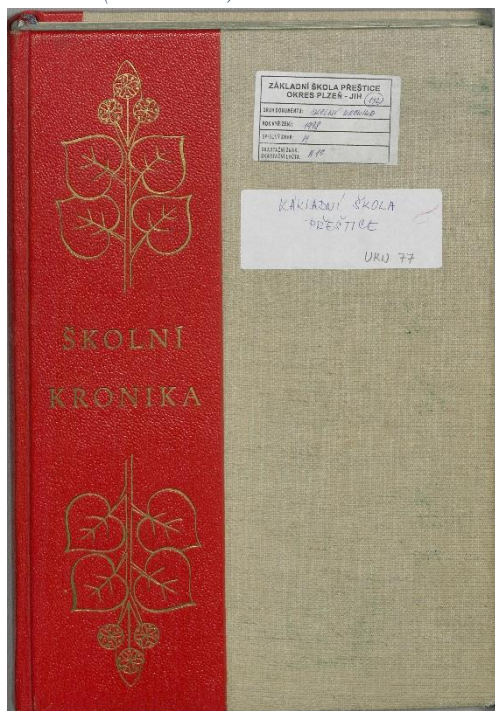
Fotografie 28
Přední strana desek Kroniky 2. Základní školy
Přeštice (1958-1982)

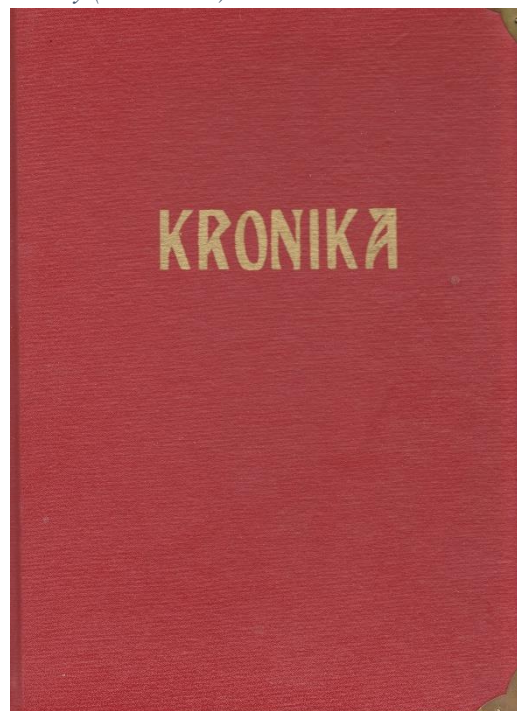
Fotografie 29
Titulní list Kroniky 2. Základní školy Přeštice
(1958-1982)

Fotografie 30
Přední strana desek Kroniky 1. Základní školy
Přeštice (1960-1988)

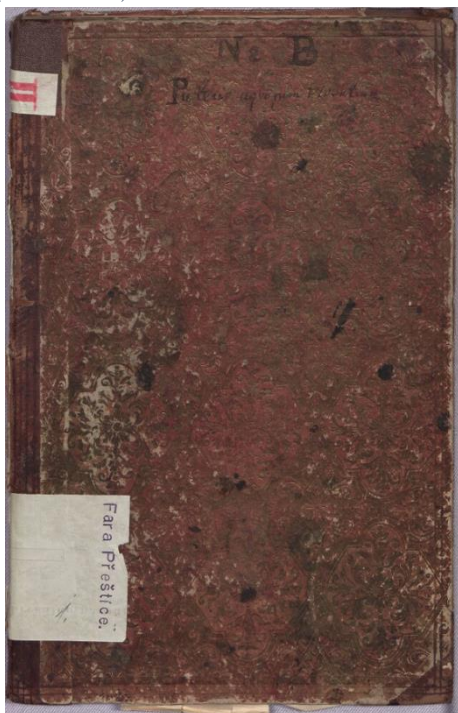
Fotografie 31
Přední strana desek Kroniky Základní školy Josefa
Hlávky (1982-2018)

Fotografie farních kronik⁵⁹⁰

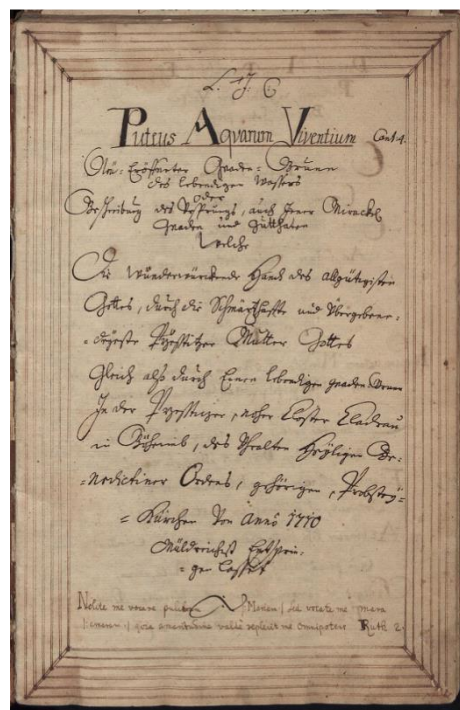
Fotografie 32

Přední strana desek *Puteus aquarum viventium*
(1710-1741)

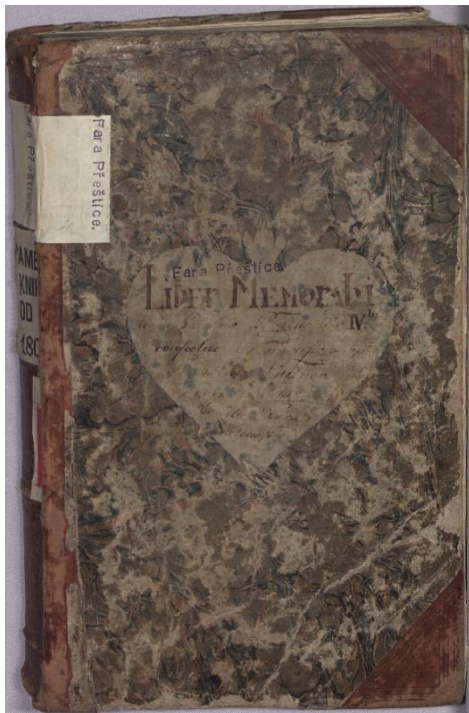
Fotografie 33

Titulní list *Puteus aquarum viventium*
(1710-1741)

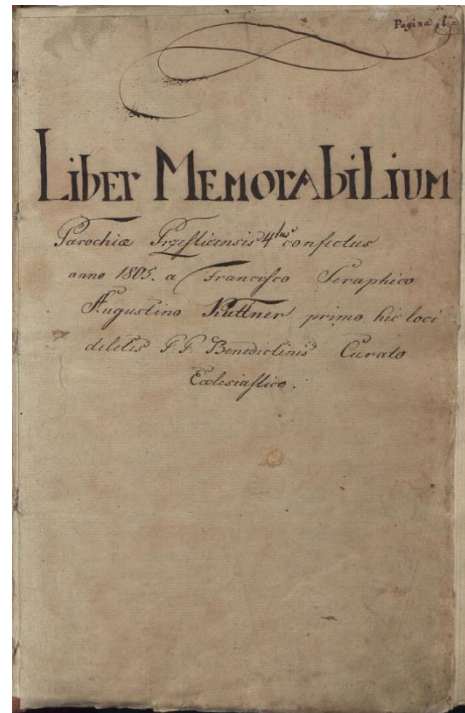

⁵⁹⁰ Fotografie kronik převzaty z *Porta fontium* [online]. SOA Plzeň [cit. 2020-07-31]. Dostupné z: http://www.portafontium.cz/searching/chronicle?field_archives=All&search_api_views_fulltext=&search_api_views_fulltext_1=P%C5%99e%C5%A1tice&search_api_views_fulltext_2=&field_chronicle_type%5B%5D=chronicle-church&search_api_aggregation_3=&field_doc_dates_field_doc_dates_from=

Fotografie 38
Přední strana desek Liber Memorabilium
(1805-1863)

Fotografie 39
Titulní strana Liber Memorabilium
(1805-1863)

Fotografie 40
Přední strana desek Kroniky fary (1862-1993)

Fotografie 41
Hřbet Kroniky fary (1862-1993)

Příloha č. 4 – Kronikáři

Fotografie 42

Ochotnický spolek Vlastimil v Přešticích. Fotografováno při divadelní hře Chudý písničkář od J. K. Tyla rok 1874. Gustav Bárta jako druhý ležící zleva.⁵⁹¹

Fotografie 43 Učitelského sboru z roku 1892: Rebec, mladý Václav Sedláček z roku 1892 (sedící na zemi vpravo).⁵⁹²

⁵⁹¹ K. SCHWARZ, *Pomněnky*, s. 17.

⁵⁹² K. NAXERA, *Školy*, 56.

Fotografie 44 Kronikářka Božena Dvořáková a kronikář František Bastl (sedící první zprava) z 22. 3. 1957⁵⁹³

Fotografie 45 Zleva nahoře: Viktor Hlína, František Bastl, Tomáš Pašek, Emilie Weiserová, Jan Fikrle, Božena Kopecká, katecheta Jaroslav Štucbart, sedící dole zleva – Anna Horníková, Marie Velkoborská⁵⁹⁴

⁵⁹³ Dům historie Přešticka, fotoarchiv, sign. BF/3

⁵⁹⁴ Tamtéž, sign. BF/4.